

JOURNAL OF
ROL SPORT
SCIENCES

Red & River

YEAR: 2025
VOLUME: 6
ISSUE: 1

www.rrpubs.com

PUBLICATIONS

OPEN ACCESS

ROL SPOR BİLİMLERİ DERGİSİ

e-ISSN: 2717-9508
2025 | Cilt 6; Sayı: 1

JOURNAL OF ROL SPORT SCIENCES

e-ISSN: 2717-9508
2025 | Volume 6; Issue: 1

Baş Editör/Head Editor

Dr. Levent CEYLAN
Sivas Cumhuriyet Üniversitesi

Baş Editör/Head Editor

Dr. Mehmet GÜL
Sivas Cumhuriyet Üniversitesi

Yazı İşleri Müdürü/Editorial Manager

PhD. Recep Nur UZUN
Dokuz Eylül Üniversitesi

Genel Yayın Editörü/General Publication Editor

Dr. Oğuzhan GÜL
Sivas Cumhuriyet Üniversitesi

Editör Yardımcısı/Assistant Editor

Dr. Atike YILMAZ
Muş Alparslan Üniversitesi

Dr. Emilija PETKOVIC
Nis Üniversitesi

Dr. Ewan THOMAS
Palermo Üniversitesi

Dr. Fatma Neşe ŞAHİN
Ankara Üniversitesi

Dr. Yücel MAKARACI
Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi

Yabancı Dil Editörü/Foreign Language Editor

Dr. Ali TEKİN
Ağrı Üniversitesi

Mustafa Recep OKTAY
Sivas Cumhuriyet Üniversitesi

Tasarım Editörü/Design Editor

Ali İhsan ÇEBİ
T.C. Milli Eğitim Bakanlığı

Alan Editörleri/Field Editors**Antrenman Bilimi/Training Science**

Dr. Antonino BIANCO
Palermo Üniversitesi

Dr. Hamza KÜÇÜK
Ondokuz Mayıs Üniversitesi

Beden Eğitimi ve Spor Eğitimi/Phy. Edu. and Sport Edu.

Dr. Mehmet ÇEBİ
Ondokuz Mayıs Üniversitesi

Dr. Milaim BERISHA
Kanada Çocuk Fitness Merkezi

Dr. Veroljub STANKOVIC
Prishtina Üniversitesi

Spor Yönetimi/Sport Management

Dr. Aydın Birsin YILDIZ
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Dr. Fatemeh ABDAVI
Tabriz Üniversitesi

Dr. Mehmet BAYANSALDUZ
Dokuz Eylül Üniversitesi

YAYIN KURULU / EDITORIAL BOARD

- Dr. Abdülkerim ÇEVİKER – Hitit Üniversitesi
Dr. Aydoğın SOYGÜDEN - Kayseri Erciyes Üniversitesi
Dr. Arafat USEINI - Uluslararası Vizyon Üniversitesi
Dr. Bade YAMAK – Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Dr. Barış SARIAKÇALI - Sivas Cumhuriyet Üniversitesi
Dr. Carlos SILVA - Instituto Politécıno De Santarém Üniversitesi
Dr. Çisem ÜNLÜ - Çorum Hitit Üniversitesi
Dr. David CURBY- Uluslararası Güreş Araştırmacıları Ağı
Dr. Fikret SOYER – Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi
Dr. Gabriel TALAGHIR - Universitatea Dunarea de Jos Galati
Dr. Guillermo Felipe López SANCHEZ - Murcia Üniversitesi
Dr. Ivan CUK - Belgrad Üniversitesi
Dr. Jerono Phylis ROTICH - North Carolina Central Üniversitesi
Dr. Murat ELİÖZ - Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Dr. Salvatore CINCIMINO - Universita degli Studi di Palermo
Dr. Sajjad PASHAIE - Tebriz Üniversitesi
Dr. Patrik DRID - Novi Sad Üniversitesi

DANIŞMA KURULU / SCIENTIFIC ADVISORY BOARD

- Dr. Ahmed S. B. BATAINEH - Yarmuk Üniversitesi
Dr. Aliye MENEVŞE - İstanbul Sebahattin Zaim Üniversitesi
Dr. Asiye Filiz ÇAMLIGÜNEY – Marmara Üniversitesi
Dr. Aycen AYBEK - Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi
Dr. Cengiz AKALAN - Ankara Üniversitesi
Dr. Elif BOZYİĞİT – Pamukkale Üniversitesi
Dr. Fatma Neşe ŞAHİN - Ankara Üniversitesi
Dr. Gülşah SEKBAN – Sinop Üniversitesi
Dr. İbrahim Kubilay TÜRKAY - Süleyman Demirel Üniversitesi
Dr. Khalid Mh'd ALZYOUD - Yarmuk Üniversitesi
Dr. Melek BAYINDIR- Serbest Araştırımacı

Dr. Murat AKYÜZ – Manisa Celal Bayar Üniversitesi

Dr. Ramazan ÖZAVCI - Bingöl Üniversitesi

Dr. Uğur ÖZER - Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi

Dr. Özkan IŞIK - Balıkesir Üniversitesi

Dr. Özlem KESKİN – Sinop Üniversitesi

İNDEKSLER / INDEXING

	SPORTDiscus		H.W. Wilson Index (Education Full Text Database)
	EBSCO		Education Source
	Central & Eastern European Academic Source		Education Source Ultimate
	Türkiye Atıf Dizini		Bielefeld Academic Search Engine (BASE)
	Directory of Open Access Scholarly Resources		Directory of Open Access Journals (DOAJ)
	CABI Abstracts and Global Health Database		CABI Leisure Tourism
	European Commission Funded Research (OpenAIRE)		Islamic World Science & Technology Monitoring and Citation Institute (ISC)

Yayın Periyodu ve Türü/Publication Type and Periods

JROLSS yılda dört kez (Mart, Haziran, Eylül, Aralık) yayımlanmaktadır.

Published four times a year (March, July, September, December).

Yazışma Adresi/Corresponding Address

Kazımkarabekir Mahallesi, Sembol Sokak, No:3 İlkadım/Samsun, Türkiye, 55070.

Tel: +90 541 802 8243

e-mail: roljournal@rrpubs.com

İÇİNDEKİLER/CONTENTS

Araştırma Makalesi/Research Article

1-18	Şenay Şule Yurtdaş, Savaş Duman
	Liderlik yönelimleri çerçevesinde örgütsel miyopi: Spor yöneticileri üzerine bir araştırma <i>Organizational myopia in the framework of leadership orientations: A study of sports managers</i>
19-34	Alev Kızılkın, Cansel Arslanoğlu
	Egzersiz bağımlılığı: Spor salonuna giden bireyler üzerine bir inceleme <i>Exercise addiction: An examination on gym members</i>
35-48	Hüseyin Mete Gündoğdu, Betül Altınok, Çetin Özdilek
	Takım taraftarı olan üniversite öğrencilerinin, takım özdeşleşme düzeyleri ile takımlarının sponsorlarına yönelik tutum ve nedensellik algıları arasındaki ilişkinin incelenmesi <i>Examining the relationship between team identification levels of university students who are team supporters and their attitudes towards team sponsors and their perceptions of causality</i>
49-68	Gülşen Karatay, Gürhan Suna, Emrah Yılmaz
	Basketbolcularda l-arginin ve c vitamini alımının aerobik-anaerobik performans, laktik asit ve kan glukozu parametreleri üzerine akut etkisi <i>The acute effect of l-arginine and vitamin c intake on aerobic-anaerobic performance, lactic acid, and blood glucose parameters in basketball players</i>
69-88	Özgün Parasız, Alperen Halıcı, Ali Eraslan
	Milli sporcuların devşirme sporculara yönelik metaforik algıları <i>Metaphorical perceptions of national athletes towards naturalized athletes</i>
89-102	Sema Arslan Kabasakal
	Sporcuların sağlıklı beslenmeye ilişkin tutumlarının ve psikolojik iyi oluş düzeylerinin incelenmesi <i>Examining the attitudes of athletes towards healthy nutrition and their psychological well-being levels</i>
103-117	Yakup Aktaş, Ruken Yılmaz
	Voleybol antrenmanlarının 12-14 yaş erkek çocukların algı ve karar verme parametrelerine etkisinin incelenmesi <i>Investigation of the effect of volleyball training on perception and decision-making parameters of 12-14 year old boys</i>
118-137	Yasemin Serbest, Metin Kuş, Turgut Yıldırım, Mehmet Kemal Aydın
	İlköğretimde beden eğitiminin yeri ve önemi üzerine nitel bir araştırma: Beden eğitimi uzmanlarına olan ihtiyaç <i>A qualitative inquiry of the value of physical education in primary schools: A call for PE</i>
138-155	Mustafa Demir, Muazzez Şaşmaz Ataçoğu, Okan Kılıçkaya
	Genç futbolcu transferi ve göçü: Umuda yolculuk mu, emek sömürsü mü? <i>The transfer and migration of young footballers: A journey of hope or labour exploitation</i>
156-169	Yusuf Gözaçık
	Genç yetişkinlerde rekreatif yüzme ve bulaşıcı hastalık riskleri: Farkındalık ve korunma önlemlerinin analizi <i>Recreational swimming and infectious disease risks in young adults: An analysis of awareness and preventive measures</i>
170-179	Mustafa Önder Şekeroğlu, Sinan Özbey
	Gençlik merkezlerinde görev yapan eğitmenlerin yaşam kalitesi ve yaşam doyum düzeylerinin incelenmesi <i>Investigation of life quality and life satisfaction levels of instructors working in youth centers</i>

Derleme Makale/ Review

180-198	Hasan Erdem Mumcu, Neşe Mumcu, Ali Kemal Yiğit Fırat
	Sinema tarihinde IMBb puanlı spor filmlerinin analizi <i>Analysis of IMBb rated sports movies in cinema history</i>

Liderlik yönelimleri çerçevesinde örgütsel miyopi: Spor yöneticileri üzerine bir araştırma

Şenay Şule YURTDAS¹, Savaş DUMAN²

¹Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın, Türkiye

²Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Aydın, Türkiye

Araştırma Makalesi/Research Article

DOI: 10.70736/jrolss.461

Gönderi Tarihi/ Received:

Kabul Tarihi/ Accepted:

Online Yayın Tarihi/ Published:

17.08.2024

23.12.2024

25.03.2025

Öz

Spor yöneticilerinin liderlik yönelimlerinin örgütsel miyopi ile ilişkisini incelemeyi amaçlayan çalışmaya, Türkiye Aydın Amatör Spor Kulüpleri Federasyonuna bağlı olan spor kulüplerinde görev yapan 178 spor yöneticisi katılmıştır. Veri toplama aracı olarak, spor yöneticilerinin yaş, sporculuk geçmişi, antrenörlük ve yöneticilik deneyim yıllarını içeren bilgi formu ile Liderlik Yönelimleri Ölçeği ve Örgütsel Körlük Ölçeği kullanılmıştır. Çalışmada verilerin çarpıklık ve basıklık değerleri incelenerek normal dağılım varsayımlarının sağlandığı belirlenmiştir. Bağımsız örneklem t testi, Pearson korelasyon analizi ve sıralı değişkenlerin normal dağılım göstermediği varsayımı altında sürekli ve sıralı değişkenler arasındaki ilişkiyi incelemek için Spearman korelasyon analizi uygulanmıştır. Çalışmada spor yöneticilerinin yaş ve deneyim yılları (sporculuk, antrenörlük ve yöneticilik) ile örgütsel miyopi arasında negatif ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sporculuk ve antrenörlük deneyimi olan spor yöneticilerinin yapısal liderlik yönelimleri daha düşük, politik ve sembolik liderlik yönelimlerinin daha yüksek olduğu bulunmuştur. Spor yöneticilerinin örgütsel miyopi düzeyleri, yapısal liderlik yönelimi ile pozitif, insan kaynaklı, politik ve sembolik liderlik yönelimi ile negatif ilişki göstermiştir. Sonuç olarak, yapısal yaklaşım örgütsel miyopiyi artırma eğilimindeyken, insan kaynaklı, uzlaşmayı teşvik eden ve ekip ruhunu yansıtan yaklaşımlar örgütsel miyopinin azalmasına ve uzun vadeli sürdürülebilirliğin desteklenmesine yardımcı olmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Liderlik yönelimi, örgütsel miyopi, örgütsel körlük, spor yöneticileri

Organizational myopia in the framework of leadership orientations: A study of sports managers

Abstract

The aim of this study is to examine the relationship between the leadership orientations of sports managers and organizational myopia. The study involved 178 sports managers working in sports clubs affiliated with the Türkiye Aydın Amateur Sports Clubs Federation. The data collection tools included a demographic questionnaire covering the sports managers' age, sports background, coaching experience, and management experience, as well as the Leadership Orientation Scale and the Organizational Myopia Scale. The normality assumptions of the data were assessed by examining the skewness and kurtosis values, which confirmed the normal distribution. Independent samples t-tests, Pearson correlation analysis, and Spearman correlation analysis (for examining the relationship between continuous and ordinal variables under the assumption of non-normal distribution of ordinal variables) were employed. The study found a negative relationship between sports managers' age and years of experience (in sports, coaching, and management) and organizational myopia. It was also discovered that sports managers with sports and coaching experience exhibited lower structural leadership orientations, but higher political and symbolic leadership orientations. Additionally, the levels of organizational myopia in sports managers showed a positive relationship with structural leadership orientation and a negative relationship with human resources, political, and symbolic leadership orientations. In conclusion, the structural approach tends to increase organizational myopia, while human resources, approaches promoting reconciliation, and those reflecting team spirit contribute to the reduction of organizational myopia and support long-term sustainability.

Keywords: Leadership orientation, organizational myopia, organizational blindness, sports managers

Bu çalışma, birinci yazarın "Liderlik yönelimleri çerçevesinde örgütsel miyopi: Spor yöneticileri üzerine bir araştırma" başlıklı yüksek lisans tezinden türetilmiştir.

Sorumlu Yazar/ Corresponded Author: Şenay Şule YURTDAS, E-posta/ e-mail: suleyrts@gmail.com

GİRİŞ

Günümüzün rekabetçi iş dünyasında, örgütler piyasa koşulları, teknolojik yenilikler ve müşteri beklentilerindeki sürekli değişimlere uyum sağlamak zorundadır. Bir organizasyonun teknolojik altyapısı, kaynakları ve iş gücü ne kadar etkili olursa olsun, yöneticilerin yetersiz performansı organizasyonun hedeflerine ulaşmasını engelleyebilir (Salehi ve ark., 2022). Rekabetin yoğun olduğu bu ortamda, uzun vadeli bir vizyon benimseyen ve stratejik planlamalar yapan örgütler daha sürdürülebilir bir yapıya sahip olabilmektedir. Ancak, bazı yönetim politikaları, kısa vadede olumlu sonuçlar göstermesine rağmen yoğun rekabet ortamında bu tür yaklaşımlar “örgütsel miyopi” (Levitt, 1960) ya da “yönetimsel miyopi” (Larwood & Whittaker, 1977) gibi organizasyonel sorunlara yol açabilmektedir (Bulchandani, 2005). Örgütsel miyopi, uygulanan stratejilerin gelecekteki fırsatları ve potansiyel riskleri doğru şekilde değerlendirememesi anlamına gelmektedir (Bulchandani, 2005). Aynı zamanda, bu durum, örgütlerin gelecekteki potansiyel getirileri, mevcut kazançlar uğruna göz ardı etmesine neden olmaktadır (Ridge ve ark., 2014). Araştırmalar, uzun vadeli sürdürülebilirlik yerine kısa vadeli kârlılığa öncelik veren yöneticilerin miyopik bir bakış açısı sergilediğini göstermektedir (Shah, 2014; Brochet ve ark., 2015; Chen ve ark., 2015; Sternad & Kennely, 2017).

Örgütsel miyopi, organizasyonların mevcut veya potansiyel sorunlara yönelik etkili stratejiler ve eylemler geliştirmesini engelleyen çeşitli engeller olarak tanımlanmaktadır. Bu engeller, karar alma süreçlerini kısıtlayarak organizasyonların gelecekteki fırsatları ve tehditleri doğru bir şekilde analiz etmesini zorlaştırmaktadır (Catino, 2013). Kern (2006) ise örgütsel miyopiyi yönetsel önyargılar ve bilişsel sınırlamalarla ilişkilendirerek, kısa vadeli düşünme eğilimi, öngörü eksikliği ve fırsat veya tehditleri algılayamama durumlarını bu kavramın bir çıktısı olarak değerlendirmektedir. Bu eğilimler, organizasyonları stratejik açıdan dar bir görüşe hapsedmektedir. Adetoso ve Oladejo (2013), bu tür sınırlamaların temelinde organizasyon içindeki grup dinamikleri ve bireylerin bakış açılarının yattığını belirtmektedir. Shaw (2016), örgütsel miyopinin, liderlerin ve organizasyonların riskleri veya tanımlanamayan tehditleri göz ardı etmesi sonucunda ortaya çıktığını ifade etmektedir. Seymen ve arkadaşları (2016) ise, örgütlerin alışkanlıklar, rutinler ve uyum süreçlerine olan bağlılıklarının yanı sıra kültürel yapılar, liderlik tarzları ve sektör özellikleri gibi organizasyonel faktörlerin, çevresel değişimlerin ve fırsatların fark edilememesine yol açtığını dile getirmektedir.

Örgütsel miyopi, literatürde sıklıkla yönetimsel miyopi (Stein, 1988; Walrave ve ark., 2011; Hardin & Looney, 2012; Edmans ve ark., 2013) olarak anılmakta ve bu kavram,

yöneticilerin bilişsel yetersizlikleri (Miller, 2002), yaptıkları hatalar (Morrone, 2007), önyargıları (Ridge ve ark., 2014) ve fırsatçılıkları (Lavery, 2004) gibi olumsuz niteliklerine eleştirel bir bakışla ele alınmaktadır. Ayrıca, bu kavram kısa vadeli düşünme ve çevresel değişimlere karşı yetersiz tepki verme gibi mikro düzeydeki olaylar ve kararlarla ilişkilendirilmektedir (Samuel, 2000; Lavery, 2004). Miyopik bir yönetim anlayışı sergileyen organizasyonlar, çevresel dinamikleri, organizasyonel yetkinlikleri ve stratejik hedefleri göz ardı ederek mantıksız ve karmaşık kararlar alabilmektedir. Bu tür kararlar, rekabet ortamının etkili bir şekilde analiz edilmesini engelleyerek stratejik unsurların yeterince değerlendirilememesine yol açmaktadır (Rostami ve ark., 2022).

Günümüzün hızla değişen dinamikleri ve küreselleşmenin etkileri, liderlik niteliklerine sahip ve yeterli donanıma ulaşmış yöneticilere olan ihtiyacı giderek artırmıştır. Değişen koşullara ayak uydurabilen örgütler, yöneticilik yeteneklerinin yanında liderlik vasıflarına da ihtiyaç duymaktadır (Işık-İnan & Serinkan, 2020). Liderlik, mevcut sorunlara çözüm sunmanın ötesinde, gelecekte karşılaşılabilecek olası zorluklara yönelik hazırlık yapılmasını mümkün kılmaktadır (Aykan, 2004; Aksu, 2017). Dahası, örgütsel miyopluk yalnızca alışkanlıkların, uyum süreçlerinin veya rutinlere bağlılığın bir sonucu değildir. Aynı zamanda yönetim yapısı, hiyerarşik örgütlenme, takım ruhu eksikliği ve liderlik tarzı gibi unsurlardan kaynaklanarak, iç ve dış çevredeki potansiyel risklerin ve fırsatların gözden kaçırılmasıyla da ilişkilidir (Levinthal & March, 1993; Seymen ark., 2016). Bu bağlamda liderler, vizyon geliştirme, etkili iletişim kanalları oluşturma ve değişim yönetimi gibi kritik alanlarda aktif rol üstlenerek, örgütlerin uzun vadeli başarısını ve sürdürülebilirliğini güvence altına alabilirler (Kılıç, 2021).

Örgütsel miyopi üzerine yapılan çalışmalar, bu kavramın örgütsel öğrenme (Levinthal & March, 1993; Sato, 2012; Park ve ark., 2015), örgütsel değişim (Chikudate, 2002; Sato, 2015), örgütsel sürdürülebilirlik (Sezen-Gültekin & Argon, 2020), örgütsel çatışma (Bay & Kavurgacı, 2020), örgütsel uyum (Tezcan-Uysal & Aydemir, 2022), örgüt iklimi (Gürçay, 2019), örgütsel sessizlik (Aydın, 2019) gibi çeşitli örgütsel süreçler ve dinamiklerle ilişkisini ortaya koymaktadır. Ancak örgütsel miyopi ile liderlik ilişkisine odaklanan çalışmalar oldukça sınırlıdır (Costea, 2013; Kartal, 2018). Bu bağlamda örgütsel miyopi ile liderlik arasındaki ilişkinin daha derinlemesine araştırılması literatüre önemli katkılar sunabilir.

Özellikle spor endüstrisi gibi hızla değişen ve dinamik ortamlarda, yöneticilerin kısa vadeli başarı ve kazançlara odaklanması veya mevcut başarıları yeterli görmesi, uzun vadede örgütsel sağlığı olumsuz etkileyebilir. Bu çalışma, örgütsel miyopinin spor yöneticilerinin

liderlik yönelimleri ile ilişkisini incelemeyi amaçlamaktadır; özellikle, sporculuk geçmişi ve antrenörlük deneyimi gibi faktörlerin spor yöneticilerinin liderlik yönelimlerini ve örgütsel miyopi düzeylerini nasıl etkilediğine odaklanmaktadır. Çalışma, bu deneyimlerin liderlik yaklaşımlarını ve örgütsel dinamikleri nasıl şekillendirdiğini araştırarak, spor ve antrenörlük geçmişlerinin örgütsel miyopluk üzerindeki etkisine dair yenilikçi bir bakış açısı sunmayı ve alana özgün bir katkı sunmayı hedeflemektedir. Bu bağlamda, aşağıdaki hipotezler geliştirilmiştir:

H₁: Spor yöneticilerinin yaşı, sporculuk geçmişi, antrenörlük ve yöneticilik deneyim yılları ile örgütsel miyopi arasında ilişki vardır.

H₂: Spor yöneticilerinin liderlik yönelimleri, sporculuk ve antrenörlük deneyimine göre farklılık göstermektedir.

H₃: Spor yöneticilerinin yaşı, sporculuk geçmişi, antrenörlük ve yöneticilik deneyim yılları ile liderlik yönelimleri arasında ilişki vardır.

H₄: Örgütsel miyopi ile spor yöneticilerinin liderlik yönelimleri arasında ilişki vardır.

YÖNTEM

Araştırma grubu (evren-örneklem)

Araştırma evreni, Türkiye Aydın Amatör Spor Kulüpleri Federasyonuna bağlı olan spor kulüplerinde görev yapan spor yöneticilerinden oluşmaktadır. Türkiye Aydın Amatör Spor Kulüpleri Federasyonundan, 2023 yılının Şubat ayında, bu federasyona bağlı 172 spor kulübünün faaliyet gösterdiği bilgisine ulaşılmıştır. Araştırma kapsamında, katılımcıların gizlilik haklarının korunması ve etik ilkelerin gözetilmesi amacıyla, yalnızca araştırma konusu ile doğrudan ilişkili veriler toplanmış ve yönetim kurulu üyelerinin kişisel bilgileri talep edilmemiştir. Bu nedenle, araştırma grubu, kartopu örnekleme yöntemi ile ulaşılan ve çalışmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden 178 spor kulübü yöneticisinden oluşmaktadır. Kartopu örnekleme yönteminde, başlangıçta evrendeki bir birimle temas kurulduktan sonra, bu bireyin diğer bireyleri önermesiyle zincirleme olarak örneklem oluşturulmaktadır (Altunışık ve ark., 2005).

Veri toplama araçları

Örgütsel körlük (örgütsel miyopi) ölçeği, Seymen ve arkadaşları (2016) tarafından geliştirilmiş, 24 madde ve 4 alt boyuttan oluşmaktadır. Alt boyutlar, Catino'nun (2013) örgütsel miyopi üzerine yazdığı kitapta tanımlanan bireysel, örgütsel ve sektörel boyutların yanı sıra, Seymen ve arkadaşları tarafından işin rutinlik seviyesi olarak adlandırılan bir ek boyut içerir.

Ölçek, 5 dereceli Likert tipi bir yapı kullanmaktadır. Ölçek geliştirme çalışmasında, söz konusu ölçeğin güvenirlik katsayısı 0,83 olarak elde edilmiştir. Bu çalışmada ise, spor yöneticilerinin verdiği yanıtların tutarlılığı test edilerek, ölçeğin güvenirlik katsayısı 0,93 olarak elde edilmiştir. Alt boyutlara ilişkin güvenirlik katsayıları ise 0,70 ile 0,83 arasında değişmektedir.

Liderlik yönelimleri ölçeği, Bolman ve Deal tarafından 1991 yılında geliştirilmiş, Dereli (2003) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. 32 maddeden oluşan ölçekte liderlik yönelimini ifade eden 4 çerçeve, boyut olarak ele alınmıştır. Bu boyutlar yapısal, insan kaynakları, politik ve sembolik liderlik olarak adlandırılmıştır. Ölçek, 5 dereceli Likert tipi bir yapıya sahiptir ve katılımcılar, "hiçbir zaman" ile "her zaman" arasında bir derecelendirme yapmaktadır. Uyarlama çalışmasında, alt boyutların güvenirlik katsayıları ilk bölümde 0,84 ile 0,88 arasında, ikinci bölümde ise 0,65 ile 0,83 arasında hesaplanmıştır. Bu çalışmada ise spor yöneticilerinin verdiği yanıtların tutarlılığı test edilerek, alt boyutlar için güvenirlik katsayıları 0,72 ile 0,90 arasında belirlenmiştir.

Verilerin toplanması/işlem yolu

Çalışma, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu'nun 18.01.2023 tarih ve 31906847/050.04.04-08.240 sayılı kararı ile etik kurul ilkelerine uygun olduğuna dair onay alınarak başlatılmıştır. Çalışma verileri, 10.02.2023-21.04.2023 tarihleri arasında toplanmıştır. Çalışma hakkında ayrıntılı bilgi verildikten sonra çalışmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden spor yöneticilerine, kişisel bilgi formu, örgütsel körlük ölçeği ve liderlik yönelimleri ölçeğinden oluşan anket e-mail yoluyla iletilmiştir.

Verilerin analizi

Verilerin analizi için SPSS 26 programı kullanılmıştır. Spor yöneticilerinin verdikleri yanıtlardan elde edilen verilerin çarpıklık ve basıklık değerleri -2 ile +2 arasında elde edilerek normal dağılıma uygun görülmüştür (Gravetter & Wallnau, 2014). Çalışmada bağımsız örneklem t testi, Pearson korelasyon analizi ve Spearman korelasyon analizi kullanılmıştır. Yaygın olarak en az biri normal dağılım göstermeyen iki sürekli değişken arasındaki ilişkiyi ölçmek için kullanılan Spearman ilişki katsayısı (rho), pratikte sıralı değişkenlerin normal dağılmadığı varsayımı altında sürekli ve sıralı (ordinal) değişkenler (kategorik yaş, deneyim yılı gibi) arasındaki ilişkiyi yorumlamak için de kullanılmaktadır (Yüksel, 2018). Buna göre; spor yöneticilerinin örgütsel miyopileri ve liderlik yönelimleri ile yaş ve deneyim yılı (sporculuk, antrenörlük, yöneticilik) değişkenleri arasındaki ilişki Spearman korelasyon analizi, spor yöneticilerinin örgütsel miyopileri ile liderlik yönelimleri arasındaki ilişki ise Pearson korelasyon analiziyle incelenmiştir. İlişki analiziyle birlikte iki değişken arasındaki

ilişkinin gücünü daha iyi anlamak için korelasyon katsayısının karesi alınarak determinasyon katsayıları hesaplanmıştır. Bu katsayı, bir değişkendeki değişim oranının, diğer değişken tarafından ne kadar açıklandığını gösterir (Huck, 2012).

BULGULAR

Tablo 1. Spor yöneticilerinin demografik özellikleri

		f	%
Yaş	30 ve altı	53	29,8
	31-40	27	15,2
	41-50	50	28,1
	51 ve üzeri	48	27,0
Sporculuk deneyimi	Evet	121	68,0
	Hayır	57	32,0
(Varsa) Sporculuk deneyim yılı	1 yıldan az	15	12,4
	1-3 yıl	13	10,7
	4-6 yıl	35	28,9
	7-10 yıl	21	17,4
	10 yıldan fazla	37	30,6
	Toplam	121	100,0
Antrenörlük deneyimi	Evet	114	64,0
	Hayır	64	36,0
(Varsa) Antrenörlük deneyim yılı	1 yıldan az	15	13,2
	1-3 yıl	10	8,8
	4-6 yıl	11	9,6
	7-10 yıl	39	34,2
	10 yıldan fazla	39	34,2
	Toplam	114	100,0
Deneyim yılı (yöneticilik)	1 yıldan az	22	12,4
	1-3 yıl	20	11,2
	4-6 yıl	24	13,5
	7-10 yıl	63	35,4
	10 yıldan fazla	49	27,5
Toplam	178	100,0	

Araştırma bulgularına göre, katılımcıların %29,8'inin 30 yaş ve altında olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların %68'inin daha önce sporcu olarak faaliyet gösterdiği, %30,6'sının ise 10 yıldan fazla sporculuk deneyimine sahip olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, spor yöneticilerinin %64'ü antrenörlük deneyimine sahipken, bu katılımcıların %34,2'si 10 yıldan fazla, %34,2'si ise 7-10 yıl süreyle antrenörlük yapmışlardır. Yöneticilik deneyimi açısından ise, spor yöneticilerinin %35,4'ünün 7-10 yıl süresince yöneticilik yaptığı belirlenmiştir.

Tablo 2. Örgütsel miyopinin, yöneticilerin demografik özellikleri ile ilişkisi

		1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.Yaş	ρ									
	p									
	N									
2.Sporculuk deneyim yılı	ρ	0,28*								
	p	0,00								
	N	121								
3.Antrenörlük deneyim yılı	ρ	0,32*	0,68*							
	p	0,00	0,00							
	N	114	90							
4. Yöneticilik deneyim yılı	ρ	0,61*	0,65*	0,84*						
	p	0,00	0,00	0,00						
	N	178	121	114						
5.Örgütsel miyopi	ρ	-0,40*	-0,48*	-0,68*	-0,64*					
	p	0,00	0,00	0,00	0,00					
	N	178	121	114	178					
6.Bireysel etkenler	ρ	-0,36*	-0,36*	-0,50*	-0,64*	r	0,95*			
	p	0,00	0,00	0,00	0,00	p	0,00			
	N	178	121	114	178	N	178			
7.Örgüt yapısı	ρ	-0,44*	-0,34*	-0,55*	-0,58*	r	0,94*	0,83*		
	p	0,00	0,00	0,00	0,00	p	0,00	0,00		
	N	178	121	114	178	N	178	178		
8.Sektör yapısı	ρ	-0,33*	-0,29*	-0,46*	-0,49*	r	0,88*	0,78*	0,78*	
	p	0,00	0,00	0,00	0,00	p	0,00	0,00	0,00	
	N	178	121	114	178	N	178	178	178	
9.İşin rutinlik seviyesi	ρ	-0,44*	-0,44*	-0,51*	-0,56*	r	0,88*	0,78*	0,77*	0,70*
	p	0,00	0,00	0,00	0,00	p	0,00	0,00	0,00	0,00
	N	178	121	114	178	N	178	178	178	178

Pearson korelasyon katsayısı r, Spearman korelasyon katsayısı ρ (Spearman's rho) ile gösterilmiştir.

* $p \leq 0,01$

Spor yöneticilerinin yaş, sporculuk deneyim yılı, antrenörlük deneyim yılı ve deneyim yılları (yöneticilik) ile örgütsel miyopi düzeyleri arasında negatif doğrusal ilişki saptanmıştır ($p \leq 0,01$). Buna göre; spor yöneticilerinin yaşları, sporculuk deneyim yılı, antrenörlük deneyim yılı ve deneyim yılları (yöneticilik) arttığında örgütsel miyopileri azalmıştır. İki değişken arasındaki ilişkinin gücünü anlamak için korelasyon katsayısının karesi alınarak determinasyon katsayısı hesaplanabilir. Determinasyon katsayısı, bir değişkendeki değişimin ne kadarının diğer değişken tarafından açıklandığını gösterir. Bu değer, yüzde olarak ifade edilerek yorumlanabilir (Huck, 2012). Korelasyon katsayısının karesi alınarak hesaplanan determinasyon katsayılarına göre; yaş değişkenindeki değişim, örgütsel miyopideki değişimin %16'sını açıklayabilirken, sporculuk deneyim yılı değişkenindeki değişim bu değişimin %23'ünü, antrenörlük deneyim yılındaki değişim %46,2'sini ve deneyim yılındaki (yöneticilik) değişim ise %40,9'unu açıklayabilmektedir.

Tablo 3. Liderlik yönelimlerinin, yöneticilerin sporculuk deneyimine göre karşılaştırılması

	Sporculuk deneyimi	N	Ort. ± Ss	t	p
Yapısal liderlik	Evet	121	2,74 ± 0,70	-4,65	0,00*
	Hayır	57	3,28 ± 0,77		
İnsan kaynaklı liderlik	Evet	121	3,16 ± 0,81	3,94	0,00*
	Hayır	57	2,63 ± 0,86		
Politik liderlik	Evet	121	2,44 ± 0,40	1,40	0,16
	Hayır	57	2,34 ± 0,42		
Sembolik liderlik	Evet	121	3,08 ± 0,73	3,28	0,00*
	Hayır	57	2,69 ± 0,76		

Bağımsız örneklem t testi

*p≤0,05

Sporculuk deneyim yıllarına göre spor yöneticilerinin politik liderlik yönelimlerinde farklılık saptanmamış ($p>0,05$); yapısal, insan kaynaklı ve sembolik liderlik yönelimlerinde farklılık saptanmıştır ($p\leq 0,05$). Sporculuk deneyimi olmayan spor yöneticilerinin yapısal; sporculuk deneyimi olan spor yöneticilerinin ise insan kaynaklı ve sembolik liderlik yönelimleri daha yüksektir.

Tablo 4. Liderlik yönelimlerinin, yöneticilerin antrenörlük deneyimine göre karşılaştırılması

	Antrenörlük deneyimi	N	Ort. ± Ss	t	p
Yapısal liderlik	Evet	114	2,62 ± 0,63	-7,95	0,00*
	Hayır	64	3,44 ± 0,70		
İnsan kaynaklı liderlik	Evet	114	3,25 ± 0,79	5,87	0,00*
	Hayır	64	2,52 ± 0,80		
Politik liderlik	Evet	114	2,49 ± 0,40	3,66	0,00*
	Hayır	64	2,26 ± 0,38		
Sembolik liderlik	Evet	114	3,20 ± 0,72	6,59	0,00*
	Hayır	64	2,51 ± 0,63		

Bağımsız örneklem t testi

*p≤0,05

Antrenörlük deneyim yıllarına göre spor yöneticilerinin yapısal, insan kaynaklı, politik ve sembolik liderlik yönelimlerinde farklılık saptanmıştır ($p\leq 0,05$). Antrenörlük deneyimi olmayan spor yöneticilerinin yapısal; antrenörlük deneyimi olan spor yöneticilerinin ise insan kaynaklı, politik ve sembolik liderlik yönelimleri daha yüksektir.

Tablo 5. Liderlik yönelimlerinin, yöneticilerin demografik özellikleri ile ilişkisi

		1	2	3	4	5	6	7	8
1.Yaş	ρ								
	p								
	N								
2.Sporculuk deneyim yılı	ρ	0,28*							
	p	0,00							
	N	121							
3.Antrenörlük deneyim yılı	ρ	0,32*	0,68*						
	p	0,00	0,00						
	N	114	90						
4.Yöneticilik deneyim yılı	ρ	0,61*	0,65*	0,84*					
	p	0,00	0,00	0,00					
	N	178	121	114					
5.Yapısal liderlik	ρ	-0,25*	-0,05	-0,12	-0,35*				
	p	0,00	0,56	0,22	0,00				
	N	178	121	114	178				
6.İnsan kaynaklı liderlik	ρ	0,21*	-0,05	0,04	0,27*	r	-0,94*		
	p	0,00	0,55	0,67	0,00	p	0,00		
	N	178	121	114	178	N	178		
7.Politik liderlik	ρ	0,16**	0,26*	0,25*	0,35*	r	-0,68*	0,64*	
	p	0,03	0,00	0,00	0,00	p	0,00	0,00	
	N	178	121	114	178	N	178	178	
8.Sembolik liderlik	ρ	0,32*	0,20**	0,23*	0,43*	r	-0,91*	0,90*	0,74*
	p	0,00	0,02	0,01	0,00	p	0,00	0,00	0,00
	N	178	121	114	178	N	178	178	178

Pearson korelasyon katsayısı r, Spearman korelasyon katsayısı ρ (Spearman's rho) ile gösterilmiştir.

* $p \leq 0,01$ ** $p \leq 0,05$

Spor yöneticilerinin yaş ve deneyim yılı (yöneticilik) ile yapısal liderlik yönelimi arasında negatif; insan kaynaklı liderlik yönelimleri arasında pozitif doğrusal ilişki saptanmıştır ($p \leq 0,01$). Ayrıca spor yöneticilerinin yaş, sporculuk deneyim yılı, antrenörlük deneyim yılı ve deneyim yılları (yöneticilik) ile politik ve sembolik liderlik yönelimleri arasında pozitif doğrusal ilişki saptanmıştır. Buna göre; spor yöneticilerinin yaşları ve deneyim yılları (yöneticilik) arttığında yapısal liderlik yönelimleri azalırken, insan kaynaklı liderlik yönelimlerinin arttığı ve sporculuk, antrenörlük deneyim yılları arttığında politik ve sembolik liderlik yönelimlerinin arttığı söylenilebilir. Korelasyon katsayısının karesi alınarak hesaplanan determinasyon katsayılarına göre; yöneticilerin deneyim yılı değişkenindeki değişim, yapısal liderlik yönelimindeki değişimin %12,3'ünü, insan kaynaklı liderlik yönelimindeki değişimin %7,3'ünü, politik liderlik yönelimindeki değişimin %12,3'ünü ve sembolik liderlik yönelimindeki değişimin %18,5'sini açıklayabilmektedir.

Tablo 6. Örgütsel miyopinin, yöneticilerin liderlik yönelimleri ile ilişkisi

		1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.Yapısal liderlik	r									
	p									
	N									
2.İnsan kaynaklı liderlik	r	-0,94*								
	p	0,00								
	N	178								
3.Politik liderlik	r	-0,68*	0,64*							
	p	0,00	0,00							
	N	178	178							
4.Sembolik liderlik	r	-0,91*	0,90*	0,74*						
	p	0,00	0,00	0,00						
	N	178	178	178						
5.Örgütsel miyopi	r	0,78*	-0,69*	-0,50*	-0,70*					
	p	0,00	0,00	0,00	0,00					
	N	178	178	178	178					
6.Bireysel etkenler	r	0,77*	-0,66*	-0,53*	-0,70*	0,95*				
	p	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00				
	N	178	178	178	178	178				
7.Örgüt yapısı	r	0,69*	-0,59*	-0,40*	-0,61*	0,94*	0,83*			
	p	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00			
	N	178	178	178	178	178	178			
8.Sektör yapısı	r	0,70*	-0,63*	-0,39*	-0,63*	0,88*	0,78*	0,78*		
	p	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00		
	N	178	178	178	178	178	178	178		
9.İşin rutinlik seviyesi	r	0,66*	-0,55*	-0,47*	-0,61*	0,88*	0,78*	0,77*	0,70*	
	p	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
	N	178	178	178	178	178	178	178	178	

Pearson korelasyon analizi

* p≤0,01

Spor yöneticilerinin örgütsel miyopileri ile yapısal liderlik yönelimleri arasında pozitif ($r=0,78$; $p\leq 0,01$); insan kaynaklı ($r=-0,69$; $p\leq 0,01$), politik ($r=-0,50$; $p\leq 0,01$) ve sembolik ($r=-0,70$; $p\leq 0,01$) liderlik yönelimleri arasında negatif doğrusal ilişki saptanmıştır. Buna göre; spor yöneticilerinin yapısal liderlik yönelimleri arttığında örgütsel miyopilerinin arttığı; insan kaynaklı, politik ve sembolik liderlik yönelimleri arttığında örgütsel miyopilerinin azaldığı söylenilebilir. Korelasyon katsayısının karesi alınarak hesaplanan determinasyon katsayılarına göre; yapısal liderlik yönelimi, örgütsel miyopideki değişimin %60,8'ini açıklayabilirken, insan kaynaklı liderlik yönelimi bu değişimin %47,6'sını, politik liderlik yönelimi %25'ini ve sembolik liderlik yönelimi ise %49'unu açıklayabilmektedir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Çalışmada yaş, sporculuk ve antrenörlük geçmişi ve deneyim yılı gibi değişkenlerin, spor yöneticilerinin örgütsel miyopi davranışları ve liderlik yönelimlerini ne düzeyde açıklayabildiği

ve spor yöneticilerinin liderlik yönelimlerinin örgütsel miyopi davranışı ile ilişkisi değerlendirilmiştir. Spor yöneticilerinin yaşları ile örgütsel miyopi arasında negatif ilişki saptanmıştır. Buna göre; yaş ve yaşın beraberinde getirdiği tecrübenin artmasıyla birlikte yöneticilerin daha geniş, esnek ve yenilikçi bir bakış açısı geliştirebileceği ve daha stratejik kararlar alabileceği söylenilebilir. “Değişim sorunu” olarak da nitelenen (Chikudate, 2002) örgütsel miyopinin, yöneticilerin yaşının artmasıyla azaldığını gösteren mevcut çalışma bulguları, Arıcı-Durmuş (2022) tarafından yapılan çalışmada desteklenmiştir. Yaşın, yönetici davranışları üzerindeki etkisini inceleyen Arıcı-Durmuş, 45 yaşın üzerindeki yöneticilerin “yenilikçilik” davranışının anlamlı şekilde yüksek olduğu, vizyon geliştirme ve uygulamada daha yenilikçi ve risk almaya istekli oldukları sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca bu yaş grubundaki yöneticilerin “iletişim” becerilerinin daha yüksek olduğu, daha düşük yaş gruplarındaki yöneticilere göre örgüt içi ve kişilerarası iletişime daha fazla önem verdikleri görülmüştür. 40 yaşın üzerindeki yöneticilerin koçluk rolünü üstlendiğini ve “katılımcı” yönetim tarzını benimsediğini gösteren diğer çalışmalar (Blyton, 1984; Zenger & Lawrence, 1989; Menon & Akhilesh, 1994; Yousef, 1998; Adeyemi-Bello, 2001; Yukl, 2010), mevcut çalışma bulgularını destekler niteliktedir. Kartal (2018), yaratıcılık ve değişimin örgüt içinde var olabilmesi için astların görüşlerinin dikkate alınması gerektiğini, aksi takdirde zamanla örgüt içinde miyopi riskinin ortaya çıkabileceğini belirtmiştir. Benzer şekilde Eren (2016), çalışanların fikirlerini önemsemeyen ve bilgi paylaşımını teşvik etmeyen yönetici davranışlarının, örgütleri miyopiye sürükleyebileceğini ifade etmiştir.

Spor yöneticilerinin sporculuk ve antrenörlük deneyim yılları ile örgütsel miyopi arasında negatif bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir. Buna göre; spor yöneticilerinin geçmişteki sporculuk ve antrenörlük deneyimlerinin ve bu deneyimlerle kazandıkları bilgi birikimi ve yetkinliklerin karar süreçlerinde farklı bir perspektif geliştirmelerine yardımcı olabileceği ve örgütsel miyopi faktörlerinin etkilerini azaltmada olumlu bir rol oynayabileceği söylenilebilir. Bu bulgular, lisanslı sporcu geçmişi olan spor yöneticilerinin kriz durumlarını yönetme konusunda erken uyarı sinyallerini toplamada, spor geçmişi bulunmayan spor yöneticilerinden anlamlı ölçüde yüksek olduğunu ortaya koyan çalışmalarla (Atılğan, 2018; Teke, 2022) desteklenmiştir. Ayrıca Teke (2022), antrenörlük belgesine sahip olan spor yöneticilerinin de antrenörlük belgesi olmayan yöneticilerden, kriz durumları yönetiminde daha başarılı oldukları sonucuna ulaşmıştır. Başka bir çalışmada, amatör olarak spor yapan yöneticilerin karar verme süreçlerindeki “kaçıngan” davranışlarının, profesyonel olarak spor yapan yöneticilerden yüksek olduğuna yönelik bulgular elde edilmiştir. Aynı çalışmada spor yapmayan yöneticilerin de

“kaçıngan” karar verme davranışlarının, spor yapan yöneticilerden daha yüksek olduğu ortaya koyulmuştur (Dinçer, 2013). Bu çalışmalar, yöneticilerin şu anda ya da gelecekte karşılaşılabilecekleri olası risk ve tehditleri öngörememeleri ve bu durumlara uygun yanıt verememeleri gibi bireysel etkenlerin örgütsel körlüğe neden olabileceğinden (Robbins ve ark., 2017) yola çıkarak bulgularımızı destekleyebilir.

Spor yöneticilerinin deneyim yılları (yöneticilik) ile örgütsel miyopinin negatif bir ilişki gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Buna göre; spor yöneticilerinin yöneticilik deneyimleri arttığında örgütsel miyopi düzeyleri azalabilir. Bu bulguları destekleyen çalışmalarda, deneyimli spor yöneticilerinin kriz durumlarına hazırlıklı olma ve kriz önleme becerileri (Atılğan, 2018) ve kriz durumlarında hasarın yayılmasını önleme becerilerinin (Teke, 2022), daha az deneyime sahip spor yöneticilerinden daha yüksek olduğuna yönelik sonuçlar ortaya koyulmuştur.

Spor yöneticilerinin sporculuk deneyimi olup olmamasına göre politik liderlik yönelimlerinde herhangi bir farklılık gözlenmezken; yapısal, insan kaynaklı ve sembolik liderlik yönelimlerinde farklılık bulunmuştur. Sporculuk deneyimi olmayan spor yöneticilerinin yapısal; sporculuk deneyimi olan spor yöneticilerinin ise insan kaynaklı ve sembolik liderlik yönelimlerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Spor geçmişi olan spor yöneticilerinde politik liderlik, spor geçmişi olmayan spor yöneticilerinde ise insan kaynaklı liderliğin yüksek olduğu (Özkan, 2023) ve lisanslı sporculuk geçmişinin liderlik yönelimlerinde anlamlı farklılığa yol açmadığını (Teke, 2022) ortaya koyan çalışmalar, mevcut çalışma bulgularıyla çelişmektedir. Bulgularımızı destekleyen bir nitel çalışmada (Bilgetürk, 2022), sporculuk geçmişinin spor yöneticilerinin liderlik özellikleri ve yönettikleri takımların başarıları üzerindeki etkisi derinlemesine incelenmiştir. Bu çalışmada, en az 4 yıl takım sporlarında sporculuk geçmişi olan ve sporculuk geçmişi olmayan spor yöneticilerinden oluşan iki grup, röportaj tekniği ile yöneticilik ve liderlik ile ilgili sorulara yanıt vermişlerdir. Sonuçlar, sporculuk geçmişinin spor yöneticilerinin liderlik özellikleri ve takımlarının başarıları üzerinde önemli bir etkisi olduğunu göstermiştir. Takım sporlarında sporculuk geçmişi olan yöneticilerin, sporculuk geçmişi olmayan yöneticilere kıyasla son iki dönemlik başarı puanlarının yaklaşık üç kat daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Aynı çalışmada, sporculuk geçmişi olmayan yöneticilerin büyük çoğunluğunun (20 kişilik grubun 16'sı) kendilerini “yönetici”, sporculuk geçmişi olan yöneticilerin ise büyük çoğunluğunun (20 kişilik grubun 19'u) kendilerini "lider" olarak tanımlamaları oldukça dikkat çekmektedir.

Spor yöneticilerinin antrenörlük deneyimi olup olmamasına göre yapısal, insan kaynaklı, politik ve sembolik liderlik yönelimlerinde farklılık olduğu saptanmıştır. Antrenörlük deneyimi olmayan spor yöneticilerinin yapısal; antrenörlük deneyimi olan spor yöneticilerinin ise insan kaynaklı, politik ve sembolik liderlik yönelimlerinin daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Mevcut bulguları destekleyen Teke'nin (2022) çalışmasında antrenörlük belgesine sahip olan spor yöneticilerinde sembolik ve politik liderlik yönelimlerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bilgetürk'e (2022) göre spor yöneticilerinin daha önce sporcu veya antrenör olarak yaşadıkları deneyimler, takım çalışması, iletişim, strateji, öz disiplin, başarı ve görev motivasyonu, sorumluluk gibi liderlik becerileri geliştirmeleri için önemli fırsatlar sunmaktadır. Bir takımın parçası olmak, ortak bir hedefe yönelik çalışmak, zorluklarla yüzleşmek ve bunları aşmak, yöneticilerde disiplin, sorumluluk ve başarı motivasyonu oluşturabilir ve bu sayede yöneticilerin liderlik gelişimlerine katkı sağlayabilir. Dolayısıyla; sporculuk ve antrenörlük geçmişi, bu deneyimleri yaşamış spor yöneticilerinin liderlik becerilerini nasıl şekillendirdiğini tartışmak için önemli bir perspektif sunabilir.

Spor yöneticilerinin yaş ve sporculuk, antrenörlük ve yöneticilik deneyim yılları ile politik ve sembolik liderlik yönelimleri arasında pozitif bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca spor yöneticilerinin yaş ve yöneticilik deneyim yılları ile yapısal liderlik yönelimlerinin negatif, insan kaynaklı liderlik yönelimlerinin ise pozitif ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Buna göre; spor yöneticilerinin yaş ve yöneticilik deneyimleri arttığında yapısal liderlik yönelimleri azalırken insan kaynaklı liderlik yönelimlerinin arttığı söylenilebilir. Bununla birlikte spor yöneticilerinin yaş ve sporculuk, antrenörlük ve yöneticilik deneyim yılları arttığında ise politik ve sembolik liderlik yönelimleri artabilir. Yöneticilerin liderlik davranışları üzerinde yaşın etkisini inceleyen bazı çalışmalar (Lawrence, 1988; Lee, 1988; Coulson-Thomas, 1990; Halliman, 1998), yaş faktörünün yöneticilerin liderlik davranışları üzerinde belirleyici bir etkisi olmadığını ve yöneticilerin eşit sorumluluklara sahip olduklarını ileri sürmüştür. Kakabadse ve arkadaşları (1998) ise yaşın, yöneticilerin liderlik davranışları üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğunu ortaya koymuşlardır. 55 yaşın üzerindeki yöneticilerin "takım oyuncusu" liderlik tipine daha yakın, takım ruhu, fikir alışverişi ve iletişime açık olduklarını ileri sürmüşlerdir. Literatürde ayrıca spor yöneticilerinde kişiye yönelik liderlik tarzının görev süresine bağlı olmadığı (Özdiñç, 2014), daha az deneyimi bulunan spor yöneticilerinde insan kaynaklı liderliğin daha yüksek olduğu (Özkan, 2023) ve deneyim yılına göre spor yöneticilerin liderlik yönelimlerinin farklılık göstermediğine (Altunsöz, 2022; Teke, 2022) yönelik mevcut bulgular ile çelişen çalışmalara rastlanılmıştır.

Çalışmada, örgütsel miyopi ile yapısal liderlik yönelimi arasında pozitif; insan kaynaklı, politik ve sembolik liderlik yönelimleri arasında negatif bir ilişki olduğu saptanmıştır. Bu bulgular, spor yöneticilerinin yapısal liderlik yönelimleri arttığında örgütsel miyopi düzeylerinin arttığı, insan kaynaklı, politik ve sembolik liderlik yönelimleri arttığında ise örgütsel miyopi düzeylerinin azaldığı yönünde yorumlanabilir. Yapısal liderlik yönelimi, örgütsel miyopideki değişimin %60,8'ini açıklarken, insan kaynaklı liderlik yönelimi bu değişimin %47,6'sını, politik liderlik yönelimi %25'ini ve sembolik liderlik yönelimi ise %49'unu açıklayabilmektedir. Bu bulgular, yapısal liderlik yöneliminin örgütsel miyopiyi açıklama kapasitesinin oldukça yüksek olduğunu göstermektedir. Ayrıca, spor yöneticilerinin liderlik yönelimlerinin, örgütsel miyopideki değişimleri açıklamada önemli bir etken olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sonuç olarak, örgütün yapısını ve süreçlerini sıkı bir şekilde düzenleyen, net kurallar ve hedefler belirleyen otoriter ve katı bir yaklaşım, örgütsel stratejilerin uzun vadeli sürdürülebilirliğini olumsuz etkileyebilir ve miyopi eğilimini artırabilir. Ancak, çalışanların temel ihtiyaçlarını gözeterek verimliliklerini artırmayı hedefleyen insan kaynaklı yaklaşım, çatışmaları uzlaşma ve pazarlık yoluyla çözen ve örgüt içindeki çıkarlar ile talepler arasında denge kuran politik yaklaşım ve örgütün ruhunu ve değerlerini yansıtarak bireyleri uzun vadeli bir vizyona yönlendiren sembolik yaklaşım, örgütsel miyopiyi azaltmada önemli bir rol oynamaktadır.

Öneriler

Bu çalışma, spor yönetiminde liderlik nitelikleri ile örgütsel miyopi arasındaki ilişkiyi anlamak için önemli bir katkı sağlasa da sınırlı bir katılımcı kitlesiyle yapılmış olması açısından bazı kısıtlamalar içermektedir. Bu nedenle, gelecek araştırmalarda geniş bir katılımcı kitlesine ulaşılması önerilmektedir. Çalışmada, yapısal liderliğin, örgütsel miyopi ile pozitif bir ilişki içinde olduğunun ortaya çıkarılması, spor yöneticilerinin sıkı kurallar ve katı yapılar yerine, daha açık, uyumlu ve dinamik yaklaşımlar benimsemeleri gerektiğini ön plana çıkarmaktadır. Bunun yanı sıra spor yönetiminde, geçmişteki sporculuk ve antrenörlük deneyimlerinin örgütsel miyopi etkilerini azaltmada olumlu bir rol oynadığı görülmüştür. Ancak spor yöneticilerinin daha etkili stratejiler geliştirmesine katkı sağlamak için bu ilişkinin mekanizmaları ve etkileri konusunda daha kapsamlı araştırmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

KAYNAKLAR

Adetoso, J., & Oladejo, K. (2013). Management of human capital change, its implications for business growth and survival in Nigeria. *International Journal of Business and Social Science*, 4(10), 231-235.

- Adeyemi-Bello, T. (2001). Leaders' risk propensity and age as determinants of organizational growth in the not-for-profit-sector. *Management Research News*, 24(5), 17-23.
- Aksu, D. (2017). *Çocuk kliniklerinde çalışan hemşirelerin liderlik özellikleri ile aile merkezli bakım arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yüksek lisans tezi, Mersin Üniversitesi].
- Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S., & Yıldırım, E. (2005). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri: SPSS uygulamalı* (4. bs.). Sakarya kitabevi.
- Altunsöz, İ. (2022). *Liderlik yönelimleri ve sosyal zekâ düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi: Spor sevk ve idaresinden sorumlu personel* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Mersin Üniversitesi].
- Arıcı-Durmuş, A. E. (2002). Yönetici yaşının liderlik davranışları üzerindeki etkileri: bankacılık sektöründen bir grup yönetici üzerine bir araştırma. *Akdeniz İİBF Dergisi*, 2(3), 1-20.
- Atılğan, D. (2018). *Spor yönetiminde görev alan yöneticilerde kriz yönetimi, karar verme ve özgüven beceri düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Doktora tezi, Selçuk Üniversitesi].
- Aydın, A. U. (2019). *İnsan kaynakları yönetiminde eğitim ve geliştirmenin örgütsel körlük ve örgütsel sessizliğe etkilerinde örgütsel öğrenmenin aracı rolü: Turizm sektöründe bir uygulama* [Yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi].
- Aykan, E. (2004). Kayseri'de faaliyet gösteren girişimcilerin liderlik özellikleri. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(17), 213-224.
- Bay, M., & Kavurgacı, N. (2020). Örgütsel miyopizm ve örgütsel çatışmanın demografik değişkenler açısından değerlendirilmesi: Karaman OSB'de bir araştırma. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 13(73), 836-854.
- Bilgetürk, D. (2022). *Takım spor geçmişi olan yöneticilerle spor geçmişi olmayan yöneticilerin liderlik özelliklerinin karşılaştırılması* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Okan Üniversitesi].
- Blyton, P. (1984). Some old and new problem in employee decision making. *International Social Science Journal*, 36(2), 217-232.
- Bolman, L. G., & Deal, T. E. (1991). *Reframing organizations: Artistry, choice, and leadership*. Josey-Bass Publishers
- Brochet, F., Loumiotis, M., & Serafeim, G. (2015). Speaking of the short-term: Disclosure horizon and managerial myopia. *Review of Accounting Studies*, 20, 1122-1163.
- Bulchandani, A. S. (2005). *A study of organizational health with reference to job satisfaction and organizational effectiveness* [Doctoral Dissertation, The Maharaja Sayajirao University of Baroda].
- Catino, M. (2013). *Organizational myopia: Problems of rationality and foresight in organizations*. Cambridge University Press.
- Chen, Y. F., Lin, F. L., & Yang, S. Y. (2015). Does institutional short-termism matter with managerial myopia?. *Journal of Business Research*, 68(4), 845-850.
- Chikudate, N. (2002). Collective myopia and defective higher educations behind the scenes of ethically bankrupted economic systems: A reflexive note from a Japanese university and taking a step toward transcultural dialogues. *Journal of Business Ethics*, 38, 205-225.
- Costea, M. (2013). Outside-the-box, but Inside-the-elevator: A case of leadership myopia reaching media. *Manager*, 17, 215-224,
- Coulson-Thomas, C. (1990). Too old at 40?. *Executive Development*, 3(2).

- Dereli, M. (2003). *A survey research of leadership styles of elementary school principals* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi].
- Dinçer, N. (2013). *Spor yöneticilerinin karar verme stilleri ile problem çözme becerileri üzerine bir araştırma* [Doktora tezi, Gazi Üniversitesi].
- Edmans, A., Fang, V.F., & Lewellen, K.A. (2013). Equity vesting and managerial myopia. *National Bureau of Economic Research*, Working Paper No. 19407, 1-54.
- Eren, E. (2016). *Yönetim ve organizasyon (Çağdaş ve küresel yaklaşımlar)* (12. bs.). Beta Basım Yayım.
- Gravetter, F. J., & Wallnau, L. B. (2014). *Essentials of statistics for the behavioral sciences* (8th ed.). Cengage Learning.
- Gürçay, G. (2019). *Örgütsel körlük, silo sendromu ve örgüt iklimi ilişkisi: İnşaat sektöründe bir araştırma* [Yayımlanmamış doktora tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi].
- Halliman, R. (1998) A coming of age: A comparison of organizational performance of baby boom CEOs to CEOs born prior to the baby boom era. *Journal of Management History*, 4(1), 68-74.
- Hardin, A. M., & Looney, C. A. (2012). Myopic loss aversion: Demystifying the key factors influencing decision problem framing. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 117(2), 311- 331.
- Huck, S. W. (2012). *Reading statistics and research* (6th ed.). Pearson.
- Işık-İnan, Ö., & Serinkan, C. (2020). Liderlik yaklaşımları ve spor yönetiminde liderlik. *Pamukkale Üniversitesi İşletme Araştırmaları Dergisi*, 7(2), 308-332.
- Kakabadse, A., Kakabadse, N., & Myers, A. (1998) Demographics and leadership philosophy: Exploring gender differences. *Journal of Management Development*, 17(5), 351-388.
- Kartal, N. (2018). *Örgütsel miyopinin hizmetkar liderlik ekseninde tahlili: Eğitim kurumları çalışanları üzerinde bir araştırma* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Işık Üniversitesi].
- Kern, D. A. (2006). *A matter of strategic mis-fit: Management myopia and value destruction* [Doctoral Thesis, Oklahoma State University].
- Kılıç, T. (2021). *Örgütsel körlüğün neden ve sonuçlarına dair kavramsal bir analiz*. İçinde R. Erdem, M. Yelsiz (Eds.), *Yönetim hastalıkları* (1. bs.). Siyasal yayınevi.
- Larwood, L., & Whittaker, W. (1977). Managerial myopia: Self-serving biases in organizational planning. *Journal of Applied Psychology*, 62(2), 194-198.
- Laverty, K. J. (2004). Managerial myopia or systemic short-termism? The importance of managerial systems in valuing the long term. *Management Decision*, 42(8), 949-962.
- Lawrence, B. (1988). New wrinkles in the theory of age: demography, norms and performance ratings. *Academy of Management Journal*, 31(2), 309-337.
- Lee, J. A. (1988) Changes in managerial values, 1965-1986. *Business Horizons*, 31(4), 29-37.
- Levinthal, D.A., & March, J. G. (1993). The myopia of learning. *Strategic Management Journal*, 14, 95-112.
- Levitt, T. (1960). *Marketing myopia*. Harvard Business Review.
- Menon, N., & Akhilesh, B. (1994). Functionally dependent stress among managers. *Journal of Managerial Psychology*, 9(3), 13-22.
- Miller, K. D. (2002). Knowledge inventories and managerial myopia. *Strategic Management Journal*, 23(8), 689-706.

- Morrone, M. (2007). Complementarities among capability, transaction and scale-scope considerations in determining organizational boundaries. *Technology Analysis & Strategic Management*, 19(1), 31-44.
- Özdiñ, Ö. (2014). *Türkiye'deki spor örgüt yöneticileri üzerinde duygusal zeka ve liderlik davranışları ilişkisinin incelenmesi* [Yayımlanmamış doktora tezi, Çukurova Üniversitesi].
- Özkan, R. (2023). *Profesyonel futbol kulüp yöneticilerinin liderlik yönelimleri, kişilik özellikleri ve empati düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yayımlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi].
- Park, N. K., Choi, K., & Lee, J. (2015). The hierarchy myopia of organizational learning. *Seoul Journal of Business*, 21(2), 71-104.
- Ridge, J. W., Kern, D., & White, M. A. (2014). The influence of managerial myopia on firm strategy. *Management Decision*, 52(3), 602-623.
- Robbins, S.P., Coulter, M., & De Cenzo, D.A. (2017). *Fundamentals of management* (10th ed.). Pearson.
- Rostami, V., Kargar, H., & Samimifard, M. (2022) : The effect of managerial myopia on the adjustment speed of the company's financial leverage towards the optimal leverage. *Journal of Risk and Financial Management*, 15(12), 1-12.
- Salehi, M., Zimon, G., Hashim, H. A., Jędrzejczak, R., & Sadowski, A. (2022). Accounting Quality and Audit Attributes on the Stock Price Crashes in an Emerging Market. *Risks*, 10, 195.
- Samuel, C. (2000). Does shareholder myopia lead to managerial myopia? A first look. *Applied Financial Economics*, 10(5), 493-505.
- Sato, H. (2012). Routine-based view of organizational learning and mechanisms of myopia. *Annals of Business Administrative Science*, 11, 45-54.
- Sato, H. (2015). Organizational change and temporal myopia. *Annals of Business Administrative Science*, 14(6), 323-333.
- Seymen, O. A., Kılıç, T., & Kinter, O. (2016). Örgütsel körlüğün (örgüt miyopisi) ayrıntılı kavramsal analizi ve ölçümü: Geliştirilen bir ölçek yardımıyla değerlendirme. *Eurasian Academy of Sciences Social Sciences Journal*, 1, 212-222.
- Sezen-Gültekin, G. & Argon, T. (2020). The relationship among organizational myopia, organizational resilience and organizational sustainability at a higher education institution in Turkey: A structural equation modelling. *International Online Journal of Education and Teaching (IOJET)*, 7(4). 1470- 1491.
- Shah, A. (2014). Culture and its effect on management myopia and financial performance A comparison of firms from short-term and long-term oriented cultures. *Journal of International Business and Economy*, 15(2), 35-55.
- Shaw, R. B. (2016). The logic and limits of leadership blindspots. *Leader to Leader*, 80, 12-17.
- Stein, J. C. (1988). Takeover threats and managerial myopia. *Journal of Political Economy*, 96(1).
- Sternad, D. & Kennelly, J. J. (2017). The sustainable executive: antecedents of managerial long-term orientation. *Journal of Global Responsibility*, 8(2), 179-195.
- Şimşek, E., & Garipağaoğlu, B. Ç. (2016). Bolman ve Deal'in dört çerçeve modeline göre akademik liderlerin liderlik yaklaşımlarının incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(1), 81-94.
- Teke, M. S. (2022). *Spor yöneticilerinin kriz yönetiminde liderlik becerilerinin incelenmesi* [Yayımlanmamış doktora tezi, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi].
- Tezcan-Uysal, H., & Aydemir, S. (2022). The effect of employees' perceived organizational fit on organizational myopia. *International Journal of Business*, 27(1), 1-13.

- Walrave, B., van Oorschot, K. E., & Romme, A. G. L. (2011). Getting trapped in the suppression of exploration: A simulation model. *Journal of Management Studies*, 48(8), 1727-1751.
- Yenel, İ. F. (2019). *Liderlik*. İçinde A. A. Yetim (Ed.), *Yönetim ve spor* (ss. 283-304). Gazi Kitabevi.
- Yıldırım Kahraman, Z. (2018). "Toplum liderleri geliyor" *Liderlik eğitiminin öğretmen adaylarının liderlik yönelimleri üzerine etkisi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi].
- Yousef, A. (1998) Correlates of perceived leadership style in a culturally mixed environment. *Leadership and Organization Development Journal*, 19(5), 275-284.
- Yukl, G. (2010). *Leadership in organizations* (7th ed.). Prentice Hall.
- Yüksel, S. (2018). Evaluation of sample size effect on Spearman and Polyserial correlation coefficients. *Türkiye Klinikleri Biyoistatistik*, 10(1), 46-51.
- Zenger, T., & Lawrence, B. (1989) Organizational demography: The differential effects of age and tenure on communication. *Academy of Management Journal*, 32(2), 353-376.

KATKI ORANI CONTRIBUTION RATE	AÇIKLAMA EXPLANATION	KATKIDA BULUNANLAR CONTRIBUTORS
Fikir ve Kavramsal Örgü <i>Idea or Notion</i>	Araştırma hipotezini veya fikrini oluşturmak <i>Form the research hypothesis or idea</i>	Şenay Şule YURTDAŞ Savaş DUMAN
Tasarım <i>Design</i>	Yöntem ve araştırma desenini tasarlamak <i>To design the method and research design.</i>	Şenay Şule YURTDAŞ Savaş DUMAN
Literatür Tarama <i>Literature Review</i>	Çalışma için gerekli literatürü taramak <i>Review the literature required for the study</i>	Şenay Şule YURTDAŞ Savaş DUMAN
Veri Toplama ve İşleme <i>Data Collecting and Processing</i>	Verileri toplamak, düzenlemek ve raporlaştırmak <i>Collecting, organizing and reporting data</i>	Şenay Şule YURTDAŞ
Tartışma ve Yorum <i>Discussion and Commentary</i>	Elde edilen bulguların değerlendirilmesi <i>Evaluation of the obtained finding</i>	Şenay Şule YURTDAŞ Savaş DUMAN
Destek ve Teşekkür Beyanı/ Statement of Support and Acknowledgment		
Bu çalışmanın yazım sürecinde katkı ve/veya destek alınmamıştır. <i>No contribution and/or support was received during the writing process of this study.</i>		
Çatışma Beyanı/ Statement of Conflict		
Araştırmacıların araştırma ile ilgili diğer kişi ve kurumlarla herhangi bir kişisel ve finansal çıkar çatışması yoktur. <i>Researchers do not have any personal or financial conflicts of interest with other people and institutions related to the research.</i>		
Etik Kurul Beyanı/ Statement of Ethics Committee		
Bu araştırma, Aydın Adnan Üniversitesi Etik Kurulunun 18.01.2023 tarihli 31906847/050.04.04-08.240 sayılı kararı ile yürütülmüştür. <i>This research was conducted with the decision of Aydın Adnan University Ethics Committee dated 18.01.2023 and numbered 31906847/050.04.04-08.240.</i>		

Bu eser [Creative Commons Atıf-Gayri Ticari 4.0 Uluslararası Lisansı \(CC BY 4.0\)](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/) ile lisanslanmıştır.

Egzersiz bağımlılığı: Spor salonuna giden bireyler üzerine bir inceleme**Alev KIZILKAN¹ , Cansel ARSLANOĞLU² **¹Sinop Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Sinop, Türkiye²Sinop Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Sinop, Türkiye

Araştırma Makalesi/Research Article	DOI: 10.70736/jrolss.468
Gönderi Tarihi/ Received: 12.11.2024	Kabul Tarih/ Accepted: 20.03.2025
	Online Yayın Tarihi/ Published: 25.03.2025

Öz

Çalışmanın amacı; düzenli olarak spor salonuna giden bireylerin egzersiz bağımlılığı düzeylerini incelemektir. Egzersiz bağımlılığı, sağlıklı bir alışkanlık olarak kabul edilen egzersiz yapma alışkanlığının aşırıya kaçmasıyla bireyin yaşam kalitesini olumsuz etkileyen bir duruma dönüşebilir. Bu nedenle düzenli egzersiz yapan kişilerin egzersiz bağımlılığı düzeylerine yönelik yürütülen çalışmalar önem arz etmektedir. Araştırma, Türkiye'nin, Çorum ili merkez spor salonlarında kayıtlı 422 gönüllü bireyden (179 kadın, 243 erkek) oluşan bir örneklem üzerinde gerçekleştirilmiştir. Katılımcılara "Kişisel Bilgi Formu" ve Egzersiz Bağımlılığı Ölçeği (EBÖ)" uygulanmış, veriler SPSS 21 yazılımı kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin normal dağılım gösterdiği Shapiro-Wilk testi ile tespit edilmiştir. Gruplar arasında karşılaştırmalarda T-Test, One Way ANOVA ve Post Hoc LSD testi kullanılmıştır ($p<0,05$). Araştırma bulguları, egzersiz bağımlılığının alt boyutlarının cinsiyet, aile gelir düzeyi, spor salonlarına devam süresi, düzenli egzersiz yapma durumu ve medeni durum gibi değişkenlere göre anlamlı farklılık gösterdiğini ortaya koymuştur ($p<0,05$). Kadınların erkeklere göre daha yüksek egzersiz bağımlılığı sergilediği, gelir düzeyi 6000TL'nin üzerinde olan bireylerin bağımlılık oranlarının daha düşük gelir grubuna kıyasla yüksek olduğu, eğitim düzeyi arttıkça bağımlılığın arttığı belirtilmiştir. Ayrıca, 1-2 yıl spor salonuna devam eden, düzenli egzersiz yapan ve evli bireylerin bağımlılık düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu sonuçlar cinsiyet, medeni durum, gelir düzeyi, düzenli egzersiz yapma alışkanlığı ve spor salonuna gidilen sürenin egzersiz bağımlılığı üzerinde etkili olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Bağımlılık, egzersiz, egzersiz bağımlılığı, spor merkezi***Exercise addiction: An examination on gym members*****Abstract**

The aim of the study was to examine the exercise addiction levels of individuals who regularly go to the gym. Exercise addiction can cause a positive situation to turn into a negative situation if a healthy exercise habit is taken to extremes. For this reason, studies are important that examine the exercise addiction levels of individuals who exercise regularly. The sample of the study consists of 422 volunteer individuals (179 Female, 243 Male) registered to gyms in the city center of Çorum in Türkiye. The "Personal Information Form" and "Exercise Addiction Scale" (EAS) were applied to the participants and the obtained data were analyzed with SPSS 21. The normality distribution of the data was examined with the Shapiro Wilk test and it was determined that the data showed a normal distribution. T-Test, and One Way ANOVA Post Hoc LSD test were used in comparisons between groups ($p<0.05$). It was determined that there has been statistically significant differences in all sub-dimensions of exercise addiction according to gender, family income status, duration of gym visits, regular exercise status and marital status ($p<0.05$). As a result, it has been determined that individuals who regularly go to the gym are in the dependent group in terms of all measured variables, and women have higher exercise addiction than men. It has been also determined that individuals with an income over 6000 TL had higher exercise addiction than individuals with lower income, and that exercise addiction increased as educational status increased. In addition to the results, it has been observed that those who both went to gyms for 1-2 years and married individuals who exercise regularly had higher exercise addiction. In line with these results, it can be said that gender, marital status, income level, regular exercise and time spent in the gym affect exercise addiction.

Keywords: Addiction, exercise, exercise addiction, gym

Bu çalışma Cansel ARSLANOĞLU danışmanlığında yürütülen 790760 tez numarasına sahip yüksek lisans tezinden üretilmiştir. Yazarlar çalışmaya eşit derecede katkı sağlamışlardır.

Sorumlu Yazar/ Corresponded Author: Cansel ARSLANOĞLU, **E-posta/ e-mail:** canseloglu@sinop.edu.tr

GİRİŞ

Egzersiz, ruh halini düzenleyen ve genel sağlık üzerinde olumlu etkiler sağlayan güçlü bir uyarıcıdır (Di Lodovico ve ark., 2019). Ancak, egzersizin bu faydalarına karşın, aşırıya kaçıldığında önemli zararlar doğurabileceği bilinmektedir. Egzersiz bağımlılığı, klasik bağımlılık belirtileri gösteren işlevsiz bir egzersiz davranışını olarak tanımlanır ve fizyolojik, psikolojik ve sosyal zararlarla ilişkilendirilir (Griffiths ve ark., 2023). Egzersiz bağımlılığı, sporcuların kontrol kaybı yaşadığı, bağımlılık geliştirdiği ve olumsuz sonuçlara maruz kaldığı patolojik bir davranış biçimidir (Szabo ve ark., 2015). Egzersiz bağımlılığı, uluslararası mental rahatsız sınıflandırmasında yer almamakla birlikte, semptomları nedeniyle davranışsal bağımlılıklar arasında değerlendirilir (Ceci ve ark., 2023). Konu olarak geniş çapta araştırılmasına rağmen, henüz resmi bir klinik tanısı mevcut değildir (Chhabra ve ark., 2024). Yeterli egzersiz süreleri ile ilgili yapılan açıklamalara bakıldığında, egzersizden yarar elde edebilmek için gereken minimum egzersiz miktarı, haftada 2 saat 30 dakika orta yoğunlukta veya haftada 1 saat 15 dakika yüksek yoğunlukta veya bu ikisinin kombinasyonu olan aerobik egzersiz olarak önerilmektedir. Bu öneriye ek olarak, 18-64 yaş aralığında sağlıklı bireyler için, haftada 5 gün, en az 150 dakikalık orta-yüksek şiddetli aerobik egzersizlerin (ortalama günlük 30 dakika) iyi bir başlangıç için yeterli olduğu belirtilmektedir (Piercy ve ark., 2018).

Egzersiz bağımlılığının, diğer bağımlılıklar gibi oldukça yıkıcı etkileri olabilir ve bu yıkıcı etkileri incelemeyen önce kişinin aşırı egzersiz yapma zorunluluğunda olma nedeninin incelenmesi büyük bir önem taşımaktadır (Landolfi, 2013). Leuenberger (2006), egzersiz bağımlılığını kişide oluşan endorfin isteği ile ilişkilendirirken, Freimuth ve arkadaşları (2011), kişinin motivasyonu ile ilişkilendirmektedir. Klinik psikolog Stoliaroff (2003), egzersiz bağımlılığının muhtemelen kişinin karakterinin bir sonucu olduğunu ve azimli, mükemmeliyetçi tipteki bireylerin bu duruma daha yatkın olduğunu belirtmiştir. Berczik ve arkadaşları (2012), Glasser (1976)'in ilk kez madde ve diğer bağımlılıkların aksine, fiziksel egzersizin faydalı etkilerini ve egzersiz ile sağlık arasındaki pozitif cevap ilişkisini belirlemeye çalışarak "pozitif bağımlılık" kavramını psikoloji literatürüne kazandırdığını ifade etmiştir. Bu ifadeye ek olarak; Morgan (1979)'ın egzersiz bağımlılığını davranışsal bir işlev bozukluğu olarak gördüğünü ve Glasser'in pozitif bağımlılık konseptinin aksine, egzersiz bağımlılığının da negatif bir bağımlılık olduğunu savunduğunu belirtmiştir. Egzersiz bağımlılığını etkileyen faktörler incelendiğinde; yaş, medeni durum, eğitim düzeyi gibi (Szabo 2018) bireysel farklılıklar olduğu bilinmektedir. Bu etkenlere ek olarak, psikolojik (Bircher ve ark., 2017; Szabo 2018) ve sosyal (Vardar 2012; Bircher ve ark., 2017) etkenlerin egzersiz bağımlılığını

etkilediği düşünülmektedir. Bu açıklamalar doğrultusunda araştırmanın amacı, düzenli olarak spor salonuna giden bireylerin egzersiz bağımlılıklarının ve bu bireylerde cinsiyet, yaş, egzersiz süresi, egzersiz sıklığı ve egzersiz yapma yaşı ile egzersiz bağımlılığı arasındaki farklılıkların incelenmesidir. Araştırmada elde edilecek sonuçlar ile egzersiz bağımlılığında cinsiyet, yaş, egzersiz yapma süreleri gibi konuların daha iyi anlaşılması noktasında literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

YÖNTEM

Araştırma modeli

Bu araştırmada tarama yöntemi kullanılmıştır. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durum olduğu gibi betimlemeyi amaçlayan araştırma yöntemleridir. Araştırılan olay, birey ya da nesneyi onu içinde bulunduğu koşullar içerisinde ve olduğu gibi tanımlamaya çalışır. Herhangi bir şekilde değiştirme ve etkileme çabası değil, öğrenilmek istenen bir durum vardır (Karasar, 2012).

Araştırma grubu

Araştırmanın örneklem grubunu Türkiye Çorum ilinde spor salonuna giden 179 kadın 243 erkek toplamda 422 gönüllü birey oluşturmuş olup, araştırmaya ait veriler 2021-2022 bahar dönemi süresince toplanmıştır.

Tablo 1. Katılımcıların cinsiyet ve yaş değişkenlerine ilişkin frekans ve yüzde dağılımları

Değişkenler	Gruplar	n	%
Cinsiyet	Kadın	179	42,4
	Erkek	243	57,6
Yaş	18-22	120	28,4
	23-27	111	26,3
	28-32	91	21,6
	33-37	66	15,6
	38 ve üzeri	34	8,1
Medeni hal	Bekar	250	59,25
	Evli	144	34,16
	Boşanmış	28	6,59
Gelir Düzeyi	0-3000 TL	58	13,7
	3001-6000 TL	136	32,2
	6001-9000 TL	160	37,9
	9001 TL ve üzeri	68	16,1
Eğitim Düzeyi	Okuryazar değil	11	2,6
	İlkokul	11	2,6
	Ortaokul	20	4,7
	Lise	125	29,6
	Üniversite	212	50,2
	Lisansüstü	43	10,2

Değişkenler	Gruplar	n	%
Fiziksel Görünümden Memnuniyet	Evet	168	39,8
	Hayır	87	20,6
	Kısmen	167	39,6
Egzersize Başlama Nedeni	Doktor tavsiyesi	13	3,1
	Kilo vermek	89	21,1
	Vücudunu şekle sokmak	138	32,7
	Sağlıklı yaşamak	88	20,9
	Kaslarımı geliştirmek	70	16,6
	Bir spor dalı ile uğraşmak	24	5,7
Düzenli egzersiz yapma durumu	Evet	244	57,8
	Hayır	42	10,0
	Ara sıra	136	32,2
Spor salonuna gidilen süre	0-3 ay	60	14,2
	3-6 ay	72	17,1
	6-12 ay	82	19,4
	1-2 yıl	88	20,9
	2-3 yıl	49	11,6
	3-4 yıl	17	4,0
	4-5 yıl	8	1,9
	5 yıl ve zeri	46	10,9
Haftalık egzersiz yapma sıklığı	Haftada 1-2	100	23,7
	Haftada 3-4	187	44,3
	Haftada 5-6	100	23,7
	Her gün	35	8,3
Günlük egzersiz süreleri	30 dk	43	10,2
	31-60 dk	145	34,4
	1-2 Saat	190	45,0
	3-4 Saat	31	7,3
	5 Saat ve zeri	13	3,1
Toplam		422	100

Veri toplama araçları

Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından hazırlanan “Kişisel Bilgi Formu” ve Tekkurşun Demir ve ark., (2018) tarafından geliştirilen “Egzersiz Bağımlılığı leği” kullanılmıştır. Kişisel bilgi formunda katılımcılardan cinsiyet, yaş, medeni durumu, egzersiz yapma durumu, egzersizin sıklığı, egzersizin süresi, fiziksel görünümden memnun olma durumları gibi sorulara cevap vermeleri istenmiştir.

Egzersiz Bağımlılığı leği: Tekkurşun Demir ve arkadaşları (2018) tarafından geliştirilen Egzersiz Bağımlılığı leği (EB) “Ařırđ Odaklanma ve Duygu Değişimi”, “Bireysel-Sosyal İhtiyaçların Ertelenmesi ve atışma”, “Tolerans Gelişimi ve Tutku” üç alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçek 5’li Likert tipi bir derecelendirme sistemine sahiptir (1: Kesinlikle Katılmıyorum, 5: Kesinlikle Katılıyorum) ve 17 maddeden oluşan ölçekte ters madde yoktur. Ölçeğin puanlamasına göre; “Egzersiz Bağımlılığı leği Genel Toplam”

(EBÖGT) puan aralığı (1-17) normal grup, (18-34) az risk grubu, (35-51) risk grubu, (52-69) bağımlı grup, (70-85) yüksek düzeyde bağımlı grup olarak gruplandırılmıştır. Ölçeğin AODD alt boyutu için Cronbach Alfa katsayısı 0,83; BSİEÇ alt boyutu Cronbach Alfa katsayısı 0,79; TGT alt boyutu Cronbach Alfa katsayısı 0,77'dir.

Verilerin toplanması/işlem yolu

Tüm katılımcılara, uygulama öncesi çalışma hakkında bilgi verilerek, kişisel bilgi formu ve egzersiz bağımlılık ölçeklerini doldurmaları istenmiştir. Çalışmaya katılım tamamen gönüllülük esasına dayanmıştır. Çalışma kapsamındaki veriler, araştırmacı tarafından tek tek katılımcılara ulaşılarak, yüz yüze toplanmıştır.

Verilerin analizi

Araştırmanın örneklemeden elde edilen veriler, ilk olarak Office Excel 2016 programına aktarılmış, ardından istatistiksel analizler için SPSS 21 paket programına yüklenmiştir. Verilerin normallik dağılımları için Shapiro-Wilk testi kullanılmış ve verilerin normal dağılım gösterdiği gözlemlenmiştir. Grup ortalamaları arasındaki farklılıkları belirlemek amacıyla: İkili karşılaştırmalar için T-Testi ve Üç veya daha fazla grup için Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) uygulanmıştır.

Anlamli farklılıkların hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla Post Hoc analizlerinden LSD testi kullanılmıştır ($p < 0,05$). LSD'nin temel fikri, iki grup ortalaması arasındaki en küçük anlamli farkı (yani, LSD'yi), tüm grupların birlikte kullanılmasının aksine iki grup arasında test ile hesaplamak ve doğrudan karşılaştırılmasına olanak tanımaktır. LSD'den büyük olan herhangi bir fark istatistiksel olarak anlamli kabul edilir (Williams & Abdi, 2010).

BULGULAR

Tablo 2. Cinsiyet değişkenine göre egzersiz bağımlılığına ilişkin analiz sonuçları

Değişkenler		Ölçek Alt Boyutları				
		n	AODD	BSİEÇ	TGT	EBÖGT
Cinsiyet	Kadın	179	26,67±0,69	18,78±0,08	14,12±0,88	59,5±0,61
	Erkek	243	25,62±0,8	16,86±0,83	13,08±0,97	55,59±0,68
			0,03	0,00	0,00	0,00

ÖAB: Ölçek Alt Boyutları, AODD: Aşırı Odaklanma ve Duygu Değişimi, BSİEÇ: Bireysel Sosyal İhtiyaçların Ertelenmesi Çatışması, TGT: Tolerans Gelişimi ve Tutku, EBÖGT: Egzersiz Bağımlılığı Ölçeği Genel Toplamı, n: Katılımcı sayısı, *= $p < 0,05$

Tablo 2’de yapılan inceleme sonucuna göre kadınların erkeklere oranla hem ölçek alt boyutları hem de ölçek genel toplamında daha yüksek puanlara sahip olduğu ve bu farklılığın istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmektedir ($p<0,05$).

Tablo 3. Katılımcıların medeni halleri ve aile gelir düzeyi değişkenlerine göre egzersiz bağımlılığına ilişkin Anova analiz sonuçları

Değişkenler		Ölçek Alt Boyutları				
		n	AODD	BSİEÇ	TGT	EBÖGT
Medeni Hal	Bekar	250	26±0,81	17±0,82	13±0,92	56±0,65
	Evli	144	27±0,67	19±0,85	13±0,95	60±0,66
	Boşanmış	28	24±0,61	17±0,66	11±1,00	53±0,60
			p	0,03	0,00	0,00
		LSD-F	2>3; 3<2	1<2; 2>1	1>3; 2>3; 3<1,2	1<2; 2>1,3; 3<2
Gelir Düzeyi	0-3000 TL ¹	58	22,75±0,97	15,9±0,84	12,2±0,90	50,83±0,72
	3001 TL - 6000 TL ²	136	25,62±0,76	17,58±0,81	13,6±0,95	56,78±0,62
	6001 TL - 9000 TL ³	160	27,16±0,60	18,6±0,85	13,84±0,93	59±0,05
	9001 TL ve üzeri ⁴	68	27,3±0,7	17,16±0,78	13,68±0,95	58,14±0,65
			p	0,00	0,00	0,04
		LSD-F	1<2,3,4; 2<3,4; 3>1,2; 4>1,2	1<2,3; 2>1; 3>1,2; 4<3	1<2,3,4; 2>1; 3>1,2; 4>1	1<2,3,4; 2>1; 2<3; 3>1,2; 4>1

ÖAB: Ölçek Alt Boyutları, AODD: Aşırı Odaklanma ve Duygu Değişimi, BSİEÇ: Bireysel Sosyal İhtiyaçların Ertelenmesi Çatışması, TGT: Tolerans Gelişimi ve Tutku, EBÖGT: Egzersiz Bağımlılığı Ölçeği Genel Toplamı, n: Katılımcı sayısı, *= $p<0,05$

Tablo 3’te medeni durum ve gelir düzeyi değişkeni incelenmiştir. Bu inceleme sonucunda evli olan katılımcıların bekar ve boşanmış olan katılımcılara oranla hem ölçek alt boyutları hem de ölçek genel toplamında daha yüksek puanlara sahip olduğu ve bu farklılığın istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmektedir ($p<0,05$). Gelir düzeyi değişkeni ile ilgili yapılan analiz sonucunda ise; AODD için en yüksek puana 9001 TL ve üzeri, BSİEÇ, TGT ve EGÖGT için en yüksek puanlara 6001 TL – 9000 TL gelir düzeyindeki katılımcılara ait puanların daha yüksek olduğu gözlenmiştir ($p<0,05$).

Tablo 4. Katılımcıların eğitim düzeyi ve fiziksel görünümünden memnuniyet durumu değişkenlerine göre egzersiz bağımlılığına ilişkin Anova analiz sonuçları

Değişkenler		Ölçek Alt Boyutları				
		n	AODD	BSİEÇ	TGT	EBÖGT
Eğitim Düzeyi	Okuryazar değil ¹	11	23,45±0,44	18,78±0,69	9,6±1,02	51,85±0,56
	İlkokul ²	11	23,24±0,63	17,7±0,84	11,52±0,89	52,53±0,72
	Ortaokul ³	20	22,47±0,97	17,7±0,9	11,92±1,09	52,02±0,82
	Lise ⁴	125	25,55±0,85	17,94±0,84	13,68±0,87	57,12±0,69
	Üniversite ⁵	212	26,88±0,68	17,46±0,84	13,84±0,93	58,14±0,62
	Lisansüstü ⁶	43	26,46±0,64	17,76±0,76	13,6±0,97	57,08±0,62
			p	0,01	0,92	0,00
		LSD-F	1<5; 2<5; 3<4,5,6; 4>3; 4<5; 5>1,2,3,4; 6>3		1<5; 2<5; 3<5; 4>1; 5>1,2,3; 6>1	
Fiziksel Görünümden Memnuniyet	Evet	168	26,39±0,81	17,1±0,85	13,52±1	56,95±0,67
	Hayır	87	24,57±0,69	16,92±0,85	13,08±0,98	55,42±0,67
	Kısmen	167	26,53±0,72	18,18±0,80	13,72±0,87	58,48±0,64
			p	0,01	1,96	0,88
		LSD-F	1<2; 2<1,3; 3>2			

ÖAB: Ölçek Alt Boyutları, AODD: Aşırı Odaklanma ve Duygu Değişimi, BSİEÇ: Bireysel Sosyal İhtiyaçların Ertelenmesi Çatışması, TGT: Tolerans Gelişimi ve Tutku, EBÖGT: Egzersiz Bağımlılığı Ölçeği Genel Toplamı, n: Katılımcı sayısı, *=p<0,05

Tablo 4'te eğitim düzeyi ve fiziksel görünümden memnuniyet değişkeni incelenmiştir. Bu inceleme sonucunda analiz incelemelerine göre egzersiz bağımlılığı ile eğitim düzeyi değişkeni arasında BSİEÇ ve EBÖGT alt boyutlarında, egzersiz bağımlılığı ile fiziksel görünümden memnun olma durumu değişkeni arasında ise bu iki alt boyuta ek olarak TGT alt boyutunda da istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır (p>0,05). Eğitim düzeyi değişkeni ile ilgili yapılan inceleme sonucunda AODD ve TGT alt boyutunda Üniversite grubundaki katılımcıların, fiziksel görünümden memnuniyet değişkeninde ise AODD için en yüksek skora kısmen cevabını veren katılımcıların sahip olduğu görülmektedir (p<0,05).

Tablo 5. Katılımcıların egzersize başlama nedenleri ve düzenli egzersiz yapma durumları değişkenlerine göre egzersiz bağımlılığına ilişkin Anova analiz sonuçları

Değişkenler		n	Ölçek Alt Boyutları				
			AODD	BSİEÇ	TGT	EBÖGT	
Egzersize başlama nedenleri	Doktor tavsiyesi ¹	13	23.91±0,6	16,99±0,92	12,7±1,12	53,6±0,72	
	Kilo vermek ²	89	24.71±0,76	18,15±0,78	12,7±0,93	55,6±0,65	
	Vücudu şekle sokmak ³	138	26.52±0,76	17,96±0,83	13,7±0,93	58,1±0,66	
	Sağlıklı yaşamak ⁴	88	X±SS	27.12±0,71	17,35±0,89	13,8±0,95	58,3±0,68
	Kasları geliştirmek ⁵	70	26.22±0,78	17,16±0,85	14,3±0,91	57,7±0,64	
	Bir spor dalı ile uğraşmak ⁶	24	25.7±0,83	17,66±0,84	13,2±1,07	56,5±0,68	
			p	0,02	0,51	0,14	0,40
		LSD-F	1<4; 2<3,4; 3>2;4>2,1				
Düzenli egzersiz yapma durumu	Evet	244	26.95±0,73	17,34±0,83	13,84±0,94	58,17±0,64	
	Hayır	42	X±SS	22.33±0,68	16,98±0,75	11,28±0,99	50,49±0,61
	Ara sıra	136	25.62±0,75	18,54±0,85	13,06±0,88	57,08±0,67	
			p	0,00	0,05	0,00	0,00
			LSD-F	1>2,3; 2<1,3; 3>2; 3<1	1<3; 3>1	1>2; 2<1,3; 3>2	1>2; 2<1,3; 3>2

ÖAB: Ölçek Alt Boyutları, AODD: Aşırı Odaklanma ve Duygu Değişimi, BSİEÇ: Bireysel Sosyal İhtiyaçların Ertelenmesi Çatışması, TGT: Tolerans Gelişimi ve Tutku, EBÖGT: Egzersiz Bağımlılığı Ölçeği Genel Toplamı, n: Katılımcı sayısı, *= $p<0,05$

Tablo 5'te egzersize başlama nedenleri ve düzenli egzersiz yapma durumları incelenmiştir. Bu inceleme sonucunda; egzersize başlama nedenlerinde BSİEÇ, TGT ve EBÖGT alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir sonuç olmadığı gözlemlenmiştir ($p>0,05$). Egzersize başlama nedeni değişkeni ile yapılan incelemede AODD için en yüksek skorun "Sağlıklı yaşamak", düzenli egzersiz yapma değişkeninde ise AODD için "Evet", BSİEÇ için "Ara sıra", TGT ve EBÖGT için en yüksek skorun "Evet" cevabını veren katılımcılara ait olduğu görülmektedir ($p<0,05$). Düzenli egzersiz yapma durum değişkeninde ise tüm alt boyutlarda elde edilen farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır ($p<0,05$).

Tablo 6. Katılımcıların spor salonuna gidilen süre değişkenlerine göre egzersiz bağımlılığına ilişkin Anova analiz sonuçları

Değişkenler		Ölçek Alt Boyutları				
		n	AODD	BSİEÇ	TGT	EÖBT
Spor salonuna gidilen süre	0-3 ay ¹	60	23.87±0,95	14.88±0,81	12.52±1,01	51.34±0,71
	3-6 ay ²	72	24.29±0,64	16.02±0,73	11.96±0,81	52.19±0,49
	6-12 ay ³	82	26.46±0,69	18.72±0,78	14.12±0,93	59.33±0,61
	1-2 yıl ⁴	88	27.51±3,93	20.16±0,81	14.6±0,83	62.22±0,75
	2-3 yıl ⁵	49	27.52±3,93	18.72±0,77	14.08±1,00	60.35±0,50
	3-4 yıl ⁶	17	27.46±3,92	15.78±0,79	14.4±0,72	57.63±0,51
	4-5 yıl ⁷	8	26.46±3,78	16.98±0,64	13.24±0,97	56.61±0,74
	5 yıl üzeri ⁸	46	26.04±3,72	16.92±0,80	13.12±1,06	56.01±
		P	0,00	0,00	0,00	0,00
		LSD-F	1<3,4,5,6,8; 2<3,4,5,6; 3>1,2; 4>1,2; 5>1,2; 6>1,2; 8>1	1<3,4,5,8; 2<3,4,5; 3>1,2,6,8; 4>1,2,6,8; 5>1,2,6; 6<3,4,5; 8>1,8<3,4	1<3,4,5; 2<3,4,5,6; 3>1,2; 4>1,2,8; 5>1,2; 6>2, 8<4	1<3,4,5,6,8; 2<3,4,5; 3>1,2; 4>1,2,8; 5>1,2; 6>1; 8>1; 8<4

ÖAB: Ölçek Alt Boyutları, LSD-F: Gruplar Arası Fark, AODD: Aşırı Odaklanma ve Duygu Değişimi, BSİEÇ: Bireysel Sosyal İhtiyaçların Erteleme Çatışması, TGT: Tolerans Gelişimi ve Tutku, EÖBT: Egzersiz Bağımlılığı Ölçeği Genel Toplamı, n: Katılımcı sayısı, * = p < 0,05

Tablo 6’da katılımcıların spor salonuna gidilen süre değişkenine göre egzersiz bağımlılığı alt boyutlarındaki (AODD, BSİEÇ, TGT, EÖBT) farklılıklar incelenmiştir. ANOVA sonuçlarına göre tüm alt boyutlar için gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir (p < 0.05). AODD için 2-3 yıl, BSİEÇ, TGT ve EÖBT için en yüksek skorlara 1-2 yıldır spor salonuna giden katılımcılara ait olduğu, gözlenmiştir.

Tablo 7. Katılımcıların haftalık egzersiz yapma sıklığı, günlük egzersiz süre değişkenlerine göre egzersiz bağımlılığına ilişkin Anova analiz sonuçları

Değişkenler		Ölçek Alt Boyutları				
		n	AODD	BSİEÇ	TGT	EBÖGT
Haftalık egzersiz yapma	Haftada 1-2 gün ¹	100	25,41±0,73	18.8±0,83	13,22±0,94	57,44±0,73
	Haftada 3-4 gün ²	187	26,04±0,74	17.19±0,81	13,5±0,86	56,78±0,64
	Haftada 5-6 gün ³	100	26,6±0,75	17.29±0,84	13,82±0,97	57,73±0,62
	Her gün ⁴	35	26,62±0,93	18.36±0,87	13,68±1,27	58,68±0,77
		p	0,41	0,04	0,71	0,78
		LSD-F	1>2,3; 2<1; 3<1			
Günlük egzersiz süreleri	30 dk ¹	43	22.4±0,68	16,68±0,78	11.48±0,86	50.49±0,64
	31-60 ²	145	26.95±0,64	17,52±0,82	13.92±0,88	58.48±0,62
	1-2 saat ³	190	26.25±0,78	18,06±0,87	13.84±0,92	58.14±0,67
	3-4 saat ⁴	31	26.88±0,84	17,22±0,78	13.56±1,09	57.63±0,66
	5 saat ve üzeri ⁵	13	23.45±0,90	17,82±0,59	11.04±1,2	52.36±0,54
		p	0,04	0,49	0,00	0,00
		LSD-F	1<2,3,4; 2>1,5; 3>1; 4>1,5; 5<2,4	1<2,3,4; 2>1,5; 3>1,5; 4>1,5; 5<2,3,4		1<2,3,4; 2>1; 3>1; 4>1

ÖAB: Ölçek Alt Boyutları, AODD: Aşırı Odaklanma ve Duygu Değişimi, BSİEÇ: Bireysel Sosyal İhtiyaçların Erteleme Çatışması, TGT: Tolerans Gelişimi ve Tutku, EÖBT: Egzersiz Bağımlılığı Ölçeği Genel Toplamı, n: Katılımcı sayısı, * = p < 0,05

Tablo 7’de haftalık egzersiz yapma sıklığı ve günlük egzersiz süre değişkeni arasındaki farklılıklar incelenmiştir. Bu inceleme sonucunda, haftalık egzersiz yapma sıklığı değişkenine ait AODD, TGT ve EBÖGT alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır ($p>0,05$). Günlük egzersiz yapma sıklığı değişkeninde ise sadece BSİEÇ alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır ($p>0,05$). Haftalık egzersiz yapma sıklığı değişkeninde BSİEÇ için en yüksek skora haftada 1-2 gün egzersiz yapanların, günlük egzersiz süreleri incelendiğinde ise AODD için 3-4 saat, TGT ve EBÖGT için en yüksek skorlara 31-60 dakika aralığında egzersiz yapan katılımcılara ait olduğu görülmektedir ($p<0,05$).

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu araştırmada düzenli olarak spor salonuna giden bireylerin, egzersiz bağımlılık düzeylerinin incelenmesi amaçlanmış ve bu amaç doğrultusunda; katılımcılara (179 K, 243 E, n:422) kişisel bilgi formu ve bağımlılık ölçeği uygulanarak, egzersiz bağımlılığı ve değişkenler arasında bulunan farklılıklar incelenmiştir. Değişkenler incelendiğinde cinsiyet, medeni durum, gelir düzeyi, eğitim düzeyi, fiziksel görünümünden memnuniyet, egzersize başlama nedeni, düzenli egzersiz yapma durumu, spor salonuna gidilen süre, haftalık egzersiz yapma sıklığı ve günlük egzersiz süreleri değişkenleri ile ölçek alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu gözlemlenirken, yaş ve egzersiz için ayrılan bütçe değişkenleri ile arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Cinsiyet değişkeninde, kadınların erkeklere göre egzersiz bağımlılığı puanlarının daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Literatürde, bu bulgunun aksini ortaya koyan araştırmalar da mevcuttur. Bu çalışmalarda erkeklerin kadınlardan daha yüksek puanlar aldığı ve egzersiz bağımlılığının erkekler arasında daha yaygın olduğu bildirilmiştir (Szabo ve ark., 2013; Lichtenstein ve ark., 2012; Lindwall & Palmeira, 2009). Yılmaz (2021), çalışmasında egzersiz bağımlılığı ile cinsiyet değişkenleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu sonucuna ulaşmıştır. Cinsiyet değişkeninin egzersiz bağımlılığı üzerinde etkisi olduğu düşünülmektedir (Arslanoğlu ve ark., 2021; Çakır, 2019). Ancak, bu görüşün aksine, Demirtaş (2022), Kababıyık (2021) ve Özcan (2021), yaptıkları çalışmalarda cinsiyet ile egzersiz bağımlılığı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığını belirtmiştir. Rekreatif açıdan yapılan sporlarda kadınların erkeklere oranla daha düşük seviyede egzersiz bağımlılığı geliştirdiği (Buckworth & Nigg, 2004), müsabık sporcular açısından egzersiz bağımlılığı cinsiyetler arasında benzerlik göstermektedir (Dumitru ve ark., 2018). Cinsiyetin, egzersiz bağımlılığı üzerindeki etkisi fiziksel, psikolojik, sosyal sonuçlar (Costa ve ark., 2013; Costa &

Oliva, 2012; Adams, 2009; Adams ve ark., 2003) ve cinsiyetler arasında oluşan fiziksel aktiviteye ynelik motivasyon farklılıkları ile ilişkilendirilebilir (Modolo ve ark., 2011). Yaş değişkeni incelendiğinde, istatistiksel olarak anlamlı bir sonuç olmadığı gzlernenirken, literatürde aksini iddia eden sonuçları gormek m¼mk¼nd¼r (Cicioğlu ve ark., 2019; Costa ve ark., 2013).

Araştırmada medeni durum, gelir d¼zeyi, eğitim d¼zeyi değişkenleri ve egzersiz bağımlılığı arasında istatistiksel olarak anlamlı farklar olduğu gzlernenmiştir. Evli olan katılımcıların bekar ve boşanmış olan katılımcılara oranla daha y¼ksek egzersiz bağımlılığına sahip olduğu gzlernenmiştir. Bu sonuç doğrultusunda medeni hal değişkeninin egzersiz bağımlılığı üzerinde etkili olduğunu s¼ylemek m¼mk¼nd¼r. Ortaya çıkan bu sonuç, bekar ve evli bireyler arasındaki sorumluluk hissiyatı değişkenliği (Tel & K¼ksalan, 2009) ve medeni durumun, bireylerdeki davranış ve tavırlarda değişime neden olmasına (Aslan & Aylaz, 2014) bağlanabilir. K¼rt¼l (2021), çalışmasında bireylerin egzersiz bağımlılığı toplam puanları ve medeni durum değişkeni arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğunu tespit etmiştir. Bu sonucun aksine, medeni durumun egzersiz bağımlılığını etkilemediğini, bağımlılık d¼zeyinin evli ya da bek¼r olmaya g¼re farklılaşmadığını belirtmiş çalışmalar da mevcuttur (Katra 2021; Allegra ve ark., 2006). Gelir d¼zeyi ve egzersiz bağımlılığı arasındaki inceleme sonucunda AODD için en y¼ksek skora 9001 TL ve ¼zeri gelir d¼zeyine sahip olan bireylerin sahip olduğu belirtilmiştir. ¼leđin yaklaşık olarak %34,89'una ait olan bu skor BSİEÇ ve TGT ¼leđin yaklaşık %19,71'ini açıkladığı için baskın olarak AODD g¼sterilebilir. Yapılan literat¼r çalışmasında Kaya (2019) ve K¼rt¼l (2021) yaptıkları çalışmalarda egzersiz bağımlılığı ve katılımcıların gelir d¼zeyleri arasında y¼r¼t¼len araştırma ile benzer sonuçlar elde ettikleri gzlernenmiştir. Bu sonuçlara g¼re gelir durumunun egzersiz bağımlılığına etki ettiğini ve spor salonuna gitmeyi arttırdığını s¼ylemek m¼mk¼nd¼r. ¼cret vererek spor salonlarına gidilmesinin alım g¼c¼ne bağlı olarak değişiklik g¼sterdiđi, bu nedenle gelir d¼zeyinin spor salonlarına daha fazla gidilmesine olanak sağladığı d¼ř¼n¼lmektedir. Uz (2015), çalışmasında, egzersiz bağımlılığının en fazla ¼niversite eğitimi almış bireylerde olduğunu tespit etmiştir. Benzer bir şekilde lise ve ¼niversite ¼đrencilerinin daha fazla egzersiz bağımlılığı geliştirdiğini ¼ne s¼ren çalışmalar da mevcuttur (Bavli ve ark., 2011; Zırhlıoğlu, 2011).

Fiziksel g¼r¼n¼mden memnuniyet, egzersize başlama nedeni, d¼zenli egzersiz yapma durumu, spor salonuna gidilen s¼re, haftalık egzersiz yapma sıklığı ve g¼nl¼k egzersiz s¼releri değişkenleri ile egzersiz bağımlılığı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu gzlernenmiştir. Fiziksel durumdan memnun olma durumlarında AODD için en y¼ksek skorun

“kısmen” cevabını veren katılımcılara ait olduğu, egzersize başlama nedenlerinde ise AODD için “Sağlıklı yaşamak” cevabını veren katılımcıların en yüksek skora ulaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen bu sonuç egzersiz bağımlılığının sadece fiziksel görünümünden kaynaklı olmadığı ayrıca insanların bilinçli bir şekilde sağlıklı yaşamak amacıyla da spor salonlarına gittiklerini göstermektedir. Bu doğrultuda, araştırmada yer alan katılımcıların spor salonlarına yalnız fiziksel görünümünden ötürü gitmedikleri söylenebilir.

Yürütülen araştırmada egzersiz bağımlılığıyla düzenli egzersiz yapma ve haftalık egzersiz yapma sıklığı değişkeni arasında yapılan analiz sonucu incelendiğinde, istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Düzenli egzersiz yapma değişkeninde AODD ve TGT için en yüksek skorlara, “Evet” cevabını veren katılımcılara ait olduğu görülmektedir. AODD ve TGT puan değerleri egzersiz bağımlılığı değişkeninin %41,54’ünü açıklar niteliktedir. Bu sonuçlar doğrultusunda katılımcıların egzersizi duygu değişimi için kullandıklarını söylemek mümkündür (Tekkurşun Demir ve ark., 2018). Paksoy (2021), araştırmasında haftalık egzersiz sıklığı (gün) değişkenine bağlı olarak, Bedük (2022), haftalık spor yapma sıklığı ve süresi değişkenine bağlı olarak ve Kaşka (2022), haftalık spor yapma günü değişkenine bağlı olarak, hem egzersiz bağımlılığı ölçek toplam puanlarında hem de tüm alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğunu tespit etmişlerdir. Bu çalışmada egzersiz bağımlılığı ölçeği genel toplamda egzersize ayrılan süre bakımından en düşük skorun 30 dakika aralığında spor yapan katılımcılara ait olduğu görülmektedir. Bu sonuç, egzersize ayrılan süre azaldıkça egzersiz bağımlılığının da düştüğünü göstermektedir. Haftalık egzersiz yapma sıklığı değişkeni incelendiğinde ise katılımcıların bireysel sosyalleşme ihtiyacını erteledikleri görülmektedir. Araştırmada egzersiz için ayrılan bütçe ve egzersiz bağımlılığı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Yürütülen çalışmadan farklı olarak Paksoy (2021) çalışmasında, egzersize ayrılan bütçe değişkenine bağlı olarak egzersiz bağımlılığı ölçeği ve tüm alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğunu tespit etmiştir.

Sonuç olarak, katılımcıların düzenli olarak spor salonlarına giden bireylerin ölçülen tüm değişkenlerde bağımlı grupta yer aldığı, kadınların erkeklere göre egzersiz bağımlılıklarının daha yüksek olduğu, 6000 TL üzerinde gelire sahip olan bireylerin daha düşük gelire sahip bireylere göre egzersiz bağımlılıklarının yüksek olduğu, eğitim durumu arttıkça egzersiz bağımlılığının da arttığı, 1-2 yıl arası spor salonlarına gidenlerin ve düzenli egzersiz yapan evli bireylerin egzersiz bağımlılıklarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu sonuçlar doğrultusunda cinsiyetin, medeni halin, gelir düzeyinin, ne zamandır spor salonuna gittiğinin

ve düzenli olarak egzersiz yapma durumlarının egzersiz bağımlılığı üzerinde etkili olduğunu söylemek mümkündür.

Öneriler

Egzersizde aşırıya kaçmak, bireylerde psikolojik ve fizyolojik olarak birçok soruna neden olabilir. Bu sorunlardan birisi olan egzersiz bağımlılığının yıkıcı etkilerini incelemeye önce bireyleri bağımlılığa iten etkilerin incelenmesi (neden spora başladığı, sporda geçirilen sürelerin neden yetmediği vb.) önerilmektedir. Bu çalışmada gruplar arasındaki farklılıkları test eden analizler kullanılmıştır. Gelecekte, bağımlılık düzeyi ile cinsiyet, medeni durum, gelir düzeyi gibi değişkenler arasındaki ilişkinin derinlemesine incelenebilmesi için korelasyon veya regresyon analizleri yapılabilir. Araştırmada sosyo-demografik faktörlere odaklanılmıştır. İlerleyen çalışmalarda, bireylerin psikolojik durumları (örneğin, stres, anksiyete) ve sosyal destek düzeylerinin egzersiz bağımlılığı üzerindeki etkileri incelenebilir. Araştırma, yalnızca Çorum ilindeki spor salonlarına kayıtlı bireyleri kapsamaktadır. Gelecekte yapılacak çalışmalarda, farklı illerden ve bölgelerden katılımcılar dahil edilerek bulguların genellenebilirliği artırılabilir. Ayrıca, farklı yaş gruplarını ve çeşitli meslek gruplarını içeren daha geniş bir örneklem seçimi yapılması önerilir.

KAYNAKLAR

- Adams, J. (2009). Understanding exercise dependence. *Journal of Contemporary Psychotherapy*, 39, 231-240.
- Adams, J. M., Miller, T. W., & Kraus, R. F. (2003). Exercise dependence: diagnostic and therapeutic issues for patients in psychotherapy. *Journal of Contemporary Psychotherapy*, 33, 93-107.
- Allegre, B. Souville, M. Therme, P. & Griffiths, M. (2006). Definitions and measures of exercise dependence. *Addiction Research and Theory*, 14, 631-46.
- Arslanoğlu, C., Acar, K., Mor, A., & Arslanoğlu, E. (2021). Geleceğin antrenörlerinde egzersiz bağımlılığı. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 19(1), 137-146.
- Aslan, S., & Aylaz, R. (2014). Akademisyenlerin internet bağımlılık düzeyleri ve buna bağlı oluşabilecek sağlık sorunların değerlendirilmesi. *Annals of Health Sciences Research*, 3(2), 14-19.
- Bavli, Ö., Kozanoğlu, M. E., & Doğanay, A. (2011). Düzenli egzersize katılımın egzersiz bağımlılığı üzerine etkisi. *Türk Spor ve Egzersiz Dergisi*, 13(2), 150-153.
- Bedük, A. (2022). *Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencileri ile diğer fakültede okuyan öğrencilerin egzersiz bağımlılığının incelenmesi* (Tez No. 734532) [Yüksek Lisans Tezi, Siirt Üniversitesi].
- Berczik, K., Szabó, A., Griffiths, M. D., Kurimay, T., Kun, B., Urbán, R., ... et al. (2012). Exercise addiction: Symptoms, diagnosis, epidemiology, and etiology. *Substance Use & Misuse*, 47(4), 403-417.
- Buckworth, J., & Nigg, C. R. (2004). Physical activity, exercise, and sedentary behavior in college students. *Journal of American College Health*, 53(1).

- Ceci, F., Di Carlo, F., Burkauskas, J., Salone, A., De Luca, I., Cicconcelli, D., ... et al. (2023). Physical activity and exercise addiction during the COVID-19 pandemic in Italy. *International Journal of Mental Health and Addiction*, 21(6), 3678-3698.
- Chhabra, B., Granzio, U., Griffiths, M. D., Zandonai, T., Landolfi, E., Solmi, M., ... et al. (2024). Prevalence of the Risk of Exercise Addiction Based on a New Classification: A Cross-Sectional Study in 15 Countries. *International Journal of Mental Health and Addiction*, 1-22.
- Cicioğlu, H. İ., Tekkurşun Demir, G., Bulğay, C. & Çetin E. (2019). Elit düzeyde sporcular ile spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin egzersiz bağımlılığı düzeyleri. *Bağımlılık Dergisi*, 20(1), 12-20.
- Costa, S. & Oliva, P. (2012). Examining relationship between personality characteristics and exercise dependence. *Review of Psychology*, 19, 5–12.
- Costa, S., Hausenblas, A. H., Oliva, P., Cuzzocrea, F., & Larcian, R., (2013). The role of age, gender, mood states and exercise frequency on exercise dependence. *Journal of Behaviour Addictions*, 2(4), 216-223
- Çakir, E. (2019). The examination of exercise addiction levels of university students studying in health field. *Journal of Education and Training Studies*, 7(3), 177-181.
- Demirtaş, R. (2022), *Munzur üniversitesi öğrencilerinin egzersiz bağımlılığının incelenmesi* (Tez No. 735461) [Yüksek Lisans Tezi, Munzur Üniversitesi] YÖKTEZ.
- Di Lodovico, L., Poultais, S., & Gorwood, P. (2019). Which sports are more at risk of physical exercise addiction: A systematic review. *Addictive Behaviors*, 93, 257-262.
- Dumitru, D. C., Dumitru, T., & Maher, A. J. (2018). A systematic review of exercise addiction: Examining gender differences. *Journal of Physical Education and Sport*, 18(3), 1738-1747.
- Freimuth, M., Moniz, S., & Kim, S. R. (2011). Clarifying exercise addiction: Differential diagnosis, co-occurring disorders, and phases of addiction. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 8(10), 4069–4081
- Glasser, W. (1976). *Positive addiction*. New York, NY: Harper & Row
- Griffiths, M. D., Landolfi, E., & Szabo, A. (2023). Does exercise addiction exist among individuals engaged in team-based exercise? A position paper. *International Journal of Mental Health and Addiction*, 1-16.
- Kababıyık, M.(2021), *Spor eğitimi alan üniversite öğrencilerinde egzersiz bağımlılığının bazı değişkenler açısından incelenmesi* (Tez No. 675670) [Yüksek Lisans Tezi, Kafkas Üniversitesi] YÖKTEZ.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (24. baskı). Ankara: Nobel Yayınevi.
- Kaşka, F. (2022) , *Fitness egzersizi yapan bireylerde temel psikolojik ihtiyaçlar ve egzersiz bağımlılığı* (Tez No. 745761) [Yüksek Lisans Tezi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi] YÖKTEZ.
- Katra, H. (2021). Egzersiz yapan bireylerde egzersiz bağımlılığı ve benlik saygısı. *Bağımlılık Dergisi*, 22(4), 370-378.
- Kaya, Ö. (2019), *Öğretmen adaylarının egzersiz bağımlılıkları ve egzersize yönelik metaforik algıları* (Tez No. 593007) [Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi] YÖKTEZ.
- Kürtül, E. (2021), *Egzersiz bağımlılığı ile çocukluk çağı travmaları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Tez No. 703734) [Yüksek lisans tezi, Üsküdar Üniversitesi] YÖKTEZ.
- Landolfi, E. (2013). Exercise addiction. *Sports Medicine*, 43, 111–119.

- Leuenberger, A. (2006). Endorphins, exercise, and addictions: A review of exercise dependence. *Impulse*, 1–9
- Lichtenstein, M. B., Christiansen, E., Bilenberg, N., & Støvring, R. K. (2014). Validation of the exercise addiction inventory in a Danish sport context. *Scandinavian Journal of Medicine & Science in Sports*, 24(2), 447-453.
- Lindwall, M., & Palmeira, A. (2009). Factorial validity and invariance testing of the exercise dependence scale-revised in Swedish and portuguese exercisers. *Measurement in Physical Education & Exercise Science*, 13, 166–179
- Modolo, V. B., Antunes, H. K. M., de Gimenez, P. R. B., Santiago, M. L. D. M., Tufik, S., & de Mello, M. T. (2011). Negative addiction to exercise: Are there differences between genders?. *Clinics*, 66(2), 255-260.
- Morgan, W. P. (1979). Negative addiction in runners. *The Physician and Sports Medicine*, 7, 57–70.
- Özcan, E. (2021). *Türkiye'deki spor/fitness merkezlerinde egzersiz yapan bireylerin egzersiz bağımlılığı ve koronavirüs anksiyete durumlarının incelenmesi* (Tez No. 684761) [Yüksek Lisans Tezi, Bolu İzzet Baysal Üniversitesi] YÖKTEZ.
- Paksoy, S. M. (2021). *Spor bilimleri alanında öğrenim gören üniversite öğrencilerinin egzersiz bağımlılığı düzeylerinin incelenmesi* (Kahramanmaraş İli Örneği) (Tez No. 655277) [Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi] YÖKTEZ.
- Piercy, K.L., Troiano, R.P., Ballard, R.M., Carlson, S.A., Fulton, J.E., Galuska, D.A., ... et al. (2018). The physical activity guidelines for Americans. *JAMA*, 320(19), 2020–2028.
- Stoliaroff, S. (2003). Know the signs of unhealthy exercise addiction. *Running Fit News*, 18(6), 4-5.
- Szabo, A., De La Vega, R., Ruiz-Barquín, R., Rivera, O. (2013). Exercise addiction in Spanish athletes: Investigation of the roles of gender, social context and level of involvement. *Journal of Behavioral Addictions*, 2(4), 249-252.
- Szabo, A., Griffiths, M. D., Marcos, R. D. L. V., Mervó, B., & Demetrovics, Z. (2015). Focus: addiction: Methodological and conceptual limitations in exercise addiction research. *The Yale Journal of Biology and Medicine*, 88(3), 303.
- Tekkurşun Demir, G., Hazar, Z. & Cicioğlu, H. İ. (2018). Egzersiz Bağımlılığı Ölçeği (EBÖ): Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 26(3), 865-874.
- Tel, M. & Köksalan, B. (2009). Günümüzde yeni bir boş zaman aktivitesi olarak internet: Öğretim üyeleri örneği. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(28), 262-272.
- Uz, İ. (2015). *Fitness merkezlerine düzenli katılan bireylerde egzersiz bağımlılığının incelenmesi* (Tez No. 422893) [Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Üniversitesi] YÖKTEZ.
- Williams, L. J., & Abdi, H. (2010). Fisher's least significant difference (LSD) test. *Encyclopedia of Research Design*, 218(4), 840-853.
- Yılmaz, E. Ö. (2021). *Beden eğitimi ve spor bilimleri lisans öğrencilerinin egzersiz bağımlılıklarının ve egzersizde davranışsal düzenleme düzeylerinin incelenmesi* (Tez No. 690508) [Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi] YÖKTEZ.
- Zırhhoğlu, G. (2011). Egzersiz bağımlılığının egzersiz davranış parametrelerine göre incelenmesi: Van ili örneği. *Sport Sciences*, 6(4), 214-222.

KATKI ORANI CONTRIBUTION RATE	AÇIKLAMA EXPLANATION	KATKIDA BULUNANLAR CONTRIBUTORS
Fikir ve Kavramsal Örgü <i>Idea or Notion</i>	Araştırma hipotezini veya fikrini oluşturmak <i>Form the research hypothesis or idea</i>	Alev KIZILKAN Cansel ARSLANOĞLU
Tasarım <i>Design</i>	Yöntem ve araştırma desenini tasarlamak <i>To design the method and research design.</i>	Alev KIZILKAN Cansel ARSLANOĞLU
Literatür Tarama <i>Literature Review</i>	Çalışma için gerekli literatürü taramak <i>Review the literature required for the study</i>	Alev KIZILKAN Cansel ARSLANOĞLU
Veri Toplama ve İşleme <i>Data Collecting and Processing</i>	Verileri toplamak, düzenlemek ve raporlaştırmak <i>Collecting, organizing and reporting data</i>	Alev KIZILKAN Cansel ARSLANOĞLU
Tartışma ve Yorum <i>Discussion and Commentary</i>	Elde edilen bulguların değerlendirilmesi <i>Evaluation of the obtained finding</i>	Alev KIZILKAN Cansel ARSLANOĞLU
Destek ve Teşekkür Beyanı/ Statement of Support and Acknowledgment		
Bu çalışmanın yazım sürecinde katkı ve/veya destek alınmamıştır. <i>No contribution and/or support was received during the writing process of this study.</i>		
Çatışma Beyanı/ Statement of Conflict		
Araştırmacıların araştırma ile ilgili diğer kişi ve kurumlarla herhangi bir kişisel ve finansal çıkar çatışması yoktur. <i>Researchers do not have any personal or financial conflicts of interest with other people and institutions related to the research.</i>		
Etik Kurul Beyanı/ Statement of Ethics Committee		
Bu araştırma, Sinop Üniversitesi Etik Kurulunun 08.11.2021 ve 2021/132 sayılı kararı ile yürütülmüştür. <i>This research was conducted with the decision of Sinop University Ethics Committee numbered 08.11.2021 and 2021/132.</i>		

Bu eser [Creative Commons Atf-Gayri Ticari 4.0 Uluslararası Lisansı \(CC BY 4.0\)](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/) ile lisanslanmıştır.

Examining the relationship between team identification levels of university students who are team supporters and their attitudes towards team sponsors and their perceptions of causality

Hüseyin Mete GÜNDOĞDU¹, Betül ALTINOK², Çetin ÖZDİLEK²

¹Bilecik Şeyh Edebali University, Department of Physical Education and Sports, Bilecik, Türkiye

²Kütahya Dumlupınar University, Faculty of Sport Sciences, Kütahya, Türkiye

Araştırma Makalesi/Research Article

DOI: 10.70736/jrolss.480

Gönderi Tarihi/ Received:

Kabul Tarih/ Accepted:

Online Yayın Tarihi/Published:

31.10.2024

19.02.2025

25.03.2025

Abstract

The aim of this research is to examine the relationship between team identification levels of university students who are team supporters and their attitudes towards team sponsors and their perceptions of causality. The method of the research is "Correlational Research" and according to the results of this research, the existing situations were determined and the relationship and prediction level between these situations were determined and interpreted. The population of the research consists of Kütahya Dumlupınar University students and Bilecik Şeyh Edebali University students, who are team supporters. 475 students randomly selected from the universe constitute the sample group. The findings of the research concluded that there is a significant relationship between the team identification levels of university students who are team supporters and their attitudes and causality perceptions towards their team 's sponsors. The results show that fans with higher levels of team identification show positive attitudes towards the sponsor company and, accordingly, their perception of causality towards the sponsor companies is also positive. As a result of this study, according to the findings, fans with high levels of identification are a more important target for sponsor companies. It is thought that this community may be more interested in the brands and products of sponsor companies. This research and its results show that the level of team identification will positively affect attitudes towards sponsor companies and perceptions of causality in sponsorship. In this regard, we hope that the results of this research can have a guiding and strategy-determining effect on sports clubs and sponsor companies that will make agreements on sports sponsorship. It is evaluated that fans with a high level of team identification can be determined as a more important target audience for companies, and if sponsorship activities are carried out in this direction, they will contribute to sponsorship success.

Keywords: Identification, Sponsorship, Sports

Takım taraftarları olan üniversite öğrencilerinin, takım özdeşleşme düzeyleri ile takımlarının sponsorlarına yönelik tutum ve nedensellik alguları arasındaki ilişkinin incelenmesi

Öz

Bu araştırmanın amacı takım taraftarları olan üniversite öğrencilerinin, takım özdeşleşme düzeyleri ile takımlarının sponsorlarına yönelik tutum ve nedensellik alguları arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Araştırmanın yöntemi "Korelasyonel Araştırma" olup, araştırmamızın sonuçlarına göre var olan durumlar tespit edilerek, bu durumlar arasındaki ilişki ve yordama düzeyi belirlenerek yorumlanmıştır. Araştırmanın evrenini takım taraftarları olan Kütahya Dumlupınar ve Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi öğrencileri oluşturmaktadır. Evren içerisinde rasgele olarak seçilen 475 öğrenci ise örneklem gurubunu oluşturmaktadır. Araştırmanın bulgularında takım taraftarları üniversite öğrencilerinin, takım özdeşleşme düzeyleri ile takımlarının sponsorlarına yönelik tutum ve nedensellik alguları arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır. Sonuçlar takım özdeşleşme düzeyi daha yüksek olan taraftarların sponsor firmaya yönelik olumlu tutum gösterdiği ve buna bağlı olarak sponsor firmalara yönelik nedensellik algısının da olumlu olduğu şeklindedir. Çalışmamızın sonucunda, elde edilen bulgulara göre sponsor firmalar için özdeşleşme düzeyi yüksek olan taraftarlar daha önemli bir hedef niteliği taşımaktadır. Bu topluluğun sponsor firmaların marka ve ürünlerine daha fazla ilgi duyabileceği düşünülmektedir. Bu araştırma ve sonuçları, takım özdeşleşme düzeyinin, sponsor firmalara yönelik tutum ve sponsorkluktaki nedensellik algularını olumlu yönde etkileyeceğini göstermektedir. Sponsorkluk faaliyetlerinin bu doğrultuda gerçekleştirilmesi halinde sponsorkluk başarısına katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Özdeşleşme, Sponsorkluk, Spor

This research was presented at the 11th International Physical Education and Sports Teaching Congress 20- 22 October 2023, Kütahya, Türkiye

Corresponded Author/Sorumlu Yazar: Hüseyin Mete GÜNDOĞDU, **E-mail/e-posta:** mete.gundogdu@bilecik.edu.tr

INTRODUCTION

One sports sponsorship, which is one of the sources of income of sports clubs, is an agreement between sports clubs and sponsors based on mutual benefit. One of the important target groups of sports sponsorship is university students. Determining the team identification levels and perspectives of university students is very important for the success of sponsorship activities (Amoako et al., 2012).

Team identification is defined with expressions such as unshakable loyalty between the club and the fans, club identity that becomes a social identity at the same time, psychological attachment and the fans' standing by their team under all circumstances. It is understood that team identification is a phenomenon that goes beyond supporting a team and that the individual completes his/her identity with his/her team and sees it as a part of his/her self (Reysen & Branscombe, 2010). However, fans who are identified with their teams cannot naturally be expected to have the same level of commitment, interest and support to their teams. This situation is expressed as the level of identification of the fans (Theodorakis et al., 2012). In a study, while expressing the identification levels of fans, they were classified into different categories. In the relevant study, this classification is expressed as temporary, local, loyal, fanatic and dysfunctional (Eskiler et al., 2011). Fans who are identified with their teams at a high level continue to support their teams regardless of sporting success or competition results. Some studies reveal that some fans' loyalty levels towards their teams increase even more if their teams receive negative results. They even think that they may not have supported their teams enough in case of bad results, and sometimes they even feel guilty about this. Because they are connected with a common emotional bond with their teams, which are a part of their identities (Zelyurt, 2017).

The sponsorship of sports activities, which encompass large fan bases that are emotionally attached to their teams, provides a unique opportunity for sponsoring companies to engage with a diverse audience. Innovations occur in the technological development process and the sports field also benefits from these innovations (Sarı & Akgül 2023). The appeal of sports is amplified by its capacity to attract a larger audience than any other activity, coupled with its accessibility. The loyalty demonstrated by these audiences towards sports and teams presents a valuable avenue for companies to connect with potential loyal consumers. This consumer loyalty attitude is regarded as a positive consumer behavior, offering a platform for companies to communicate with their target audiences through sports sponsorship and influence them in line with their objectives (Greco et al., 2022). In order to achieve their goals such as brand awareness, product

promotions and sales figures with their advertising activities, companies can sponsor sports clubs, sports activities and athletes and have the opportunity to meet them directly with the target audience. Thanks to giving the right message at the right time and environment to the sports audience who are devoted to the sports branch, sports clubs and famous athletes at the level of admiration and whose readiness and perception are extremely high, companies can achieve all the gains they aim for and even create a relationship between the sponsor company and their teams among the masses with a high level of team identification. It may even be possible for them to establish a bond and admire the sponsor company (Yoshida et al., 2014). From past to present, the number of sports branches has increased and become widespread all over the world, thanks to mutually beneficial sports sponsorship agreements. However, championships, leagues and all other sports activities have developed rapidly in terms of quality and quantity. In addition, sponsorship agreements constitute the most important source of income for sports clubs and athletes today (Böyük, 2022).

When other studies in the literature are examined, it is seen that the views of university students on sports sponsorship have been examined. However, the effect of university students' team fan levels on their views on sports sponsorship has not been investigated. This study focuses on this gap in the literature. In light of the aforementioned information, the objective of this study is to ascertain whether there is a causal relationship between university students' attitudes towards the sponsoring companies that support the sports clubs they are supporters of, the students' sporting status, their level of identification with the sports club they are supporters of, and their perception of why the companies that sponsor the sports clubs they are supporters of are sponsored. The objective of this study is to ascertain an answer to the aforementioned question. It is hypothesized that the findings of this research may have a guiding and strategic impact on sports clubs and sponsor companies that enter into agreements regarding sports sponsorship. Fans with a high level of identification with their team can be identified as a target audience for companies, and if sponsorship activities are conducted in this direction, they can contribute to the success of sponsorship.

METHOD

Research group (population-sample)

The population of the research consists of Kütahya Dumlupınar University Students, who are team supporters and Bilecik Şeyh Edebali University Students. As a result of the power analysis performed for the determination of the sample group, it was understood that a total of 382 students from two universities had sufficient representativeness with a 5% margin of error

and 95% confidence interval. In the light of these data, the sample group of the research consists of 475 volunteer students randomly selected from the universe (Faul et al., 2009).

Data collection tools

As measurement tools in this research; Three different scales were used in the 5-point Likert form. To measure the level of identification of fans with their favorite team, the Team Identification scale, developed by Deitz et al., in 2012 and adapted to Turkish population, validity and reliability studies were conducted by İşcan and Bozacı in 2020, was used. The scale is a one-dimensional scale consisting of 7 items. A high total score from the scale indicates that the fan's level of identification with the team they support is high. As a result of the reliability analysis conducted with the data we obtained, the reliability coefficient of the scale was determined as Cronbach alpha $\alpha = 0.93$.

To determine causal attribution perceptions towards the sponsor company, the causal perceptions towards sponsorship scale, developed by Rifon et al., in 2004 and adapted to Turkish population, validity and reliability studies were conducted by İşcan and Bozacı in 2020, was used. The scale consists of 7 items and 2 sub-dimensions: Self-interested reason perception and Altruistic reason perception. As a result of the reliability analysis conducted with the data we obtained, the reliability coefficient of the scale was determined as Cronbach alpha $\alpha=0.87$.

To measure their attitudes towards the sponsor company, the attitude scale towards the sponsor company, which was developed by Smith et al., in 2008 and adapted to Türkiye, validity and reliability studies were conducted by İşcan and Bozacı in 2020, was used. The scale is a one-dimensional scale consisting of 7 items. A high total score from the scale indicates a high positive attitude towards the sponsor company. As a result of the reliability analysis conducted with the data we obtained, the reliability coefficient of the scale was determined as Cronbach alpha $\alpha = 0.95$.

In addition, a demographic information form created by the researchers was applied to determine the demographic characteristics of the participants.

Data collection/processing method

In this study, which was conducted in accordance with the relevant ethical standards and approved by the relevant ethics committee, the participants were provided with general information prior to the administration of the scales. After all the volunteers were verbally informed prior to the study, their written informed consents were taken. The scales were applied on a voluntary basis, and the participants were given sufficient time to read and sign the

informed consent form. The researchers responded to the participants' queries and provided them with the researchers' contact information, should they require further assistance. The administration of the scales took approximately 20 minutes per participant. The ethics permission to do this research was obtained with decision number 49 at the Kütahya Dumlupınar University Ethics Committee meeting on 26.12.2022 and carried out in accordance with the Helsinki Declaration of the World Medical Association.

Data analysis

In this study, the SPSS 20.0 software package was employed for the analysis of the data and an examination of its distribution. In the analysis of the data, percentage and frequency distributions were employed as descriptive statistics. Spearman's and Pearson correlation tests were employed to ascertain the interrelationships between variables, while a multiple regression test was utilized to determine the degree of prediction associated with variables that were identified as being related. The significance level of the findings obtained from the analyses was evaluated as $p < 0.05$. The research method employed was that of correlational research, whereby the existing situations are determined and the relationship between these situations is established. If a relationship between the variables is identified, the degree and prediction level of this relationship is determined and interpreted.

FINDINGS

Table 1. Frequency and percentage (%) values of demographic characteristics of volunteers

Variables	Groups	n	%
Gender	Men	117	24.6
	Woman	358	75.4
	Total	475	100.0
Age	20 years and under	242	50.9
	21 between 25	233	49.1
	Total	475	100.0
University	Kütahya Dumlupınar University	244	51.4
	Bilecik Şeyh Edebali University	231	48.6
	Total	475	100.0
Regular Exercise Status	Yes	316	66.5
	No	159	33.5
	Total	475	100.0
In Which Team Sports Branch Do You Support A Team	Football	355	74.7
	Basketball	66	13.9
	Volleyball	54	11.4
	Total	475	100.0
Do You Know the Sponsors of Your Favorite Team	Yes	307	64.6
	No	168	35.4
	Total	475	100.0
Do You Follow the Activities of Your Favorite Team	Yes	335	70.5
	No	140	29.5
	Total	475	100.0

Variables	Groups	n	%
Family Income Level	11.500 TL and under	131	27.6
	11.501 TL between 15.500 TL	74	15.6
	15.501 TL between 20.500 TL	78	16.4
	20.501 TL and more	192	40.4
	Total	475	100.0

According to table; It is seen that 24.6% of the participants are women and 75.4% are men. 50.9% of the participants are 20 years old and under, and 49.1% are between the ages of 21-25. When we look at the universities where the participants are students, it is seen that 51.4% of them studied at Kütahya Dumlupınar University and 48.6% of them studied at Bilecik Şeyh Edebali University.

When the participants' regular exercise status is considered, it is seen that 66.5% answered yes and 33.5% answered no. When the participants were asked which branch of sports their favorite team was primarily involved in, the answer was Football with a rate of 74.7%, Basketball with a rate of 13.9% and Volleyball with a rate of 11.4%.

Participants: Do you know the sponsors of their favorite team? When asked the question, it is seen that 64.6% answered yes and 35.4% answered no. Participants were asked: Do you follow the activities of their favorite team? When asked the question, it is seen that 70.5% answered yes and 29.5% answered no. When the family income level of the participants is examined, it is seen that there is a proportional density between students with an income of 11.500 TL and below and students with an income of 20.501 TL and above.

Table 2. Relationship between demographic characteristics of participants and team identity level

Variables	Team Identity Level	
Gender	r_s	0.175
	p	0.000*
Age	r_s	0.093
	p	0.043*
University	r_s	-0.160
	p	0.000*
Regular Exercise Status	r_s	-0.138
	p	0.003*
In Which Team Sports Branch Do You Support A Team	r_s	-0.094
	p	0.040*
Do You Know the Sponsors of Your Favorite Team	r_s	-0.487
	p	0.000*
Do You Follow the Activities of Your Favorite Team	r_s	-0.540
	p	0.000*
Family Income Level	r_s	-0.053
	p	0.248

*=P<0.05

According to table; Demographic characteristics of the participants and their team identification level were correlated at a significance level of $p < 0.05$ by applying Spearman's rho correlation test. There was a low level of correlation between the participants 'gender and their team identification level, a low level with their age, a low level with the university they studied at, and a low level with their regular sports activities. It has been observed that there is a significant relationship at the level of the sports branch of the team they support, at a low level with the sports branch of their favorite team, at a medium level with knowing the sponsors of the teams they support, and at a medium level with the status of following the activities of the teams they support. However, no significant relationship was found between family income level and team identification level.

Table 3. The relationship between the demographic characteristics of the participants and the level of perception of why the companies sponsoring their teams sponsor their teams

Variables	Perception of Why Sponsor Companies Are Sponsors	
	r_s	p
Gender	0.114	0.013*
Age	0.090	0.051
University	-0.224	0.000*
Regular Exercise Status	-0.108	0.018*
In Which Team Sports Branch Do You Support A Team	-0.036	0.429
Do You Know the Sponsors of Your Favorite Team	-0.312	0.000*
Do You Follow the Activities of Your Favorite Team	-0.329	0.000*
Family Income Level	-0.035	0.445

*= $P < 0.05$

According to table; The demographic characteristics of the participants and the level of perception of the sponsor companies about why they sponsor were correlated according to the significance level of $p < 0.05$ by applying Spearman 's rho correlation test. It has been observed that it has a low significant relationship with their ability to do sports, a medium level with knowing the sponsors of their favorite teams, and a medium level with their status of following the activities of their favorite teams. However, no significant relationship was found between their age, the sports branch of the teams they support, their family income level, and the level of perception of the sponsor companies about why they sponsor.

Table 4. The relationship between demographic characteristics of participants and their attitude level towards sponsor companies

Variables	Attitude Towards Sponsor Companies	
	r_s	p
Gender	0.112	0.015*
Age	0.099	0.031*
University	-0.129	0.005*
Regular Exercise Status	-0.116	0.011*
In Which Team Sports Branch Do You Support A Team	-0.022	0.628
Do You Know the Sponsors of Your Favorite Team	-0.333	0.000*
Do You Follow the Activities of Your Favorite Team	-0.375	0.000*
Family Income Level	0.039	0.399

*=P<0.05

According to table; Demographic characteristics of the participants and their level of attitude towards the sponsor companies were correlated at a significance level of $p < 0.05$ by applying Spearman's rho correlation test. The relationship between the gender of the participants and the level of attitude towards the sponsor companies was found to be low, their age to a low level, the university they studied at to a low level, and regular sports to a low level. It has been observed that there is a low significant relationship with their ability to do so, a medium level relationship with knowing the sponsors of their favorite teams, and a medium level significant relationship with their status of following the activities of their favorite teams. However, no significant relationship was found between the sports branch of the teams they support, their family income level, and their attitude towards sponsor companies.

Table 5. The relationship between team identity level, perception of why sponsor companies are sponsored, and attitude level towards sponsor companies

	Team Identity Level	Perception of Why Sponsor Companies Are Sponsors
Team Identity Level		
Perception of Why Sponsor Companies Are Sponsors	$r = 0.593$ $p = 0.000^*$	
Attitude Towards Sponsor Companies	$r = 0.630$ $p = 0.000^*$	$r = 0.686$ $p = 0.000^*$

*=P<0.05

The relationship between the team identification level, the perception of why the sponsor companies sponsor and the level of attitude towards the sponsor companies were correlated with each other according to the significance level of $p < 0.05$ by applying the Pearson correlation test, and all parameters were found to have a moderate relationship with each other.

Multiple regression analysis was performed to determine the predictive level of the team identification level total score on other variables, and it was seen that the team identification level explained the total score of the sponsor companies 'perception of why they sponsor by 35% ($R^2 = 0.351$; $F(1,473)=256.140$ $\beta=0.593$; $p<0.05$ $Y=13.606+0.486*X$).

The percentage of team identification level total score explaining the attitude level total score towards sponsor companies was found to be 40% ($R^2 = 0.396$; $F(1,473)=318.678$ $\beta=0.630$; $p<0.05$ $Y=8.730+0.586*X$).

DISCUSSION AND CONCLUSION

The aim of this research was to examine the relationship between team identification levels of university students who are team supporters and their attitudes towards team sponsors and their perceptions of causality. As the demographic characteristics of the participants of this study are examined, it is seen that 24.6% are women and 75.4% are men. Similarly, in a study conducted on team identification specific to the football branch, 7.5% of the participants were women and 92.5% were men (Baş, 2008). In another study, other sports branches were also considered, and the results were found to be 38% women and 62% men in volleyball team support, and 22% women and 78% men in basketball team support (Acet, 1997). Also, it is thought that women are less willing to participate in this study because they are not as active as men in team retention. It is seen that 50.9% of the participants are 20 years old and under, and 49.1% are between the ages of 21-25. Since this study was limited to university students, the values obtained can be considered a reasonable result. When we look at the universities where the participants are students, it is seen that 51.4% of them studied at Dumlupınar University and 48.6% of them studied at Bilecik University. It is thought that this detected proportional closeness will contribute to the more homogeneous results of this study. When the participants 'regular exercise status is considered, it is seen that 66.5% answered yes and 33.5% answered no. It is thought that this result is due to the fact that some of the participating students are students of the Faculty of Sports Sciences and school team athletes.

When the participants were asked which branch of sports their favorite team was primarily involved in, the answer was Football with a rate of 74.7%, Basketball with a rate of

13.9% and Volleyball with a rate of 11.4%. Similarly, in a study conducted by Akkoç and Üzümlü in 2022, 78.8% of the participants stated that they were fans of the team in Football, 11.3% in Volleyball and 9.8% in Basketball (Akkoç & Üzümlü, 2022). These results are generally parallel to the level of interest in team sports branches in Türkiye. Participants: Do you know the sponsors of their favorite team? When asked the question, it is seen that 64.6% answered yes and 35.4% answered no. In a study conducted on university students, 23% of the students agreed and 57% strongly agreed with the statement “I know the company that sponsors my team” (Bayrak, 2020). Based on these results, it can be concluded that university student team supporters closely follow the companies that sponsor their teams. Participants were asked: Do you follow the activities of their favorite team? When asked the question, it is seen that 70.5% answered yes and 29.5% answered no. In a study conducted by Annamalai et al., it was found that fans who identified with their team participated in their team ‘s activities at a higher level (Annamalai et al., 2021).

According to Güllü and Güçlü, there is a close relationship between the level of fans following the activities of their teams and the level of fan identification. It is stated that fans with a high level of identification follow their team ‘s activities more closely (Güllü & Güçlü, 2006). This result shows that the identification levels of the students participating in current study are high.

When we look at the family income level of the participants, it is seen that there is a proportional density between students with an income of 11.500 TL and below and students with an income of 20.501 TL and above. This means that there is a serious difference between the family income levels of the students.

When the demographic characteristics of the participants are associated with the level of team identification, it can be seen that there is a low level of correlation between the participants’ gender and their team identification level, a low level with their age, a low level with the university they study at, a low level with their regular sports activities, a low level with the sports branch of their favorite team, a low level with the sponsors of the teams they support. It has been observed that there is a medium level significant relationship with their knowledge and a moderate level significant relationship with their status of following the activities of the teams they support. However, no significant relationship was found between family income level and team identification level.

When the demographic characteristics of the participants are correlated with the perception level of the sponsor companies about why they sponsor, the relationship between the gender of the participants and the level of perception of why the sponsor companies sponsor them is low, the university they study at is low level, their regular sports activities are low, the level of knowing the sponsors of the teams they support is low. It was observed that it had a moderately significant relationship with their ability to follow the activities of their favorite teams. However, no significant relationship was found between their age, the sports branch of the teams they support, their family income level, and the level of perception of the sponsor companies about why they sponsor.

When the demographic characteristics of the participants are associated with the level of attitude towards the sponsor companies, the relationship between the participants' gender and their attitude towards the sponsor companies is low, their age is low, the university they study at is low, their regular sports activities are low, their knowledge of the sponsors of their teams is moderate. It was observed that it had a moderately significant relationship with their ability to follow the activities of their favorite teams. However, no significant relationship was found between the sports branch of the teams they support, their family income level, and their attitude towards sponsor companies.

When looking at the relationship between the team identification level, the perception of why sponsor companies sponsor and the level of attitude towards sponsor companies, it was seen that all parameters had a moderate relationship with each other. The thing to note here is that all variables are in a positive and significant relationship with each other. In other words, as a result of the increase in team identification levels of students, their perceptions of why sponsor companies sponsor them and their attitudes towards sponsor companies also increase positively. This situation provides guidance for institutions and organizations that are considering including sponsorship activities in corporate public relations and marketing projects. In this regard, multiple regression analysis was performed to determine the predictive level of the relationship determined in terms of the identity level total score on other variables.

As a result of the analysis, it was seen that the total score of the team identification level explained the total score of the sponsor companies' perception of why they sponsored themselves by 35%. In a study conducted by Shapiro et al., on the analysis of multiple spectator consumption behaviors, team identification and future behavioral intentions, it was determined that the level of team identification of the fans positively affects their perception of the reason

for the sponsorship, together with their positive attitude towards sponsors (Shapiro et al., 2013). In the research conducted by Duman et al. the level of team commitment and their perceptions of the environments that support their teams materially and morally were examined, and it was found that fans with a high level of commitment increased their demands for the products of the companies that are brand sponsors of the team products at the same rate compared to those with a lower level of commitment, and they had a positive opinion about the causality of the support activity (Duman et al., 2015). Similarly, in current study, it can be said that the perception of why sponsor companies sponsor is related to the level of team identification and increases in direct proportion.

In this study, the percentage of team identification level total score explaining the attitude level total score towards sponsor companies was determined to be 40%. In a study comparing consumer perception about sponsorship and advertising, it was observed that fans with high levels of identification developed positive attitudes towards the sponsor (Meenaghan, 2001). In another study, it was determined that depending on team identification, fans have feelings such as love, respect, trust and loyalty towards their teams, as well as similar feelings towards the companies that sponsor their teams, and that fans have more positive attitudes towards sponsor companies than companies that do not engage in sponsorship activities (Madrigal, 2000). The results of current study are consistent with the literature, and it can be said that there is a significant interaction and relationship between the level of team identification and the level of attitude towards sponsor companies.

The results of current study are parallel to the results of other studies in the literature, and in the light of all this information, fans with a higher level of team identification show positive attitudes towards the sponsor company and, accordingly, the perception of causality towards the sponsor companies is also positive. For this reason, fans with high levels of identification are a more important target for sponsor companies. It is thought that this community may be more interested in the brands and products of sponsor companies. This research and its results show that the level of team identification will positively affect attitudes towards sponsor companies and perceptions of causality in sponsorship. In this regard, it is hoped that the results of current research can have a guiding and strategy-determining effect on sports clubs and sponsor companies that will make agreements on sports sponsorship. It is evaluated that fans with a high level of team identification can be determined as a more important target audience for companies, and if sponsorship activities are carried out in this direction, they will contribute to sponsorship success. It is recommended that this study be analysed according to whether the

sponsoring companies are domestic or foreign. Alternatively, it could be analysed according to whether the attitudes of the students result in a difference in terms of their faculties. This research is limited to university students who are fans of volleyball, basketball, football and handball teams.

REFERENCES

- Acet, M. (1997). *Futbol seyircisinin sosyokültürel yapısının şiddet eylemine etkisi, voleybol ve basketbol seyircileri ile karşılaştırılması*, [Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi].
- Akkoç, M., & Üzüm, H. (2022). Kadınların taraftarlık düzeyi ve sporu seyretme güdülerini arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Spor Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 7(2), 267-280. <https://doi.org/10.25307/jssr.1109877>
- Amoako, G.K., Dartey-Baah, K., Dzogbeuku, R.K., & Junior, S.K. (2012). The effect of sponsorship on marketing communication performance: A case study of airtel ghana. *African Journal of Marketing Management*, 4(2), 65-79. <https://doi.org/10.5897/AJMMX11.006>
- Annamalai, B., Yoshida, M., Varshney, S., Pathak, A. A., & Venugopal, P. (2021). Social media content strategy for sport clubs to drive fan engagement. *Journal of Retailing and Consumer Services*, 62, 102648. <https://doi.org/10.1016/j.jretconser.2021.102648>
- Baş, M. (2008). *Futbolda taraftar ve takım özdeşleşmesi (Trabzonspor örneği)*. [Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi].
- Bayrak, F. (2020). *Sponsorlukların marka bilinirliğine ve satın alma kararına etkisi: Üniversite öğrencileri üzerinde bir uygulama*. [Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Ticaret Üniversitesi].
- Böyük, M. (2022). Dijital medya ve spor sponsorluğu: Yandex ve fenerbahçe işbirliği üzerine inceleme. *Elektronik Cumhuriyet İletişim Dergisi*, 4(2), 118-125. <https://doi.org/10.54089/ecider.1204417>
- Deitz, G.D., Myers, S.W., & Stafford, M.R. (2012). Understanding consumer response to sponsorship information: A resource-matching approach. *Psychology & Marketing*, 29(4), 226-239. <https://doi.org/10.1002/mar.20517>
- Duman, C., Taşkın, E., Gökçe, Z., & Zobar, L. (2015). Tüketicilerin futbol ile ilgilenim seviyelerine göre kümelenmesi ve kümeler arasındaki farklılıklar. *Öneri Dergisi*, 11(43), 71-88. <https://doi.org/10.14783/od.v11i43.5000070103>
- Eskiler, E., Sarı, İ., & Soyer, F. (2011). Takıma psikolojik bağlılık ölçeğinin türkçe formunun geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 8(1), 1428-1440.
- Faul, F., Erdfelder, E., Buchner, A., & Lang, A. G. (2009). Statistical power analyses using G* Power 3.1: Tests for correlation and regression analyses. *Behavior Research Methods*, 41(4), 1149-1160.
- Greco, L.M., Porck, J.P., Walter, S.L., Scrimshire, A.J., & Zabinski, A.M. (2022). A meta-analytic review of identification at work: Relative contribution of team, organizational, and professional identification. *Journal of Applied Psychology*, 107(5), 795. <https://doi.org/10.1037/apl0000941>
- Güllü, M., & Güçlü, M. (2006). *Ortaöğretim öğrencilerinin taraftarı oldukları spor takımları ile özdeşleşmelerinin incelenmesi*. 9. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi, Bildiriler Kitabı, 686-689.
- İşcan, R.V. & Bozacı, İ. (2020). *Takımözdeşleşmesinin, taraftarın sponsor işletmeye yönelik tutumlarına etkisinde sponsorluğun nedeniyle ilgili algılamaların aracı rolü: Kırıkkale ilinde bir araştırma*. [Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi].
- Madrigal, R. (2000). The influence of social alliances with sports teams on intentions to purchase corporate sponsors' products. *Journal of Advertising*, 29(4), 13-24. <https://doi.org/10.1080/00913367.2000.10673621>

Atıf/ Cited in: Gündoğdu, H. M., Altınok, B., & Özdilek, Ç. (2025). Examining the relationship between team identification levels of university students who are team supporters and their attitudes towards team sponsors and their perceptions of causality. *Journal of ROL Sport Sciences*, 6(1), 35-48.

- Meenaghan, T. (2001). Sponsorship and advertising: A comparison of consumer perceptions. *Psychology & Marketing*, 18(2), 191-215. <https://doi.org/10.1002/1520-6793>
- Reysen, S., & Branscombe NR. (2010). Fanship and fandom: Comparisons between sport and non-sport fans, *Journal of Sport Behavior*, 33(2), 176.
- Sarı, O., & Akgül, K. A.(2023). *Sports and innovation*, Ozdilek, C., & Senturk, A. (Ed), *Sports Sciences in the Globalizing World*, V (pp.48-61). Duvar Publishing House.
- Shapiro, S.L., Ridinger, L.L., & Trail, G.T. (2013). An analysis of multiple spectator consumption behaviors, identification and future behavioral intentions within the context of a new college football program. *Journal of Sport Management*, 27(2), 130-145. <https://doi.org/10.1123/jsm.27.2.130>
- Smith, A., Graetz, B., & Westerbeek, H. (2008). Sport sponsorship, team support and purchase intentions, *Journal of Marketing Communications*, 14(5), 387-404. <https://doi.org/10.1080/13527260701852557>
- Theodorakis, N.D., Wann, D.L., Nassis, P., & Luellen, T.B. (2012). The relationship between sport team identification and the need to belong. *International Journal of Sport Management and Marketing*, 12(1-2), 25-38. <https://doi.org/10.1504/IJSM.2012.051249>
- Yoshida, M., Gordon, B., Nakazawa, M., & Biscaia, R. (2014). Conceptualization and measurement of fan engagement: Empirical evidence from a professional sport context. *Journal of Sport Management*, 28(4), 399-417. <https://doi.org/10.1123/jsm.2013-0199>
- Zelyurt, M.K. (2017). *Futbolda şiddet ve taraftarlık*, 1. Basım, Nisan, Nobel Bilimsel Eserler, Ankara:70.

KATKI ORANI CONTRIBUTION RATE	AÇIKLAMA EXPLANATION	KATKIDA BULUNANLAR CONTRIBUTORS
Fikir ve Kavramsal Örgü <i>Idea or Notion</i>	Araştırma hipotezini veya fikrini oluşturmak <i>Form the research hypothesis or idea</i>	Hüseyin Mete GÜNDOĞDU Betül ALTINOK Çetin ÖZDİLEK
Tasarım <i>Design</i>	Yöntem ve araştırma desenini tasarlamak <i>To design the method and research design.</i>	Hüseyin Mete GÜNDOĞDU Betül ALTINOK Çetin ÖZDİLEK
Literatür Tarama <i>Literature Review</i>	Çalışma için gerekli literatürü taramak <i>Review the literature required for the study</i>	Hüseyin Mete GÜNDOĞDU Betül ALTINOK Çetin ÖZDİLEK
Veri Toplama ve İşleme <i>Data Collecting and Processing</i>	Verileri toplamak, düzenlemek ve raporlaştırmak <i>Collecting, organizing and reporting data</i>	Hüseyin Mete GÜNDOĞDU Betül ALTINOK Çetin ÖZDİLEK
Tartışma ve Yorum <i>Discussion and Commentary</i>	Elde edilen bulguların değerlendirilmesi <i>Evaluation of the obtained finding</i>	Hüseyin Mete GÜNDOĞDU Betül ALTINOK Çetin ÖZDİLEK

Destek ve Teşekkür Beyanı/ Statement of Support and Acknowledgment

Bu çalışmanın yazım sürecinde katkı ve/veya destek alınmamıştır.

No contribution and/or support was received during the writing process of this study.

Çatışma Beyanı/ Statement of Conflict

Araştırmacıların araştırma ile ilgili diğer kişi ve kurumlarla herhangi bir kişisel ve finansal çıkar çatışması yoktur.

Researchers do not have any personal or financial conflicts of interest with other people and institutions related to the research.

Etik Kurul Beyanı/ Statement of Ethics Committee

Bu araştırma, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Etik Kurulunun 26.12.2022 tarih ve 166003 sayılı kararı ile yürütülmüştür.

This research was conducted with the decision of Kütahya Dumlupınar University Ethics Committee dated 26.12.2022 and numbered 166003.

This study is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License \(CC BY 4.0\)](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/).

The acute effect of l-arginine and vitamin c intake on aerobic-anaerobic performance, lactic acid, and blood glucose parameters in basketball players

Gülşen KARATAY¹, Gürhan SUNA², Emrah YILMAZ²

¹Süleyman Demirel University, Institute of Health Sciences, Isparta, Türkiye

²Süleyman Demirel University, Faculty of Sport Sciences, Isparta, Türkiye

Araştırma Makalesi/Research Article

DOI: 10.70736/jrolss.522

Gönderi Tarihi/ Received:

Kabul Tarih/ Accepted:

Online Yayın Tarihi/ Published:

19.08.2024

14.02.2025

25.03.2025

Abstract

The aim of this study was to investigate of the acute effect of L-Arginine and Vitamin C intake on aerobic-anaerobic performance, lactic acid, and blood glucose parameters in basketball players. The study included 18 licensed basketball players. The basketball players were divided into three group: the placebo group, the L-Arginine and the L-Arginine+Vitamin C. The Conconi treadmill, Monark bicycle ergometer, lactate scout, and OKmeter Optima blood glucose measurement device were used in the research. The groups underwent aerobic Conconi treadmill test and Wingate anaerobic power test without any supplementation, and measurements of lactate levels, blood glucose levels, and aerobic-anaerobic performance were recorded. After a 48-hour washout period, each groups was supplemented, and the tests were repeated. To assess the pre- and post-test values within each group, a paired t-test was utilized. For comparisons between groups, One-Way ANOVA tests were conducted. Upon analyzing the results, statistically significant disparities were observed in peak power, running distance, and lactate levels between the pre- and post-tests in the L-Arginine+Vitamin C group ($p<0.05$). In conclusion, it has been demonstrated that the consumption of L-Arginine+Vitamin C enhances acute aerobic-anaerobic performance and reduces the accumulation of lactic acid in basketball players.

Keywords: Aerobic, anaerobic, basketball, vitamin c, l-arginine, performance

Basketbolcularda l-arginin ve c vitamini alımının aerobik-anaerobik performans, laktik asit ve kan glukozu parametreleri üzerine akut etkisi

Öz

Bu çalışmanın amacı basketbolcularda L-Arginin ve C Vitamini alımının aerobik-anaerobik performans, laktik asit ve kan glukozu parametreleri üzerindeki akut etkisini araştırmaktır. Çalışmaya 18 lisanslı basketbol oyuncusu dahil edilmiştir. Basketbolcular plasebo grubu, L-Arginin grubu ve L-Arginin+C Vitamini grubu olmak üzere üç kategoriye ayrılmıştır. Araştırmada Conconi koşu bandı, Monark bisiklet ergometresi, laktat cihazı ve OKmeter Optima kan şekeri ölçüm cihazı kullanılmıştır. Gruplara herhangi bir takviye yapılmadan aerobik Conconi koşu bandı testi ve Wingate anaerobik güç testi uygulanmış ve laktat seviyeleri, kan glikoz seviyeleri ve aerobik-anaerobik performans ölçümleri kaydedilmiştir. 48 saatlik bir arınma döneminden sonra, her bir gruba takviye yapılmış ve testler tekrarlanmıştır. Her bir gruptaki test öncesi ve sonrası değerleri değerlendirmek için eşleştirilmiş t-testi kullanılmıştır. Gruplar arası karşılaştırmalar için Tek Yönlü ANOVA testleri yapılmıştır. Sonuçlar analiz edildiğinde, L-Arginin+C Vitamini grubunda ön ve son testler arasında pik güç, koşu mesafesi ve laktat seviyelerinde istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar gözlenmiştir ($p<0.05$). Sonuç olarak, L-Arginin+C Vitamini tüketiminin basketbolcularda akut aerobik-anaerobik performansı artırdığı ve laktik asit birikimini azalttığı gösterilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Aerobik, anaerobik, basketbol, vitamin c, l-arginine, performans

This study was produced from a postgraduate thesis prepared at Süleyman Demirel University, Institute of Health Sciences, Department of Exercise and Sport Sciences.

Sorumlu Yazar/ Corresponded Author: Gürhan SUNA E-posta/ e-mail: gurhansuna@sdu.edu.tr

INTRODUCTION

Basketball is a team sport played with five players from two opposing teams, each team can have a maximum of seven substitutes, and the goal is to score in the basket of the opposing team, played according to certain rules (Darendelioglu, 2008; Korkmaz, 2021). In team sports such as basketball, anaerobic performance comes to the forefront due to the need for high-intensity power generation in fast offense or pressurized defenses (Polat & Çetin, 2018). Basketball is a branch in which aerobic and anaerobic metabolisms are used intensively. However, in basketball, aerobic performance is also required to endure long-term low-intensity training and to perform in competitions lasting at least 40 minutes. Therefore, athletes are expected to have a high level of health and performance. In order for the performance to reach the desired level, factors such as the athlete's nutrition, physical fitness, and correct training come to the fore. In this context, both aerobic capacity and anaerobic capacity affect game performance (De Araujo et al., 2014; Sánchez-Díaz et al., 2020).

Sport performance is greatly influenced by health status, genetic predisposition, diet, training status, environmental factors, physiological, and psychological factors. It is difficult to determine which factor is more effective in an athlete's good performance. Although these factors vary according to various sports branches, proper and balanced nutrition is necessary for all sports branches to achieve good performance (Ersoy, 1996; Akkaya et al., 2019; Yazar et al., 2011).

A properly planned nutrition program for athletes not only positively affects the performance of the athlete but also reduces the risk of injury that may occur during training and competition and accelerates recovery (Ersoy, 2010). As there are energy systems, nutrients, and energy needs that differ according to sports branches, the nutritional needs of athletes in the same sports branch or in the same team may also be different. Therefore, athlete nutrition should be branch and individual-specific. The aim of nutrition in basketball is to ensure the development of conditional characteristics such as speed, agility, and strength (Acar et al., 2021; Öcal, 2021). Since basketball players have high muscle mass, their energy requirements are also quite high. However, large volumes of high-energy foods can cause gastrointestinal problems. Therefore, they benefit from ergogenic supplements to supplement the energy they need and keep their performance at the highest level (Escribano-Ott et al., 2022). Athletes use nutritional supplements for many reasons such as the desire to protect their health, prepare for exercise, increase the efficiency of exercise and accelerate recovery after exercise (Kerksick et al., 2018).

Vitamins and amino acids are the most preferred nutritional supplements by athletes. Due to its potential effects, L-Arginine is one of the most important and frequently used amino acids (Atabek & Özdemir, 2010; Gençoğlu et al., 2021; Yılmaz, 2016). Under normal conditions, it is synthesized from L-citrulline within the cell and is taken at 3-3.5 grams daily in the diet, reaching a maximum level in plasma 1-2 hours after oral intake (Yılmaz & Türker, 2015; Viribay et al., 2020). L-Arginine has effects on physiological and metabolic pathways that can improve athlete performance in both aerobic and anaerobic metabolism (Birol et al., 2019). While it stimulates nitric oxide and growth hormone secretion and contributes to increasing muscle mass and hypertrophy, it is known to be used by athletes due to its positive effects such as increasing tolerance to high-intensity exercise, providing blood flow to the muscles, removing ammonia and lactic acid accumulated in the blood after exercise, and accelerating recovery (Birol et al., 2019; Gambardella et al., 2021; Xu et al., 2010). In studies, the safe intake dose of L-Arginine supplementation has been determined as 1-15 g/day. It has been reported that consuming 9 g/day of L-Arginine does not have side effects, and side effects such as gastrointestinal system disorders, arrhythmia, and hypotension can be seen when consuming 9-30 g/day (Bayram & Öztürkcan, 2020; Yılmaz & Türker, 2015).

Due to its antioxidant effect, vitamin C is an essential vitamin widely used among athletes. It cannot be synthesized in the body and must be obtained from external sources through food. Vitamin C has positive effects on metabolism, such as strengthening the immune system, cartilage and bone development, collagen synthesis, stimulating nitric oxide synthesis, secretion of some hormones, and increasing iron absorption (Akkaya, 2020; Atabek & Özdemir, 2010; Gürsoy & Dane, 2002; Shaw et al., 2017). Additionally, it helps to reduce oxidative stress that occurs during exercise and plays a role in protecting cellular organelles from oxidative damage. It can accelerate recovery after exercise, reduce muscle damage, improve performance, and contribute to the functioning of blood glucose metabolism (Gęgotek & Skrzydlewska, 2022; Kerksick et al., 2018).

In light of the information obtained from the literature, the aim of this study was to investigate the acute effects of L-Arginine and vitamin C intake on aerobic-anaerobic performance, lactic acid, and blood glucose parameters in basketball players.

METHOD

Type of research

This research is based on the positivist view, which aims to make general inferences about the causes and consequences of observed phenomena and behaviors, and argues that the reality can be objectively observed, measured, analyzed and made functional by seeing the reality as independent from the researcher, and is based on the pre and post-test control group model, one of the quantitative research methods (Coşkun et al., 2015; Kozak, 2014).

Population and sample of the study

The population of the study consists of licensed male basketball players in Isparta. The sample of the study consists of 24 licensed male basketball players aged between 18-23 years living in Isparta. However, 18 licensed male basketball players participated in the study due to the injuries of the athletes and their withdrawal from the study.

Data collection method

An 'Informed Voluntary Consent Form' was obtained from the basketball players who volunteered for the study in order to inform them about the study and that the personal information and findings recorded during and after the study would be kept strictly confidential. Afterwards, an 8-question Personal Information Form was prepared to collect information about the personal characteristics of the basketball players. Before starting the measurements, a meeting was held with the basketball players and information about the research was given, and the athletes were informed about the foods that the basketball players should and should not consume during the research, and it was ensured that the athletes participated in the research more selflessly. Basketball players were randomly divided into three groups as L-Arginine group of 6, L-Arginine and vitamin C group of 6 and control group of 6. Aerobic conconi treadmill test and wingate anaerobic power tests were performed and data were recorded in the Performance Laboratory of Süleyman Demirel University, Faculty of Sports Sciences. There was a 48-hour washout period for the athletes.

Data collection tools

The devices used in the study (electronic scale, height scale, Conconi treadmill, Monark 894 E, Lactat scout and OKmeter Optima blood glucose meter) were suitable to achieve the targeted results. In the study, body weight, height, acute aerobic and anaerobic performance, blood glucose level and lactic acid level measurements were performed.

Conconi treadmill test

Conconi test was used to evaluate the aerobic performance of basketball players. The athletes were placed on a treadmill and warmed up for 5 minutes. After the warm-up was completed, the speed of the treadmill was set to 8.5 km/h in the 5th minute of the test and the speed was increased by 0.5 km/h every 200 meters. The test was terminated when the athletes reached the maximal loading level and could not continue the test (Açıkada et al., 2010).

Wingate anaerobic power test

It was used to evaluate the anaerobic performance of basketball players. Age, height and body weight values of each participant were recorded, and the test was started after the weights to be applied during the test were placed on the pans in the bicycle mechanism. They were asked to maintain the highest maximal voluntary pedal speed possible for 30 seconds, initially unloaded for 3-4 seconds and then loaded to reach a certain pedal speed (90 rpm). At the end of the test, peak power (PP) and minimum power (MP) values of the participants were recorded. The fatigue index (FI) was calculated by the formula stated by Inbar et al. (1996) (Koşar & İşler, 2004).

Lactic acid measurement

Lactic acid measurements were performed with a fingertip lactate scout device. Lactic acid analyses were repeated immediately after the Wingate anaerobic power and Conconi Treadmill test and 5 minutes later and the results were recorded. The measurement range was 0.5-25.0 mmol/L.

Blood glucose measurements

Blood glucose measurements were taken from the fingertip using OKmeter Optima Brand (OK-10H-Taiwan). Glucose measurements were recorded before and after Wingate anaerobic power and Conconi Treadmill test.

Nutritional supplements used in the study

In the study, the control group was given 2 grams of baking soda mixed into 200 ml of water as placebo, which has no calories, will not provide energy or affect performance. The experimental group was divided into two groups and one group was given vitamin C and L-Arginine and one group was given L-Arginine supplement. The supplements were obtained from a sports food store. One group was given 1 gram of effervescent tablet vitamin C and 2 grams of powdered L-Arginine mixed in 200 ml of water 1 hour before the test. The other group received 2 grams of L-Arginine powder mixed in 200 ml of water. The amounts of supplements

given in the study were given in line with the information in the literature (Birol, 2018; Şeker, 2020).

Data analysis

The data collected from the study were analyzed using the licensed SPSS 29 statistical software. The demographic information of the athletes participating in the study was summarized and evaluated with minimum, maximum, \bar{x} (Arithmetic Mean) and SD (Standard Deviation) from descriptive statistics. In the study, ‘paired t test’ was used to evaluate the aerobic-anaerobic performance, glucose and lactate levels of basketball players and ‘One-way ANOVA’ test was used to determine the difference between the groups. The significance level was evaluated according to 0.05 level of significance.

FINDINGS

In this study, the analysis of the measurements taken from the athletes were statistically explained. In the tables given below, descriptive statistics, aerobic-anaerobic performance, lactic acid and blood glucose levels of the athletes before and after supplementation were compared.

Table 1. Descriptive statistics results of basketball players

Parameters	Groups	N	Minimum	Maximum	Mean±Sd
Age (years)	Placebo	6	19.00	22.00	20.33±1.21
	L-Arjinin	6	18.00	23.00	19.66±2.06
	L-Arjinin+C Vit.	6	18.00	23.00	20.83±1.94
Height (cm)	Placebo	6	171.00	192.00	183.16±8.54
	L-Arjinin	6	172.00	186.00	181±4.97
	L-Arjinin+C Vit.	6	172.00	191.00	182.83±7.62
Body Weight (kg)	Placebo	6	55.00	93.20	75.71±16.14
	L-Arjinin	6	60.60	72.50	68.38±4.52
	L-Arjinin+C Vit.	6	66.20	91.00	80.56±9.82

According to Table 1, the mean age of the placebo group was 20.33±1.21 years, the mean age of the L-Arginine group was 19.66±2.06 years and the mean age of the L-Arginine+ vitamin C group was 20.83±1.94 years. The mean height of the placebo group was 183.16±8.54 cm, the mean height of the group receiving L-Arginine was 181±4.97 cm and the mean height of the group receiving L-Arginine+ vitamin C was 182.83±7.62 cm. The mean body weight of the placebo group was 75.71±16.14 kg, the mean body weight of the group receiving L-Arginine was 68.38±4.52 and the mean body weight of the group receiving L-Arginine+ vitamin C was 80.56±9.82 kg.

Table 2. Intragroup comparison of basketball players' pre- and post-test results of before taking supplements (BTS) and after taking supplements (ATS) wingate anaerobic power test

Parameters	Groups	N	Supplement intake status	Mean±Sd	t	p
Peak Power (PP) (Watt)	Placebo	6	BTS	665.37±155.69	-0.311	0.769
			ATS	674.92±188.75		
	L-Arjinin	6	BTS	666.06±126.62	-1.639	0.162
			ATS	733.72±72.35		
	L-Arjinin+C Vit.	6	BTS	650.53±80.81	-5.760	0.002
			ATS	747.51±72.39		
Minimum Power (MP) (Watt)	Placebo	6	BTS	277.83±67.80	1.593	0.172
			ATS	245.83±77.80		
	L-Arjinin	6	BTS	255.41±38.50	-0.164	0.876
			ATS	259.48±32.68		
	L-Arjinin+C Vit.	6	BTS	302.08±53.48	1.402	0.220
			ATS	253.90±61.91		
Fatigue Index (%)	Placebo	6	BTS	55.46±6.67	-2.465	0.057
			ATS	63.27±8.31		
	L-Arjinin	6	BTS	60.50±8.57	-0.865	0.427
			ATS	64.23±6.36		
	L-Arjinin+C Vit.	6	BTS	53.07±8.96	-2.746	0.040
			ATS	66.01±7.49		

*=p<0.05

Table 2 indicates that, when examining the results of the BTS and ATS Wingate anaerobic power tests of the athletes, a statistically significant difference was observed in peak power and fatigue index values in the L-Arginine+Vit. AG group (p<0.05), but not in MP values (p>0.05). Additionally, no statistically significant difference was found in the intra-group comparison of PP, MP, and fatigue index values between BTS and ATS in the placebo and L-Arginine AG groups (p>0.05).

Table 3. Intergroup comparison of BTS and ATS wingate anaerobic power test pre and post test results of basketball players

Parameters	Groups	N	Supplement intake status	Mean±Sd	F	p	
Peak Power (PP)(Watt)	Placebo	6		665.37±155.69	0.030	0.971	
	L-Arjinin	6	BTS	666.06±126.62			
	L-Arjinin+C Vit.	6		650.53±80.81			
	L-Arjinin+C Vit.	Placebo	6		674.92±188.75	0.580	0.572
		L-Arjinin	6	ATS	733.72±72.35		
		L-Arjinin+C Vit.	6		747.51±72.39		
Minimum Power (MP) (Watt)	Placebo	6		277.83±67.80	1.097	0.359	
	L-Arjinin	6	BTS	255.41±38.50			
	L-Arjinin+C Vit.	6		302.08±53.48			
	L-Arjinin+C Vit.	Placebo	6		245.83±77.80	0.077	0.926
		L-Arjinin	6	ATS	259.48±32.68		
		L-Arjinin+C Vit.	6		253.90±61.91		
Fatigue Index (%)	Placebo	6		55.46±67.00	1.306	0.300	
	L-Arjinin	6	BTS	60.50±8.57			
	L-Arjinin+C Vit.	6		53.07±8.96			
	L-Arjinin+C Vit.	Placebo	6		63.27±8.31	0.211	0.812
		L-Arjinin	6	ATS	64.23±6.36		
		L-Arjinin+C Vit.	6		66.01±7.49		

*=p<0.05

Table 3 demonstrates that there were no statistically significant distinctions ($p>0.05$) in the comparison of athletes' anaerobic performance values between the groups, regarding BTS and ATS, as well as PP, MP, and Fatigue index.

Table 4. Intergroup comparison of pre and post test results of wingate anaerobic power test BTS and ATS glucose values of basketball players

Parameters	Groups	N	Supplement intake status	Tests	Mean±Sd	t	p	
Glucose (mg/dl)	Placebo	6	BTS	Pre-test	101.66±14.85	2.156	0.084	
				Post-test	88.33±7.81			
	L-Arjinin	6		Pre-test	91.33±5.81	-0.221	0.834	
				Post-test	92.33±7.84			
	L-Arjinin+C Vit.	6		Pre-test	88.83±6.58	-0.339	0.748	
				Post-test	90.50±9.85			
	Placebo	6		ATS	Pre-test	89.83±9.53	-0.376	0.722
					Post-test	92.50±14.73		
	L-Arjinin	6			Pre-test	92.66±9.02	-0.132	0.900
					Post-test	93.50±12.21		
	L-Arjinin+C Vit.	6			Pre-test	89.50±9.89	0.549	0.607
					Post-test	86.83±15.32		

*= $p<0.05$

Table 4 indicates that there were no statistically significant disparities observed in the pre-test and post-test glucose values of the athletes' Wingate Anaerobic Power Test BTS and ATS across any of the groups ($p>0.05$).

Table 5. Intergroup comparison of pre and post test results of wingate anaerobic power test BTS and ATS glucose values of basketball players

Parameters	Groups	N	Supplement intake status	Tests	Mean±Sd	F	p	
Glucose (mg/dl)	Plasebo	6	BTS	Pre-test	101.66±14.85	2.797	0.093	
					91.33±5.81			
	L-Arjinin	6		88.83±6.58	Post-test	88,33±7.81	0.329	0.725
						92.33±7.84		
	L-Arjinin+C Vit.	6		90,50±9.85	Pre-test	89.83±9.53	0.202	0.820
						92.66±9.02		
	Plasebo	6		ATS	Post-test	89.50±9.89	0.387	0.686
						92.50±14.73		
	L-Arjinin	6			93.50±12.21	Pre-test	86.33±15.32	
							86.33±15.32	

*= $p<0.05$

Table 5 indicates that there was no statistically significant distinction between the groups in the pre-test and post-test glucose values of the Wingate anaerobic power test BTS and ATS ($p>0.05$).

Table 6. Intragroup comparison of wingate anaerobic power test BTS and ATS lactic acid values of basketball players immediately after test and 5 minutes after test

Parameters	Groups	N	Supplement intake status	Tests	Mean±Sd	t	p
La (mmol/L)	Placebo	6	BTS	Immediately after	14.10±4.97	0.364	0.731
				5 minutes later	13.40±3.09		
	L-Arjinin	6		Immediately after	14.60±4.26	1.992	0.103
			5 minutes later	12.41±3.32			
	L-Arjinin+C Vit.	6	ATS	Immediately after	15.23±2.71	0.522	0.624
				5 minutes later	14.21±3.96		
Placebo	6	Immediately after		15.80±1.54	2.438	0.059	
		5 minutes later	14.65±.850				
L-Arjinin	6	Immediately after	15.91±2.60	2.978	0.031		
		5 minutes later	13.20±3.15				
L-Arjinin+C Vit.	6	Immediately after	15.53±3.69	6.054	0.002		
		5 minutes later	10.56±2.25				

*=p<0.05

When Table 6 is examined; while there was no statistically significant difference in lactic acid values in any of the groups as a result of Wingate Anaerobic Power Test performed by BTS (p>0.05), there was a statistically significant difference in La values immediately after the test and 5 min after the test in ATS; L-Arginine and L-Arginine+C Vit. A statistically significant difference was found in La values immediately after the test and 5 min after the test in ATS (p<0.05).

Table 7. Intergroup comparison of wingate anaerobic power test BTS and ATS lactic acid values of basketball players immediately after test and 5 minutes after test

Parameters	Groups	N	Supplement intake status	Tests	Mean±Sd	F	p	LSD
La(mmol/L)	^a Placebo	6	BTS	Immediately after	14.10±4.97	0.115	0.892	
	^b L-Arjinin	6			14.60±4.26			
	^c L-Arjinin +C Vit.	6			15.23±2.71			
	^a Placebo	6		5 minutes later	13.40±3.09			
	^b L-Arjinin	6			12.41±3.32			
	^c L-Arjinin +C Vit.	6			14.21±3.96			
	^a Placebo	6	ATS	Immediately after	15.80±1.54	0.030	0.970	
	^b L-Arjinin	6			15.91±2.60			
	^c L-Arjinin +C Vit.	6			15.53±3.69			
	^a Placebo	6		5 minutes later	14.65±0.85			
	^b L-Arjinin	6			13.20±3.15			
	^c L-Arjinin +C Vit.	6			10.56±2.25			

*=p<0.05 a=plasebo b=L-Arjinin c=L-Arjinin+C Vit.

Upon reviewing Table 7, it's evident that there was no statistically significant contrast in lactic acid values following the Wingate Anaerobic Power Test with BTS across any group (p>0.05). However, a statistically significant distinction was observed between the L-Arginine

+ vitamin C AG and placebo group regarding lactic acid values after the Wingate Anaerobic Power Test with ATS ($p < 0.05$).

Table 8. Intragroup comparison of pre and post test results of BTS and ATS aerobic performance values of basketball players

Parameters	Groups	N	Supplement intake status	Mean±Sd	t	p
Aerobic Performance Running Distance (m)	Placebo	6	BTS	2020.66±135.10	-0.599	0.575
			ATS	2051.50±84.54		
	L-Arjinin	6	BTS	2123.16±806.28	-4.254	0.008
			ATS	2550.50±954.18		
	L-Arjinin+C Vit.	6	BTS	2130.50±417.10	-3.762	0.013
			ATS	2663.83±683.94		
Aerobic Performance Running time (sec)	Placebo	6	BTS	750.66±84.43	-0.812	0.454
			ATS	765.33±58.56		
	L-Arjinin	6	BTS	757.50±199.36	-3.570	0.016
			ATS	927±250.89		
	L-Arjinin+C Vit.	6	BTS	866.83±121.20	-3.296	0.022
			ATS	975.83±149.92		

*= $p < 0.05$

When Table 8 is examined, as a result of the Conconi test performed by BTS and ATS, a statistically significant difference was found in aerobic performance values, running distance and running time values in L-Arginine and L- Arginine+Vitamin C AG ($p < 0.05$), while no statistically significant difference was found in running distance and running time values in the placebo group ($p > 0.05$).

Table 9. Intergroup comparison of pre and post test results of BTS and ATS aerobic performance values of basketball players

Parameters	Groups	N	Supplement intake status	Mean±Sd	F	p
Aerobic Performance Running Distance (m)	^a Placebo	6	BTS	2020.66±135.10	0.310	0.738
	^b L-Arjinin	6		2123.16±806.28		
	^c L-Arjinin +C Vit.	6		2130.50±417.10		
	^a Placebo	6	ATS	2051.50±84.54	1.379	0.282
	^b L-Arjinin	6		2550.50±954.18		
	^c L-Arjinin +C Vit.	6		2663.83±683.94		
Aerobic Performance Running time (sec)	^a Placebo	6	BTS	750.66±84.43	1.242	0.317
	^b L-Arjinin	6		757.50±199.36		
	^c L-Arjinin +C Vit.	6		866.83±121.20		
	^a Placebo	6	ATS	765.33±58.56	2.459	0.119
	^b L-Arjinin	6		927±250.89		
	^c L-Arjinin +C Vit.	6		975.83±149.92		

*= $p < 0.05$ a=plasebo b=L-Arjinin c=L-Arjinin+C Vit.

When Table 9 is examined, no statistically significant difference was found in the scores between the groups in the anova test performed for the comparison of BTS and ATS aerobic performance values ($p > 0.05$). However, when the running distance and running time values of

the athletes after supplementation were analyzed, there was an increase in values in all groups (placebo, L-Arginine AG and L-Arginine + Vit. C AG), although not significant.

Table 10. Intragroup comparison of pre and post test results of aerobic conconi running test BTS and ATS glucose values of basketball players

Parameters	Groups	N	Supplement intake status	Tests	Mean±Sd	t	p		
Glucose (mg/dl)	Placebo	6		Pre test	88±7.37	1.042	0.345		
				Post test	84.83±7.57				
	L-Arjinin	6		BTS	Pre test	91.66±5.98	0.705	0.512	
					Post test	90.33±2.16			
	L- Arjinin+C Vit.	6			Pre test	92.33±6.88	-0.423	0.690	
					Post test	93.83±9.64			
	Placebo	6				Pre test	89.50±5.82	0.925	0.397
						Post test	86.16±7.83		
	L-Arjinin	6			ATS	Pre test	91.83±3.60	-0.059	0.955
						Post test	92±8.07		
	L-Arjinin+C Vit.	6				Pre test	91.33±2.50	-0.643	0.548
						Post test	93.33±6.86		

*=p<0.05

Table 10 demonstrates that the pre-test and post-test values of the Aerobic Conconi Running Test BTS and ATS glucose levels in basketball players exhibited no statistically significant disparity (p>0.05).

Table 11. Intergroup comparison of pre and post test results of aerobic conconi running test BTS and ATS glucose values of basketball players

Parameters	Groups	N	Supplement intake status	Tests	Mean±Sd	F	p	
Glucose (mg/dl)	^a Placebo	6		Pre test	88±7.37	0.712	0.507	
	^b L-Arjinin	6			91.66±5.98			
	^c L-Arjinin +C Vit.	6			92.33±6.88			
	^a Placebo	6			BTS			84.83±7.57
	^b L-Arjinin	6						90.33±2.16
	^c L-Arjinin +C Vit.	6						93.83±9.64
	^a Placebo	6		ATS		89.50±5.82		
	^b L-Arjinin	6				91.83±3.60		
	^c L-Arjinin +C Vit.	6				91.33±2.50		
	^a Placebo	6			Post test	86.16±7.83		
	^b L-Arjinin	6				92±8.07		
	^c L-Arjinin +C Vit.	6				93.33±6.86		

*=p<0.05 a=plasebo b=L-Arjinin c=L-Arjinin+C Vit.

Table 11 indicates that there were no statistically significant variances between the groups in the BTS and ATS glucose values of basketball players during the Aerobic Conconi Running Test (p>0.05).

Table 12. Intragroup comparison of aerobic conconi running test BTS and ATS lactic acid values of basketball players immediately after test and 5 minutes after test

Parameters	Groups	N	Supplement intake status	Tests	Mean±Sd	t	p		
La (mmol/L)	Placebo	6	BTS	Immediately after	16.83±4.84	1.831	0.127		
				5 minutes later	14.25±3.25				
	Arjinin	6		Immediately after	16.91±1.84	1.901	0.116		
				5 minutes later	15.76±1.58				
	Arjinin+C Vit.	6		Immediately after	15.50±1.76	2.150	0.084		
				5 minutes later	14.18±1.16				
	La (mmol/L)	Placebo		6	ATS	Immediately after	17.38±1.77	2.135	0.086
						5 minutes later	15.83±0.74		
		Arjinin		6		Immediately after	16.48±2.07	3.959	0.011
						5 minutes later	13.23±1.61		
		Arjinin+C Vit.		6		Immediately after	16.03±2.35	5.019	0.004
						5 minutes later	12.88±3.16		

*=p<0.05

When Table 12 is examined; while no statistically significant difference was found in lactic acid values in any of the groups as a result of the aerobic conconi running test performed by BTS in basketball players (p>0.05), a statistically significant difference was found in lactic acid values in L-Arginine AG and L-Arginine + Vit. C as a result of the aerobic conconi running test performed by ATS (p<0.05). AG, a statistically significant difference was found in lactic acid values (p<0.05).

Table 13. Intergroup comparison of aerobic conconi running test BTS and ATS lactic acid values of basketball players immediately after and 5 minutes after the test

Parameters	Groups	N	Supplement intake status	Tests	Mean±Sd	F	p	
La (mmol/L)	^a Placebo	6	BTS	Immediately after	16.83±4.84	0.379	0.691	
	^b L-Arjinin	6			16.91±1.84			
	^c L-Arjinin +C Vit.	6			15.50±1.76			
	^a Placebo	6		5 minutes later	14.25±3.25			
	^b L-Arjinin	6			15.76±1.58			
	^c L-Arjinin +C Vit.	6			14.18±1.16			
	La (mmol/L)	^a Placebo	6	ATS	Immediately after	17.38±1.77	0.654	0.534
		^b L-Arjinin	6			16.48±2.07		
		^c L-Arjinin +C Vit.	6			16.03±2.35		
		^a Placebo	6		5 minutes later	15.83±0.74		
		^b L-Arjinin	6			13.23±1.61		
		^c L-Arjinin +C Vit.	6			12.88±3.16		

*=p<0.05 a=plasebo b=L-Arjinin c=L-Arjinin+C Vit.

Table 13 demonstrates that there were no statistically significant discrepancies ($p>0.05$) in the lactic acid values immediately post-test and 5 minutes post-test when comparing the Aerobic Conconi Running Test BTS and ATS lactic acid values among basketball players across the groups.

DISCUSSION AND CONCLUSION

Athletes frequently use nutritional ergogenic supplements to improve their performance, increase their strength and endurance, remove substances accumulated after exercise and recover (Bayram & Öztürkcan, 2020). L-Arginine, which is thought to have positive effects on performance and to help remove lactic acid, which causes muscle fatigue such as lactic acid, from the body, is one of the frequently used nutritional ergogenic supplements (Biol, 2018). In addition, athletes use vitamin C supplements to protect their immunity and improve their performance. Studies have shown that L-Arginine and vitamin C have effects on sportive performance and blood parameters, but we think that more studies are needed because there are not enough studies. The aim of this study was to investigate the acute effects of L-Arginine and vitamin C intake on aerobic- anaerobic performance, lactic acid and blood glucose parameters in basketball players.

In the results of anaerobic power test measurements in this study; while there was a statistically significant difference in the peak power values of the groups before and after supplementation; in the group receiving L-Arginine + vitamin C ($p<0.05$). Although the peak power values of the placebo group and the group receiving L-Arginine increased before and after supplementation, no statistically significant difference was found ($p>0.05$) (Table 2). Although peak power values were not statistically significant between the groups, improvement was observed in all groups in line with the supplements given (Table 3). The minimum power values of the groups were found to be statistically insignificant ($p>0.05$) in the test measurements before and after supplementation (Table 2). There was no significant difference between the minimum power values of the groups before and after supplementation (Table 3). Fatigue index values (%) before and after supplementation showed a statistically significant difference in the group receiving L-Arginine + vitamin C ($p<0.05$), while the fatigue index values of the placebo group and the group receiving L-Arginine increased before and after supplementation, but no statistically significant difference was found ($p>0.05$) (Table 2). Although fatigue index values were not statistically significant between the groups, improvement was observed in all groups in line with the supplements given (Table 3). The increase in fatigue index values increased in parallel with peak power values. Biol (2018)

found that oral L-Arginine supplementation at a relative dose of 0.15 g/kg/day did not improve anaerobic performance. Bailey et al. (2010) observed in a study that L-Arginine supplementation extended the time to exhaustion during intense exercise. Similarly, Mor et al. (2018), in their study examining the effect of L-Arginine supplementation on anaerobic power and recovery, noted an increase in peak power values in both the L-Arginine and placebo groups, consistent with our findings, but found no statistically significant difference. In the literature, there are studies on the use of L-Arginine and vitamin C separately. While some studies have found that they have positive effects on anaerobic performance, there are also studies that found that they do not contribute to performance. In our study, it was observed that the use of L-Arginine + vitamin C together contributed positively to anaerobic performance. We think that this may be due to the fact that vitamin C may have increased the absorption of L-Arginine.

In our study, no statistically significant differences were observed in the glucose values of the groups in the pre-test and post-test results of the anaerobic power test before and after supplementation ($p>0.05$) (Table 4). Similarly, no statistically significant differences were found between the groups when comparing the pre-test and post-test values of the anaerobic power test before and after supplementation ($p>0.05$) (Table 5). We believe that acute intake of L-Arginine and L-Arginine with vitamin C had no effect on blood glucose levels. Yılmaz (2016) investigated the hormonal and metabolic impacts of immediate L-Arginine supplementation during strength training, concluding that it did not affect blood glucose levels. Similarly, Hiratsu et al. (2022) conducted a study exploring the consequences of both short-term and long-term L-Arginine consumption, proposing that immediate intake of L-Arginine did not influence blood glucose levels. Aksak (2010), in a study conducted on athletes engaged in football and basketball branches, found that the blood glucose level of basketball players increased after exercise compared to pre-exercise, but there was no significant difference.

When the literature was examined, it was concluded that acute L-Arginine and vitamin C intake did not have any effect on blood glucose levels during anaerobic exercise, which is similar to the results we obtained in this study.

In our study, lactic acid values before anaerobic power test supplementation were measured immediately after the test and 5 min after the test and no statistically significant difference was found in any group ($p>0.05$) (Table 6). When the lactic acid values after supplementation in the anaerobic power test were analyzed, a statistically significant difference

was found in the L-Arginine and L-Arginine+Vitamin C groups immediately after the test and 5 min after the test ($p<0.05$) (Table 6). When the lactic acid values before supplement intake and immediately after the test and 5 min after the test after supplement intake were compared between the groups, a statistically significant difference was found between the group taking L-Arginine + vitamin C and the placebo group in supplement lactic acid values ($p<0.05$) (Table 7). We think that the use of L-Arginine + vitamin C may be more effective in preventing lactic acid accumulation than L-Arginine. Yavuz (2007), in his study to see the effects of oral L-Arginine supplementation on lactate threshold and lactate metabolism, the desired decrease in lactic acid values was experienced in the recovery process after exercise in the group receiving L-Arginine, but no statistically significant difference was found. Schaefer et al. (2002) reported that L-Arginine supplementation given before maximal exercise reduced the amount of lactic acid resulting from exercise. Koçyiğit et al. (2011) concluded in a study that daily intake of 1 g vitamin C decreased lactate dehydrogenase after exercise in basketball players compared to pre-exercise. Bryant et al. (2003), in a study on 7 trained cyclists, found that 1 g of vitamin C intake did not make a significant difference in lactic acid values.

In the aerobic performance test measurements of the groups in our study, a statistically significant difference was found in the values of running distance and running time before and after supplementation in the group receiving L-Arginine and L-Arginine + vitamin C ($p<0.05$) (Table 8). When running distance and running time were compared between the groups, no statistically significant difference was found between the groups ($p>0.05$) (Table 9). However, improvement in aerobic performance was found in all groups. Bailey et al. (2010), in the aforementioned study, stated that 6 g L-Arginine supplementation reduces oxygen consumption in moderate intensity exercise, which indirectly reduces the cost of power generation and may improve aerobic performance. These studies have results that support our study. Ataka et al. (2007) reported that 1000 mg vitamin C intake did not improve performance in their study. Cholewa et al. (2008) concluded that 240 mg vitamin C supplementation had no effect on performance in basketball players.

In our study, no statistically significant difference was found in the glucose values of the groups in the pre-test and post-test results of the aerobic performance test before and after supplementation ($p>0.05$) (Table 10). There was no statistically significant difference between the groups in aerobic performance test pre-test and post-test values before and after supplementation ($p>0.05$) (Table 11). We think that acute L-Arginine and L-Arginine+C intake had no effect on blood glucose levels in our study. Forbes et al. (2013) concluded that L-

Arginine supplementation 60 minutes before submaximal exercise had no effect on blood glucose levels. Colombani et al. (1999) reported that 15 g L-Arginine aspartate supplementation given to 14 marathon runners 1 hour before exercise did not change blood glucose levels. These studies are similar to the results obtained in our study. In our study, an increase in blood glucose levels was observed in the L-Arginine group during aerobic and anaerobic exercise after supplementation. However, it cannot be concluded whether this increase is due to L-Arginine intake or exercise. Aydın et al. (2000) stated in their study that there was an increase in blood glucose levels after aerobic and anaerobic exercise in soccer players.

In our investigation, we observed no statistically significant distinction in lactate levels immediately after and 5 minutes after the aerobic Conconi running test before supplement intake ($p > 0.05$). Nonetheless, upon analyzing lactate levels after supplement intake, significant differences emerged immediately after and 5 minutes after the test among the groups administered L-Arginine and L-Arginine + Vitamin C ($p < 0.05$) (Table 12). Based on these results, we can say that L-Arginine and L-Arginine+C vitamin may have an impact on recovery. Before and after supplement intake, there was no statistically significant difference in lactate values immediately after and 5 minutes after the test between groups ($p > 0.05$) (Table 13). Despite the lack of significant difference, we can say that during the recovery period after exercise, L-Arginine and L-Arginine+C vitamin supplements provided the desired decrease in lactate levels. Alvares et al. (2014) conducted a study on 16 healthy runners, measuring lactate immediately after and 20 minutes after a 5 km time trial run. They observed a significant decrease in plasma lactate concentration after 20 minutes of rest. Similarly, Burtscher et al. (2005) investigated the effects of L-Arginine-L-Aspartate intake on lactate accumulation during submaximal exercise. They reported that pre-exercise supplementation with 3 grams of L-Arginine-L-Aspartate reduced lactate accumulation after exercise. Kırıkoğlu (2002) found that 1000 mg of vitamin C did not lead to any changes in post-exercise lactate levels. In our study, the results indicated that there was a statistically significant difference only in aerobic running performance values and lactate levels obtained from the aerobic-anaerobic test with the intake of L-Arginine alone. While there was no significant difference found in the anaerobic performance test, upon further examination, it was observed that anaerobic performance improved. In the case of L-Arginine + Vitamin C intake, statistically significant differences were observed in aerobic-anaerobic performance and lactate levels. However, in both groups, there was no statistically significant difference in blood glucose levels before and after aerobic and anaerobic performances. Therefore, considering this study, we believe that the intake of L-

Arginine + Vitamin C may reduce accumulated lactate levels after exercise and contribute to both aerobic and anaerobic performance. We also believe that the data obtained from this study will serve as reference values for future research and sports scientists.

Recommendations

In future studies, the duration of the study could be extended to examine the chronic effects of L-Arginine and Vitamin C intake.

This study was conducted on basketball players in a laboratory setting. It is recommended that future studies be conducted during training or competition times to examine the effects of L-Arginine + Vitamin C intake on athletes' performance.

The study was conducted in basketball where both aerobic and anaerobic performance are important. Studies examining the effect of L-Arginine + Vitamin C on athletic performance can be conducted in different sports branches. In future studies, the amount of L-Arginine + Vitamin C supplementation given to athletes can be increased within the range recommended by the U.S. Olympic Committee (USOC).

Studies conducted in different age groups and different sports branches in both genders are believed to contribute to the literature.

REFERENCES

- Acar, M., Saygın, Ö., & Salman, K. (2021). Farklı düzeylerdeki elit basketbolcuların beslenme alışkanlıkları ve beslenme bilgi düzeylerinin incelenmesi. *Eurasian Research in Sport Science*, 6(2), 160-169.
- Açıkada, C., Özkara, A., Hazır, T., Aşçı, A., Turnagöl, H., & Tınazcı, C. (2010). Bir futbol takımında sezon öncesi hazırlık antrenmanlarının bir kısım kuvvet ve dayanıklılık üzerine etkisi. *Spor Bilimleri Dergisi*, 7(1), 24-32.
- Akkaya, B. (2020). *Kuersetin ve resveratrol tüketiminin elit adölesan atletizm mesafe koşucularının laktik asit düzeyleri ile koşu performansı üzerine etkilerinin incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi).
- Akkaya, B., Salıcı, O., Ertürk, H., & Orhan, H. (2019). Adölesan dönemi voleybolcuların beslenme alışkanlıklarının müsabaka performansına etkilerinin incelenmesi: Isparta örneği. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 10(3), 249-255.
- Aksak, M. C. (2010). *Antrene olmuş futbolcu ve basketbolcularda C vitamini uygulamasının HBA1C, demir ve demir bağlama kapasiteleri üzerine etkisi*. (Yüksek lisans tezi, Dicle Üniversitesi).
- Alvares, T. S., Conte-Junior, C. A., Silva, J. T., & Paschoalin, V. M. F. (2014). L-arginine does not improve biochemical and hormonal response in trained runners after 4 weeks of supplementation. *Nutrition Research*, 34(1), 31-39.
- Atabek, H. Ç., & Özdemir, F. (2010). C vitamini ilavesinin egzersiz performansına ve kas hasarına etkisi. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 5(2), 60-69.

- Ataka, S., Tanaka, M., Nozaki, S., Mizuma, H., Mizuno, K., Tahara, T., et al. (2007). Effects of Applephenon® and ascorbic acid on physical fatigue. *Nutrition*, 23, 419- 423.
- Aydın, C., Gökdemir, K., & Cicioğlu, İ. (2000). Aerobik ve anaerobik egzersiz sonrası insülin ve kan glikoz değerlerinin incelenmesi. *Spor Bilimleri Dergisi*, 11(1), 47-55.
- Bailey, S.J., Winyard, P.G., Vanhatalo, A., Blackwell, J.R., DiMenna, F.J., Wilkerson, D.P. ... et al. (2010). Acute L-arginine supplementation reduces the O₂ cost of moderate-intensity exercise and enhances high-intensity exercise tolerance. *Journal of Applied Physiology*, 109(5), 394-1403.
- Bayram, H. M., & Öztürkcan, S. A. (2020). Sporcularda ergojenik destekler. *Türkiye Klinikleri Sağlık Bilimleri Dergisi*, 5(3), 641-652.
- Bırol, A. (2018). *Akut l-arjinin suplementasyonunun tekrarlı sprint performansına etkisi*. (Doktora Tezi, Kırıkkale Üniversitesi).
- Bırol, A., Kılınç, F. N., Deliceoğlu, G., & Keskin, E. D. (2019). The effect of acute L-arginine supplementation on repeated sprint ability performance. *Progress in Nutrition*, 21(1), 5-11.
- Bryant, R. J., Ryder, J., Martino, P., Kim, J., & Craig, B.W. (2003). Effects of vitamin E and C supplementation either alone or in combination on exercise-induced lipid peroxidation in trained cyclists. *The Journal of Strength & Conditioning Research*, 17(4),792-800.
- Burtscher, M., Brunner, F., Faulhaber, M., Hotter, B., & Likar, R. (2005). The prolonged intake of L-arginine-L-aspartate reduces blood lactate accumulation and oxygen consumption during submaximal exercise. *Journal of Sports Science & Medicine*, 4(3), 314.
- Cholewa, J., Poprzącki, S., Zajac, A., & Waskiewicz, Z. (2008). The influence of vitamin C on blood oxidative stress parameters in basketball players in response to maximal exercise. *Science & Sports*, 23(3-4), 176-182.
- Colombani, P. C., Bitzi, R., Frey-Rindova, P., Frey, W., Arnold, M., Langhans, W., et al. (1999). Chronic arginine aspartate supplementation in runners reduces total plasma amino acid level at rest and during a marathon run. *European Journal of Nutrition*, 38, 263-270.
- Coşkun, R., Altunışık, R., Bayraktaroğlu, S., & Yıldırım, E. (2015). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri*. Sakarya: Sakarya Yayıncılık.
- Darendelioğlu, R. (2008). *Bir rekreasyon faaliyeti olarak basketbol maçlarına katılımı etkileyen faktörler (Beko basketbol ligi Antalya örneği)*. (Yüksek lisans tezi, Akdeniz Üniversitesi).
- De Araujo, G.G., de Barros Manchado Gobatto, F., Papoti, M., Camargo, B.H., & Gobatto, C.A. (2014). Anaerobic and aerobic performances in elite basketball Players. *Journal of Human Kinetics*, 42,137-147.
- Ersoy, G. (1996). Sporcu Beslenmesi ile İlgili Monako Konsensusu. *Beslenme ve Diyet Dergisi*, 25(2), 57-57.
- Ersoy, G. (2010). *Egzersiz ve spor performansı için beslenme*. Ankara: Betik Kitap.
- Escribano-Ott, I., Calleja-González, J., & Mielgo-Ayuso, J. (2022). Ergo-Nutritional intervention in basketball: A systematic review. *Nutrients*, 14(3), 638.
- Forbes, S.C., Harber, V., & Bell, G.J. (2013). The acute effects of L-arginine on hormonal and metabolic responses during submaximal exercise in trained cyclists. *International Journal of Sport Nutrition And Exercise Metabolism*, 23(4), 369-377.

- Gambardella, J., Fiordelisi, A., Spigno, L., Boldrini, L., Lungonelli, G., Di Vaia, E., ... et al. (2021). Effects of chronic supplementation of L-arginine on physical fitness in water polo players. *Oxidative Medicine and Cellular Longevity*, 6684568.
- Gęgotek, A., & Skrzydlewska, E. (2022). Antioxidative and anti-inflammatory activity of ascorbic acid. *Antioxidants (Basel)*, 11(10), 1993.
- Gençoğlu, C., Demir, S. N., & Demircan, F. (2021). Sporda beslenme ve ergojenik destek ürünleri; bir geleneksel derleme. *Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 23(4), 56-99.
- Gürsoy, R. & Dane, Ş. (2002). Beslenme ve besinsel ergojenikler II: vitaminler ve mineraller. *Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi*, 4(1), 37-42.
- Hiratsu, A., Tataka, Y., Namura, S., Nagayama, C., Hamada, Y., & Miyashita, M. (2022). The effects of acute and chronic oral l-arginine supplementation on exercise induced ammonia accumulation and exercise performance in healthy young men: A randomised, double-blind, cross-over, placebo-controlled trial. *Journal of Exercise Science & Fitness*, 20(2), 40-147.
- Kerksick, C. M., Wilborn, C. D., Roberts, M. D., Smith-Ryan, A., Kleiner, S. M., Jager, R. ... et al. (2018). ISSN exercise & sports nutrition review update: Research & recommendations. *Journal of the International Society of Sports Nutrition*, 15(1), 38.
- Kırkoğlu, O. (2002). *2 hafta süre ile uygulanan C Vitamini yüklemesinin anaerobik eşik noktasının gelişimine olan etkisi.* (Yüksek lisans tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi).
- Koçyiğit, Y., Aksak, M. C., Atamer, Y., Aktaş, A., & Uysal, E. (2011). Antrene sporcularda C vitamini yüklemesinin demir ve demir bağlama kapasitesi üzerine etkileri. *Journal of Clinical and Experimental Investigations*, 2(2), 175-180.
- Korkmaz, M. S. (2021). *Üniversitelerarası kadın basketbol 1. liginde oynayan basketbolcuların sezon öncesi sekiz haftalık kombine antrenman uygulaması sonrası bazı biyo-motor özelliklere ve şut isabet oranları üzerine etkisinin incelenmesi.* (Yüksek lisans tezi, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi).
- Koşar, Ş. N. & İşler, A. K. (2004). Üniversite öğrencilerinin wingate anaerobik performans profili ve cinsiyet farklılıkları. *Spor Bilimleri Dergisi*, 15(1), 25-38.
- Kozak, M. (2014). *Bilimsel Araştırma: Tasarım, Yazım ve Yayın Teknikleri.* Ankara: Detay Yayıncılık.
- Mor, A., Atan, T., Ağaoğlu, S. A., & Ayyıldız, M. (2018). Effect of arginine supplementation on footballers' anaerobic performance and recovery. *Progress in Nutrition*, 20,104- 112.
- Öcal, Z. S. S. (2021). *Sporcu Beslenmesi.* İstanbul: Efe Akademik Yayınevi.
- Polat, S. Ç. & Çetin, E. (2018). 2. ligde oynayan basketbolcuların aerobik ve anaerobik güçlerinin bazı motorik parametrelerle ilişkilendirilmesi ve değerlendirilmesi. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 23(2), 111-118.
- Sánchez-Díaz, S., Yanci, J., Castillo, D., Scanlan, A.T., & Raya-González, J. (2020). Effects of nutrition education interventions in team sport players. A systematic review. *Nutrients*, 12(12), 3664.
- Schaefer, A., Piquard, F., Geny, B., Doutreleau, S., Lampert, E., Mettauer, B., ... et al. (2002). L-arginine reduces the exercise-induced increase in plasma lactate and ammonia. *International Journal of Sports Medicine*, 23(06), 403-407.

Shaw, G., Lee-Barthel, A., Ross, M. L., Wang, B., & Baar, K. (2017). Vitamin C-enriched gelatin supplementation before intermittent activity augments collagen synthesis. *The American Journal of Clinical Nutrition*, 105(1), 136-143.

Şeker, Ş. E. G. (2020). *Sporcu Beslenmesi*. Ankara: Hatipoğlu Yayınevi.

Viribay, A., Burgos, J., Fernández-Landa, J., Seco-Calvo, J., & Mielgo-Ayuso, J. (2020). Effects of arginine supplementation on athletic performance based on energy metabolism: A systematic review and meta-analysis. *Nutrients*, 12 (5), 1300.

Xu, X., Zhao, W., Lao, S., Wilson, B.S., Erikson, J.M., & Zhang, J.Q. (2010). Effects of exercise and L-arginine on ventricular remodeling and oxidative stress. *Medicine and Science in Sports and Exercise*, 42(2), 346-354.

Yarar, H., Gökdemir, K., & Özdemir, G. (2011). Elit sporcularda beslenme destek ürünü kullanımı ve bilincinin değerlendirilmesi. *Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 13(3), 1-11.

Yavuz, H. U. (2007). *Akut oral l-arjinin suplementasyonunun laktat eşiği üzerine etkisi*. (Doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi).

Yılmaz, B. & Türker, P. F. (2015). Sporcularda immünonitrisyon desteği. *ERÜ Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 3(1), 60-66.

Yılmaz, S. (2016). *Kuvvet antrenmanında akut l-arjinin suplementasyonunun hormonal ve metabolik etkileri*. (Yüksek lisans tezi, Balıkesir Üniversitesi).

KATKI ORANI CONTRIBUTION RATE	AÇIKLAMA EXPLANATION	KATKIDA BULUNANLAR CONTRIBUTORS
Fikir ve Kavramsal Örgü <i>Idea or Notion</i>	Araştırma hipotezini veya fikrini oluşturmak <i>Form the research hypothesis or idea</i>	Gülşen KARATAY Gürhan SUNA
Tasarım <i>Design</i>	Yöntem ve araştırma desenini tasarlamak <i>To design the method and research design.</i>	Gülşen KARATAY Gürhan SUNA
Literatür Tarama <i>Literature Review</i>	Çalışma için gerekli literatürü taramak <i>Review the literature required for the study</i>	Gülşen KARATAY Gürhan SUNA Emrah YILMAZ
Veri Toplama ve İşleme <i>Data Collecting and Processing</i>	Verileri toplamak, düzenlemek ve raporlaştırmak <i>Collecting, organizing and reporting data</i>	Gülşen KARATAY
Tartışma ve Yorum <i>Discussion and Commentary</i>	Elde edilen bulguların değerlendirilmesi <i>Evaluation of the obtained finding</i>	Gülşen KARATAY Gürhan SUNA Emrah YILMAZ

Destek ve Teşekkür Beyanı/ Statement of Support and Acknowledgment

Bu çalışma Süleyman Demirel Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi tarafından TYL-2023-8944 numaralı proje kapsamında desteklenmiştir.

The study was supported by the Scientific Research Projects Coordination Unit of Süleyman Demirel University under project number TYL-2023-8944.

Çatışma Beyanı/ Statement of Conflict

Araştırmacıların araştırma ile ilgili diğer kişi ve kurumlarla herhangi bir kişisel ve finansal çıkar çatışması yoktur.

Researchers do not have any personal or financial conflicts of interest with other people and institutions related to the research.

Etik Kurul Beyanı/ Statement of Ethics Committee

Bu araştırma, Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi Klinik Araştırmalar Etik Kurulunun 27.10.2022 tarihli 298 sayılı kararı ile yürütülmüştür.

This study was conducted with the decision of Süleyman Demirel University Faculty of Medicine Clinical Research Ethics Committee dated 27.10.2022 and numbered 298.

Milli sporcuların devşirme sporculara yönelik metaforik algıları**Özgün PARASIZ¹, Alperen HALICI¹, Ali ERASLAN¹**¹Gazi Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Ankara, Türkiye

Araştırma Makalesi/Research Article

DOI: 10.70736/jrolss.483

Gönderi Tarihi/ Received:

Kabul Tarihi/ Accepted:

Online Yayın Tarihi/ Published:

05.11.2024

19.03.2024

25.03.2025

Öz

Bu çalışmanın amacı milli sporcuların devşirme sporculara yönelik metaforik algılarının belirlenmesidir. Nitel araştırma yöntemlerinde olgu bilim deseninini kullanıldığı çalışmada, araştırmanın katılımcılarının belirlenmesinde amaçlı örneklem yönteminden ölçüt örnekleme ve kartopu örnekleme yöntemleri kullanılmıştır. Bu kapsamda araştırmada yer alan katılımcılarda, 2016 Rio Olimpiyatları'nda Türkiye'nin devşirme sporcusu bulunan Atletizm, Basketbol, Boks, Güreş, Halter, Judo, Kano, Masa Tenisi ve Yüzme branşlarından birinde milli sporcu olma ölçütü aranmıştır. 9 spor branşında 208 milli sporcu araştırma grubunu oluşturmuştur. Çalışmada sporcuların metaforik algılarını belirlemek için yarı yapılandırılmış anket kullanılmıştır. Sporcular form üzerinde bulunan "Devşirme sporcu.....gibidir, çünkü....." ifadesini tamamlamışlardır. Ayrıca sporcuların algılarını derinleştirebilmek amacıyla "Devşirme sporcuların bransa ve kariyere olumlu ve olumsuz etkileri" ile ilgili dört, "Devşirme sporcu sistemin devamlılığı" ile ilgili bir olmak üzere toplam beş adet çoktan seçmeli soru hazırlanmıştır. Nitel veriler içerik analizi yöntemi ile, anket verileri yüzde, frekans yöntemiyle analiz edilmiştir. Elde edilen bulgulara göre; milli sporcuların devşirme sporculara yönelik 25 farklı kategoride toplam 153 metafor ürettikleri belirlenmiştir. Milli sporcuların devşirme sporculara ilişkin olumsuz olarak en çok "Para Odaklı Olma", "Kolaya Kaçma" ve "Yerli Sporcuya Olumsuz Etki" kategorilerinde olumlu olarak ise "Değerli", "Destek" ve "Lokomotif" kategorilerinde metaforlar geliştirdiği belirlenmiştir. Sonuç olarak bu araştırmada, milli sporcularda devşirme sporculara karşı genel bir olumsuz algının mevcut olduğu ve devşirme sporcu sisteminin spor yöneticilerinin kendi başarısızlıklarını kamufle etmek için kullandıkları kısa vadeli başarı elde etmek amacıyla tercih edilen bir araç olduğu ve milli sporcular tarafından devşirme sporcu sisteminin uzun vadeli sportif gelişime engel olarak algılandığı söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Devşirme, Milli Sporcu, Vatandaşlık***Metaphorical perceptions of national athletes towards naturalized athletes*****Abstract**

This study aims to determine the metaphorical perceptions of naturalized athletes toward recruiting athletes. The phenomenology design was used in qualitative research methods, and criterion sampling and snowball sampling methods from the purposeful sampling method were used to determine the participants. In this context, the criterion of being a national athlete in one of the branches of Athletics, Basketball, Boxing, Wrestling, Weightlifting, Judo, Canoeing, Table Tennis, and Swimming, in which Turkey was a national athlete in the 2016 Rio Olympics, was sought in the participants who will take part in the research. Two hundred-eight national athletes in 9 sports branches constituted the research group. In the study, a semi-structured interview form was used to determine the metaphorical perceptions of the athletes. Athletes completed the statement on the form, "A devshirme athlete is like..... because....." In addition, to deepen the athletes' perceptions, five multiple-choice questions were prepared, including four questions about 'The positive and negative effects of naturalized athletes on the branch and career' and one question about 'The continuity of the naturalized athletes system'. Qualitative data were analyzed using content analysis, and questionnaire data were analyzed using percentage and frequency methods. According to the findings, national athletes produced 153 metaphors in 25 different categories about naturalized athletes. National athletes developed metaphors in the negative categories of 'Being Money-Oriented,' 'Running to Easy,' and 'Negative Impact on Domestic Athletes' and the favorable categories of 'Valuable,' 'Support,' and 'Locomotive'. As a result, in this study, it can be said that there is a generally negative perception of the national athletes towards naturalized athletes and that the naturalized athlete system is a tool used by sports managers to camouflage their failures in order to achieve short-term success and that national athletes perceive the naturalized athlete system as an obstacle to long-term sportive development.

Keywords: Naturalized Athletes, National Athlete, Citizenship**Sorumlu Yazar/ Corresponded Author:** Alperen HALICI, E-posta/ e-mail: alperenhalici@gazi.edu.tr

GİRİŞ

Spor insanın en temel içgüdülerinden biri olan benzer özellikler etrafında bir araya gelerek gruplaşma (takım, kulüp ve ulus olarak) ve diğer gruplara üstün gelmek için mücadele etme olgusunu doğasında barındırması (Johns & Saks, 2005; Skinner & Stewart, 2017) nedeniyle insan toplumları içerisinde inanılmaz bir hızla yayılmış ve popülerlik kazanmıştır. Sporun benzer özelliklere sahip bir grupla ortak duygular paylaşıp mücadele etme ve kazanma imkânı vermesinin yarattığı tatmin ve çekicilik, zamanla sahada sahneye çıkan takımlara sığmamış ve aidiyet besleyen taraftar olgusunu oluşturup sporun etkisi kitlelere ulaşmıştır. İnsan medeniyetinin en başından itibaren var olan gruplar arası mücadelenin çözüm aracı olan savaşma ve kazanma kavramları, modern Dünya'ya spor müsabakaları ile yansımıştır. Bu durum bir okul bahçesinde yaşanan sınıflar arası spor müsabakalarından uluslararası spor müsabakalarına kadar görülmektedir.

Sanayi devrimini takip eden süreçte hızla gelişen modern sporlar aynı renk ve isimlere sahip formalar altında bir araya gelen benzer özellikte (semt, işyeri veya okul) insanların diğer insanlara üstün gelme ve bir en iyi bulma, herkesten iyi olanı belirleme mücadelesine sahne olmuştur (Magee & Sugden, 2002; Talimciler, 2008; Yenel & Parasız, 2019). Bu en iyiyi belirleme arzusu spor müsabakalarını hızla yerel düzeyden kıtasal ve küresel boyuta ulaştırmış; ulus, kıta ve dünya şampiyonlarını belirleyecek organizasyonlar kurulmuştur. Bu organizasyonlar uluslara (benzer özelliklere sahip insanlar) diğer uluslara karşı mücadele etme ve kazanma şansı veren günümüzde zirvesini Olimpiyat Oyunlarında görülen organizasyonlardır. Ancak özellikle geçtiğimiz son otuz yılda devletler, uluslararası prestijini güçlendirmek, toplumsal seviyede bir gurur kaynağı yaratarak yerel politik hedeflere ulaşmak ve uluslararası eko-politik hedefleri gerçekleştirmek için sportif başarıyı önemli bir araç olarak kullanmaya başlamıştır (Hilvoorde ark., 2010; Grix & Houlihan, 2014). Kısa yoldan sportif başarıya ulaşmak için de “devşirme sporcu” uygulamalarına yönelmiştir (Bloyce & Smith, 2009; Bulmuş, 2018; Reiche & Tınaz, 2018).

Devşirme sporcular ülkeleri kısa yoldan uluslararası sportif başarılarla götürse de diğer üyelerine “benzemeyen” sporcuların kazandığı başarılar ulusun tüm üyelerini gerçekten temsil veya tatmin edip etmediği süregelen bir tartışmanın konusudur. Yaygın görüşe göre toplum ile devşirme sporcular arasında duygusal bağlamda bağ kurulmadığı ya da zayıf bir bağ kurulduğu ve bu nedenle bahsi geçen temsilin halk tarafından benimsenemediği düşünülmektedir. Bu da uluslararası müsabakaların temelinde yatan ve popülerliğini arttıran milliyetçilik duygusunu zayıflatmaktadır (Hürmeriç-Altunsöz & Koçak, 2017; Eraslan ve ark., 2022). Her ne kadar

devşirme sporcular ülke formalarıyla temsil ettikleri gruba ait görünseler de gerek fiziksel gerekse kültürel özellikleri açısından hem izleyenler hem de sporcular tarafından “ayrı” değerlendirilmektedirler. Dolayısıyla bu sporcuların kazandığı başarılar çoğu zaman ulusal düzeyde diğer milli sporcuların başarıları kadar büyük bir etki ve tatmin yaratmayabilmektedir (Türkmen & Eroğlu, 2018; Eraslan ve ark., 2022). Ancak televizyon yayınları ve internetin gelişimi ile birlikte uluslararası spor organizasyonlarının etki gücü her zamankinden daha açık ve dramatik bir hal almıştır. Böylelikle sportif başarıların bireysel ve ulusal kazanımları öyle bir boyuta ulaşmıştır ki artık söz konusu organizasyonlara katılan her ülke bu güçten faydalanmak amacıyla, kendilerini başarıya götürecek pragmatik politikaların uygulamaya konulması konusunda daha hızlı adımlar atmaktadır (Reiche & Tınaz, 2018). Diğer taraftan günümüz dünyası içinde bulunduğu sosyo-ekonomik ve politik konjektörün bir yansıması olarak 21. Yüzyıl daha önce benzeri görülmemiş göçler çağı olarak tasvir edilmektedir (Gold & Nawyn, 2013: 1). Söz konusu göç hareketleri dünya üzerinde birçok insanın ait olduğu ülkeleri terk ederek yeni yerleşim yerlerinde hayatlarına devam etmelerine neden olmaktadır. Bu durum uluslararası göçün doğal bir parçası olarak da uluslararası sporcu göçünü ve dolayısıyla “devşirme sporcu” örneklerini arttırmaktadır (Soyarık, 2014). Bu bağlamda uluslararası sporcu göçünün küresel ekonomik sisteme bağlı olarak büyüyen ve gelişen sporun küreselleşme ve metalaşma süreci ile yakından ilişkili olduğu da söylenebilir (Bale & Maguire, 1994; Bulmuş, 2018).

Ulusal ve küresel gelişmelerden kaynaklanan ve sporcu göçünü teşvik eden bu süreçler, sporcuların milliyet değiştirmeye teşvik eden kişisel ihtiyaçları ile de birleşerek etkilerini arttırmaktadır. Özellikle ailelerine karşı sorumluluk taşıyan ve bu sorumlulardan dolayı tercihleri baskı altında olan sporcular için durum daha da zorlaşmaktadır. Bahsi geçen sorumluluk ve baskı, sporcuları yaşam standartlarının ve ekonomik kazancın daha yüksek olduğu ülkeler için mücadele ederek hem kendilerine hem de ailelerine daha iyi yaşam standartları sağlamaya yönlendirmektedir (Bulmuş, 2018). Sporcular böylelikle hem aileleri için daha iyi bir yaşam sunarken hem de kendilerine gelişmiş ülkelerin sportif kaynaklarına erişim imkânı kazandırarak sportif kariyerlerinde de gelişim imkanı sağlamaktadır. Her ne kadar devşirme sporcular, yeteneklerini en yüksek teklifi veren ülkeye satan 'paralı askerler' olarak tasvir ediliyor olsa da (Elendu & Dennis, 2017; Jansen, Oonk & Engbersen, 2018; Eraslan, Halıcı & Parasız, 2022), aslında aralarındaki ortak nokta kendileri ve aileleri için daha iyi bir yaşam sürme ve kariyer fırsatı arayarak ülkelerin vatandaşlıklarına geçip onlar için sportif mücadele vermek olabilmektedir.

Dünyada medya ve sponsorluk ilişkisi içerisinde etkisini artıran devşirme sporcuların rolünün Türkiye’de de kullanımının yaygınlaştığı görülmektedir. 2000’li yıllarda Adalet ve Kalkınma Partisi’nin iktidara gelişi ile birlikte Türkiye’nin spora yaptığı yatırımlar oldukça artmıştır. 2002-2011 yılları arasında 342 yeni spor tesisi inşa edilmiş ve takip eden süreçte birçok uluslararası büyük spor organizasyonu düzenlenmiştir (Bulmuş, 2018). Aynı dönemde (2004 yılında) çıkarılan 5105 sayılı kanun ile 3289 sayılı kanuna “ek madde 9”ün eklenmesi ile Türkiye tarihinde ilk defa tüm spor federasyonlarının özerkleşmesinin önü açılmış ve ilgili spor branşlarının işleyiş ve gelişimleri ile ilgili sorumluluk (ve özerklik) ulusal spor federasyonlarına verilmiştir. Ancak devlet doğal olarak ilerleyen süreçte spora ve örgütlerine yapılan bu büyük ekonomik yatırım ve federasyonlara tanınan özerkliğin karşılığını yetiştirilen sporcu sayılarında özellikle de sportif başarılarla aramış ama görememiştir. Özellikle Gençlik ve Spor Bakanı bünyesinde yer alan Sportif Değerlendirme ve Geliştirme Kurulu gibi yüksek yetkili (Örneğin, başkanı görevden almak) kurumların takip ettiği sportif başarılar, birçok ulusal spor federasyonunu, sporcu yetiştirme ve geliştirme sistemlerini iyileştirmek yerine kısa yoldan başarıyı getirecek “devşirme sporculara” yöneltmiştir (İmamoğlu, 2016; Eraslan ve ark., 2022). Özellikle 2010 yılından sonraki süreçte uluslararası spor organizasyonlarına Türkiye adına katılan sporcular incelendiğinde giderek daha fazla devşirme sporcunun ülkemizi temsil etmeye başladığı görülmektedir. 2016 Rio Olimpiyatlarında Türk takımının neredeyse üçte biri devşirme sporcu iken 2020 Tokyo Olimpiyatlarında 12 devşirme Türkiye adına olimpiyatlarda yarışmıştır (Hürmeriç-Altunsöz & Koçak, 2017). Türk sporunda özellikle devşirme sporcuların yoğun olarak yer aldığı bazı branşlara ilişkin sportif başarıya ulaşmanın anlamı bu dönemden itibaren değişmeye başlamış ve başta koltuk olmak üzere kar ve kazanç arzusu politik arzularla bir araya getirilerek milli takımlardaki yabancı sporcular olarak da ifade edilebilecek “devşirme sporcularda” hayat bulmuştur (İmamoğlu, 2016; Eraslan ve ark., 2022). Ancak yüksek oranda görülen devşirme sporcu sayılarına rağmen, bu branşların hiçbirinde ne madalya sayılarında ne de sporcu gelişimlerinde kayda değer ve sürdürülebilir gelişimler görülmemiştir. Türkiye adına devşirme sporcuların katıldığı ilk olimpiyat oyunlarından bu yana toplam 87 devşirme sporcudan sadece 5’i madalya kazanabildi (Eraslan ve ark., 2022). 2024 Paris Olimpiyat Oyunlarında ise Türkiye kırk yıl sonra ilk defa olimpiyat oyunlarından altın madalya alamadan dönmüştür (AA, 2024).

Türkiye’de ve Dünyada her geçen gün sayıları artan devşirme sporcular üzerinde çok boyutlu tartışmalar medya, bilimsel literatür ve halk arasında hali hazırda sürmekte ve çok farklı bakış açıları sunmaktadır. Akademik çalışmaların ise genellikle derleme çalışmalar olduğu

görülmektedir (Reiche & Tinaz, 2018; Jansen ve ark., 2018; Hürmeriç-Altunsöz & Koçak, 2017). Devşirme sporcu sisteminden doğrudan etkilenen en önemli paydaş ise yerli yani devşirme olmayan milli sporculardır. Bu sporcuların devşirme sporculara ve sisteme yönelik bakış açılarının değerlendirildiği çalışmaların sınırlı olduğu belirlenmiştir (Duman ve ark., 2019). Bu noktadan hareketle bu çalışmanın amacı milli sporcuların devşirme sporculara yönelik metaforik algılarının belirlenmesidir.

YÖNTEM

Araştırma modeli

Türkiye adına devşirme sporcularla Olimpiyat Oyunlarında temsil edilmiş branşların milli sporcularının devşirme sporculara yönelik algılarının metaforlar aracılığı ile belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilen çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden olgu bilim deseni tercih edilmiştir. Olgu bilim deseni, günlük hayatta farkında olduğumuz fakat ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız insan deneyimlerini araştırmak için uygun bir zemin oluşturmaktadır (Merriam, 2015; Yıldırım & Şimşek, 2016).

Araştırma grubu

Araştırmanın katılımcılarının belirlenmesinde amaçlı örnekleme yönteminden ölçüt örnekleme ve kartopu örnekleme yöntemleri kullanılmıştır. Kartopu örnekleme sisteminde konuyla alakalı bir kişi seçilmekte ve onun aracılığıyla diğer kişilere ulaşılmaktadır (Biernacki ve Waldorf, 1981). Ölçüt örnekleme ise çalışmanın amacı doğrultusunda araştırmanın daha derinlemesine inceleme olanağı sağladığı için tercih edilmiştir (Bütün & Demir, 2014). Bu kapsamda araştırmada yer alan katılımcılarda, 2016 Rio Olimpiyatlarında Türkiye'nin devşirme sporcusu bulunan Atletizm, Basketbol, Boks, Güreş, Halter, Judo, Kano, Masa Tenisi ve Yüzme branşlarından birinde milli sporcu olma ölçütü aranmıştır. 9 spor branşında 233 milli sporcu çalışmaya katılım göstermiştir. Ancak 25 katılımcının formlarının eksik olması nedeniyle 208 görüşme formu analizlere dahil edilmiştir. Tablo 1'de araştırma grubundaki katılımcılara ait bilgiler verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcılara ait demografik bilgiler

Değişken	Grup	f	%
Cinsiyet	Erkek	161	77,4
	Kadın	47	22,6
Yaş	14-19	28	13,4
	20-25	58	27,8
	26-31	39	18,8
	32-37	47	22,6
	38+	36	17,4
	Branş	Güreş	34
Judo		27	12,9
Masa Tenisi		25	12
Basketbol		24	11,5
Atletizm		23	11,1
Boks		21	10,1
Halter		20	9,6
Kano		19	9,1
Yüzme		15	7,3
Temsil ettiği en yüksek şampiyona		Avrupa Şampiyonası	81
	Dünya Şampiyonası	75	36,1
	Akdeniz Oyunları	24	11,5
	Olimpiyatlar	17	8,2
	Diğer	11	5,3
Spora Katılım Durumu	Aktif	115	55,2
	Pasif	93	44,8
Devşirme Sporcu Nedeniyle Kota Kaybetme	Evet	53	25,5
	Hayır	155	74,5

Veri toplama araçları

Çalışmada sporcuların metaforik algılarını belirlemek için yarı yapılandırılmış anket formu kullanılmıştır. Nitel verilerin toplanması için katılımcılardan devşirme kavramını açıklayan bir metafor belirtmeleri ve bunu açıklamaları istenmiştir. Bu çerçevede sporcular form üzerinde bulunan “Devşirme sporcu.....gibidir, çünkü.....” ifadesini tamamlamışlardır. Ayrıca sporcuların algılarını derinleştirebilmek amacıyla “Devşirme sporcuların branşa ve kariyere olumlu ve olumsuz etkileri” ile ilgili dört, “Devşirme sporcu sistemin devamlılığı” ile ilgili bir olmak üzere toplam beş adet çoktan seçmeli soru hazırlanmıştır.

Verilerin toplanması

Araştırmada verilerin toplanmasından önce Gazi Üniversitesi Rektörlüğü Etik Komisyonu'nun E-77082166-604.01.02-297277 sayılı yazısı ve 03 sayılı toplantısında görüşülmüş olup onay alınmıştır. Ölçme aracı, araştırma grubuna elektronik ortamda uygulanmıştır. Katılımcılar elektronik formda yer alan yönerge ile bilgilendirilmiştir. Yönergede metafor araştırmalarının mantığı hakkında katılımcılara bilgilendirmeler yapılarak “*Spor Yöneticisi fener gibidir, çünkü etrafını aydınlatır*” şeklinde bir metafor örneği yönergeye eklenmiştir. Katılımcılar gönüllülük esasıyla çalışmaya dahil olmuştur.

Verilerin analizi

Çalışmada veriler içerik analizi yöntemi ile çözümlenmiştir. Nitel araştırmalarda içerik analizi; verilerin kodlanması, kategorilerin bulunması, kodların ve kategorilerin düzenlenmesi ve bulguların tanımlanması ve yorumlanması olmak üzere dört aşamada çözümlenmektedir (Yıldırım & Şimşek, 2016: 243). İlk aşamada, katılımcıların yazdıkları ifadeler ve boş bırakılan kısımların olup olmadığı genel olarak incelenmiş, eksik formlar çıkarılmıştır. Formların yeniden derlenmesi aşamasında, metaforlar listelenerek tablolastırılmıştır. Formların numaralandırılması aşamasında, metaforları sıklık durumuna göre düzenledikten sonra K1 ile K208 arasında numaralandırma işlemi yapılmıştır. Kategorinin geliştirilmesi aşamasında, devşirme sporculara yönelik belirtilen metaforların ortak yönleri incelenmiştir. Anket soruları ise yüzde frekans yöntemiyle analiz edilmiştir.

Geçerlik ve güvenilirlik

Araştırmanın inandırıcılığını sağlamak için üçgenleme tekniklerinden (Merriam, 2015) analizci çeşitlemesi kapsamında araştırmacılar ayrı ayrı kodlamalar yapmış ardından her bir araştırmacının oluşturduğu kodları bir diğer araştırmacı kontrol etmiştir. Farklı tespit edilen kodlar üzerinde tartışma yapıldıktan sonra tekrar düzenlenmiştir. Analiz sonunda elde edilen veriler Gazi Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesinde görev yapan akademisyenler tarafından incelenmiş, eleştirilmiş ve onaylanmıştır. Uzmanların görüşleri doğrultusunda kod ve kategorilerin isimleri düzenlenmiştir. Ayrıca nakledilebilirliği sağlayabilmek için kodlar tablolastırılarak okuyuculara sunulmuş ve katılımcı görüşlerinden doğrudan aktarmalar yapılmıştır (Lincoln ve Guba, 1985'den aktaran Merriam, 2015).

BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde elde edilen verilere ilişkin yapılan analizler ve sonuçlarına yer verilmiştir.

“Devşirme sporcu” kavramına yönelik geliştirilen metaforların kategorileri

Tablo 2. Devşirme sporcuya yönelik geliştirilen metaforların kategorilere göre dağılımı

Kategoriler	Metafor Sayısı	Yüzde
PARA ODAKLI	27	12,9
KOLAYCILIK	26	12,5
YERLİ SPORCUYA OLUMSUZ ETKİ	22	10,5
GEÇİCİ	21	10
SAHTE	18	8,6
BAŞARISIZLIK GÖSTERGESİ	16	7,6
DEĞERLİ	12	5,7
AİDİYETSİZLİK	11	5,2
DESTEK	9	4,3
LOKOMOTİF	6	2,8
KAMUFLAJ	5	2,4
RİSK	5	2,4
AYRICALIKLI	4	1,9

Kategoriler	Metafor Sayısı	Yüzde
FAYDALI	4	1,9
FAYDASIZ	4	1,9
ZARARLI	4	1,9
ÇALIŞKAN	2	0,9
EŞİTLİK GÖSTERGESİ	2	0,9
OLAĞAN	2	0,9
ROL MODEL	2	0,9
YÖNETİCİLERİN ÇIKARI	2	0,9
ADALETSİZLİK	1	0,4
BELİRSİZLİK	1	0,4
BENCİL	1	0,4
REKABET	1	0,4
TOPLAM	208	

Tablo 2 incelendiğinde, katılımcıların “Devşirme Sporcu” kavramına yönelik iki yüz sekiz (208) adet metafor ürettikleri görülmektedir. Bu metaforlar 25 kategori altında toplanmıştır. En fazla ifade edilen alt kategoriler incelendiğinde; Para Odaklı (27), Kolaycılık (26), Yerli Sporcuya Olumsuz Etki (22), Geçici (21), Sahte (18), Başarısızlık Göstergesi (16), Değerli (12), Aidiyetsizlik (11), Destek (9) ve Lokomotif (6) olduğu görülmektedir.

Araştırmanın bu kısmında yer alan Tablo 3 ile Tablo 10 arasında en fazla ifade edilen alt kategorilere ve bu kategoriler içinde katılımcıların ifade ettiği metaforlara ve bu metaforlara ait açıklamalara yer verilmiştir.

Tablo 3. “Para Odaklı” kategorisine ait metaforlar ve açıklama ifadeleri

KATEGORİ	METAFOR
PARA ODAKLI	Paralı Asker (4), İşçi (4), Araba (2), Lejyoner (2), Mülteci (2), Para (2), Ticari Amaç, Sülük, Sömürgeci, Parakolik, Maddiyat, Menfaat, Hayat Kadını, Fast Food, Mülteci, Profesyonel, Uçurtma

Tablo 3’e göre “Para Odaklı” kategorisine yönelik toplam 27 metafor üretilmiştir. En fazla ifade edilen metaforlar; paralı asker, işçi, araba, lejyoner, mülteci ve para şeklindedir.

Katılımcıların “Para Odaklı” kategorisine yönelik görüşleri şu şekildedir:

K160: “Hangi bayrak için mücadele ettiğinden çok alacağı parayla ilgilenir” (**Paralı Asker**)

K73: “Para karşılığında bu işi yapar. Herhangi bir milli duygusu yoktur” (**İşçi**)

K42: “Yakıtı koydukça seni başarıya götürür” (**Araba**)

K174: “Sadece işini yapar parasını alır duygu ve davranışlar sahtedir” (**Hayat Kadını**)

K165: “Para için federasyonların kanını emiyorlar” (**Sülük**)

Tablo 4. “Kolaycılık” kategorisine ait metaforlar ve açıklama ifadeleri

Kategori	METAFOR
KOLAYCILIK	Hazır Yemek (4), Hazıra Konmak (3), Kolaya Kaçma (3), İthal Ürün (3), Hile, Arı, Çalışmadan Kaçma, Dışarı Bağımlılık, Dondurulmuş Yiyecek, El S..... Gerdeğe Girmek, Fast Food, Hazır Buluş, Hazır Eleman, Hazır Oyuncu, Kaçak Ürün, Kolay Kazanılmış Başarı, Madalya

Tablo 4’e göre “Kolaycılık” kategorisine yönelik toplam 26 metafor üretilmiştir. En fazla ifade edilen metaforlar; hazır yemek, hazıra konmak, kolaya kaçma ve ithal ürün şeklindedir.

Katılımcıların “Kolaycılık” kategorisine yönelik görüşleri şu şekildedir:

K208: “Yıllarca uğraşmadan hazır bir şekilde gelmiştir” (**Hazıra Konmak**)

K150: “Emek olmadan kazanılmış başarıdır” (**Kolaya Kaçma**)

K151: “Süt sağıp, mayalamakla uğraşmazsın” (**Hazır Yemek**)

K13: “Parasını verirsın dışarıdan gelir” (**İthal Ürün**)

Tablo 5. “Yerli Sporcuya Olumsuz Etki” kategorisine ait metaforlar ve açıklama ifadeleri

KATEGORİ	METAFOR
YERLİ SPORCUYA OLUMSUZ ETKİ	Haksızlık (2), Hırsız (2), Adaletsizlik, Alıntı, Bindığın Dalı Kesmek, Böcek, Çığ, Eksiklik, Eldeki Bulgurdan Olmak, Engel, Felaket, Hile, Kasis, Sahipsiz, Sonradan Ekleme, Sürpriz Kardeş, Tek Kullanımlık Asker, Üvey Evlat, Yarış Atı, Yedek Plan

Tablo 5’e göre “Yerli Sporcuya Olumsuz Etki” kategorisine yönelik toplam 22 metafor üretilmiştir. En fazla ifade edilen metaforlar; haksızlık ve hırsız şeklindedir.

Katılımcıların “Yerli Sporcuya Olumsuz Etki” kategorisine yönelik görüşleri şu şekildedir:

K90: “Büyük müsabakalarda kota sınırı varken devşirme sporcu getirip kotadaki sporcuyu düşürerek onun hakkına girildiğini düşünüyorum” (**Haksızlık**)

K189: “Kaç sene emek veriyoruz yurtdışından bir insan getiriyorlar ve bir anda emeğimiz yok oluyor” (**Hırsız**)

K192: “O saatten sonra senden tek beklenen daha fazla yük olmadan ayrılmandır” (**Sürpriz Kardeş**)

K87: “Önümüze geçip bizi durduruyorlar” (**Kasis**)

Tablo 6: “Geçici” kategorisine ait metaforlar ve açıklama ifadeleri

KATEGORİ	METAFOR
GEÇİCİ	Taşıma Su (3), Günü Kurtarmak (2), Yalancı Bahar (2), Geçici Çözüm (2), Amaçsız, Havai Fişek, Hazır Yemek, İthal Ürün, Kaçak, Kelebek, Kısa Vade, Muz, Misafir, Saman Alevi, Türkiye, Yalan

Tablo 6'ya göre "Geçici" kategorisine yönelik toplam 21 metafor üretilmiştir. En fazla ifade edilen metaforlar; taşıma su, günü kurtarmak, yalancı bahar ve geçici çözüm şeklindedir.

Katılımcıların "Geçici" kategorisine yönelik görüşleri şu şekildedir:

K142: "Taşınan su biter ve değirmen dönmez hale gelir" (**Taşıma Su**)

K141: "Yabancı milletten gelen hazır sporcudan faydalanmak geleceğimizi köreltmektir" (**Günü Kurtarmak**)

K137: "Bir dönem gelir. Geldiği dönemde başarılı olursa sadece o dönem başarı kazanılmış olur. O sporcu yarışma dönemini tamamladığında sporu bıraktığında yine o federasyon başarısızlığa mahkum olacaktır" (**Yalancı Bahar**)

K55: "Bir anlığına en tepedeler sonra yoklar" (**Havai Fişek**)

K139: "Ancak günü kurtarır" (**Türkiye**)

Tablo 7. "Sahte" kategorisine ait metaforlar ve açıklama ifadeleri

KATEGORİ	METAFOR
SAHTE	Kendini Kandırma (2), Plastik Çiçek, Ağrı Dağı, Balon, Bukalemun, Çakma, Gösterişli Hediye Kutusu, İmitasyon, Kopya, Modifiye, Reklam, Sahte Belge, Sahte Yıldız, Uçan Lemur, Üvey, Yabancı, Yarım Mutluluk

Tablo 7'ye göre "Sahte" kategorisine yönelik toplam 18 metafor üretilmiştir. En fazla ifade edilen metafor; kendini kandırma şeklindedir.

Katılımcıların "Sahte" kategorisine yönelik görüşleri şu şekildedir:

K82: "Gerçek değildir" (**Kendini Kandırma**)

K83: "Emek vardır, güzel gözüktür(!) ama gerçeğinin yerini tutmaz bütün o güzel yetiştirme dönemlerini içermez, canlılığı kokusu yoktur" (**Plastik Çiçek**)

K:86 "Uçan lemur gibidir, adı 'uçan lemur olsa da uçamıyor" (**Uçan Lemur**)

K81 "Hazırda var olan malzemeyi modifiye eder sunarsın" (**Modifiye**)

Tablo 8. "Başarısızlık Göstergesi" kategorisine ait metaforlar ve açıklama ifadeleri

KATEGORİ	METAFOR
Başarısızlık Göstergesi	Başaramamak (6), Çaresizlik (2), Eksiklik (2), Özgüvensizlik (2), Beceriksizlik, Hayal Kırıklığı, Transfer, Yeteneksizlik

Tablo 8'e göre "Başarısızlık Göstergesi" kategorisine yönelik toplam 16 metafor üretilmiştir. En fazla ifade edilen metaforlar; başaramamak, çaresizlik, eksiklik ve özgüvensizlik şeklindedir.

Katılımcıların “Başarısızlık Göstergesi” kategorisine yönelik görüşleri şu şekildedir:

K125: “Bir milletin çaresizliğini gösteren bir durumdur” (**Başaramamak**)

K124: “Federasyonların çaresizliğini gösteriyor, ülkemizde uluslararası arenada alınan başarı yeterlidir kim olduğunun uyruğunun hiç önemi yoktur” (**Çaresizlik**)

K49: “Eksilik var ki o boşluk dolduruluyor” (**Eksiklik**)

K47: “Ülkenin başarısız olduğunun bir göstergesidir” (**Hayal Kırıklığı**)

Tablo 9. “Değerli” kategorisine ait metaforlar ve açıklama ifadeleri

KATEGORİ	METAFOR
Değerli	Altın (4), Başarı (3), Çilek, Elmas, Fırsat, İyi, Sporun Enleri

Tablo 9’a göre “Değerli” kategorisine yönelik toplam 12 metafor üretilmiştir. En fazla ifade edilen metaforlar; altın ve başarı şeklindedir.

Katılımcıların “Değerli” kategorisine yönelik görüşleri şu şekildedir:

K1: “Her zaman farkını ortaya koymaktadır” (**Altın**)

K26: “Devşirme sporcu başarının anahtarı gibidir, çünkü spor bir ilimdir başaramadığınız yapamadığınız noktada yardım almak bir acizlik değildir” (**Başarı**)

K24: “Hazırlanmış pastanın üstüne konar süs gibi” (**Çilek**)

K101: “Daha profesyoneller” (**İyi**)

Tablo 10. “Aidiyetsizlik” kategorisine ait metaforlar ve açıklama ifadeleri

KATEGORİ	METAFOR
Aidiyetsizlik	Yama (2), Turist (2), Bizden Değil, Emanet, Güvensiz, Köksüz Bitki, Ruhsuz, Sahte Dolar, Vatansız,

Tablo 10’a göre “Aidiyetsizlik” kategorisine yönelik toplam 11 metafor üretilmiştir. En fazla ifade edilen metaforlar; yama ve turist şeklindedir.

Katılımcıların “Aidiyetsizlik” kategorisine yönelik görüşleri şu şekildedir:

K109: “Pantolon yaması belki yırtığı kapatır ancak; oraya ait olmadığını herkes bilir” (**Yama**)

K112: “Gerekli sahiplenme ruhuna sahip olmadığı için turist gibidir” (**Turist**)

K108: “Yaşam tarzları, kültürü, hisleri, duyguları Türk milletine uymamaktadır” (Bizden değil)

Tablo 11. Devşirme sporcuya yönelik diğer kategorilere ait metaforlar ve açıklama ifadeleri

Tablo 11’e göre devşirme sporcuya yönelik olarak 17 kategori elde edilmiştir.

KATEGORİ	METAFOR	f	%
Destek	Yedek Parça (2), Joker (2), Gerekli, Silah, Transfer, Vitamin, Yama	9	4,3
Lokomotif	Tavşan Atlet (3), Örnek Sporcu (2), Tohum	6	2,8
Kamufraj	Çarşaf, Deniz Simidi, Bant, Makyaj, Halı	5	2,4
Risk	İlaç (2), Karpuz, Aşılı Ağaç, Bıçak	5	2,4
Ayrıcalıklı	Öz Evlat Gibi, Darphane, Sahtekarlık, Ayrıcalıklı	4	1,9
Faydalı	Araç, Farklılık, Asker, Güneş	4	1,9
Faydasız	Gereksiz, Hayal Kırıklığı, Boş Kutu, Boşluk	4	1,9
Zararlı	Kanser (2), İsraf, Katkı Maddesi	4	1,9
Çalışkan	At, Süper Kahraman	2	0,9
Eşitlik Göstergesi	Sporcu, Dışlanmış İnsan	2	0,9
Olağan	Yoktan Var Olmak, Çakıl Taşı	2	0,9
Rol Model	Başarı, Antrenör	2	0,9
Yöneticilerin Çıkarı	Kukla, Kurtuluş	2	0,9
Adaletsizlik	Fırsat Eşitsizliği	1	0,4
Belirsizlik	Siyasetçi	1	0,4
Bencil	Egoist	1	0,4
Rekabet	Rakip	1	0,4

Katılımcıların kategorilere yönelik görüşleri şu şekildedir:

K29: “Başarılı olmada yetersiz kalındığında vitaminin sağlığa faydalı olması gibi başarıya faydaları olur” (Destek- Vitamin)

K40: “Türk sporcularının seviyelerinin yükselmesinde rekabet ortamını oluşturarak daha kolay başarılı olmasına yardımcı olur” (Lokomotif- Tavşan Atlet)

K147: “Çöpleri altına süpürüp çözüm ürettiğinizi düşünürsünüz. Yaptığımız hatayı fark ettiğinizde her şey için çok geç olacaktır” (Kamufraj- Halı)

K179: “Kimi keseceği belli olmaz” (Risk- Bıçak)

K114: “Ülkemizde bizler yabancı onlar ise öz evlat muamelesi görürler” (Ayrıcalıklı- Öz Evlat)

Tablo 12. Devşirme sporcuya yönelik geliştirilen metaforların biçimsel dağılımı

	SAYI	YÜZDE
OLUMSUZ	158	%76
OLUMLU	35	%16,8
NÖTR	15	%7,2
TOPLAM	208	

K5: “Varlığı bize etki etmese de ülkemiz için faydalıdır” (Faydalı-Asker)

Tablo 12'ye göre katılımcılar tarafından devşirme sporculara yönelik üretilen 208 metaforun çoğunluğu (%76) olumsuz ifadelerden oluşmaktadır. Olumlu ifadelerin oranı %16,8, nötr ifadelerin oranı ise %7,2 şeklindedir.

Tablo 13. Devşirme sporcuların etkilerine yönelik görüşler

	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsız	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Branşa Olumlu	%41,2	%13,3	%21	%13,3	%11,2
Branşa Olumsuz	%15,5	%15,5	%25,3	%10,7	%33
Kariyere Olumlu	%47,6	%15,5	%15,9	%9,8	%11,2
Kariyere Olumsuz	%25,3	%12,8	%21,5	%11,2	%29,2

Tablo 13 incelendiğinde; katılımcıların %43,7'si devşirme sporcuların branşlara olumsuz anlamda etki ettiğini ifade ederken %24,5'i ise branşa olumlu katkılar sağladığını ifade etmiştir. Katılımcıların %40,4'ü devşirme sporcuların kariyerlerine olumsuz etki ettiğini ifade ederken %21'i ise olumlu katkılar sağladığını belirtmiştir.

Tablo 14. Devşirme sporcu sisteminin devamlılığına yönelik görüşler

	Sayı	Yüzde
Kaldırılsın	113	%54,3
İyileştirilerek Devam Etsin	86	%41,3
Devam Etsin	9	%4,4

Tablo 14 incelendiğinde, katılımcıların çoğunluğu (%54,3) devşirme sporcu sisteminin kaldırılmasını savunurken sadece %4,4'ü sistemin devam etmesi gerektiğini belirtmiştir. Katılımcıların %41,3'ü gerekli iyileştirmelerin yapılarak sistemin devam ettirilmesi gerektiğini ifade etmiştir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Milli sporcuların devşirme sporculara yönelik algılarını ortaya çıkarmaya çalışan bu çalışma sonucunda katılımcıların "Devşirme Sporcu" kavramına yönelik 25 kategori altında toplanmış toplam iki yüz sekiz (208) adet metafor ürettikleri görülmektedir. Analizler sonucu ortaya çıkan metaforlardan 158 tanesinin (%76) ise olumsuz algılar ifade ettiği görülmektedir. Katılımcıların devşirme sporcuları tanımlamakta kullandığı olumsuz metaforların yüksek oranda olması bizlere milli sporcuların devşirme sporcuları olumsuz olarak algıladıklarını göstermektedir.

Katılımcıların ortaya koyduğu 25 alt kategori içerisinde en fazla ifade edilen ilk on kategorinin "Para Odaklı (27)", "Kolaycılık (26)", "Yerli Sporcuyla Olumsuz Etki (22)", "Geçici (21)", "Sahte (18)", "Başarısızlık Göstergesi (16)", "Değerli (12)", "Aidiyetsizlik (11)", "Destek (9)" ve "Lokomotif (6)" olduğu görülmektedir. En fazla ifade edilen alt

kategoriler arasında dahi olumsuz özelliklerin ifade edildiği alt kategorilerin olumlu ifadelere göre oldukça farklı şekilde ön plana çıktığı belirlenmiştir.

Araştırmada milli sporcuların devşirme sporculara yönelik en fazla “Para Odaklı” metaforunu kullanması, literatürde devşirme sporcular için sıklıkla ifade edilen “Paralı Asker” ifadesiyle örtüşmektedir (Elendu ve Dennis, 2017; Bulmuş, 2018; Jansen vd., 2018; Eraslan ve ark., 2022). Günümüzde savaşlar askeri alandan ziyade olimpiyat gibi uluslararası spor organizasyonlarında sürdürülmektedir. Bu sebeple paralı askerler gibi olan devşirilmiş sporcular da her galibiyet sonrasında kazanacakları paranın hesabını yapmaktadırlar. Nitekim araştırmada “*Para Odaklı*” alt kategorisinde en sık ifade edilen metafor da “*Paralı asker*” metaforudur. Katılımcılar bu noktada devşirme sporcuların temsil ettikleri ülkelere ve o ülkelerin çıkarlarına gerçekten bağlı olmadıklarını ve tamamen kişisel çıkarları için o ülkelerin kaynaklarını kullandıklarını ifade etmişlerdir. Duman ve arkadaşları (2019) tarafından yapılan bir çalışmada antrenör görüşlerine bakıldığında, devşirme sporcularla Türk asıllı sporcuların eşit imkanlara sahip olmadığı, bundan dolayı devşirme sporcular ile ilgili olumsuz bir bakış açısı olduğu belirtilmiştir.

Araştırmada katılımcılar tarafından en çok öne çıkartılan ikinci alt kategori ise “*Kolaycılık (26)*” kategorisidir. Katılımcılar bu kategoride, devşirme sporcuların ülkeye getirmesinde Gençlik Spor bakanlığında ve Ulusal Spor Federasyonlarında görev yapan yöneticilerin kendilerine sunulan kaynaklara ve imkanlara karşılık olarak kendilerinden beklenen sportif başarılarla kısa yoldan ulaşmak için devşirme sporculara başvurduklarını ifade etmektedir. Katılımcılar bu dururumu “*Yıllarca uğraşmadan hazır bir şekilde gelmiştir*”, “*Parasını verirsin dışarıdan gelir*” şeklinde ifade etmiştir.

Eraslan ve arkadaşlarının (2022) Türkiye'deki devşirme sporcu sistemini incelediği çalışmada, devletin ve federasyonların, uluslararası etkinliklerde hızlı bir başarı elde etmek amacıyla devşirme sporcuları tercih ettiği belirtilmektedir. Katılımcılar, özellikle yerel yeteneklerin gelişim sürecinde yeterli destek bulamaması ve devşirme sporculara daha fazla öncelik verilmesi nedeniyle bu stratejiyi "kolaycılık" olarak değerlendirmektedirler. Benzer şekilde, Şahin ve Dal (2019) devşirme sporcuların Olimpiyat oyunlarındaki performansları üzerine yaptıkları bir araştırmada, katılımcıların, bu sporcuların başarılarının ulusal spora katkısının sınırlı olduğu ve yalnızca kısa vadeli sonuçlar doğurduğu görüşünü aktarmaktadırlar.

Araştırmada katılımcılar tarafından öne çıkarılan üçüncü alt kategori ise “*Yerli Sporcuyla Olumsuz Etki (22)*” alt kategorisi olmuştur. Özellikle çalışma grubunun tamamının, araştırma

verilerinin toplandığı süreçten önce düzenlenen son Olimpiyat Oyunlarında devşirme sporcularla temsil edilmiş branşlarda yer alan milli sporculardan oluştuğu düşünüldüğünde bu algı ve yüksek oran üzerinde durulması gereken bir veridir. Bu noktada Türk sporunun ana unsuru olan milli sporcular doğrudan devşirme sporcu getirilmesinden olumsuz olarak etkilendiklerini ifade etmiştir. Katılımcılar bu görüşlerini “*Büyük müsabakalarda kota sınırı varken devşirme sporcu getirip kotadaki sporcuyla düşürerek onun hakkına girildiğini düşünüyorum*” (Haksızlık), “*Kaç sene emek veriyoruz yurtdışından bir insan getiriyorlar ve bir anda emeğimiz yok oluyor*”, “*O saatten sonra senden tek beklenen daha fazla yük olmadan ayrılmandır*” (Sürpriz Kardeş), K87: “*Önümüze geçip bizi durduruyorlar*” (Kasis), “*Yabancı millettten gelen hazır sporcudan faydalanmak geleceğimizi köreltmektir*” ifadeleri ile öne çıkarmıştır.

Duman ve arkadaşları (2019) tarafından yapılan bir çalışmada, Türk asıllı sporcuların devşirme sporcular nedeniyle milli takımlarda ve şampiyona kotalarında yer bulamadığı ve bu nedenle sporu bıraktığı için yerli sporcuların devşirme sporcular ile ilgili olumsuz bir bakış açısı olduğu belirtilmiştir. Nitekim bu araştırma içinde toplanan ek verilere yapılan analizler de göstermektedir ki katılımcıların %40’ının devşirme sporcuların kariyerlerinin olumsuz etkilediğini ifade ettikleri görülmektedir. Ayrıca yine katılımcıların %25,5 sporculuk hayatlarında en az bir kere devşirme sporcular nedeniyle kota kaybettiklerini ifade etmiştir. Ülkenin kendi içinde, kendi kaynakları ile yetiştirilmiş ve yıllar boyu emek vermiş bu gençlerin birdenbire önlerine çıkarılan devşirme sporcu engeli ile şampiyona kotalarını kaybetmeleri, ulusal madalyaları kazanma şanslarının azalması ve sporu bırakma noktalarına gelmeleri oldukça olumsuz bir durum olduğu söylenebilir.

Literatürde, devşirme sporcuların kullanılmasının, ulusal altyapı yatırımlarının ve genç sporcuların gelişimine yönelik kaynakların azaltılmasına yol açabileceği vurgulanmaktadır (Bulmuş, 2018; Şahin & Dal, 2019). Bu nedenle, devşirme sporcu tercihinin ulusal spor yöneticileri için bir “*kolay başarı yolu*” olarak değerlendirildiği belirtilmektedir. Spor yöneticilerinin, kendilerinden beklenen başarıyı hızlı şekilde devşirme sporcular aracılığıyla sağlamaya çalışması, uzun vadeli spor politikalarının sürdürülebilirliği açısından sorunlar yaratabilir ve yerel sporcuların gelişimini olumsuz etkileyebilir (İmamoğlu, 2016; Bulmuş, 2018). Ulusal spor örgütleri devşirme sporculardan ziyade yerel sporcuların gelişimine yatırım yaparak, ulusal düzeyde daha sürdürülebilir bir sportif başarıyı hedeflemelidir.

Araştırmada katılımcılar tarafından en çok öne çıkartılan dördüncü alt kategori olan “Geçici” kategorisine yönelik toplam 21 metafor üretilmiştir. En fazla ifade edilen metaforlar “taşımaya su, günü kurtarmak, yalancı bahar ve geçici çözüm” şeklindedir. Burada katılımcılar “*Taşınan su biter ve değirmen dönmez hale gelir*” (*Taşımaya Su*), “*O sporcu yarışma dönemini tamamladığında sporu bıraktığında yine o federasyon başarısızlığa mahkum olacaktır*” (*Yalancı Bahar*) ve “*Ancak Günü Kurtarır*” ifadeleriyle devşirme sporcuların sağladığı geçici başarının sürdürülebilir etkileri olmadığını ve ülke sporunun gelişimine etki etmediği ifade etmiştir. Literatürde, devşirme sporculara dayanmanın, yerel sporcu gelişimi açısından olumsuz sonuçlar doğurduğu ve uzun vadede Türkiye’nin uluslararası spor arenadaki kalıcı başarısını tehlikeye attığı sıkça dile getirilmektedir. Şahin ve Dal (2019) bu durumu, yerli sporcuların gelişim süreçlerinin göz ardı edilmesi ve spor altyapısına yapılan yatırımların azalmasıyla ilişkilendirmiştir. Bunun yanı sıra, Bulmuş (2018) ise bu geçici başarıların, yerli sporcu havuzunun yeterince beslenmemesi sonucunda, sürdürülebilir bir spor kültürünün inşa edilmesine engel olduğunu ifade etmektedir.

Araştırmada sınırlı sayıda da olsa devşirme sporcuların olumlu etkileri üzerine de metaforlar ifade edilmiştir. Bu olumlu metaforların ön plana çıkarıldığı alt kategoriler ise “*Değerli (12)*”, “*Destek (9)*”, “*Lokomotif (6)*”, “*Faydalı (4)*”, “*Çalışkan (2)*”, “*Rol Model (2)*” ve “*Rekabet (1)*” şeklindedir. Olumlu ifadelerde devşirme sporcuların yerli sporculara örnek olarak onlara ilerlemeleri ve gelişimleri için rol model oldukları belirtilmiştir. Ayrıca diğer bir olumlu özellik olarak yüksek dereceleri yapan devşirme sporcuların branşlarda lokomotif görevi görerek yerli sporcuları da ilerlemeye teşvik ettiği belirtilmiştir. Katılımcıların olumlu görüşlerini “*Türk sporcularının seviyelerinin yükselmesinde rekabet ortamını oluşturarak daha kolay başarılı olmasına yardımcı olur*”(Lokomotif- Tavşan Atlet) ve “*Daha profesyoneller*” (*Rol Model*) ifadeleriyle öne çıkardıkları görülmektedir. Bu ifadeler doğru yönetildiğinde sporcu devşirme politikasının yalnızca kısa vadeli başarılar için değil, aynı zamanda yerli sporcuların kendilerini geliştirmeleri ve daha yüksek performans hedeflemeleri için de değer taşıdığını düşündürmektedir. Bu bağlamda, Eraslan ve arkadaşlarının (2022) çalışması, devşirme sporcuların yerli sporculara teknik açıdan örnek teşkil ederek ve rekabet ortamı sağlayarak onların gelişim sürecine katkıda bulunduğunu vurgulamaktadır. Yüksek dereceleri elde eden devşirme sporcular, buldukları branşlarda yerli sporculara bir hedef ve ilham kaynağı olarak görülmektedir. Bu durum, devşirme sporcuların uzun vadede Türk sporunun genel performans seviyesini artırmada lokomotif işlevi görebileceği anlamına gelmektedir.

Diğer bir araştırmada, devşirme sporcuların uluslararası başarıları sayesinde spora ilginin arttığı ve bu sporcuların toplumda daha geniş bir kitle tarafından tanındığı belirtilmiştir. Bu sayede devşirme sporcuların, sadece yerli sporcular üzerinde değil, aynı zamanda genel anlamda spor kültürünün yaygınlaşmasında da olumlu bir rol oynadığı ifade edilmektedir (Agergaard, 2019). Rekabet ortamını güçlendiren bu sporcuların varlığı, özellikle genç yerli sporcuların profesyonel standartları benimsemelerine ve kendi yeteneklerini en üst seviyeye çıkarmalarına yardımcı olmaktadır.

Eraslan ve arkadaşlarının çalışmasında (2022) branşa olan ilginin artması, madalya sayısının artması, rol model olma, imkanların artması, imaj katkısı, lokomotif, vizyon, yabancı antrenöründen faydalanma, motivasyon artması, performansın artması, lobi gücü, sporcu sayısının artması ise sporcu devşirilmesinin olumlu sonuçları olarak tespit edilmiştir. Beltekin ve Kuyulu (2020) tarafından spor bilimleri fakültesi öğrencileri üzerinde yapılan bir araştırmada katılımcıların devşirme sporcu konusundaki görüşlerinin spor sektörü içerisindeki rolü bakımından genellikle olumlu olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, devşirme sporcuların Türk sporcuların büyük hedefler koyma, disiplinli çalışmanın önemini kavrama, teknik açıdan gelişmelerine yardımcı olma ve Türk sporcuların sporu uzun yıllar yapabileceklerini fark etmelerine neden olacağı gibi olumlu etkiler yine spor bilimleri öğrencilerinin görüşleri arasındadır (Duman ve ark., 2019).

Araştırma kapsamında katılımcılara ek olarak yöneltilen nicel öncül soruların sonuçları, katılımcıların devşirme sporcu sistemine yönelik tutumlarında belirgin bir memnuniyetsizliğe işaret etmektedir. Katılımcıların %54,3'ü bu sistemin tamamen kaldırılmasını savunurken, %41,3'lük bir kesim ise iyileştirmeler yapılarak sistemin devam ettirilmesini istemektedir. Sadece %4,4'lük bir kesim mevcut haliyle bu sistemin uygulanmaya devam edilmesini desteklemektedir. Bu veriler, Türkiye'de devşirme sporcu sistemine yönelik eleştirilerin büyük oranda yapıcı bir düzeltme gereksinimine odaklandığını ve sistemin mevcut yapısının geniş bir katılımcı grubu tarafından sorunlu görüldüğünü ortaya koymaktadır. Bu rakamlar bize göstermektedir ki devşirme sistemine karşı olmayan katılımcıların bile %41,3'ünün ülkemizde ki mevcut uygulamadan memnun değildir.

208 Milli sporcudan oluşan araştırmada katılımcıların devşirme sporculara yönelik 25 farklı kategoride toplam 153 metafor ürettikleri görülmüştür. Katılımcıların devşirme sporculara ilişkin olumsuz olarak en çok “*Para Odaklı Olma*”, “*Kolaya Kaçma*” ve “*Yerli*

Sporcuya Olumsuz Etki” kategorilerinde olumlu olarak ise “*Değerli*”, “*Destek*” ve “*Lokomotif*” kategorilerinde metaforlar geliştirdiği belirlenmiştir.

Sonuç olarak, bu araştırmada, milli sporcularda devşirme sporculara karşı genel bir olumsuz algının mevcut olduğu ve devşirme sporcuların spor yöneticilerinin kendi başarısızlıklarını kamufle etmek için kullandıkları kısa vadeli başarı elde etmek amacıyla tercih edilen araç olduğu ve devşirme sporcu sisteminin uzun vadeli sportif gelişime engel olarak algılandığı söylenebilir. Öte yandan, sınırlı sayıda da olsa devşirme sporcuların branşlarda rekabeti artırarak yerli sporcular için rol model işlevi gördüğü ve olumlu katkılar sunduğu da ifade edilmiştir.

Öneriler

Bu sonuçlar ışığında aşağıdaki önerilerde bulunulabilir:

- Devşirme Sporcuların Seçim Kriterlerinin Gözden Geçirilmesi; Devşirme sporcuların, ülke sporuna ve toplum değerlerine uyum sağlamalarını teşvik edecek seçim kriterleri belirlenmelidir. Bu sporcuların Türk sporculara teknik ve motivasyon açısından örnek teşkil edecek niteliklerde olması, olumsuz algı ve etkileri azaltabilir.
- Rekabet Ortamının Güçlendirilmesi: Devşirme sporcuların yerli sporcularla birlikte yüksek performans gösterdiği branşlarda, rekabet ortamının yerli sporcuların gelişimine katkıda bulunacak şekilde düzenlenmesi teşvik edilmelidir. Böylelikle devşirme sporcular, yerli sporcular için daha motive edici bir unsur haline gelebilir.
- Uzun Vadeli Spor Politikaları; Türkiye'nin spor alanındaki hedeflerine ulaşması için devşirme sporcu stratejisinden ziyade, altyapı yatırımları ve genç yeteneklerin geliştirilmesi üzerine uzun vadeli politikalar benimsenmelidir. Bu, hem zengin yerli sporcu havuzumuzun potansiyelini ortaya çıkaracak hem de milli başarıların sürdürülebilirliğine katkı sağlayacaktır. Ulusal düzeyde sürdürülebilir bir spor kültürü ve sportif başarı inşa etmek için yerli sporcuların gelişimine yönelik yatırımlar artırılmalıdır. Devşirme sporcuların sunduğu kısa vadeli başarılar yerine, genç sporcuların yeteneklerinin uzun vadede desteklenmesi daha kalıcı çözümler sağlayabilir.

KAYNAKLAR

AA (2024, Ağustos 12). Türkiye, 40 yıl sonra olimpiyat oyunlarından altın madalyasız dönüyor. Erişim adresi: <https://www.aa.com.tr/tr/paris-2024/turkiye-40-yil-sonra-olimpiyat-oyunlarindan-altin-madalyasiz-donuyor/3301483>

- Agergaard, S. (2019). Nationalizing minority ethnic athletes: Danish media representations of Nadia Nadim. *Sport in History*, 39(2), 130-146.
- Bale, J., & Maguire, J. (1994). *The global sports arena: athletic talent migration in an interdependent world*. London: Routledge.
- Beltekin, E., & Kuyulu, İ. (2020). Türk sporunun başarı düzeyi ile ilgili değerlendirmeler. *Journal of History School*, 47, 2786-2806.
- Biernacki, P., & Waldorf, D. (1981). Snowball sampling: Problems and techniques of chain referral sampling. *Sociological Methods & Research*, 10(2), 141-163.
- Bloyce, D., & Smith, A. (2009). *Sport policy and development: An introduction*. London: Routledge
- Bulmuş, M. S. (2018). *Küresel spor ekonomisi ve uluslararası sporcu emek göçü: Türkiye'deki devşirme sporcular örneği* [Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi].
- Bütün, M., & Demir, S. B. (2014). *Qualitative research and evaluation methods* (3rd ed.). Ankara: Pegem Akademi
- Çakay, E. (2020). *Türk sporunda devşirme sporcular*. [Yüksek Lisans Tezi]. İnönü Üniversitesi.
- Duman, N. N., Şahin, M., & Atay, E. (2019). Effects of sportsmen's gathering on Turkish athletics. *European Journal of Physical Education and Sport Science*, 5(9), 37-51. <https://doi.org/10.5281/zenodo.3229887>
- Elendu, I. C., & Dennis, M. I. (2017). Over emphasis on winning, hostto win and winning at all cost syndrome in modern sports competitions: implications for unsportsmanship behaviours of sports participants. *International Journal of Physical Education, Sports and Health*, 4(5), 104-107.
- Eraslan, A., Parasız, Ö., & Halıcı, A. (2023). Evaluation of the effects of nationality swapping on Turkish sports from the perspective of sports scientists. *African Educational Research Journal*, 11(1).
- Gold, S. J., & Nawyn, S. J. (2013). *Routledge international handbook of migration studies*. Routledge
- Grix, J., & Houlihan, B. (2014). Sports mega-events as part of a nation's soft power strategy: the cases of Germany (2006) and the UK (2012). *British Journal of Politics and International Relations*, 16(4), 572-596.
- Hilvoorde, I. V., Elling, A., & Stokvis, R. (2010). How to influence national pride? The olympic medal index as a unifying narrative. *International Review for the Sociology of Sport*, 45(1), 87-102
- Hürmeriç-Altunsöz, I., & Koçak, S. (2017). Olimpiyat oyunlarında sporcu devşirilmesi. *Hacettepe Spor Bilimleri Dergisi*, 28(3), 115-127. <https://doi.org/10.17644/sbd.360974>
- Jansen, J., Oonk, G., & Engbersen, G. (2018). Nationality swapping in the Olympic field: Towards the marketization of citizenship? *Citizenship Studies*, 22(5), 523-539. <https://doi.org/10.1080/13621025.2018.1477921>
- Johns, G., & Saks, A. M. (2005). *Organizational behaviour: Understanding ve managing life at work*: Pearson Prentice Hall. Canada: Pearson Canada, 377.
- Joost, J., Gijsbert, O., & Godfried Engbersen (2018). Nationality swapping in the Olympic field: towards the marketization of citizenship?, *Citizenship Studies*, 22(5), 523-539, <https://doi.org/10.1080/13621025.2018.1477921>
- Magee, J., & Sugden, J. (2002). The world at their feet: Professional football and international labor migration. *Journal of Sport and Social Issues*, 26(4), 421- 437.

- Merriam, S. B. (2015). *Nitel araştırma: desen ve uygulama için bir rehber* (Çev. S. Turan). Ankara: Nobel Yayınevi.
- Reiche, D., & Tinaz, C. (2018). Policies for naturalisation of foreign-born athletes: Qatar and Turkey in comparison. *International Journal of Sport Policy and Politics*, 11(1), 153-171.
- İmamoğlu, O. (2016). Rio Olimpiyat oyunlarında Türkiye'nin derecesinin değerlendirilmesi. *International Journal of Science Culture and Sport*, 4(3), 774-778.
- Skinner, J. ve Stewart, B. (2017). *Organizational behaviour in sport*. London: Routledge. 213-216.
- Soyarık-Şentürk, N. (2014). Futbolcu göçü ve vatandaşlık: "Bizden biri" mi, "Soyuna ihanet eden" mi?, Ayşe Durakbaşa ve ark. (Ed.), *Yurttaşlığı Yeniden Düşünmek*, (109-123) İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Türkmen, A., & Eroğlu, Y. (2018). Sport administration evaluation in Turkey: Views of sports managers. *Journal of Physical Education and Sports Studies*, 10(1), 49-61.
- Şahin, S., & Dal, S. (2019). Investigation of transfer of naturalization of athletes in the Olympic Games according to sport sciences students. *European Journal of Physical Education and Sport Science*, 5(12), 107-126.
- Talimciler, A. (2008). Futbol değil iş: endüstriyel futbol. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, (26), 89-114.
- Yenel, İ. F., & Parasız, Ö. (2019). *Türk spor yönetimi*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri (11. baskı)*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

KATKI ORANI CONTRIBUTION RATE	AÇIKLAMA EXPLANATION	KATKIDA BULUNANLAR CONTRIBUTORS
Fikir ve Kavramsal Örgü Idea or Notion	Araştırma hipotezini veya fikrini oluşturmak Form the research hypothesis or idea	Özgün PARASIZ Alperen HALICI
Tasarım Design	Yöntem ve araştırma desenini tasarlamak To design the method and research design.	Özgün PARASIZ Ali ERASLAN
Literatür Tarama Literature Review	Çalışma için gerekli literatürü taramak Review the literature required for the study	Özgün PARASIZ Alperen HALICI
Veri Toplama ve İşleme Data Collecting and Processing	Verileri toplamak, düzenlemek ve raporlaştırmak Collecting, organizing and reporting data	Özgün PARASIZ Ali ERASLAN
Tartışma ve Yorum Discussion and Commentary	Elde edilen bulguların değerlendirilmesi Evaluation of the obtained finding	Özgün PARASIZ Alperen HALICI

Destek ve Teşekkür Beyanı/ Statement of Support and Acknowledgment

Bu çalışmanın yazım sürecinde katkı ve/veya destek alınmamıştır.

No contribution and/or support was received during the writing process of this study.

Çatışma Beyanı/ Statement of Conflict

Araştırmacıların araştırma ile ilgili diğer kişi ve kurumlarla herhangi bir kişisel ve finansal çıkar çatışması yoktur.

Researchers do not have any personal or financial conflicts of interest with other people and institutions related to the research.

Etik Kurul Beyanı/ Statement of Ethics Committee

Bu araştırma, Gazi Üniversitesi Etik Kurulunun 23.02.2022 tarihli E-77082166-604.01.02-297277 sayılı yazısı ve 03 sayılı kararı ile yürütülmüştür.

This research was conducted with the decision of Gazi University Ethics Committee dated 23.02.2022 and numbered E-77082166-604.01.02-297277 and numbered 03.

Bu eser [Creative Commons Atıf-Gayri Ticari 4.0 Uluslararası Lisansı \(CC BY 4.0\)](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/) ile lisanslanmıştır.

Sporcuların sağlıklı beslenmeye ilişkin tutumlarının ve psikolojik iyi oluş düzeylerinin incelenmesi

Sema ARSLAN KABASAKAL¹

¹Yalova Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Yalova, Türkiye

Araştırma Makalesi/Research Article

DOI: 10.70736/jrolss.513

Gönderi Tarihi/ Received:
27.12.2024

Kabul Tarihi/ Accepted:
21.03.2025

Online Yayın Tarihi/ Published:
25.03.2025

Öz

Bu çalışmanın amacı sporcuların sağlıklı beslenme tutumları ve psikolojik iyi oluş düzeylerinin çeşitli değişkenler çerçevesinde incelenmesi iki faktör arasındaki ilişkinin ortaya konulmasıdır. Çalışmaya yaş ortalaması 23,91±6.32 olan 168'i kadın, 147'si erkek olmak üzere 315 sporcu dahil edilmiştir. Katılımcılara Katılımcı Değerlendirme Formu, Sağlıklı Beslenmeye İlişkin Tutum Ölçeği, Psikolojik İyi Oluş Ölçeği uygulanmıştır. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistikler, Bağımsız Örneklem t-Testi, Pearson Korelasyon Analizi kullanılmıştır. Çalışmanın bulguları kapsamında katılımcıların cinsiyetine, bireysel veya takım sporu sürdürme durumuna göre sağlıklı beslenme tutumlarının ve psikolojik iyi oluş seviyelerinin istatistiksel olarak farklılaşmadığı belirlenmiştir ($p<0,05$). Çalışmanın bir diğer bulgusu ise cinsiyet ve branş fark etmeksizin sporcuların sağlıklı beslenme tutumları ile psikolojik iyi oluşları arasında orta düzey pozitif yönlü ilişkinin bulunmasıdır ($p<0,001$). Çalışma sonucunda sporcuların sağlıklı beslenmeye yönelik tutumları ile psikolojik sağlıklarının ilişkili olduğu ve bunun branşa ve cinsiyete göre değişmediği sonucuna ulaşılabılır. Bu doğrultuda sporcuların sağlıklı beslenme tutumlarını geliştirmenin, psikolojik sağlıklarını iyileştirdiği; psikolojik iyilik halinde artışın sporcularda sağlıklı beslenme tutumlarını iyileştirdiği söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Spor, sporcu beslenmesi, sporcu sağlığı, zihinsel sağlık

Examining the attitudes of athletes towards healthy nutrition and their psychological well-being levels

Abstract

The aim of this study is to examine the healthy nutrition attitudes and psychological well-being levels of athletes within the framework of various variables and to reveal the relationship between the two factors. The study included 315 athletes, 168 females and 147 males, with an average age of 23.91±6.32. Participant Evaluation Form, Attitude Scale Towards Healthy Nutrition, Psychological Well-being Scale were applied to the participants. Descriptive statistics, Independent Sample T Test, and Pearson Correlation Analysis were used in the analysis of the data. In the study, it was determined that healthy nutrition attitudes and psychological well-being levels did not differ statistically according to the gender and branches of the participants ($p<0.05$). Another finding of the study is that there is a moderate positive relationship between healthy nutrition attitudes and psychological well-being of athletes regardless of gender and branch ($p<0.001$). As a result of the study, it can be concluded that athletes' attitudes towards healthy nutrition and their psychological health are related, and this does not change according to branch and gender. In this regard, it can be stated that improving athletes' healthy eating attitudes enhances their psychological well-being, while an increase in psychological well-being contributes to the improvement of their healthy eating attitudes.

Keywords: Sports, sports nutrition, sports health, mental health

Sorumlu Yazar/ Corresponded Author: Sema ARSLAN KABASAKAL, **E-posta/ e-mail:** sema.kabasakal@yalova.edu.tr

GİRİŞ

Günümüzde bireylerin fiziksel, zihinsel ve sosyal yönden gelişimine olan katkısının artması spora olan ilgiyi hızla artırmaktadır (Smith & Biddle, 2008; World Health Organization, 2024). Spor bireylerin fiziksel ve psikolojik sağlıklarının iyileştirilmesine ve geliştirilmesine katkıda bulunarak yaşam kalitelerini artıran ve toplumsal sağlığın devamlılığını sağlayan (Abdullah, 2023; Martín-Rodríguez ve ark., 2024), sosyal etkileşimi ve entegrasyonu teşvik ederek topluluk bağlarını güçlendiren bir faaliyettir (Abdullah, 2023; Selviani ve ark., 2024). Bu bağlamda sporcuların performansları bu noktada önem kazanmaktadır. Sportif performansı etkileyen faktörlerin başında fiziksel ve psikolojik sağlık gelmektedir (Reardon ve ark., 2019; Adatepe ve Çelik, 2022; Arslan Kabasakal, 2023). Bu faktörlerin iyileştirilmesi ve sportif performansın artırılması için sporcuların sağlıklı beslenme gibi sağlıklı yaşam tarzı davranışlarını benimsemeleri gerekmektedir (Cengizoglu ve ark., 2024). Sağlıklı beslenmenin kazandırılabilmesi için küçük yaştan itibaren sporculara sağlıklı beslenmenin sportif performansa etkilerini içeren beslenme eğitimleri verilmesi gerekmektedir (Arslan Kabasakal ve ark., 2024). Çünkü sağlıklı beslenme tutum ve davranışlarının kazandırılması sporcuların fiziksel ve zihinsel performanslarını doğrudan etkilemekle beraber stresle başa çıkmaya da katkı sağlamaktadır (Malinowska ve ark., 2024).

Sportif performans için gerekli olan bir diğer faktör psikolojik iyi oluş düzeyidir. Eather ve arkadaşları (2023)'e göre, psikolojik iyi oluş, bireylerin stresle başa çıkabilme becerilerini, motivasyonel süreçlerini ve özyeterlik algılarını doğrudan etkilemektedir. Özellikle takım sporlarında, sporcular arasındaki sosyal bağların kuvvetlenmesini, sporcuların aidiyet duygusunun ve duygusal dayanıklılık seviyelerinin artmasını sağlamaktadır. Bireysel sporlarda ise sporcuların konsantrasyon seviyelerini, öz-disiplinlerini ve psikolojik dayanıklılıklarını etkilemektedir (Galli, 2019).

Uzun vadeli sağlıklı beslenme, beyin fonksiyonlarının sürdürülebilmesi ve ruh sağlığının korunabilmesi açısından kritik bir öneme sahiptir (Rucklidge & Kaplan, 2016; Owen & Corfe, 2017; Firth ve ark., 2020). Yapılan araştırmalar, sağlıklı bir beslenme düzeninin psikolojik sağlıkla ilişkili olduğunu ve kahvaltı, öğle yemeği gibi öğünlerin bireylerin ruh halini düzenleyerek sportif performansı artırabileceğini ortaya koymaktadır (AlKasasbeh & Amawi, 2023; Malinowska ve ark., 2024). Ancak, Abbey ve arkadaşları (2023) yaptıkları çalışmada sporcuların ortalama %55,2 beslenme bilgi düzeyine sahip olduğunu belirlemiş ve beslenmenin beyin ve ruh sağlığı üzerindeki etkileri konusunda sporcuların beslenme bilgi düzeylerinin yetersiz olduğuna vurgu yapmıştır. Aynı çalışmada, bu sporcu grubu beslenme uygulamaları

yönünden incelendiğinde ise yüksek düzeyde doymuş yağ, kolesterol tükettikleri, protein tozu kullanımlarının yüksek olduğu ancak karbonhidrat, diyet lifi ve çoklu doymamış yağ asitlerini düşük düzeyde tükettikleri gözlemlenmiştir. Bu durum, ileride kardiyovasküler kalp hastalığı oluşma riski ile ilişkilendirilmiştir (Abbey ve ark., 2023). Benzer şekilde Degoutte ve arkadaşları (2006) yarışmadan önce kilo kaybına neden olan enerji kısıtlaması ve yoğun egzersiz antrenmanının birleşiminin, judo sporcularının fizyolojisini ve psikolojisini olumsuz etkilediğini ve yarışmadan önce fiziksel performansı bozduğunu ortaya koymuştur. Ancak sağlıklı beslenmenin bu sporcular tarafından etkisi bilinmediği için performanslarının olumsuz etkilendiği belirtilmiştir (Degoutte ve ark., 2006). Görüldüğü üzere sporcuların sağlıklı beslenmesi hem psikolojik iyi oluş düzeylerini hem de sportif performanslarını etkilediği için büyük bir öneme sahiptir. Ancak, sağlıklı beslenmenin olumlu etkilerinden faydalanabilmeleri için sadece bilgi sahibi olmaları yeterli olmayıp, bu doğrultuda bilinçli bir beslenme tutumu geliştirmeleri de gerekmektedir. Bu nedenle, sporcuların sağlıklı beslenme tutumlarının kapsamlı bir şekilde incelenmesi gerekmektedir.

Bu çalışmanın temel amacı, sporcuların sağlıklı beslenme tutumları ile psikolojik iyi oluş düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemektir. Literatürde, beslenme ve psikolojik sağlık arasındaki ilişkiye dair çeşitli çalışmalar (Malinowska ve ark., 2024) yer alsa da doğrudan sporcuların sağlıklı beslenme tutumları ile psikolojik iyi oluşlarının birbiriyle ilişkisini inceleyen araştırmalara rastlanmamıştır. Mevcut çalışmalar genellikle sağlıklı beslenmenin genel sağlık ve psikolojik durum üzerindeki etkilerine odaklanırken, bu çalışma doğrudan sporcuların beslenme tutumlarının psikolojik iyi oluşları ile nasıl bir ilişki içinde olduğunu ortaya koyarak literatürdeki boşluğu doldurmayı hedeflemektedir. Ayrıca, bireysel ve takım sporları ile cinsiyet değişkenleri bağlamında bir karşılaştırma sunarak, sağlıklı beslenme tutumlarının farklı spor disiplinleri ve demografik faktörler açısından nasıl farklılık gösterebileceğini incelemesi bakımından alana önemli bir katkı sağlamayı hedeflemektedir. Çalışmanın hipotezleri aşağıda yer almaktadır:

H1: Sporcuların sağlıklı beslenme tutumları ile psikolojik iyi oluş düzeyleri arasında pozitif bir ilişki vardır.

H2: Sporcuların sağlıklı beslenme tutumları ve psikolojik iyi oluş düzeyleri cinsiyete göre anlamlı bir farklılık gösterir.

H3: Sporcuların sağlıklı beslenme tutumları ve psikolojik iyi oluş düzeyleri spor branşı türüne (bireysel/takım) göre anlamlı bir farklılık gösterir.

YÖNTEM

Araştırma modeli

Bu çalışmada, araştırma tekniklerinden biri olan deneysel olmayan nedensel karşılaştırma modeli kullanılmıştır. Bu model, değişkenler arasındaki olası neden-sonuç ilişkilerini test etmek amacıyla kullanılmakta olup, araştırmacının değişkenler üzerinde herhangi bir müdahale yapmadığı durumlarda tercih edilmektedir (Büyüköztürk ve ark., 2008).

Araştırma grubu (evren-örneklem)

Çalışmanın etik kurul izni Yalova Üniversitesi Etik Kurullar Koordinatörlüğü'nden 01.10.2024 tarihinde 2024/229 protokol numarası ile alınmıştır.

Bu çalışmada, olasılık dışı örnekleme yöntemlerinden biri olan kolayda örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Kolayda örnekleme, araştırmacının erişiminin en kolay olduğu bireylerden veri toplamasına dayanan bir yöntemdir (Büyüköztürk ve ark., 2008). Bu yöntem, özellikle belirli bir evrenden rastgele seçimin zor veya zaman açısından kısıtlı olduğu durumlarda tercih edilmektedir (Neuman Lawrence, 2014). Bu çalışmada, aktif olarak spor yapan bireylerden veri toplamak gerektiği için kolay ulaşılabilir olan sporculara anket uygulanmıştır. Bu yöntemin tercih edilme sebebi, belirli bir spor branşıyla uğraşan yetişkin bireylere ulaşmanın zorluğudur. Çalışmaya katılımcıların dahil edilme kriterleri şunlardır: (1) 18 yaş ve üzeri olmak, (2) aktif olarak en az 1 yıldır spor yapıyor olmak, (3) haftada en az 3 gün düzenli antrenman yapmak. Düzenli antrenman yapmayan sporcular çalışmaya dahil edilmemiştir. Veriler, Ekim-Kasım 2024 tarihleri arasında, spor kulüplerinde ve antrenman alanlarında yüz yüze anket yöntemi ile toplanmıştır. Katılımcılara çalışmanın amacı açıklanmış, katılımcılar tarafından gönüllülük esasına göre bilgilendirilmiş onam formu imzalanmıştır. Anketlerin doldurulması ortalama 15 dakika sürmüştür.

Araştırmaya yaş ortalaması $23,91 \pm 6,32$ olan 315 sporcu dahil edilmiştir. Katılımcılara ilişkin demografik bilgiler Tablo 1 ve 2'de yer almaktadır. Katılımcıların cinsiyet ve branş türü dağılımları dengeli olup, katılımcılar ağırlıklı olarak genç yetişkin sporculardan oluşmaktadır.

Tablo 1. Katılımcıların demografik değişkenlerine ilişkin tanımlayıcı istatistikler

Değişkenler	n	Min.	Maks.	Ort.	S.s.
Kilo	315	39,00	120,00	66,75	9,17
Boy	315	153,00	196,00	172,40	7,03
Yaş	315	18,00	50,00	23,91	6,32

Min.: Minimum, Maks.: Maksimum, Ort.: Ortalama, S.s.: Standart Sapma

Tablo 2. Katılımcıların demografik değişkenlerine ilişkin frekans istatistikleri

	Değişkenler	n	%
Cinsiyet	Kadın	168	53,30
	Erkek	147	46,70
Spor branşı türü	Bireysel sporlar	148	47,00
	Takım sporları	167	53,00

Veri toplama araçları

Katılımcılara çalışma kapsamında kişisel değerlendirme formu, Sağlıklı Beslenmeye İlişkin Tutum Ölçeği ve Psikolojik İyi Oluş Ölçeği uygulanmıştır.

Katılımcı değerlendirme formu

Katılımcı değerlendirme formu kapsamında katılımcıların cinsiyet, kilo, boy, yaş, düzenli antrenman yapıp yapmadıkları, bireysel veya takım sporu mu yaptıkları sorgulanmıştır. Düzenli antrenman yapmayan sporcular çalışmaya dahil edilmemiştir.

Sağlıklı beslenmeye ilişkin tutum ölçeği

Sağlıklı Beslenmeye İlişkin Tutum Ölçeği (SBİTÖ) Tekkurşun Demir ve Cicioğlu (2019) tarafından geliştirilerek ölçeğin güvenilirliği ve geçerliliği analiz edilmiştir. SBİTÖ “Kesinlikle Katılmıyorum”, “Katılmıyorum”, “Kararsızım”, “Katılıyorum”, “Kesinlikle Katılıyorum” şeklinde 5’li Likert yapıdaydı. Ölçek 21 madde ve 4 alt faktörden oluşmaktadır. Bu faktörler Beslenme Bilgisi (BB), Beslenmeye Yönelik Duygusu (BYD), Olumlu Beslenme (OB) ve Kötü Beslenme (KB) olarak adlandırılmaktadır. Ölçek puanı 21 ile 105 arasında değişmekte olup, yüksek puanlar beslenmenin olumlu yönlerine daha güçlü bir katılımı göstermektedir. Bir katılımcının SBİTÖ’den aldığı puan, sağlıklı beslenmeye ilişkin tutum düzeyinin göstergesidir: 21 puan çok düşük, 23-42 puan düşük, 43-63 puan orta, 64-84 puan yüksek ve 85-105 puan ideal olarak yüksek sağlıklı beslenme tutumunu göstermekteydi. Ölçeğin geçerlik güvenirlik çalışmasındaki Cronbach alpha katsayıları şu şekildedir: Beslenme Hakkında Bilgi boyutu için 0,90; Beslenmeye Yönelik Duygu boyutu için 0,84; Olumlu Beslenme boyutu için 0,75 ve Kötü Beslenme boyutu için 0,83’tür.

Psikolojik iyi oluş ölçeği

Ölçek Diener ve arkadaşları (2010) tarafından geliştirilmiş, Telef (2013) tarafından Türkçeye uyarlama çalışması yapılmıştır. Ölçek yapısı 7’li Likert tiptedir. Sekiz madde tek faktörden oluşmaktadır. Ölçekten alınan puanlar 8 ile 56 arasında değişmektedir. Ölçekten alınan puanın yüksek olması katılımcının çok fazla psikolojik kaynağa ve güce sahip olduğunu göstermektedir. Ölçeğin geçerlik güvenirlik çalışmasındaki Cronbach alfa katsayısı 0,80 olarak hesaplanmıştır (Telef, 2013).

Verilerin analizi

Çalışmanın verilerinin analizi için SPSS 25 paket program kullanılmıştır. Verilerin normallik analizi için çarpıklık ve basıklık değerleri incelenmiştir. Tablo 3'te görüldüğü üzere çarpıklık ve basıklık değerlerinin (-2)-(-2) arasında olması verilerin normal dağılım gösterdiğini ortaya koymaktadır (George & Mallery, 2010). Bu nedenle verilerin analizinde parametrik testler tercih edilmiştir. Analiz kapsamında tanımlayıcı istatistiklerden, Bağımsız Örneklem T Testinden, Pearson Korelasyon Analizinden yararlanılmıştır. İstatistiksel anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ olarak kabul edilmiştir.

BULGULAR

Tablo 3. Ölçek toplam puan ve alt boyut puanlarına ilişkin bilgiler

Ölçek alt boyutları/ Toplam puanlar	n	Min.	Maks.	Ort.	S.s.	Çarpıklık	Basıklık	Cronbach Alfa	
SBİTÖ alt boyutları	BB	315	9,00	25,00	20,72	2,90	-0,31	0,60	0,86
	BYD	315	6,00	30,00	18,03	4,51	0,03	-0,08	0,71
	OB	315	5,00	25,00	19,06	3,90	-0,40	-0,18	0,79
	KB	315	5,00	25,00	18,48	4,24	-0,63	0,23	0,78
SBİTÖ toplam puan	315	45,00	105,00	76,30	11,05	0,01	-0,28	0,85	
PİÖÖ toplam puan	315	15,00	56,00	45,42	7,08	-1,02	1,85	0,87	

Min.: Minimum, Maks.: Maksimum, Ort.: Ortalama, S.s.: Standart Sapma, BB: Beslenme Bilgisi, BYD: Beslenme Yönelik Duygu, OB: Olumsuz Beslenme, KB: Kötü Beslenme, SBİTÖ: Sağlıklı Beslenmeye İlişkin Tutum Ölçeği, PİÖÖ: Psikolojik İyi Oluş Ölçeği

Tablo 3'te ölçeklere alt boyut puanlarına ve toplam puanlar ilişkin bilgiler yer almaktadır. SBİTÖ toplam puanının ortalama $76,30 \pm 11,05$ olması katılımcıların yüksek düzeyde sağlıklı beslenme tutumu gösterdiğini sunmaktadır. PİÖÖ toplam puanının da $45,42 \pm 7,08$ arasında olması katılımcıların psikolojik iyi oluş düzeylerinin oldukça iyi olduğuna işaret etmektedir. Bunun yanı sıra Tablo 3'te çalışma kapsamında SBİTÖ ve PİÖÖ ölçeklerine ilişkin Cronbach alfa değerleri verilmiştir. Ölçeklere ve alt boyutlarına ilişkin güvenilirlik katsayı değerlerinin 0,70'ten büyük olması ölçek sonuçlarının güvenilirlik olduğuna işaret etmektedir. (Alpar, 2022).

Tablo 4. Cinsiyete göre ölçeklerin toplam/alt boyut puanlarındaki farklılıklar

Değişkenler	Cinsiyet	n	Ort.	Ss.	t	s.d	p	
SBİTÖ alt boyutları	BB	Kadın	168	20,61	2,89	-0,704	313	0,482
		Erkek	147	20,84	2,91			
	BYD	Kadın	168	18,20	4,67	0,704	313	0,482
		Erkek	147	17,84	4,33			
	OB	Kadın	168	18,81	3,92	-1,236	313	0,217
		Erkek	147	19,35	3,87			
	KB	Kadın	168	18,31	4,22	-0,759	313	0,448
		Erkek	147	18,67	4,27			

Değişkenler	Cinsiyet	n	Ort.	Ss.	t	s.d	p
SBİTÖ toplam puan	Kadın	168	75,93	11,32	-0,624	313	0,533
	Erkek	147	76,71	10,75			
PİÖÖ toplam puan	Kadın	168	45,76	6,91	0,910	313	0,364
	Erkek	147	45,03	7,28			

Ort.: Ortalama, S.s.: Standart Sapma, s.d.: Serbestlik derecesi, BB: Beslenme Bilgisi, BYD: Beslenme Yönelik Duygu, OB: Olumsuz Beslenme, KB: Kötü Beslenme, SBİTÖ: Sağlıklı Beslenmeye İlişkin Tutum Ölçeği, PİÖÖ: Psikolojik İyi Oluş Ölçeği

Tablo 4'te katılımcıların cinsiyete göre SBİTÖ alt boyut ve toplam puanlarında, PİÖÖ toplam puanında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($p<0,05$). Bu kadın ve erkek sporcuların sağlıklı beslenmeye ilişkin tutumlarının ve psikolojik iyi oluş düzeylerinin benzer olduğunu göstermektedir.

Tablo 5. Spor branşı türüne göre ölçeklerin toplam/alt boyut puanlarındaki farklılıklar

Değişkenler	Branş	n	Ort.	S.s.	t	s.d.	p	
SBİTÖ alt boyutları	BB	Bireysel sporlar	148	20,93	3,21	1,183	313	0,238
		Takım sporları	167	20,54	2,59			
	BYD	Bireysel sporlar	148	18,13	4,57	0,346	313	0,730
		Takım sporları	167	17,95	4,47			
	OB	Bireysel sporlar	148	19,09	3,86	0,104	313	0,917
		Takım sporları	167	19,04	3,95			
	KB	Bireysel sporlar	148	18,64	4,40	0,640	313	0,523
		Takım sporları	167	18,34	4,11			
	SBİTÖ toplam puan	Bireysel sporlar	148	76,78	11,86	0,733	313	0,464
		Takım sporları	167	75,87	10,30			
PİÖÖ toplam puan	Bireysel sporlar	148	45,45	6,64	0,072	313	0,943	
	Takım sporları	167	45,40	7,47				

Ort.: Ortalama, S.s.: Standart Sapma, s.d.: Serbestlik derecesi, BB: Beslenme Bilgisi, BYD: Beslenme Yönelik Duygu, OB: Olumsuz Beslenme, KB: Kötü Beslenme, SBİTÖ: Sağlıklı Beslenmeye İlişkin Tutum Ölçeği, PİÖÖ: Psikolojik İyi Oluş Ölçeği

Tablo 5'te katılımcıların branş türüne göre SBİTÖ alt boyut ve toplam puanlarında, PİÖÖ toplam puanında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır ($p<0,05$). Bu sonuç takım ve bireysel branşlarda yer alan sporcuların sağlıklı beslenmeye ilişkin tutumlarının ve psikolojik iyi oluş düzeylerinin benzer olduğuna işaret etmektedir.

Tablo 6. Psikolojik İyi Oluş Ölçeği ile Sağlıklı Beslenmeye İlişkin Tutum Ölçeği puanları arasındaki ilişki

Değişkenler			SBİTÖ toplam puan	
Spor branşı türüne göre	Bireysel Sporlar	PİÖÖ toplam puan	r	0,486
			p	0,000*
	Takım Sporları	PİÖÖ toplam puan	r	0,396
			p	0,000*
Cinsiyete göre	Kadın	PİÖÖ toplam puan	r	0,466
			p	0,000*
	Erkek	PİÖÖ toplam puan	r	0,407
			p	0,000*
Tüm Sporcular		PİÖÖ toplam puan	r	0,435
			p	0,000*

*p<0.001, SBİTÖ: Sağlıklı Beslenmeye İlişkin Tutum Ölçeği, PİÖÖ: Psikolojik İyi Oluş Ölçeği

Tablo 6’da katılımcıların branş türüne veya cinsiyete göre SBİTÖ toplam puanı ile PİÖÖ toplam puanı arasındaki ilişki gösterilmektedir. Branş türüne göre inceleme yapıldığında bireysel spor ve takım sporu dallarında sporcu olan katılımcıların SBİTÖ toplam puanı ile PİÖÖ toplam puanı arasında pozitif yönde orta düzey ilişkiler mevcuttur (sırasıyla, $r=0,486$, $p<0,001$; $r=0.396$, $p<0,001$). Cinsiyete göre inceleme yapıldığında kadın ve erkek sporcuların SBİTÖ toplam puanı ile PİÖÖ toplam puanı arasında pozitif yönde orta düzey ilişki olduğu bulunmuştur (sırasıyla $r=0,466$, $p<0,001$; $r= 0,407$, $p<0,001$). Tüm katılımcıların SBİTÖ toplam puanı ile PİÖÖ toplam puanı arasındaki ilişki incelendiğinde ise orta düzey pozitif bir ilişki olduğu tespit edilmiştir ($r=0,435$, $p<0,001$).

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışmanın amacı, sporcuların sağlıklı beslenme tutumları ile psikolojik iyi oluş düzeylerini ortaya koymak ve birbiri ile ilişkilerini incelemektedir. Bunun yanı sıra cinsiyet ve spor branş türü değişkenleri açısından alt grupların puan ortalamaları arasındaki farklılıklar incelenmiştir.

Çalışmada sporcuların yüksek düzeyde sağlıklı beslenme tutumu sergiledikleri ve psikolojik iyi oluşlarının da iyi olduğunu belirlenmiştir. Bu durum, sağlıklı beslenmenin bireylerin genel ruh sağlığı ve iyilik hallerine olumlu katkısına dair literatürdeki bulgularla uyumludur (Smith ve ark., 2010; Kaplan ve ark., 2015). Buna paralel bir şekilde çalışmanın bir diğer bulgusu olarak spor branş türü ve cinsiyet fark etmeksizin tüm sporcuların sağlıklı beslenmeye ilişkin tutumları ile psikolojik iyi oluşları arasında pozitif bir ilişki olduğu bulunmuştur. Literatür, düzenli ve dengeli beslenmenin stresin azaltılması, enerji dengesinin korunması ve zihinsel performansın artması üzerindeki olumlu etkilerini çok sayıda çalışma ile desteklemektedir (O’Neil ve ark., 2014; Jacka & Berk, 2012). Sporcular üzerinde yapılan

araştırmalar beslenme ile psikolojik sağlığın yakından ilişkili olduğunu göstermektedir (AlKasasbeh & Amawi, 2023; Malinowska ve ark., 2024). Polivy & Herman (2005) bu iki faktör arasındaki ilişkinin iki yönlü olduğu savunmakta olup sağlıklı beslenmenin teşvik edilmesi gerekliliğini öne sürmektedir. Bu çalışmada branş türü ve cinsiyet fark etmeksizin sporcularda bu iki faktör arasındaki ilişkiyi doğrudan ortaya koymuştur. Özellikle bireysel ve takım sporları arasında fark bulunmaması, sporcuların genelde ortak bir beslenme tutumu geliştirdiğini ve bu tutumun psikolojik iyi oluş ile ilişkisinin genelleştirilebilir olduğunu göstermektedir. Bunun yanı sıra sporcularda psikolojik iyi oluşu destekleyecek uygulamaların sağlanması sağlıklı beslenme tutumlarının gelişimini kolaylaştırılabilir. Bu doğrultuda sporcuların psikolojisi ve beslenmesi birlikte ele alınmalı sporculara bu yönde destek sağlanmalıdır.

Çalışmada, cinsiyetin ve spor branşı türünün sporcuların psikolojik iyi oluşlarını farklılaştırmadığı bulunmuştur. Benzer şekilde, Parlakyıldız ve Kül Avan (2024) da üniversite sporcuları üzerinde yaptıkları çalışmada, cinsiyet ve branş türünün psikolojik iyi oluş üzerinde anlamlı bir farklılık yaratmadığını belirlemiştir. Ancak, Tekkurşun Demir ve arkadaşlarının (2018) araştırmasında, cinsiyet ve branş türüne bağlı olarak psikolojik iyi oluş düzeylerinin değiştiği bulunmuştur. Bu farklı sonuçlar, katılımcıların demografik ve kültürel özellikleri veya sporcuların psikolojik iyi oluşunu etkileyen diğer çevresel faktörlerden kaynaklanıyor olabilir. Literatürde, sporcuların psikolojik iyi oluş seviyesinin bazı çalışmalarda cinsiyete göre değiştiği (Arslandoğan ve ark., 2021; Uluç, 2022), ancak bireysel veya takım sporu yapma durumuna göre farklılaşmadığı gösterilmiştir. Bu noktada, psikolojik iyi oluşun bireysel farklılıklar ve sosyo-kültürel bağlamdan önemli ölçüde etkilenebileceği söylenebilir. Çalışmamızın bulguları ise psikolojik iyi oluşun cinsiyet ve branş türünden bağımsız olduğunu ortaya koymaktadır. Bu durum, psikolojik iyi oluşun bireysel veya sportif faktörlerden ziyade daha farklı değişkenlerle şekillenebileceğine işaret etmektedir. Dolayısıyla, gelecekte yapılacak çalışmalarda, psikolojik iyi oluşu etkileyebilecek diğer faktörlerin (örneğin, antrenman yoğunluğu, psikososyal destek mekanizmaları veya bireyin kişilik özellikleri gibi) detaylı şekilde incelenmesi faydalı olacaktır.

Bu çalışmada, kadın ve erkek sporcuların sağlıklı beslenme tutumları benzer olduğu belirlenmiştir. Sporcular ve üniversite öğrencileri üzerinde yapılan çalışmalarda da cinsiyetin sağlıklı beslenmeye ilişkin tutumları farklılaştırmadığını gösteren bulgular mevcuttur (Saygın ve ark., 2011; Gülen ve ark., 2021; Tekkurşun Demir ve ark., 2021; Yılmaz ve ark., 2022). Yamak ve arkadaşlarının (2023) Kickboks sporcuları üzerinde yaptıkları çalışmada da benzer

sonuca ulaşılmıştır. Bu çalışmanın sonuçları literatür ile paralellik göstermektedir. Ancak üniversite öğrencisi olan sporcuların beslenme tutumlarının cinsiyete göre değişkenlik gösterdiğini savunan çalışmalarda bulunmaktadır (Azizi ve ark., 2010; Malkoç ve ark., 2020; Göral & Yıldırım, 2022; Kaya ve ark., 2022; Çevik ve ark., 2023). Çalışmamız bu çalışmalardan farklı olarak daha geniş yelpazede sporcuların sonuçlarını sunmaktadır. Bunun yanı sıra bu çalışmada bireysel ve takım sporu sürdüren sporcularının sağlıklı beslenme tutumlarının farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Altunhan ve Bayer (2021) de yaptıkları çalışmada bireysel ve takım sporcularının beslenme tutumlarının benzer olduğunu belirtmiştir. Bu doğrultuda çalışmamızın bulguları, sporcuların sağlıklı beslenmeye ilişkin tutumlarının yalnızca cinsiyet veya branş değişkenine bağlı olarak şekillenmediğini düşündürmektedir. Çalışmamızda elde edilen sonuçlar, beslenme tutumlarını etkileyen faktörlerin daha kapsamlı bir şekilde ele alınması gerektiğini göstermektedir. Gelecekte yapılacak araştırmalarda, beslenme tutumlarını etkileyebilecek bireysel farkındalık düzeyi, beslenme eğitimi ve kültürel faktörler gibi değişkenlerin detaylı olarak incelenmesi faydalı olacaktır.

Sonuç olarak, bu çalışma, sağlıklı beslenme ve psikolojik iyi oluş arasındaki pozitif ilişkiyi hem bireysel hem de takım sporları bağlamında ortaya koyarak literatüre önemli bir katkı sunmaktadır. Bunun yanı sıra sporcularda cinsiyetin de bu ilişkiyi farklılaştırmadığını göstermektedir. Çalışmanın bulguları, sağlıklı beslenme alışkanlıklarının teşvik edilmesinin sporcuların genel psikolojik iyi oluşları üzerinde olumlu bir etkisi olabileceğini göstermektedir. Bunun yanı sıra, psikolojik iyi oluşun geliştirilmesinin sağlıklı beslenme tutumlarını da olumlu yönde etkileyebileceği ayrıca sağlıklı beslenme tutumlarının da psikolojik iyi oluş düzeyini arttırabileceği dikkate alınmalıdır.

Öneriler

Gelecekte, belirli yaş gruplarını (adolesan sporcular vb.) ve farklı kültürel bağlamları içerecek şekilde daha geniş örneklemeler üzerinde benzer çalışmaların yürütülmesi önerilmektedir. Ayrıca, boylamsal tasarımlar kullanılarak sağlıklı beslenme ile psikolojik iyi oluş arasındaki ilişkinin dinamik yönlerinin araştırılması faydalı olacaktır. Çalışmamızda cinsiyetin ve branş türünün psikolojik iyi oluş ve sağlıklı beslenme tutumları üzerinde belirleyici bir etkisinin olmadığı bulunmuştur. Ancak, literatürde bu değişkenler açısından çelişkili bulgular mevcuttur. Bu nedenle, gelecekteki çalışmaların daha büyük örneklemelerle ve standart ölçüm araçları kullanarak bu değişkenleri daha ayrıntılı bir şekilde ele alması gerekmektedir. Bunun yanı sıra, beslenme ve psikolojik iyi oluş arasındaki ilişkinin altında yatan mekanizmaların daha iyi anlaşılabilmesi için farklı psikososyal faktörlerin (örn.

motivasyon, stres yönetimi, yaşam tarzı alışkanlıkları) dahil edildiği araştırmaların yapılması önerilmektedir. Ayrıca, bireysel ve takım sporcuları arasındaki farklılıkları daha derinlemesine anlamak için nitel araştırma yöntemlerinin kullanılması alanyazına katkı sağlayabilir.

KAYNAKLAR

- Abbey, E. L., Wright, C. J., & Kirkpatrick, C. M. (2017). Nutrition practices and knowledge among NCAA Division III football players. *Journal of the International Society of Sports Nutrition*, 14, 1-9. <https://doi.org/10.1186/s12970-017-0170-2>
- Abdullah, M. R. (2023). The importance of sports for public health: The importance of sports for public health. *International Journal of Health, Medicine, and Sports*, 1(4), 25-28. <https://doi.org/10.46336/ijhms.v1i4.20>
- Adatepe, E., & Çelik, H. (2022). Amatör futbolcuların sağlıklı beslenmeye ilişkin tutumlarının incelenmesi. *Akdeniz Spor Bilimleri Dergisi*, 5 (Özel Sayı 1), 217-229. <https://doi.org/10.38021/asbid.1199506>
- AlKasasbeh, W. J., & Amawi, A. T. (2023). Impact of eating habits on the psychological state of Jordanian athletes: a descriptive study. *Food Science and Technology*, 11(3), 168-181.
- Alpar, R. (2022). *Spor sağlık ve eğitim bilimlerinden örneklerle uygulamalı istatistik ve geçerlik güvenirlik*. Detay Yayıncılık.
- Altunhan, A., & Bayer, R. (2021). Bireysel ve takım sporcularının uyku kalitesi ile beslenme alışkanlıkları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Iğdır Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 4(1), 30-44. <https://doi.org/10.48133/igdirsd.1026752>
- Arslan Kabasakal, S. (2023). Beslenme ve Fiziksel Aktivite. *Fiziksel Aktivite ve Sağlık*, 157.
- Arslan Kabasakal, S., Gökşin, Ş. Ö., Tok, S., Aksu, S., & Keskin, B. (2024). Examination of nutritional behaviors and healthy eating self-efficacy of children enrolled in football schools. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 18(3), 404-413. <http://doi.org/10.61962/bsd.1561048>
- Arslandoğan, A., Türkmen, M., Töre, E., Demir, B., & Hazar, S. (2021). COVID-19 sürecinde fiziksel aktivite düzeyi ile mental iyi oluş arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 2(2), 67-75.
- Azizi, M., Rahmani-Nia, F., Malaee, M., Malaee, M., & Khosravi, N. (2010). A study of nutritional knowledge and attitudes of elite college athletes in Iran. *Brazilian Journal of Biomotricity*, 4(2), 105-112.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E., Akgün, Ö., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. (1. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Cengizoğlu, İ. C., Keskin, B., & Kabasakal, S. A. (2024). Examination of healthy lifestyle behaviors of athletes. *Online Turkish Journal of Health Sciences*, 9(1), 41-47. <https://doi.org/10.26453/otjhs.1389348>
- Çevik, A., Dokuzoğlu, G., & Zorba, E. (2023). Fitness egzersizi yapan bireylerin beslenmeye yönelik tutumlarının belirlenmesi. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 12(3), 1375-1383. <https://doi.org/10.37989/gumussagbil.1321804>
- Degoutte, F., Jouanel, P., Bègue, R. J., Colombier, M., Lac, G., Pequignot, J. M., & Filaire, E. (2006). Food restriction, performance, biochemical, psychological, and endocrine changes in judo athletes. *International Journal of Sports Medicine*, 27(1), 9-18. <http://doi.org/10.1055/s-2005-837505>

- Diener, E., Wirtz, D., Tov, W., Kim-Prieto, C., Choi, D., Oishi, S., ... et al. (2010). New well-being measures: Short scales to assess flourishing and positive and negative feelings. *Social Indicators Research*, 97(2010), 143-156. <https://doi.org/10.1007/s11205-009-9493-y>
- Eather, N., Wade, L., Pankowiak, A., & Eime, R. (2023). The impact of sports participation on mental health and social outcomes in adults: A systematic review and the 'Mental Health through Sport' conceptual model. *Systematic Reviews*, 12(1), 102. <https://doi.org/10.1186/s13643-023-02264-8>
- Firth, J., Gangwisch, J. E., Borsini, A., Wootton, R. E., & Mayer, E. A. (2020). Food and mood: how do diet and nutrition affect mental wellbeing?. *BMJ*, 369, m2440. <https://doi.org/10.1136/bmj.m2382>
- Galli, N. (2019). *Psychosocial health and well-being in high-level athletes*. Routledge.
- George, D., & Mallery, M. (2010). *SPSS for windows step by step: A simple guide and reference, 17.0 update* (10a ed.) Boston: Pearson
- Göral, K., & Yıldırım, D. (2022). Spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin sağlıklı beslenmeye ilişkin tutumlarının branş farklılıklarına göre araştırılması. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 17(1), 58-69. <https://doi.org/10.33459/cbubesbd.1114833>
- Gülen, Ö., Kumartaşlı, M., Madak, E., Sönmez, H. O., Pepe, O. (2021). Taekwon-do sporcularının beslenme tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *The Online Journal of Recreation and Sport*, 10(3), 31-45. <http://doi.org/10.22282/ojrs.2021.86>
- Jacka, F. N., & Berk, M. (2012). Depression, diet and exercise. *Medical Journal of Australia*, 1(4), 21-23.
- Kaplan, B. J., Rucklidge, J. J., Romijn, A., & McLeod, K. (2015). The emerging field of nutritional mental health: inflammation, the microbiome, oxidative stress, and mitochondrial function. *Clinical Psychological Science*, 3(6), 964-980. <https://doi.org/10.1177/2167702614555413>
- Kaya, İ., Şentürk, A., Ustalar, A., Kaya, K., Bilgen, H., & Uslular, A. (2022). Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin sağlıklı beslenmeye yönelik tutumlarının araştırılması. *Uluslararası Güncel Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 8(2), 478-494.
- Malinowska, Z., Hadjieva, I. M., Majsiak, J., & Jurek, J. M. (2024). A review: Exploring nutrition approaches to improve mental health among athletes: Focus on depression and disordered eating. *Journal of Coaching and Sports Science*, 3(2), 60-75. <https://doi.org/10.58524/002024334800>
- Malkoç, N., Yaşar, O. M., Turgut, M., Kerem, M., Köse, B., Atli, A., & Sunay, H. (2020). Healthy nutrition attitudes of sports science students. *Progress in Nutrition*, 22(3), 1-7. <https://doi.org/10.23751/pn.v22i3.9480>
- Martín-Rodríguez, A., Gostian-Ropotin, L. A., Beltrán-Velasco, A. I., Belando-Pedreño, N., Simón, J. A., López-Mora, C., ... et al. (2024). Sporting Mind: The interplay of physical activity and psychological health. *Sports*, 12(1), 37. <https://doi.org/10.3390/sports12010037>
- Neuman Lawrence, W. (2014). *Social Research Methods: Qualitative and Quantitative Approaches*. Pearson.
- O'neil, A., Quirk, S. E., Housden, S., Brennan, S. L., Williams, L. J., Pasco, J. A., ... et al. (2014). Relationship between diet and mental health in children and adolescents: A systematic review. *American Journal of Public Health*, 104(10), e31-e42. <https://doi.org/10.2105/AJPH.2014.302110>
- Owen, L., & Corfe, B. (2017). The role of diet and nutrition on mental health and wellbeing. *Proceedings of the Nutrition Society*, 76(4), 425-426. <https://doi.org/10.1017/S0029665117001057>

- Parlakıyıldız, S., & Kül Avan, S. (2024). Üniversite sporcularının cinsiyet rolleri ve psikolojik iyi oluşlarının incelenmesi. *ROL Spor Bilimleri Dergisi*, 5(1), 151-175. <https://doi.org/10.5281/zenodo.10733946>
- Polivy, J., & Herman, C. P. (2005). Mental health and eating behaviours: A bi-directional relation. *Canadian Journal of Public Health*, 96(3), 543-546.
- Reardon, C. L., Hainline, B., Aron, C. M., Baron, D., Baum, A. L., Bindra, A., ... et al. (2019). Mental health in elite athletes: International Olympic Committee consensus statement (2019). *British Journal of Sports Medicine*, 53(11), 667-699. <https://doi.org/10.1136/bjsports-2019-100715>
- Rucklidge, J. J., & Kaplan, B. J. (2016). Nutrition and mental health. *Clinical Psychological Science*, 4(6), 1082-1084. <https://doi.org/10.1177/2167702616641050>
- Saygın, M., Öngel, K., Çalışkan, S., Yağlı, M., Has, M., Gonca, T., Yücel, K. (2011). Süleyman Demirel üniversitesi öğrencilerinin beslenme alışkanlıkları. *SDÜ Tıp Fakültesi Dergisi*, 18(2), 43-47.
- Selviani, I., Prasetyo, T., Kurniawan, R., Putra, R. A., Candra, O., & Rizal, Y. (2024). Activities and involvement in sports have a significant impact on life: A descriptive analysis. *International Journal of Research and Innovation in Social Science*, 8(8), 1926-1934.
- Smith, A. L., & Biddle, S. J. (2008). *Youth physical activity and sedentary behavior: challenges and solutions*. Human Kinetics.
- Smith, P. J., Blumenthal, J. A., Babyak, M. A., Craighead, L., Welsh-Bohmer, K. A., Browndyke, J. N., ... et al. (2010). Effects of the dietary approaches to stop hypertension diet, exercise, and caloric restriction on neurocognition in overweight adults with high blood pressure. *Hypertension*, 55(6), 1331-1338. <https://doi.org/10.1161/HYPERTENSIONAHA.109.146795>
- Tekkurşun Demir, G., & Cicioğlu, H. İ. (2019). Sağlıklı beslenmeye ilişkin tutum ölçeği (SBİTÖ): Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 4(2), 256-274. <https://doi.org/10.31680/gaunjss.559462>
- Tekkurşun Demir, G., Namlı, S., & Cicioğlu, H. İ. (2021). Takım ve bireysel sporlarda sosyal görünüş kaygısı sağlıklı beslenmeye ilişkin tutumun belirleyicisi midir? *Sportmetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 19(4), 124-134. <https://doi.org/10.33689/sportmetre.915191>
- Tekkurşun Demir, G., Namlı, S., Hazar, Z., Türkeli, A., & Cicioğlu, H. İ. (2018). Bireysel ve takım sporcularının karar verme stilleri ve mental iyi oluş düzeyleri. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 13(1), 176-191.
- Telef, B. B. (2013). Psikolojik iyi oluş ölçeği (PİOO): Türkçeye uyarlama, geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Hacettepe Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28(3), 374-384.
- Uluç, E. A. (2022). Psikolojik iyi oluş ve psikolojik kırılganlık arasındaki ilişki: Üniversiteler arası müsabakalarda mücadele eden sporcular örneği. *Akdeniz Spor Bilimleri Dergisi*, 5(4), 1035-1047. <https://doi.org/10.38021asbid.1194403>
- World Health Organization (WHO). (2024, June 26). *Physical activity*. <https://www.who.int/news-room/factsheets/detail/physical-activity>
- Yamak, B., Çebi, M., & Çebi, A. İ. (2023). Investigation of kickboxing athletes' attitudes towards healthy nutrition. *Journal of ROL Sports Sciences*, 4(2), 620-632. <https://doi.org/10.5281/zenodo.8009345>

Yılmaz, G., Şengür, E., & Turasan, İ. (2022). Spor bilimleri fakültesinde okuyan öğrencilerin sağlıklı beslenme tutum puanlarının incelenmesi. *Türk Spor Bilimleri Dergisi*, 5(2), 64-70.
<https://doi.org/10.46385/tsbd.1111714>

KATKI ORANI CONTRIBUTION RATE	AÇIKLAMA EXPLANATION	KATKIDA BULUNANLAR CONTRIBUTORS
Fikir ve Kavramsal Örgü <i>Idea or Notion</i>	Araştırma hipotezini veya fikrini oluşturmak <i>Form the research hypothesis or idea</i>	Sema ARSLAN KABASAKAL
Tasarım <i>Design</i>	Yöntem ve araştırma desenini tasarlamak <i>To design the method and research design.</i>	Sema ARSLAN KABASAKAL
Literatür Tarama <i>Literature Review</i>	Çalışma için gerekli literatürü taramak <i>Review the literature required for the study</i>	Sema ARSLAN KABASAKAL
Veri Toplama ve İşleme <i>Data Collecting and Processing</i>	Verileri toplamak, düzenlemek ve raporlaştırmak <i>Collecting, organizing and reporting data</i>	Sema ARSLAN KABASAKAL
Tartışma ve Yorum <i>Discussion and Commentary</i>	Elde edilen bulguların değerlendirilmesi <i>Evaluation of the obtained finding</i>	Sema ARSLAN KABASAKAL
Destek ve Teşekkür Beyanı/ Statement of Support and Acknowledgment		
Bu çalışmanın yazım sürecinde katkı ve/veya destek alınmamıştır. <i>No contribution and/or support was received during the writing process of this study.</i>		
Çatışma Beyanı/ Statement of Conflict		
Araştırmacıların araştırma ile ilgili diğer kişi ve kurumlarla herhangi bir kişisel ve finansal çıkar çatışması yoktur. <i>Researchers do not have any personal or financial conflicts of interest with other people and institutions related to the research.</i>		
Etik Kurul Beyanı/ Statement of Ethics Committee		
Bu araştırma, Yalova Üniversitesi Etik Kurulunun 01.10.2024 tarihli ve 2024/229 sayılı kararı ile yürütülmüştür. <i>This research was conducted with the decision of Yalova University Ethics Committee dated 01.10.2024 and numbered 2024/229.</i>		

Bu eser [Creative Commons Atıf-Gayri Ticari 4.0 Uluslararası Lisansı \(CC BY 4.0\)](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/) ile lisanslanmıştır.

Investigation of the effect of volleyball training on perception and decision-making parameters of 12-14 year old boys

Yakup AKTAŞ¹, Ruken YILMAZ²

¹Harran University, School of Physical Education and Sports, Şanlıurfa, Türkiye

²Gaziantep University, Faculty of Sport Sciences, Gaziantep, Türkiye

Araştırma Makalesi/Research Article

DOI: 10.70736/jrolss.603

Gönderi Tarihi/ Received:

11.09.2024

Kabul Tarihi/ Accepted:

17.02.2025

Online Yayın Tarihi/ Published:

25.03.2025

Abstract

The aim of this study was to investigate the effects of volleyball training on the perception and decision-making skills of 12-14-year-old male children. The participants were divided into two groups: an experimental group and a control group. The experimental group participated in regular volleyball training sessions three times a week for one year, while the control group did not participate in any regular volleyball training. To assess the participants' perception and decision-making parameters, the computer-assisted Psychotechnical ALG system was used, including the Selective Attention Test (SEDT), Visual Perception and Memory Test (GABT), Visual Continuity Test (GST), Judgment Ability Test (MYT), Speed and Distance Test (HMT), Reaction Time Test (RTT), and Environmental View Test (EVT). Statistical analysis of the data was conducted using SPSS 26. The differences between pre- and post-tests were determined using the Paired-Samples t-test. The significance level was set at ($p < 0.01$). Significant differences between pre- and post-test scores were found for the experimental group in the Selective Attention Test (SEDT), Visual Perception and Memory Test (GABT) Error Percentage, Visual Continuity Test (GST), Judgment Test (JT), and Environmental View Test (EVT) ($p < 0.01$). No significant differences were found between the pre- and post-test scores of the control group in terms of perception and decision-making parameters ($p > 0.01$). As a result, regular volleyball training has been shown to improve parameters such as attention, judgment ability, and visual perception in children.

Keywords: Attention, decision making, perception, training, volleyball

Voleybol antrenmanlarının 12-14 yaş erkek çocukların algı ve karar verme parametrelerine etkisinin incelenmesi

Öz

Çalışmada voleybol antrenmanlarının 12-14 yaş erkek çocuklarının algı ve karar verme becerilerine etkisinin incelenmesi amaçlandı. Katılımcılar deney ve kontrol grubu olarak 2'ye ayrıldı. Deney grubu 1 yıl haftada 3 gün düzenli voleybol antrenmanlarına katıldılar. Kontrol grubu ise 1 yıl düzenli herhangi bir voleybol antrenmanına dahil edilmediler. Katılımcıların algı ve karar verme parametrelerini değerlendirmek için bilgisayar destekli Psikoteknik ALG sisteminde Seçici Dikkat Testi (SEDT), Görsel algı ve bellek testi (GABT), Görsel Süreklilik Testi (GST), Muhakeme yeteneği testi (MYT), Hız ve mesafe testi (HMT), Tepki hızı Testi (THT), Çevresel Görüş Testi (ÇGT) uygulandı. Verilerin istatistiksel analizinde SPSS 26. paket programı kullanıldı. Ön ve son test arasındaki farklılıkların belirlenmesinde bağımlı gruplar t-test kullanıldı. Anlamlılık düzeyi ($p < 0,01$) olarak belirlendi. Deney grubunun Seçici Dikkat Testi (SEDT), Görsel algı ve Bellek testi (GABT) Yanlış Yüzde, Görsel Süreklilik Testi (GST), Muhakeme Testi (MT) ve Çevresel Görüş Testi ÇGT) ön test ve son test değerleri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edildi ($p < 0,01$). Kontrol grubunda ise algı ve karar verme ön test ve son test değerleri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık tespit edilmedi ($p > 0,01$). Sonuç olarak; düzenli voleybol antrenmanlarının çocuklarda algı ve karar verme parametrelerinden dikkat, muhakeme yeteneği, görsel algı gibi parametrelerde iyileşmeler sağladığını göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Algı, antrenman, dikkat, karar verme, voleybol

Sorumlu Yazar/ Corresponded Author: Yakup AKTAŞ, E-posta/ e-mail: yakupaktas@harran.edu.tr

INTRODUCTION

Perceptions, especially in terms of stimuli, it is important to be able to act a little earlier than our competitors in sports in order to be successful. For this, athletes need to have a high level of perception. Perception means being aware of the environment around us, which gives us the ability to respond quickly and accurately to the developing situation in sporting activities. Accelerating and optimizing perception is possible through training. The increase of perception speed in athletes develops especially through elements such as sudden changes of speed, changes of direction and caromoles (Sayın, 2011). Perception is especially important in open skill disciplines. Open skill can be defined as the athlete's ability to make a quick decision and react to random external stimuli in an unpredictable environment (Farrow, 2005; Schmidt & Craig 2008). Training level, ability, cognitive processes are effective at different levels in performing skills (Karakaş, 2018; Sancı, 2022; Arslan Kabasakal et al., 2023; Elitok, 2023; Arslan Kabasakal, 2024). Perception plays a critical role especially in open skill disciplines. In this context, the athlete's ability to perceive environmental stimuli and react accordingly is of great importance in sports such as volleyball, which require dynamic and rapid decision-making. Volleyball, as a sport that develops such perceptual and cognitive abilities, constantly tests players' attention, strategising and decision-making skills (Büyükepeççi & Taşkın, 2011). In volleyball, which is a technical game, besides motoric characteristics, players' skills such as perceiving the environment, sensing the speed and distance of the ball, and moving with the right timing are of great importance (Gündüz, 1997).

Volleyball is a sport in which technical, tactical, conditioning and mental abilities interact in a complementary way and these elements form the basis of performance. Volleyball competitions can create high levels of emotional and mental stress on players. In order to be successful in such competitions, athletes need to be able to make quick and correct decisions, control their emotions, and play an error-free game under challenging conditions (Çelenk, 2013). The decisions made in volleyball games can directly affect the course of the match or the score. Critical situations, moments under pressure, changes in the last minutes and tactical changes play a big role in the decision-making process of athletes (Kelecek, 2013). Decisions made correctly and appropriately affect the game in a positive way; however, wrong decisions or decisions made at the wrong time not only affect the player negatively, but can also change the outcome of the game (Leveaux, 2010). Therefore, the factors that make up perception and decision-making mechanisms need to be examined and improved. It is emphasized that cognitive processes such as perception, intuition and decision-

making should be guided in a holistic manner in addition to fitness skills in order to perform game actions at a conscious level in volleyball.

When the literature is analysed, perception and decision making in volleyball are critical factors that directly affect the performance of players in the game. The development of these skills constitutes an important development area especially for athletes in childhood. This study aims to contribute to this field by investigating the perception and decision-making processes of 12-14 year old boys in volleyball and how training methods can be adapted to improve these skills.

METHOD

Research model

The study examined the effect of volleyball training on the perception and decision-making skills of boys aged 12-14 years. The experimental design of the study was based on a pretest-posttest model with experimental and control groups.

Research group

The participants were divided into 2 groups as experimental and control group. The mean age, body weight and height of the experimental and control groups are given in Table 1. The experimental group consisted of 13 volunteers who were selected among the children who had not participated in volleyball training before and who regularly participated in volleyball training of GAP sports club 3 days a week for 1 year, and the control group consisted of 14 volunteers who were selected among the children who had not participated in volleyball training before and who did not receive any regular volleyball training for 1 year, totaling 27 male students. In determining the sample group, the participants were selected by random selection method. The experimental group was trained with basic volleyball techniques, finger pass, cuff, serve, block and defence techniques in volleyball training programme 3 days a week for 12 months. The control group did not receive any regular volleyball training and continued their normal daily activities. The participants were administered a pre-test before starting 12 months of regular volleyball training and a post-test after completing 12 months of regular volleyball training programme. selective attention test (SEDAT), visual perception and memory test (VPMT), visual continuity test (VCT), reasoning ability test (CRT), speed and distance test (HMT), speed of reaction test (RTT), peripheral vision test (PERT) were applied with Psychotechnical ALG Test System to evaluate the perception and decision-making skills of the participants before and after the study and the scores were recorded on the computer-aided system.

Table 1. Pretest and posttest averages of age, height and body weight of experimental and control groups

Variables	Measurements	Experimental Group	Control Group
		(n=14) X̄/Sd	(n=13) X̄/Sd
Age (years)	Pre-Test	12,53±1,05	13,21±0,57
	Pre-Test	13,53±1,16	14,21±0,75
Height (cm)	Post-Test	163,69±7,68	150,64±5,75
	Pre-Test	171,69±7,36	158,78±7,50
Body weight (kg)	Post-Test	53,07±6,71	40,21±8,29
	Pre-Test	60,53±7,30	48,85±7,57

Data collection tools

Licensed assessment system software developed by Psychotechnical ALG (<https://www.algpsikoteknik.com>) was used to evaluate the perception and decision-making skills of the participants before and after the study. selective attention test (SEDT), visual perception and memory test (VPMT), visual continuity test (VCT), reasoning ability test (CRT), speed and distance test (HMT), Speed of Reaction Test (RTT), peripheral vision test (PERT) were applied and the scores were recorded on the computer-aided system. The test was performed in a standardised isolated test room prepared to obtain objective data in accordance with international norms without being affected by environmental factors (İşsever et al. 2021).

Selective attention test (SAT)

In this test, the level of selective attention is measured by asking participants to distinguish certain stimuli from complex stimuli. Attention is directed to the perception process among the various stimuli that make up the content of the test, only on those that are determined as critical stimuli within the scope of the test, and these critical stimuli, which come frequently and continuously, are asked to be recognized and decided by selective perception.

Visual perception and memory test (VPMT)

It is a test that measures visual perceptual performance and perceptual speed after being shown photo-related images for short periods of time (1 second).

Visual continuity test (VCT)

In an environment with complex images, attention is asked to be directed in a controlled manner in a certain direction. This test is a test that takes into account visual continuity in shape perception, the ability to continuously follow the criteria that enable selective behavior in shape perception, and the speed of the responses given in this context.

Reasoning ability test (RAT)

This test is based on comprehending and recognizing the relationships between abstract visual shapes and includes multiple-choice questions. The questions are arranged from easy to difficult. It is a test based on the ability to understand and evaluate, the use of analytical thinking skills, the process of drawing meaningful conclusions from clues about phenomena and understanding the principles that provide the relationships between phenomena. The participant is first asked about the logical relationship between two pictures and asked to find the correct one among the options.

Speed and distance test (SDT)

This test measures a person's ability to estimate the speed of movement of moving objects and their distance to the target.

Peripheral vision test (PVT)

Examined when stimuli presented at an angle between 120 and 140 degrees entered the participants' field of view. This test was based on the participant's ability to recognize and react to stimuli coming from the left and right while focusing attention on a task in front.

Speed of reaction test (SRT)

In this test, the participants correct responses to visual stimuli of different colors and auditory stimuli of different tones, and the speed of these responses were measured. It measured how fast and how accurately the participants could react in a sudden and panic situation.

Ethical approval and participant disclosure

The ethical appropriateness of the study was approved by Harran University Health Sciences Ethics Committee with decision number 22.02.21/2. The study was also conducted in accordance with the principles of the Declaration of Helsinki. All participants in this study were informed about the purpose and content of the study. Written informed consent was obtained from their families and children's consent for voluntary participation was obtained. In this way, it was ensured that the participants developed full awareness of the study process and were informed about possible risks. This research was supported by Harran University Scientific Research Projects (BAP) unit within the scope of the project dated 12.12.2022 and numbered 22265.

Data analysis

SPSS 26 (Statistical package for social sciences) package programme was used for statistical analysis of the data. Paired-Samples t-test was used to determine the differences between pre and post-test data within and between groups. Cohen'd method was used to calculate the effect size of the data. The significance between the differences was determined at ($p<0,01$) level.

FINDINGS

In this study, pre-test and post-test values of perception and decision-making skills of the experimental and control groups were analyzed. selective attention test (SAT), visual perception and memory test (VPMT), visual continuity test (VCT), reasoning ability test (RAT), speed and distance test (SDT), peripheral vision test (PVT), speed of reaction test (SRT) were measured before and one year after the volleyball training of the experimental group. The comparison of pre-test and post-test data is presented in Table 2.

Table 2. Pre-test and post-test comparison of perception and decision-making parameters in the experimental group

Variables	Measurements	\bar{X}/Sd (n=13)	p	Cohen's d
Selective Attention Test (SAT) (%)	Pre-Test	59.00±11.66	0.000*	1.23
	Post-Test	75.30±13.63		
Visual Perception and Memory Test Correct (VPMT) (%)	Pre-Test	63.92±11.35	0.64	
	Post-Test	65.07±8.52		
Perception and Memory Test Incorrect (VPMT) (%)	Pre-Test	41.15±9.89	0.010*	0.690
	Post-Test	30.15±8.22		
Visual Continuity Test (VCT) (%)	Pre-Test	56.76±21.19	0.006*	0.870
	Post-Test	73.30±19.13		
Reasoning Ability Test (RAT) (points)	Pre-Test	15.38±3.17	0.000*	0.780
	Post-Test	21.61±2.46		
Speed and Distance Test (SDT) (points)	Pre-Test	50.76±10.91	0.347	
	Post-Test	54.15±10.85		
Peripheral Vision Test (PVT) (%)	Pre-Test	84.76±16.29	0.011*	1.13
	Post-Test	97.07±3.20		
Speed of Reaction Test (SRT) (ms)	Pre-Test	730.15±115.07	0.529	
	Post-Test	754.84±137.52		

* $p<0.01$; **SAT**: Selective Attention Test, **VPMT**: Visual Perception and Memory Test, **VCT**: Visual Continuity Test, **RAT**: Reasoning Ability Test, **SDT**: Speed and Distance Test, **PVT**: Peripheral Vision Test, **SRT**: Speed of Reaction Test

When Table 2 is analysed, a highly significant difference was found between the pre-test and post-test values of selective attention test (SEDT), visual perception and memory test (VPMT) false percentage, visual continuity test (VCT), reasoning test (MT) and peripheral vision test (PVT) of the experimental group ($p<0.01$). There was no statistically significant

difference between the pre-test and post-test values of the visual perception and memory test (VPMT) correct percentage, speed and distance test (SDT) and speed of reaction test (SRT) ($p>0.01$).

Table 3. Pre-test and post-test comparison of perception and decision making parameters in the control group

Variables	Measurements	\bar{X}/Sd (n=14)	p
Selective Attention Test (SAT) (%)	Pre-Test	71.64±13.84	0.640
	Post-Test	74.42±20.32	
Visual Perception and Memory Test Correct (VPMT) (%)	Pre-Test	71.78±10.03	0.800
	Post-Test	70.92±8.38	
Perception and Memory Test Incorrect (VPMT) (%)	Pre-Test	35.85±10.81	0,070
	Post-Test	31.07±8.85	
Visual Continuity Test (VCT) (%)	Pre-Test	88.28±5.75	0.158
	Post-Test	84.00±12.84	
Reasoning Ability Test (RAT) (points)	Pre-Test	21.28±2.67	0.121
	Post-Test	19.21±4.28	
Speed and Distance Test (SDT) (points)	Pre-Test	57.14±12.47	0.561
	Post-Test	59.35±13.06	
Peripheral Vision Test (PVT) (%)	Pre-Test	95.28±5.15	0.170
	Post-Test	90.14±13.00	
Speed of Reaction Test (SRT) (ms)	Pre-Test	675.07±87.55	0.223
	Post-Test	641.78±111.46	

* $p<0.01$; **SAT**: Selective Attention Test, **VPMT**: Visual Perception and Memory Test, **VCT**: Visual Continuity Test, **RAT**: Reasoning Ability Test, **SDT**: Speed and Distance Test, **PVT**: Peripheral Vision Test, **SRT**: Speed of Reaction Test

When Table 3 is examined, no statistically significant difference ($p>0,01$) was found between the pre-test and post-test values of selective attention test (SAT), visual perception and memory test (VPMT) false percentage, visual perception and memory test (VPMT) correct percentage, visual continuity test (VCT), reasoning ability test (RAT), speed and distance Test (SDT), peripheral vision test (PVT) and speed of reaction test (SRT) of the control group.

Table 4. Pre-test and post-test comparison of perception and decision making parameters of experimental and control groups

Variables	Measurements	\bar{X}/Sd	p	Cohen's d
Selective Attention Test (SAT) (%)	Control Group (n=14)	2.78±21.76	0.058*	0.78
	Experimental Group (n=13)	16.30±12.25		
Visual Perception and Memory Test Correct (VPMT) (%)	Control Group (n=14)	-0.85±12.40	0.628	
	Experimental Group (n=13)	1.15±8.68		
Perception and Memory Test Incorrect (VPMT) (%)	Control Group (n=14)	-4.78±9.05	0.166	
	Experimental Group (n=13)	-11.00±12.95		

Variables	Measurements	\bar{X}/Sd	p	Cohen's d
Visual Continuity Test (VCT) (%)	Control Group (n=14)	-4.28±10.69	0.001*	0.810
	Experimental Group (n=13)	16.53±17.93		
Reasoning Ability Test (RAT) (points)	Control Group (n=14)	-2.07±4.66	0.000*	0.220
	Experimental Group (n=13)	6.23±3.81		
Speed and Distance Test (SDT) (points)	Control Group (n=14)	2.21±13.88	0.820	
	Experimental Group (n=13)	3.38±12.46		
Peripheral Vision Test (PVT) (%)	Control Group (n=14)	-5.14±13.24	0.003*	0.500
	Experimental Group (n=13)	12.30±14.75		
Speed of Reaction Test (SRT) (ms)	Control Group (n=14)	-33.28±97.35	0.215	
	Experimental Group (n=13)	24.69±137.36		

In Table 4, in the pre-test and post-test comparisons of the perception and decision-making parameters of the experimental and control groups, a statistically significant difference was observed between selective attention test (SAT) and visual continuity test (VCT) at high level, reasoning ability test (RAT) at low level and peripheral vision test (PVT) at medium level ($p < 0.01$), visual perception and memory test (VPMT) false percentage, visual perception and memory test (VPMT) correct percentage, speed distance test (SDT), and speed of reaction test (SRT) showed no statistically significant difference ($p > 0.01$).

DISCUSSION AND CONCLUSION

As a result of the data obtained in this study, which aimed to examine the effect of volleyball training on the perception and decision-making parameters of 12-14 years old boys, a statistically significant difference was found between the pre-test and post-test comparison of the experimental group, which continued regular volleyball training for 1 year, between the values of attention, visual perception correct percentage, visual continuity, judgement and peripheral vision among the perception and decision-making parameters ($p < 0.01$). There was no statistically significant difference between visual perception false percentage, speed and distance estimation and reaction speed values ($p > 0.01$). In the control group who did not participate in any regular volleyball training, no statistically significant difference was found between the pre-test and post-test values of perception and decision-making parameters ($p < 0.01$). When the pre-test and post-test differences of perception and decision-making parameters of the experimental and control groups were compared, statistically significant differences were found in selective attention, visual continuity, reasoning ability and peripheral vision values ($p < 0.01$).

When the literature is examined, there are studies showing that games and physical activities applied to children can improve attention (Yurdakul et al., 2012; Göktepe et al., 2016; Kartal et al., 2016; Renk et al., 2020). In Adsız's (2010) study investigating the effect of regular sports on attention of primary school students, it was determined by the tests that those who do sports are 83% more careful than those who do not do sports. Çağlar and Koruç (2006) found no significant difference between genders in the validity and reliability study of the d2 test evaluating attention for athletes, while a difference was found between the years of education of the participants. Asan (2011) conducted a study to examine the attention levels of children doing table tennis exercises and observed that table tennis exercises had a positive effect on the attention characteristics of children aged 9-13 years. Sürek (2021) examined the perceptual motor skills and attention characteristics of team and individual sports students and found a significant difference in attention skill and reaction test subheadings according to the gender of students in volleyball and handball sports. Lola et al. (2022), in their study on the effect of different attention focusing instructions on the skill learning of volleyball beginners, concluded that the outward focusing method is suitable for improving both the form and outcome of perceptual-motor skills. İbiş et al. (2021) found no significant relationship between physical activity level and attention level in a study on the examination of physical activity level, motor skills and attention levels in children, while a significant relationship was found between motor skills and attention level parameters. Kurt and İnce (2022) examined the relationship between selective attention and technical skill performances in male football players and found a low level significant relationship between selective attention, technical skills with and without ball. In our study, a statistically significant difference was found in the attention parameter of the volleyball training experimental group when the pre-test and post-test were compared ($p < 0.01$). There was no statistically significant difference in the attention parameter of the control group when the pre-test and post-test were compared ($p > 0.01$). When the pre-test and post-test differences of the experimental and control groups were compared, a significant difference was found in favour of the experimental group ($p < 0.01$). This result in our study was in parallel with the literature.

Ciucmanski and Watroba (2005) found that peripheral vision and depth perception in football players with 12 years of experience had better results than non-athletes. Kohmura and Yoshigi (2004) gave four-week training using perceptual training methods (computer programme) in college male baseball players and found a significant difference in the visual field of the players at the end of the training. Aktaş (2015) examined the effect of perception

and decision-making mechanisms on agility performances in elite female volleyball players and found that there was a relationship between dual processing skill and visual field of vision values of reactive agility. In our study, no statistically significant difference was found in the pre-test and post-test comparison of peripheral vision values of the experimental group ($p < 0.01$). No statistically significant difference was found when the pre-test and post-test of the peripheral vision values of the control group were compared ($p > 0.01$). In the comparison of the pre-test and post-test differences of the environmental opinion values of the experimental and control groups, a significant difference was found in favour of the experimental group ($p < 0.01$). When the studies on environmental vision parameters were examined, our study showed the same parallelism with the literature.

Zwierko et al. (2010) used the Vienna test system in male 1st league volleyball players ($n=12$) and non-athletes and found reaction time as 592.11 ± 39.38 (ms) in volleyball players and 648.61 ± 75.14 (ms) in non-athletes. Piras et al. (2014) recorded the reaction time of 15 experienced volleyball players and 15 inexperienced volleyball players as 351 (ms) and 406 (ms), respectively, and found statistical significance between reaction time in experienced and inexperienced volleyball players in favour of experienced volleyball players. Özsaydı et al. (2015), examined the norms of arm and hand coordination, reaction speed, visual motor control, arm speed and hand dexterity in a study in which they examined the motor development of children who did not do sports with an average age of 8.8 years and children in basketball infrastructure and found no significant difference in these skills in basketball playing children according to gender. In current study, no statistically significant difference was found between the speed and distance estimation and reaction speed values of the experimental group in the pre-test and post-test comparison ($p > 0.01$). There was no statistically significant difference between the speed and distance estimation and reaction speed values of the control group ($p > 0.01$). There was no statistically significant difference between the speed and distance estimation and reaction speed values of the experimental and control groups ($p > 0.01$). While this result in our study was similar to some studies in the literature, it also differed with some studies. While this result in our study is similar to some studies in the literature, Bhabhor et al. (2013) and Deepa and Sirdesai (2016), who compared table tennis players and sedentaries, found that the mean reaction time parameters of table tennis players were faster than sedentaries. Aktaş (2015) found a statistically significant relationship between agility and speed distance estimation values of female volleyball players. In the literature, while there are studies showing that athletes have better reaction parameters

than sedentary people, there are also studies in the opposite direction. Lesiakowski et al. (2013) used the Vienna test in boxers and non-athletes and found that the reaction time of boxers was 0.85 (ms) and that of non-athletes was 0.78 (ms), a result in favour of athletes. Aktop et al. (2017), in the study in which they evaluated hand-eye coordination and reaction speed, stated that licensed football players aged 10-12 years completed the test in a longer time than unlicensed football players. Egesoy et al. (1999) evaluated the decision-making performance of elite and non-elite football players and found no statistically significant difference between the decision speeds of the two groups. These results in current study differ from the literature.

As a result, it was observed that playing volleyball regularly 3 days a week for 1 year had a significant effect on attention, visual perception, visual continuity, reasoning and peripheral vision among the perception and decision-making parameters of boys aged 12-14 years. In addition, it was observed that the selective attention, visual continuity, reasoning ability and peripheral vision values of children who played sports regularly improved in favour of those who did not. This result can be said that regular and planned sports, especially in team sports, support cognitive development in children and such activities have an effect on perceptual and decision-making skills. It is thought that children doing sports in addition to their academic life will contribute to their cognitive development.

Recommendations

According to the results of our study, families and teachers should support children's participation in regular sports activities in order to contribute to their skills such as attention, visual perception, visual continuity, selective attention, and reasoning ability.

This study showed the positive effects of volleyball on perception and decision-making skills. It would be useful for future studies to compare the effects of different sports branches on children's cognitive development and provide more extensive data.

In our study, no significant difference was found in distance estimation and reaction time parameters of children who practised volleyball. In order to improve these characteristics, it is recommended to include reaction exercises in addition to the basic technical skills of sports in future studies and training contents.

Strengths of the research

The 12-14 years old boys of the study group are an important period in terms of motor skills and cognitive development. analysing the perception and decision-making skills of this

age group will provide important information about the development of children. In addition, the fact that the study was conducted over a long period of time such as 1 year allows a better understanding of the effects of volleyball training over time. This provides more effective results compared to short-term studies.

REFERENCES

- Adsız, E. (2010). *İlköğretim çağındaki öğrencilerde düzenli yapılan sporun dikkat üzerine etkisinin araştırılması*, (Publication no. 298898) [Master's Thesis, Ege University], Turkey.
- Aktaş, Y. (2015). *Algı ve karar verme mekanizmalarının elit bayan voleybolcularda çeviklik performanslarına etkisi*. (Publication no. 570884) [Doctoral thesis, Celal Bayar University], Turkey.
- Aktop, A., Kuzu, O., & Çetin, E. (2017). Analysis of attention, eye-hand coordination and reaction time of young soccer players. *European Proceedings of Social and Behavioural Sciences*, 14-19. <https://doi.org/10.15405/epsbs.2017.06.2>
- ALG Psikoteknik. (01.01.2025). Psychotechnical evaluation tests. Alg psikoteknik. available from <https://www.Algpsikoteknik.Com/Testler.html>
- Arslan Kabasakal, S. (2024). Physical education lessons improve physical fitness and functional mobility in rural children with limited participation in regular physical activities comparison of integrated neuromuscular training and core stabilization training. *Biomedical Human Kinetics*, 16(1), 285–294.
- Arslan Kabasakal, S., Keskin, B., & Kaya, S. (2023). The relationship between posture and dynamic balance in 10-12 age group wrestlers. *Acta Kinesiologica*, 17(2), 49–54.
- Asan, R. (2011). *Sekiz haftalık masa tenisi egzersizinin 9-13 yaş arası çocuklarda dikkat üzerine etkisi*. (Publication no. 281513) [Master's thesis, Selcuk University]. Türkiye
- Bhabhor, M. K., Vidja, K., Bhandari, P., Dodhia, S., Kathrotia, R., & Joshi, V. (2013). Short communication a comparative study of visual reaction time in table tennis players and healthy controls. *Indian Journal of Physiology and Pharmacology*, 57(4), 439-442.
- Büyükipekçi, S., & Taşkın, H. (2011). Bayan voleybolcularda reaksiyon zamanı, çeviklik ve anaerobik performanstaki değişimlerin sezon süresince incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi*, 13(1): 20–25.
- Ciucmanski, B., & Wątroba, J. (2005). *Training selected visual perception abilities and the efficiency footballers*. (In Polish) In: Gry Zespołowe w Wychowaniu Fizycznym i Sporcie, [red Żak S., Spieszny M., Klocek T.], Studia i Monografie nr 33 AWF Kraków: 298 – 303.
- Çağlar, E., & Koruç, Z. (2006). D2 dikkat testinin sporcularda güvenilirliği ve geçerliği. *Spor Bilimleri Dergisi*, 17(2), 58-80.
- Çelenk, B. (2013). *Voleybol oyun kuramı ve uygulamaları*. Spor Yayınevi ve Kitabevi, Ankara.

- Deepa, H.S., & Sirdesai, N. (2016). A comparative study of auditory & visual reaction time in table tennis players and age matched healthy controls. *Indian Journal of Clinical Anatomy and Physiology*, 3(4), 408-411. <https://doi.org/10.5958/2394-2126.2016.00093.1>
- Drenowatz, C. & Greier, K. (2019). Cross-sectional and longitudinal association between club sports participation, media consumption and motor competence in adolescents. *Scandinavian Journal of Medicine Science in Sports*, 29(6), 854-861. <https://doi.org/10.1111/sms.13400>
- Egesoy, H., Eniseler, N., Çamlıyer, H., & Çamlıyer, H. (1999). Elit ve elit olmayan futbol oyuncularının karar verme performanslarının karar verme hızı ve verilen kararın doğruluğu açısından karşılaştırılması. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 3(2), 22-33.
- Elitok, F. (2023). *Fiziksel aktivitenin ortaöğretimde öğrenim gören öğrencilerin dikkat ve bilişsel süreçlerine etkisi*. (Publication no. 815715) [Master's thesis, Karamanoğlu Mehmetbey University], Turkey.
- Farrow, D., Young, W., & Bruce, L. (2005). The development of a test of reactive agility for netball: A new methodology, *Journal of Science and Medicine in Sport*, 8(1), 40-48.
- Fransen, J., Deprez, D., Pion, J., Tallir, I. B., D'Hondt, E., Vaeyens, R., ... et al. (2014). Changes in physical fitness and sports participation among children with different levels of motor competence: A 2-year longitudinal study. *Pediatric Exercise Science*, 26(1), 11-21. <https://doi.org/10.1123/pes.2013-0005>
- Göktepe, M., Akalın, T. C. & Göktepe, M. M. (2016). Kayak sporu yapan çocukların dikkat düzeylerinin incelenmesi. *International Journal of Science Culture and Sport*, 4(3), 722-731. <https://doi.org/10.14486/IntJSCS620>
- Gündüz, N. (1997). *Antrenman bilgisi*. Saray Medikal ve Yayıncılık, İzmir.
- İbiş, S. & Aktuğ, Z. B. (2018). Effects of sports on the attention level and academic success in children. *Educational Research and Reviews*, 13(3), 106-110. <https://doi.org/10.5897/ERR2017.3455>
- İbiş, S., Aka, H., Kurt, S., & Aktuğ, Z. B. (2021). Çocuklarda fiziksel aktivite seviyesi motor beceri ve dikkat düzeylerinin incelenmesine yönelik bir araştırma. *Akdeniz Spor Bilimleri Dergisi*, 4(2), 210-220. <https://doi.org/10.38021/asbid.931302>
- İşsever, H., Ezirmik, E., Şeker, N., Sağlam, Z. B., Öztan, G., & Canatar, F. (2021). An evaluation of continuous, selective attention, reasoning and collision time prediction skills in security guards. *Journal of Istanbul Faculty of Medicine*, 84(4), 582-589.
- Karakaş, G. (2018). *Hafif düzeyde zihinsel engelli çocuklara uygulanan serbest zaman aktivitelerinin fiziksel uygunluk ve motor gelişimleri üzerine etkisi*. (Publication no.517136) [Doctoral Thesis, Sakarya University], Turkey.
- Kartal, R., Dereceli, Ç. & Kartal, A. (2016). Eskrim sporu yapan ve yapmayan 10-12 yaş arası çocukların dikkat düzeylerinin incelenmesi. *Sportif Bakış: Spor ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(2), 82-88.
- Kelecek, S., Altıntaş, A., & Aşçı F.H. (2013). Sporcuların karar verme stillerinin belirlenmesi. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*; 8(1), 21-27.

- Kohmura, Y., & Yoshigi, H. (2004). Training effects of visual function on college baseball players. *Human Performance Measurement*, (1), 15-23.
- Kurt, A. H., İnce, G. (2022). Genç erkek futbolcuların seçici dikkat, çeviklik, sürat ve teknik beceri performansları arasındaki ilişki: kesitsel araştırma. *Türkiye Klinikleri Journal of Sports Sciences*, 14(1).
- Lesiakowski, P., Zwierko, T., & Krzepota, J. (2013). Visuospatial attentional functioning in amateur boxers. *Journal of Combat Sports and Martial Arts*, 2(2), 141–144.
- Leveaux, R. (2010). Facilitating referee's decision making in sport via the application of technology. *Communications of the IBIMA*, s: 1–8. <https://doi.org/10.5171/2010.545333>
- Lola, A., Koutsomarkou, A., & Tzetzis, G. (2022). Influence of different focus of attention instructions on learning volleyball skills for young novices. *Journal of Human Sport and Exercise*, 17(4), 867–881. <https://doi.org/10.14198/jhse.2022.174.14>
- Mumcu, N. (2019). *Aktif spor yapan ve yapmayan beden eğitimi öğrencilerinin stres ve mutluluk düzeylerinin belirlenmesi*. (Publication no. 584227) [Master's Thesis, Hitit University]. Turkey
- Özgün, A., Yaşartürk, F., Ayhan, B., & Bozkuş, T. (2017). Hentbolcuların spora özgü başarı motivasyonu ve mutluluk düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(Special Issue 2), 83-94.
- Özsaydı, Ş., Salıcı, O., & Orhan, H. (2015). İlköğretim düzeyindeki sedanter çocuklar ile basketbol altyapısındaki çocukların motor gelişimlerinin incelenmesi. *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*. 9 (14-20).
- Piras, A., Lobietti, R., & Squatrito, S. (2014). Response time, visual searchstrategy, and anticipatory skills in volleyball players. *Journal of Ophthalmology*, (30).
- Renk, M., İbiş, S. & Aktuğ, Z. B. (2020). 10-13 Yaş grubu çocuklarda oyunusal etkinliklerin dikkat gelişimine etkisi. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 5(2),181-193. <https://doi.org/10.31680/gaunjss.675451>
- Sancı, K. (2022). *E sporcuların zihinsel dayanıklılık düzeyleri, mücadele ve tehdit algıları ile psikolojik beceri düzeylerinin incelenmesi*. (Publication no. 760822) [Master's Thesis, Başkent University]. Turkey.
- Sayın, M. (2011). *Hareket ve beceri öğretimi*. Spor Yayın evi ve Kitabevi, Ankara.
- Schmidt, R.A., & Craig, A.W. (2008). Motor learning and performance: A situation based learning approach. *Human Kinetics*, 7-39.
- Süreç, S. (2021). *Takım sporu yapan ve bireysel spor yapan öğrencilerin algısal motor becerileri ile dikkat özelliklerinin incelenmesi*. (Publication no. 676554) [Master's Thesis, Marmara University]. Turkey.
- Yurdakul, A., Çamlıyer, H., Çamlıyer, H., Karabulut, N. & Soytürk, M. (2012). The effects of movement education on attention and memory development in the age group of 8 years children. *Selçuk University. Journal of Physical Education and Sport Sciences*, 14(1), 103-108.

Zahner, L., Muehlbauer, T., Schmid, M., Meyer, U., Puder, J. J. & Kriemler, S. (2009). Association of sports club participation with fitness and fatness in children. *Medicine Science in Sports Exercise*, 41(2), 344-350.

Zwierko, T., Osiński, W., Lubiński, W., Czepita, D., & Florkiewicz, B. (2010). Speed of visual sensorimotor processes and conductivity of visual pathway in volleyball players. *Journal of Human Kinetic*, 23, 21- 27.

KATKI ORANI CONTRIBUTION RATE	AÇIKLAMA EXPLANATION	KATKIDA BULUNANLAR CONTRIBUTORS
Fikir ve Kavramsal Örgü <i>Idea or Notion</i>	Araştırma hipotezini veya fikrini oluşturmak <i>Form the research hypothesis or idea</i>	Yakup AKTAŞ
Tasarım <i>Design</i>	Yöntem ve araştırma desenini tasarlamak <i>To design the method and research design.</i>	Yakup AKTAŞ
Literatür Tarama <i>Literature Review</i>	Çalışma için gerekli literatürü taramak <i>Review the literature required for the study</i>	Yakup AKTAŞ Ruken YILMAZ
Veri Toplama ve İşleme <i>Data Collecting and Processing</i>	Verileri toplamak, düzenlemek ve raporlaştırmak <i>Collecting, organizing and reporting data</i>	Yakup AKTAŞ Ruken YILMAZ
Tartışma ve Yorum <i>Discussion and Commentary</i>	Elde edilen bulguların değerlendirilmesi <i>Evaluation of the obtained finding</i>	Yakup AKTAŞ Ruken YILMAZ

Destek ve Teşekkür Beyanı/ Statement of Support and Acknowledgment

Bu araştırma Harran Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri (BAP) birimi tarafından 12.12.2022 tarih ve 22265 numaralı proje kapsamında desteklenmiştir.

This research was supported by Harran University Scientific Research Projects (BAP) unit within the scope of project number 22265 dated 12.12.2022

Çatışma Beyanı/ Statement of Conflict

Araştırmacıların araştırma ile ilgili diğer kişi ve kurumlarla herhangi bir kişisel ve finansal çıkar çatışması yoktur.

Researchers do not have any personal or financial conflicts of interest with other people and institutions related to the research.

Etik Kurul Beyanı/ Statement of Ethics Committee

Bu araştırma, Harran Üniversitesi Etik Kurulunun 24.01.2022 tarihli 22.02.21/2 sayılı kararı ile yürütülmüştür.

This research was conducted with the decision of Harran University Ethics Committee dated 24.01.2022 and numbered 22.02.21/2.

This study is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License \(CC BY 4.0\)](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/).

A qualitative inquiry of the value of physical education in primary schools: A call for PE**Yasemin SERBEST¹ , Metin KUŞ¹ , Turgut YILDIRIM¹ , Mehmet Kemal AYDIN¹ **¹Hitit University, Faculty of Sport Sciences, Çorum, Türkiye**Araştırma Makalesi/Research Article****DOI: 10.70736/jrolss.497**

Gönderi Tarihi/ Received:

Kabul Tarihi/ Accepted:

Online Yayın Tarihi/ Published:

11.08.2024

16.01.2025

25.03.2025

Abstract

Physical education and game (PEaG) classes play a vital role in addressing the physiological and developmental needs of children while promoting healthy lifestyles. However, concerns have been raised about the quality of PE instruction in primary education due to the challenges faced by classroom teachers. To address this issue, this study explored the views of educators on the effectiveness of PEaG courses in primary education. A descriptive qualitative research design with purposive sampling strategies was employed. Semi-structured face-to-face interviews were conducted using a questionnaire containing three open-ended questions. Three overarching themes emerged from the data: (1) the challenges and conveniences faced by classroom teachers, (2) the educational value of PEaG, and (3) the urgent need for PEaG specialists. The findings revealed that classroom teachers can develop stronger relationships with students through PEaG classes. However, they often lack the knowledge and skills necessary to deliver effective PEaG instruction. As a result, the findings indicated that PEaG in primary education should be delivered by PEaG specialists rather than classroom teachers.

Keywords: Educators' views, physical education and game course, physical education teachers, primary education***İlköğretimde beden eğitiminin yeri ve önemi üzerine nitel bir araştırma: Beden eğitimi uzmanlarına olan ihtiyaç*****Öz**

Beden Eğitimi ve Oyun (BEvO) dersleri, çocukların fizyolojik ve gelişimsel ihtiyaçlarını karşılamada yanı sıra sağlıklı yaşam tarzlarını da teşvik etmede önemli bir rol oynamaktadır. Ancak, sınıf öğretmenlerinin karşılaştığı zorluklar nedeniyle ilköğretim düzeyindeki BEvO dersi öğretiminin kalite standartları konusunda endişeler ortaya çıkmaya başlamıştır. Bu sorunu ele almak için, araştırma ilköğretimdeki BEvO derslerinin etkililiğine ilişkin eğitimcilerin görüşlerini belirlemeyi amaçlamaktadır. Betimleyici nitel bir desene sahip olan çalışmada amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış üç sorudan oluşan görüşme formu katılımcılara yüz yüze uygulanmıştır. Veri analizi sonucunda üç ana tema ortaya çıkmıştır: (1) sınıf öğretmenlerinin beden eğitimi ve oyun derslerini uygularken karşılaştığı zorluklar ve kolaylıklar, (2) beden eğitimi ve oyun derslerinin eğitsel değeri ve (3) beden eğitimi ve oyun dersi öğretmenine olan acil ihtiyaç. Bulgular, sınıf öğretmenlerinin beden eğitimi dersleri aracılığıyla öğrencilerle daha güçlü ilişkiler geliştirebileceklerini ortaya koymakla beraber kaliteli beden eğitimi ve oyun öğretimi vermek için gerekli bilgi ve becerilere sahip olmadıkları sonucuna ulaşmıştır. Sonuçta, ilköğretim düzeyindeki beden eğitimi ve oyun derslerinin sınıf öğretmenleri yerine BEvO dersi öğretmenleri tarafından verilmesi gerekliliğine vurgu yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Beden eğitimi ve oyun dersi, beden eğitimi öğretmenleri, eğitimcilerin görüşleri, ilköğretim**Sorumlu Yazar/ Corresponded Author:** Turgut YILDIRIM, E-posta/ e-mail: turgutyildirim@hitit.edu.tr

INTRODUCTION

Early childhood is a critical period for the development of basic motor skills. During this time, in addition to basic needs such as food, shelter, and love, play is also essential for child's development (Cihan & Tekçe, 2022; Arslan Kabasakal et al., 2024). Play can be defined as an activity that children engage in for the purpose of having fun and adapting to their social environment (Çar, 2022). Play has been a form of entertainment and learning for children since the beginning of humanity (Çar, 2022). It provides children with natural and active learning environments and helps them to develop a variety of skills, such as communication, self-regulation, and cooperation, both consciously and unconsciously (Ayan & Memiş, 2012). In recent years, there has been a paradigm shift in education towards a more holistic approach that focuses on the development of the cognitive, affective, and psychomotor domains. As a result, educational institutions are now placing a greater emphasis on activities that promote the development of these areas. Physical Education (PE) and play, which have long been considered integrated components of educational programs, play a vital role in promoting not only psychomotor development, but also cognitive, affective, and social development (Serhatlıoğlu & Kalo, 2022).

Physical education worldwide encounters numerous challenges that hinder its effectiveness and accessibility. These include ongoing deficiencies in curriculum time allocation and implementation, coupled with a lack of strict enforcement of legislation regarding school PE provision. Significant inadequacies persist in the supply of facilities and equipment, alongside concerns about teacher availability and quality, characterized by insufficient numbers and a lack of adequately qualified PE teachers (Hardman, 2008). Additional challenges encompass insufficient resources, inadequate teacher training, cultural and social barriers, inconsistent policies and curricula, and the impacts of urbanization and increasingly sedentary lifestyles (ICCSPE, 2014).

Physical Education and Games (PEaG) are essential for meeting physiological needs and contributing to the development of children. According to World Health Organization (WHO) statistics, the prevalence of obesity among children aged 5-19 years worldwide increased from 2.9% in 2000 to 6.8% in 2016 (WHO, 2022). In 2016, more than 340 million children and adolescents aged 5-19 years were overweight or obese. It is recommended physical activity (at least 60 minutes of regular, moderate, or high-intensity activity every day that is developmentally appropriate) and a balanced and healthy diet (carbohydrate, protein, and fat balance) to reduce and prevent overweight and obesity in childhood. In this context, it is aimed

to implement the Diet, Physical Activity (PA), and Global Health Strategy by mobilizing partners such as governments, international organizations, and non-governmental organizations (WHO, 2022). This highlights the importance of PEaG courses in terms of promoting PA since PEaG courses provide individuals with PA experience at an early age (McLennan & Thompson, 2015). In this respect, PEaG is considered a prerequisite for the development of physical and motor skills, personal development, physical awareness, self-confidence, and social skills in many countries. PE teachers are expected to organize sports and physical activities, provide healthy life skills and physical exercise, and motivate students to participate in sports. To meet these expectations, PE teachers must receive continuing professional development (CPD).

The issue of who should deliver PE lessons in primary education, PE teachers or class teachers, is a controversial one with different practices in many European countries. In some countries, class teachers deliver PE lessons, in others PE teachers do, and in still others, both class teachers and PE teachers work together. As outlined in the *Regulation on Pre-School and Primary Education Institutions* (2014) issued by the Turkish Ministry of National Education (MoNE, 2014), PEaG courses in grades 1 and 4 have conducted by Class Teachers (CT). Comparing this issue to European Union (EU) countries PE has seen as a prerequisite for the development of physical and motor skills, personal development, physical awareness, self-confidence, and social skills. Physical Education Teachers (PET) are expected not only to organize sports and PA, but also to provide healthy life skills, physical exercise, and motivate students towards sports. To meet this expectation, PETs must receive Continuing Professional Development (CPD). The issue of conducting PEaG courses in grades 1 and 4 should be the responsibility of PETs or CTs remains controversial with different practices. For instance, in Germany, Ireland, France, Italy, Poland, Portugal, Estonia and Finland only CTs whereas in Belgium, Bulgaria, Greece, Spain, and Latvia PETs conduct PEaG courses (Eurydice, 2013; Hardman & Marshall, 2000; Hardman, 2005). According to Bozdemir et al. (2015), it has concluded that CTs have some professional inadequacies in terms of PE practices, PE pedagogical knowledge and educational value attributed to PEaG courses. Similarly, Çivrilkara et al. (2017), have revealed that CTs although they do not find it appropriate to use PEaG courses compensating for other lessons, still they have been compensating different lessons during the time allocated for PEaG courses. Another study regarding the PEaG courses have shown that CTs are not effective due to the necessary physical environment and especially the lack of suitable materials, and that they aim to complete the missing parts of other lessons during PEaG courses (Dağdelen & Kösterelioğlu, 2015). In this context, PETs have considered

to be effective in the implementation of the PEaG courses, in terms of proficiency, planning and lesson preparation, pedagogical knowledge, PE strategy, methods and techniques, material use, in class practices, classroom management, assessment and evaluation (Genç, 2021). During PEaG courses students have spent the majority of the time standing up, playing in door games, and CTs do not encourage PA. It has been concluded that the practices of the class teachers are insufficient in terms of the implementation of the PEaG courses and encouraging the students to PA (Yon & Saraç, 2022). In addition, it has suggested that the PEaG courses should be compulsory and conducted by PETs in all preschools considering the characteristics of the preschool age group, PE strategies and teaching methods (Cihan & Tekçe, 2022).

The greatest barriers affecting CTs to conduct successful PEaG courses are categorized as teacher related or institutional. The major adverse effects of these barriers are evident in reduced time spent conducting PEaG courses of questionable quality (Morgan & Hansen, 2008a). Moreover, PEaG courses: (1) offers children chances to enhance fitness and engage in activity to combat with obesity and sedentary behaviour, (2) fosters positive effects on learning and behavior within classroom settings, and (3) assists children in enhancing social skills while providing unique learning opportunities for some to achieve success (Morgan & Hansen, 2008b). Educators believed that PEaG was somewhat successful in achieving outcomes relating to PA, self-esteem, motor skills and fitness. Additionally, PEaG was effective as a vehicle for PA and positively impacted learning and behaviour in the classroom. However, the delivery of PEaG by class teachers has little educational value (Morgan & Hansen, 2008a). In line with this it was indicated that CTs were not adequately planning, implementing, assessing, reporting, or evaluating PEaG courses (Morgan & Hansen, 2007). In approximately half of the European Union countries, compulsory PE at the primary school level constitutes around 10% of the total instructional time. Teachers play a significant role in implementing the objectives of PEaG courses in schools. PETs are expected not only to organize and implement sports and physical activities but also to possess the necessary skills for healthy living, motivate young individuals for physical exercise, and engage them in various sports. Considering the increasing expectations from PEaG courses, the question of whether the responsibility lies with the CTs, or PETs has become an issue. At the primary school level, there are three solutions to this problem, depending on the school's conditions PEaG courses can be conducted by either the CTs, the PETs, or both (Eurydice, 2013).

In this context, Primary education is a period in which children have critical developmental stages and acquire basic skills. In addition, PEaG courses are very important for

children to develop as a whole in terms of social, emotional, mental and psychomotor skills in this period. Furthermore, PEaG courses have a very important role in meeting the physiological and developmental needs of children and in developing healthy living and nutritional skills. According to the regulations, PEaG courses are conducted by CTs in primary education. However, it is emphasized by the studies in the literature that class teachers are not equipped to conduct PEaG courses. For this reason, the quality of PEaG courses in primary schools has been questioned because of the difficulties that CTs experience when conducting this course. For the development of efficient PEaG courses, it is inevitable that PETs conduct PEaG courses in primary education. Additionally, it is crucial to enhance the quality of Physical Education Teacher Education (PETE) programs and Continuing Professional Development (CPD), for pre-service teachers. The study aimed to investigate educators' perspectives regarding the effectiveness of PEaG courses in primary education. Specifically, the study aimed to address the following hypotheses.

Hypothesis 1: Class teachers (CTs) experience both obstacles and benefits that significantly influence their implementation of Physical Education and Game (PEaG) courses in primary education.

Hypothesis 2: PEaG courses in primary education are effective in enhancing students' physical, social, and cognitive development.

Hypothesis 3: PEaG courses implemented by physical education teachers (PETs) in primary education demonstrate higher effectiveness compared to those implemented by classroom teachers.

1. What are the obstacle benefits experienced by CTs while implementing a PEaG courses?

2. What are your views on the effectiveness of the PEaG courses in primary education?

3. What are your views on the PEaG courses being implemented by PETs in primary education?

METHOD

This current qualitative descriptive study utilized qualitative content analysis to explore educators' perspectives regarding the efficacy of the PEaG course. Descriptive research was employed to offer clear depictions of educators' experiences and viewpoints, especially in domains where limited information exists concerning the subject of investigation (Sandelowski

2010). A qualitative descriptive design operates on the premise that the subjective essence of participants' encounters holds the utmost relevance, and that the diverse array of participant experiences directly shed light on the research inquiries (Bradshaw et al., 2017). Descriptive research aims to meticulously depict a phenomenon and its attributes, ensuring clarity and precision. Techniques for descriptive data analysis encompass the examination, depiction, and condensation of events or phenomena, drawing insights from data acquired via interviews or first-hand field observations (Damayanti et al., 2022). Qualitative descriptive research generates data that describe the "who, what and where" of events or experiences from a subjective perspective (Kim et al. 2017). From a philosophical perspective, this approach aligns with constructionism and critical theories that use interpretative and naturalistic inquiry methods (Lincoln & Guba, 1985). Educators' viewpoints on the efficacy of the PEaG course in primary education were gathered through a questionnaire comprising three open-ended inquiries. The objective of this descriptive qualitative research was to provide a detailed portrayal of a phenomenon and its attributes. Consequently, the current study focuses more on comprehending "what" has occurred, rather than explore the complexities of "how" or "why" it transpired (Gall et al., 2007).

Research group

Most qualitative research employ nonprobability sampling techniques, and descriptive qualitative studies commonly utilize purposive sampling strategies (Palinkas et al, 2015). Purposive sampling entails the deliberate selection of participants with relevant knowledge and experience pertinent to the subject under scrutiny (Ritchie et al., 2003). It is a method used in qualitative research to intentionally select individuals who possess specific characteristics, knowledge, experiences or other relevant criteria (Creswell, 2012; Yıldırım & Şimşek, 2013). Within the realm of qualitative research, data saturation is conventionally deemed a pivotal determinant for establishing sample size, a parameter contingent on both the research design and the extent of the target population (Fusch & Ness, 2015). Therefore, this study's sample comprises eleven educators working in public schools in Çorum in Central Anatolia in Türkiye. The educators participating in this study were given code numbers P1 to P11. As indicated in Table 1, the age of the participants varied between 35 and 52 years, with an average age of 44.4. Nine participants were male, while two were female. Regarding educational experience, the minimum observed was 12 years, the maximum was 31 years, and the average educational experience was 20.7 years. Five of the participants worked at an academic high school, three at a secondary school, and three at a primary school.

Table 1. Characteristics of participants

Participant Number	Age	Gender	Professional Tenure	School Type	Duty	Educational Status
P1	51	M	31	Primary School	Class Teacher	BD
P2	35	M	12	Primary School	Class Teacher	BD
P3	47	M	21	High School	PES Teacher	BD
P4	48	M	27	High School	Vice Principal	BD
P5	52	M	29	Secondary School	PES Teacher	BD
P6	47	M	21	High School	PES Teacher	BD
P7	44	M	17	High School	PES Teacher	BD
P8	36	M	14	Primary School	Vice Principal	MA
P9	47	M	24	High School	PES Teacher	PhD
P10	39	F	12	Secondary School	Vice Principal	BD
P11	43	F	20	Secondary School	PES Teacher	BD

Data collection/processing method

Eleven educators specializing in Physical Education and Sports (PES) were meticulously selected and invited to participate in this research. The principal data collection method was semi structured s questionnaires. Participant interviews held face-to-face during June 2023 to July 2023. The interview sessions last 20 to 30 minutes and were meticulously recorded for transcription purposes. The interview protocol had five demographic questions (age, gender, teaching experience, educational background, and role) in addition to three open-ended questions. These interview questions were formulated to get participants’ perceptions regarding the value of the PEaG course in primary education. The research was conducted in the ethical principles delineated in the Declaration of Helsinki. Each participant provided written consent form, signifying their voluntary participation. Participants are free to withdraw from the interview at any time. Additionally, before starting to conduct study, a letter of approval was granted by the Ethics Committee Review Board of the affiliated university (2023-05).

Qualitative descriptive research seeks to reveal fundamental aspects of phenomena, searching the “who, what and where” dimensions (Sandelowski, 2010). Face-to-face interviews are often considered the most appropriate strategy for this type of research. Therefore, the most commonly used data collection method is semi structured individual face-to-face interviews (Kim et al., 2017). For this study, information was gathered via in-person interviews employing a semi structured questionnaire which consists of three main questions along with probe questions. After drafting the questions, expert opinions were obtained, and a pilot test was conducted. Feedback from the pilot test participants was recorded in written form, which led the researchers to refine or modify the questions to align with the raised considerations (Creswell, 2015; Lune & Berg, 2017). The first question focuses on the challenges and

opportunities class teachers encounter while implementing PEaG course. The second question explores the effectiveness of PE in primary education. The third question seeks educators' perspectives on the PEaG course delivered by physical education and sports (PES) teachers.

Data analysis

In qualitative descriptive research, data analysis is a data-driven process that does not rely on a preexisting theoretical framework. The information underwent qualitative content analysis, a collection of methods employed to analyze textual data and reveal underlying themes (Braun & Clarke, 2022). The key characteristic of these techniques is the systematic process of coding, examining meaning, and providing a description of the social reality through the creation of themes (Gall et al., 1996). In this study, the process of descriptive qualitative data analysis included the classification of data, and the determination of major themes (Creswell, 2015; Lune & Berg, 2017). In this study, the data analysis process followed seven steps: (1) Transcribing and sorting the data: The data were first transcribed into a written format and then sorted into meaningful units, such as sentences, paragraphs, or themes. (2) Giving codes to the initial data obtained from interviews: The coded data were then examined to identify patterns and commonalities. (3) Adding comments/reflections etc. The coded data were then annotated with comments and reflections to provide additional insights into the data. (4) Trying to identify similar phrases, patterns, and themes: The coded data were then analyzed to identify similar phrases, patterns, and themes. (5) Taking these patterns, and themes to help focus the next wave of data collection: The identified themes were then used to focus the next wave of data collection, which helped to ensure that the data were relevant to the research questions. (6) Gradually elaborate a small set of generalizations that cover the consistencies you discern in the data: The identified themes were then used to develop a small set of generalizations that covered the consistencies in the data. (7) Linking these generalizations to a formalized body of knowledge in the form of constructs or theories: The generalizations were then linked to a formalized body of knowledge in the form of constructs or theories (Berg & Lune, 2015; Creswell, 2015). The data analysis process conducted manually by the researchers and involves transcribing and organizing data, assigning codes to interview findings, and incorporating comments/reflections. It also entails identifying recurring phrases, patterns, and themes, which guide subsequent data collection efforts. From these patterns and themes, one gradually develops a concise set of generalizations that reflect consistent findings. Finally, these generalizations are linked to established constructs or theories within formalized knowledge frameworks (Creswell, 2015; Lune & Berg, 2017).

Ensuring the trustworthiness of findings from a qualitative descriptive study is of paramount importance, as with any research design. Lincoln and Guba (1985) identified four key criteria of trustworthiness, namely credibility, dependability, confirmability, and transferability. To ensure the trustworthiness of the study, the researchers employed a detailed protocol for data collection, and all transcripts were returned to the participants for review and correction.

FINDINGS

In this section of the study, there are three overarching themes based on the initial coding: (a) Hurdle and Impetus for Class Teachers; (b) Educational Value of PEaG, and (c) Urgent Need for PES Specialists.

Theme 1: Hurdle or impetus for class teachers

When teachers were asked to share what obstacles and benefits, they had while teaching PEaG lessons in primary education. They had plenty of things in their minds that they spoke of. Teachers most commonly spoke of about three specific obstacle areas including: lack of PEaG competencies, failure to explore and direct skills, and lack of knowledge on anatomical features and three benefit areas including: having fun together and strengthening the bond between them, opportunity to get to know their students better, and opportunity to complete the subjects they lack in PEaG lessons.

Table 2. Theme 1 Hurdle and impetus for CTs

Theme 1	Sub-Theme	Codes	Participants	f
Hurdle and Impetus for CTs	Challenges	Lack of PEaG competencies	P1, P2, P3, P4, P5, P8	6
		Fail to explore and direct skills	P2, P7, P9	3
		Lack of knowledge on anatomical features	P4, P9, P11	3
	Opportunities	Insufficient sports activities	P1, P10	2
		Have fun together and strengthen relationship	P1, P9	2
		Get to know students well	P2, P8	2
		Complete the subjects they lack in	P3,P6,P7	3
Total			21	

The major obstacles that the teachers mentioned were; lack of knowledge of PEaG competencies, failure to explore and direct the skills of primary school students, lack of knowledge of the anatomical features and physical development of students in primary school. (P1) *“Class teachers are inadequate to reveal the talent and to perform sport activities. They do not have a rich educational game repertoire”*

(P2) *“Class teachers are not able to guide students in line with their abilities and they are insufficient in diversifying the games suitable for the level of the children”.*

(P3) *“Class teachers might encounter many problems in terms of physical, practice, giving importance to the lesson, and lack of professional competencies in physical education”*

(P4) *“There was a high probability of inaccurate or incomplete knowledge due to the lack of detailed information on physical education, muscle group structure, anatomical features etc.”*

(P5) *“Physical education activities, sports activities and games require physical disposition. If the sports instructors are not specialists in sport teaching, they cannot teach the correct movements. In addition, movement, game and sportive studies are a science, so everyone should do their own work. Class teachers cannot meet children’s energy expectations and excitement of rich play”.*

(P8) *“Class teacher may experience a lack of theoretical knowledge. He may have difficulty organizing the activities that he can do with the physical facilities of the school. After the lessons taught in the classroom environment, the physical education lesson may be perceived as a resting time, and they may have difficulty in motivating the lesson”.*

The major benefits that the teachers mentioned were; having fun together and strengthening the bond between them, the opportunity to get to know their students better, and the opportunity to complete the subjects they lack in PEaG lessons.

(P7) *“Class teachers usually complete the subjects they lack in physical education and game classes”.*

(P9) *“Class teachers can communicate more strongly with their students, have fun together and strengthen the bond between them. Since the students will move freely during the game, they can have the opportunity to get to know their students better. For example, who is more ambitious, who is more challenging, who is passive, who has a leader spirit, and who has self-confidence. Class teachers can use physical education and games to discipline students and to teach the classroom rules”.*

(P11) *“A teacher may experience a lack of theoretical knowledge”.*

As it can be inferred from the teacher’ views class teachers have many obstacles to applying PEaG lessons. Among these obstacles we can mention class teachers’ inadequacy in

conducting PEaG lessons, their inability to detect talent and their absence of professional competencies. For the benefits, we can simply mention having strong bonds and relationships with students and the chance to compensate for missing issues in other subjects.

Theme 2: Educational value of PEaG

The second theme focuses on issues that related to the educational value of PEaG lessons in primary education. In teacher responses, we conclude that there are three specific educational value areas: developing cognitive, affective, and psychomotor skills holistically, gaining life skills, and contributing to personality development. Teachers mentioned the educational value of PEaG lessons which are developing cognitive, affective, and psychomotor skills holistically, gaining life skills, and contributing to personality development.

Table 3. Theme 2 Educational Value of PEaG

Theme 2	Sub-Theme	Codes	Participants	f	
Educational Value of PEaG	Life Skills	Decision making	P1, P2, P11	3	
		Being responsible	P1, P3	1	
		Self confidence,	P1, P3,P10	3	
		Self regulation	P1,P2	2	
		School adaptation	P1, P3	2	
		Cooperation	P1,P2,P7	3	
		Socialization	P1,P4	2	
	Personality development	Integrated CAP (cognitive affective psychomotor) Skills	P3, P7,P8,P9	4	
		Intrinsic motivation	P8, P10	2	
		Psychological resilience	P9	1	
		Leadership	P2,P8	2	
		Keeping away bad habits	P1,P2,P3	3	
		Body management	P3, P6, P7, P9	4	
		Total			33

(P3) *“Children feel the need to engage in movement-based activities such as running, jumping, and climbing by nature. An important part of this need is met in physical education and game classes. Physical education and play are to improve the physical and mental health of the child and to make his will strong. Strengthening the will of the child, provides the development of self-confidence and the maturation of his personality. By activating the hidden talents and constructive aspects of the person, it makes spiritual and social development possible as well as physical development”.*

(P9) *“When we look at the age groups of students in primary education, we know that sportive skills such as muscle development, hand-eye coordination, quickness and agility and cognitive skills such as attention concentration develop greatly in these age periods. That is why physical education and game lessons are very effective in gaining*

all these skills. Many skills such as speed, quickness, hand-eye-foot coordination, balance, endurance, and reaction, show the greatest development in primary school age. Students who have not acquired these skills in this period may have to struggle with inactivity and obesity in the future. When physical education and game lessons are taught by experts in the field, they will automatically be gained in terms of cognitive and mental development such as psychological resilience, problem solving, attention concentration, focus, decision-making skills, perception and even coping with stress, due to the nature of the game and sports. Teachers often cited improving the physical and mental health of the child, to make his will strong. Strengthening the will of the child provides the development of self-confidence and the maturation of his personality. By activating the hidden talents and constructive aspects of the person, it makes spiritual and social development possible as well as physical development”.

(P7) *“Physical education and game lessons are found at the primary school level, where the child’s need for movement and play is the highest. With this course, new skills are acquired, and they learn to use the acquired skills fluently and correctly. In addition, the physical education and game lessons applied in primary education play an important role in the development of the students’ motor skills and abilities. Since they adopt a sedentary monotonous lifestyle that spends more time in virtual environments only in front of the mobile phone and computer, physical education and game lessons contribute to both eliminating these negativities and their socialization as they interact and communicate with other students through the game. It contributes positively to his physical, social, and spiritual development and has a positive reflection on his academic success. In addition, it helps the student discover his talent and directs him to a sports branch suitable for his talent, and he can be given the right direction in sports life”.* Teachers often stressed the importance of gaining life skills through physical education and game lessons.

(P10) *“Physical education and game lessons contributed to the development of life skills such as school adaptation, endearing school, socialization, friendship, cooperation, being responsible, self-confidence, conflict resolution, decision making, creative thinking, and intrinsic motivation”.*

P(11) *” It enhances attention and strategic decision-making ability”.*

As can be understood from the teachers' views the educational values of PEaG lessons lies in the holistic development of cognitive, affective, and psychomotor skills, social and sportive skill acquisition, and psychological resilience.

Theme 3: Urgent need for PES specialists

Theme three focused on the urgent need for PES specialists. In teacher responses, we conclude that there are three specific urgent need areas: physical education requires expertise, contributes to gaining fundamental sports skills, and contributes to raising a healthier society. Teachers mentioned urgent needs including that physical education requires expertise, contributes to gaining fundamental sports skills, contributes to a healthier society.

Table 4. Theme 3 need for PES specialists

Theme 3	Sub-Theme	Codes	Participants	f
Need for PES Specialists	PES requires expertise	Critical period in child development	P3, P5,P7	3
		Exploring talents	P5, P7, P11	3
		Talents management	P4, P7,P10	3
		Anatomical support	P4, P5	2
	Sport skills & healthier society	Enjoyable Lesson	P1,P5,P8	2
		Acquisition of fundemantal skills	P1, P9, P11	3
		Awareness of health	P4, P5,P9	3
		Early detention of physical problems	P5,P9	2
Total				21

(P3) *“I think that physical education teachers should be involved in physical education and game classes because it is a field that requires expertise and in order not to miss critical periods in children’s development. Training by experts in the field will make it easier for children to take the basics of sports branches correctly and to direct them to sports branches in line with their abilities”.*

(P5) *“Children have become addicted to phones and tablets because they cannot throw out the energy, they need to throw away in their playing ages. Like every field, it starts from the core, that is, from the primary school in sports. Children with good basic sports skills are those who develop both physical and personality traits more robustly. Early detection of gifted children, early removal of posture and movement disorders, or early detection and correct diagnosis and treatment are sought. In addition, cooperation, leadership, adaptability, and decision-making skills develop. I believe that there should be a department called primary school physical education teacher in universities. This step is the beginning of everything.*

Teachers mostly stated that in many developed countries in the world and in all private schools in our country, physical education and sports teachers attend these physical education and sports from kindergarten. It must be so; a class teacher will never be able to teach this lesson as effectively and as entertainingly as a physical education and sports teacher. This field requires basic skills and special talent. It will contribute to raising a healthier generation and a healthier society by teaching more fun and more diverse lessons with teachers who are more equipped and skilled in learning outcomes, and by making young students get the habit of doing sports. It can be kept away from bad habits by gaining the habit of doing sports. Thus, a separate contribution is made to the country's economy. The first and most important step will be taken in the subject of (P9) *"Giving citizens of all ages the ability to do sports on their own", which is one of the main objectives of physical education classes"*.

As can be concluded from the teachers' views, there is an urgent need for PES specialists in primary education. The main urgent needs are that it is a field that requires expertise and fosters fundamental skills and a healthier society.

DISCUSSION AND CONCLUSION

Physical Education and Games (PEaG) courses in primary education shed light on the challenges and advantages that teachers face in this context. The findings from teachers' accounts emphasize several key points regarding the hardships and conveniences they encounter while teaching PEaG courses. The obstacles identified, such as a lack of PEaG competencies, difficulties in exploring and directing skills, and insufficient knowledge of anatomical features and physical development, underline a significant need for teacher professional development and support in the realm of physical education. The teachers' descriptions of the challenges they face indicate a prevailing issue of inadequate training and competencies among class teachers in delivering effective PEaG courses. The reference to the absence of a robust repertoire of educational games and the inability to guide students based on their abilities highlights a gap in teacher preparation. Similarly, a study has shown that classroom teachers involved in the PEaG courses have expressed challenges in achieving desired outcomes due to inadequate physical environments and a notable lack of appropriate materials. These teachers have reported that they often allocate class time to compensate for unmet learning objectives from other subjects, thereby impacting the effectiveness of the PEaG curriculum (Çivrilkara et al., 2017). This observation calls for a comprehensive review of teacher training programs to incorporate specialized pedagogical approaches for physical

education. Integrating workshops, courses, and resources focused on PEaG teaching strategies, child development, and anatomy could better equip CTs to confidently engage students in PA. The comments made by teachers about their inability to detect and nurture students' talents in sports and PAs point to a missed opportunity for holistic development. Another study concurrently discovered findings regarding the lack of confidence and qualifications of CTs in delivering PEaG courses (Morgan & Bourke, 2008). Teachers play a crucial role in identifying and nurturing diverse talents among students. Addressing this obstacle requires not only enhancing teachers' observational skills but also providing them with the tools and guidance to support students' potential in various physical domains. The notion that physical education is a specialized field requiring expertise is noteworthy. While CTs excel in various academic subjects, the unique demands of PEaG courses necessitate specialized knowledge. This observation underscores the importance of considering dedicated physical education specialists or collaborating with external sports instructors to provide students with comprehensive and accurate guidance. This aligns with the discovery that PEaG courses served as an effective means for promoting PA and had a positive influence on classroom learning and behavior. However, the delivery of PEaG courses by CTs little educational value (Morgan & Hansen, 2008a). On the other hand, the benefits identified by teachers highlight the positive outcomes that can emerge from the challenges they face while teaching PEaG courses. The teachers' mention of having fun together and strengthening bonds with students through physical activities underscores the potential of PEaG courses to foster stronger teacher-student relationships (Morgan & Hansen, 2008b). Engaging in active play provides a unique opportunity for teachers to connect with their students on a more personal level, enhancing rapport and mutual understanding. The benefit of gaining insight into students' personalities, leadership qualities, and levels of self-confidence through physical activities is noteworthy. This deeper understanding can aid CTs in tailoring their teaching approaches to meet individual students' needs more effectively, contributing to a more holistic education experience.

PEaG courses play a significant role in the holistic development of primary school students. The educational value of PEaG lessons in terms of developing cognitive, affective, and psychomotor skills, acquiring life skills, and contributing to personality development. The insights provided by teachers underscore the multifaceted benefits of PEaG courses Through PEaG courses, students engage in a range of motor skills such as coordination, balance, and agility. These activities stimulate psychomotor development, enhancing physical fitness and motor skills (Gallahue & Ozmun, 2021). Moreover, PEaG courses offer opportunities for

cognitive development. As students participate in games, they are required to make quick decisions, strategize, and adapt to changing situations. This dynamic nature of games enhances cognitive skills such as attention, problem-solving, and decision-making (Sibley & Etnier, 2003). The affective domain is also addressed through PEaG courses. Regular PA has been linked to improved emotional well-being and self-esteem (Biddle & Asare, 2011). Engaging in PA within a supportive environment fosters positive affective development, contributing to self-confidence and emotional resilience. The teachers' insights regarding socialization and skill acquisition align with social learning theory. According to Bandura (1977), individuals learn through observation and imitation. PEaG courses provide a platform for students to interact with peers, cooperate, and compete in a structured setting. This interaction nurtures social skills such as communication, teamwork, and conflict resolution (Martinek & Hellison, 1997). Furthermore, the acquisition of sport-specific skills is critical during the primary school years. Research suggests that these skills are best developed during childhood, and a lack of skill acquisition during this period can lead to long-term consequences. PEaG courses, facilitated by experts, offer opportunities for students to master sport-related skills and increase their physical literacy. The teachers' emphasis on psychological resilience and personality development echoes the notion of "resilience through sport". Engaging in PEaG courses fosters a sense of mastery, which contributes to enhanced self-esteem and coping skills. Over-coming challenges and setbacks in PA can translate to resilience in other aspects of life.

Physical Education and Sports (PES) play a pivotal role in shaping the physical, mental, and social development of children. The voices of educators resound with a unanimous call for a greater emphasis on PES specialists in primary education. The urgent needs highlighted by teachers can be distilled into three core areas: the requirement for expertise, the cultivation of fundamental sports skills, and the contribution to building a healthier society. Teachers assert that PES is a domain that demands specialized knowledge and proficiency. Just as subject-specific teachers are essential for academic subjects, PES specialists are crucial for imparting comprehensive physical education. Educators emphasize that critical periods in children's development should not be overlooked. Concurrent results have been found in a study that proper guidance and training from experts are vital to ensure that children correctly acquire the foundational skills of various sports branches (DeCorby et al., 2005). The expertise of PES specialists facilitates the identification and correction of posture and movement disorders, thus contributing to the holistic growth of children. Modern lifestyles have led to a concerning trend of sedentary behaviour among children, often attributed to excessive screen time. Teachers

argue that PES classes, starting from primary school, serve as a potent remedy to counter this issue. By instilling fundamental sports skills early in life, children are better equipped to lead active, healthy lives. Beyond physical fitness, these skills foster character traits such as cooperation, leadership, adaptability, and decision-making. Similarly, PES specialists are seen as pivotal in nurturing these skills, helping children discover their talents, and guiding them towards suitable sports branches (Morgan & Hansen, 2008a). The call for PES specialists is also driven by the belief that a healthier society begins with the education system. Teachers underline the contrast between countries that prioritize PES specialists from kindergarten and the holistic benefits such an approach yield. PES specialists, through engaging and entertaining lessons, not only teach sports but also give a lifelong passion for PA. Similarly, students develop the habit of sports, and there is a tangible potential to reduce the burden of preventable health issues, thus positively impacting the economy and society at large (Morgan & Hansen, 2008b).

The experiences shared by class teachers regarding the hurdles and conveniences of teaching PEaG courses in primary education highlight the need for comprehensive reform in teacher training and support. Addressing the identified obstacles through specialized training, collaborative efforts with physical education specialists, and targeted resources can contribute to a more effective and enriching physical education experience for primary school students. Moreover, the benefits of fostering strong teacher-student relationships, gaining insights into students' holistic development, and bridging gaps in other subjects emphasize the multifaceted advantages of integrating physical education into the primary curriculum. Primary physical education stands as a crucial element within the curriculum, presenting distinct challenges for those engaged in its instruction (Adamčák et al., 2023). Similarly, Dobell et al. (2021) underscored the presence of significant multifaceted barriers confronting educators as they try to facilitate adequate PA among children, among which is a lack of confidence to teach PE (Lynch, 2015).

As a result, the pearls of PEaG courses for CTs are that they have the chance to get to know students better by establishing communication with them. However, they have many pitfalls for instance they are not well equipped to meet the needs of the students and they do not have competencies to reveal abilities. Moreover, the PEaG courses give students the opportunity to develop as a whole in primary education, and it also improves their social and sport skills.

Recommendations

CTs face significant challenges in implementing PEaG due to their lack of theoretical knowledge and practical skills. This highlights the urgent need for in service training, as well as enhanced Physical Education Teacher Education (PETE) programs and Continuous Professional Development (CPD) opportunities. Policymakers and educators must recognize the critical role of physical education in fostering life skills and shaping the personality development of students. To build a healthier and more active society, it is essential to prioritize physical education in primary schools and ensure that qualified professionals take the lead in its implementation. The insights provided by the teachers' perspectives in this study offer valuable implications for both education policymakers and practitioners.

REFERENCES

- Adamčák, S., Marko, M., & Bartík, P. (2023). Teachers' preferences of teaching primary physical education: curriculum preferences. *Pedagogy of Physical Culture and Sports*, 27(1), 63-70. <https://doi.org/10.15561/26649837.2023.0108>
- Arslan Kabasakal, S., Gökşin, Ş. Ö., Keskin, B., & Güvendi, B. (2024). Does basketball training increase balance scores in children . *Pedagogy of Physical Culture and Sports*, 28(1), 63–71.
- Ayan, S., & Memiş, U. A. (2012). Erken çocukluk döneminde oyun. *Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi*, 14(2), 143-149.
- Bandura, A. (1977). *Social Learning Theory*. USA: Prentice Hall.
- Biddle, S. J., & Asare, M. (2011). Physical activity and mental health in children and adolescents: a review of reviews. *British Journal of Sports Medicine*, 45(11), 886-895. <https://doi.org/10.1136/bjsports-2011-090185>
- Bozdemir, R., Çimen, Z., Kaya, M., & Demir, O. (2015). Sınıf öğretmenlerinin beden eğitimi ve spor dersinde karşılaştıkları problemler (Tokat İli Örneği). *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2015 (5), 221-234. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/goputeb/issue/34517/384589>
- Bradshaw, C., Atkinson, S., & Doody, O. (2017). Employing a qualitative description approach in health care research. *Global Qualitative Nursing Research*, 24(4). <https://doi.org/10.1177/2333393617742282>
- Braun, V., & Clarke, V. (2022). Conceptual and design thinking for thematic analysis. *Qualitative Psychology*, 9(1), 3. <https://doi.org/10.1037/qup0000196>
- Çar, B. (2022). Sınıf öğretmenlerinin beden eğitimi dersi ve oyun kavramı ile ilgili algılamalarının incelenmesi. *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 20(3), 105-117. <https://doi.org/10.33689/spormetre.1091870>
- Cihan, B. B., & Tekçe, H. K. (2022). Okulöncesi öğrenim gören öğrenci velilerinin beden eğitimi ve oyun dersine yönelik düşüncelerini keşfetmek. *Akdeniz Spor Bilimleri Dergisi*, 5(1), 132-150. <https://doi.org/10.38021/asbid.1086931>
- Çivril-Kara, R., Küçük Kılıç, S., & Öncü, E. (2017). Sınıf öğretmenlerinin oyun ve fiziki etkinlikler dersi hakkındaki görüşleri. *Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi: Teori ve Uygulama*, 8(15), 18-46.
- Creswell, J. W. (2015). *Educational research: Planning, conducting, and evaluating quantitative and qualitative research*. USA: Pearson.

- Dağdelen, O., & Kösterelioğlu, İ. (2015). İlkokullardaki oyun ve fiziki etkinlikler dersinin öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* (19), 97-128. <https://doi.org/10.14520/adyusbd.35272>
- Damayanti, IAKW., Suardani, M., & Sagitarini, L. L. (2022). *The local culinary potential to support tourism in Peraan Village Bali*. In International Conference on Applied Science and Technology on Social Science, 315-321. Atlantis Press. <https://doi.org/10.2991/assehr.k.220301.052>
- DeCorby, K., Halas, J., Dixon, S., Wintrup, L., & Janzen, H. (2005). Classroom teachers and the challenges of delivering quality physical education. *The Journal of Educational Research*, 98(4), 208-221. <https://doi.org/10.3200/JOER.98.4.208-221>
- Dobell, A., Pringle, A., Faghy, M. A., & Roscoe, C. M. (2021). Educators perspectives on the value of physical education, physical activity and fundamental movement skills for early years foundation stage children in England. *Children*, 8(5), 338. <https://doi.org/10.3390/children8050338>
- Eurydice (2013). *Physical education and sports in schools in Europe. Eurydice report*. Luxembourg: Publications Office of the EU.
- Fusch, P. I., & Ness, L. R. (2015). Are we there yet? Data saturation in qualitative research. *Walden Faculty and Staff Publications*, 20, 1408–1416. <https://doi.org/10.46743/2160-3715/2015.2281>
- Gall, M. D., Borg, W. R., & Gall, J. P. (1996). *Educational research: An introduction*. UK: Longman Publishing.
- Gallahue, D. L., & Ozmun, J. C. (2021). *Understanding Motor Development: Infants, Children, Adolescents, Adults*. New Jersey, NY: Jones & Bartlett Learning.
- Genç, M. (2021). *Sınıf öğretmenleri ve beden eğitimi öğretmenlerinin beden eğitimi ve oyun dersi yeterliliklerinin incelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi. Kocaeli Üniversitesi].
- Hardman, K. and Marshall, J.J. (2000). *World-wide survey of the state and status of school physical education, Final Report*. Manchester, University of Manchester.
- Hardman, K. (2005). *Global vision of the situations, trends and issues of sport and physical education in schools*. Paper presented at the International Conference on Sport and Physical Education. Bangkok, Thailand, 30 October-2 November.
- Hardman, K. (2008). Physical education in Schools: A global perspective. *Kinesiology* 40(1), 5-28.
- ICCPS (2014). UNESCO. World-wide survey of school physical education report. www.iccsspe.org
- Kim, H., Sefcik, J. S., & Bradway, C. (2017). Characteristics of qualitative descriptive studies: A systematic review. *Research in Nursing & Health*, 40(1), 23-42. <https://doi.org/10.1002/nur.21768>
- Lincoln, Y. S., & Guba, E. G. (1985). *Naturalistic inquiry*. UK: Sage.
- Lune, H., & Berg, B. L. (2017). *Qualitative research methods for the social sciences*. USA: Pearson Education.
- Lynch, T. (2015). Health and physical education (HPE): Implementation in primary schools. *International Journal of Educational Research*, 70, 88-100. <https://doi.org/10.1016/j.ijer.2015.02.003>
- Martinek, T. J., & Hellison, D. R. (1997). Fostering resiliency in underserved youth through physical activity. *Quest*, 49(1), 34-49. <https://doi.org/10.1080/00336297.1997.10484222>
- McLennan, N., & Thompson, J. (2015). *Quality physical education (QPE): Guidelines for policy makers*. Unesco Publishing.
- MoNE (2014). Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliği. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=19942&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5> Erişim Tarihi:11/05/2023
- Morgan, P., & Bourke, S. (2008). Non-specialist teachers' confidence to teach PE: the nature and influence of personal school experiences in PE. *Physical Education and Sport Pedagogy*, 13(1), 1-29. <https://doi.org/10.1080/17408980701345550>

- Morgan, P., & Hansen, V. (2007). Recommendations to improve primary school physical education: Classroom teachers' perspective. *The Journal of Educational Research*, 101(2), 99-108. <https://doi.org/10.3200/JOER.101.2.99-112>
- Morgan, P. J., & Hansen, V. (2008a). Classroom teachers' perceptions of the impact of barriers to teaching physical education on the quality of physical education programs. *Research Quarterly for Exercise and Sport*, 79(4), 506-516. <https://doi.org/10.1080/02701367.2008.10599517>
- Morgan, P. J., & Hansen, V. (2008b). Physical education in primary schools: Classroom teachers' perceptions of benefits and outcomes. *Health Education Journal*, 67(3), 196-207. <https://doi.org/10.1177/0017896908094637>
- Palinkas, L. A., Horwitz, S. M., Green, C. A., Wisdom, J. P., Duan, N., & Hoagwood, K. (2015). Purposeful sampling for qualitative data collection and analysis in mixed method implementation research. *Administration and Policy in Mental Health and Mental Health Services Research*, 42(5), 533-544. <https://doi.org/10.1007/s10488-013-0528-y>
- Ritchie, J., Lewis, J., Nicholls, C. M., & Ormston, R. (2003). *Qualitative research practice* (757). UK: Sage.
- Sandelowski, M. (2010). What's in a name? Qualitative description revisited. *Research in Nursing & Health*, 33(1), 77-84. <https://doi.org/10.1002/nur.20362>
- Serhatlıoğlu, B., & Kalo, F. (2022). İlkokul öğrencilerinin beden eğitimi ve oyun dersine ilişkin görüşleri. *Turkish Journal of Educational Studies*, 9 (2), 133-157. <https://doi.org/10.33907/turkjes.899332>
- Sibley, B. A., & Etnier, J. L. (2003). The relationship between physical activity and cognition in children: A meta-analysis. *Pediatric Exercise Science*, 15(3), 243-256.
- World Health Organization. (2022). *World health statistics*. <https://www.who.int/data/gho/publications/world-health-statistics>. Erişim Tarihi:11/05/2023
- Yon, K., & Saraç, L. (2022). Sınıf öğretmenlerinin 4. Sınıf beden eğitimi ve oyun dersindeki fiziksel aktivite uygulamaları. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 47(211). <http://dx.doi.org/10.15390/EB.2022.11438>

KATKI ORANI CONTRIBUTION RATE	AÇIKLAMA EXPLANATION	KATKIDA BULUNANLAR CONTRIBUTORS
Fikir ve Kavramsal Örgü <i>Idea or Notion</i>	Araştırma hipotezini veya fikrini oluşturmak <i>Form the research hypothesis or idea</i>	Yasemin SERBEST Turgut YILDIRIM
Tasarım <i>Design</i>	Yöntem ve araştırma desenini tasarlamak <i>To design the method and research design.</i>	Metin KUŞ Mehmet Kemal AYDIN
Literatür Tarama <i>Literature Review</i>	Çalışma için gerekli literatürü taramak <i>Review the literature required for the study</i>	Yasemin SERBEST Turgut YILDIRIM
Veri Toplama ve İşleme <i>Data Collecting and Processing</i>	Verileri toplamak, düzenlemek ve raporlaştırmak <i>Collecting, organizing and reporting data</i>	Metin KUŞ Mehmet Kemal AYDIN
Tartışma ve Yorum <i>Discussion and Commentary</i>	Elde edilen bulguların değerlendirilmesi <i>Evaluation of the obtained finding</i>	Yasemin SERBEST Turgut YILDIRIM
Destek ve Teşekkür Beyanı/ Statement of Support and Acknowledgment		
Bu çalışmanın yazım sürecinde katkı ve/veya destek alınmamıştır. <i>No contribution and/or support was received during the writing process of this study.</i>		
Çatışma Beyanı/ Statement of Conflict		
Araştırmacıların araştırma ile ilgili diğer kişi ve kurumlarla herhangi bir kişisel ve finansal çıkar çatışması yoktur. <i>Researchers do not have any personal or financial conflicts of interest with other people and institutions related to the research.</i>		
Etik Kurul Beyanı/ Statement of Ethics Committee		
Bu araştırma, Hitit Üniversitesi Etik Kurulunun 08.05.2023 tarihli 2023-125 sayılı kararı ile yürütülmüştür. <i>This study was conducted with the decision of Hitit University Ethics Committee dated 08.05.2023 and numbered 2023-125.</i>		

This study is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License \(CC BY 4.0\)](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/).

Genç futbolcu transferi ve göçü: Umuda yolculuk mu, emek sömürüsü mü?

Mustafa DEMİR¹, Muazzez ŞAŞMAZ ATAÇOCUĞU¹, Okan KILIÇKAYA²

¹Marmara Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, İstanbul, Türkiye

²İstanbul Gelişim Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, İstanbul, Türkiye

Araştırma Makalesi/Research Article

DOI: 10.70736/jrolss.527

Gönderi Tarihi/ Received:
22.09.2024

Kabul Tarih/ Accepted:
18.02.2025

Online Yayın Tarihi/ Published:
25.03.2025

Öz

Günümüzde, genç futbolcuların transfer süreçleri, önemli sorun olarak karşılaşılmaktadır. Bu bağlamda, futbolcuların transfer olduklarında karşılaştıkları zorluklar, umuda yolculuk ile emek sömürüsü arasındaki gerilim üzerinden şekillenmektedir. Mevcut çalışmada bu iki kavram üzerinden futbolcuların transfer süreçlerine odaklanılmıştır. Bu bağlamda çalışmanın amacı, genç futbolcuların transfer süreçlerini sosyo-ekonomik bir çerçevede ele alarak, bu sürecin 'umuda yolculuk' mu 'emek sömürüsü' mü olduğu sorusuna yanıt aramaktır. Çalışmada, özellikle Afrikalı futbolcuların Avrupa liglerine transfer süreçleri incelenerek, futbolcu göçünün ekonomik, sosyal ve kültürel dinamikleri değerlendirilmektedir. Araştırmada, Transfermarkt.de web sitesinden 1995 - 2024 yılları arasında gerçekleşen transfer verileri toplanmış ve bu veriler betimsel istatistik analizi yöntemiyle değerlendirilmiştir. Çalışmada nicel araştırma yöntemi kullanılmış ve betimsel istatistik analizi yöntemi ile futbolcu transferleri; transfer ücreti, oyuncu ulusu ve transfer yapılan ligler açısından kategorize edilerek analiz edilmiştir. Bulgular, Afrikalı futbolcuların düşük maliyetlerle veya bonservissiz şekilde Avrupa'ya transfer edildiğini ve bu durumun Avrupa'nın büyük ligleri için ekonomik avantaj yarattığını göstermektedir. Ayrıca, literatürdeki tartışmalara değinilmiş ve transfer sürecinin, bir yandan emek sömürüsüne, diğer yandan futbolcuların hayallerini gerçekleştirme çabalarına dönüşen "umuda yolculuk" durumu netleşmiştir. Bu çerçevede, Sonuç bölümünde, transfer süreçlerinin olumsuz etkilerini gözler önüne seren bulgulara yer verilmiş, aynı zamanda sorunların çözülmesi adına öneriler geliştirilmiştir. Yerel liglerin cazip hale getirilmesi, maaş artışlarının sağlanması, UEFA ve FIFA'nın uluslararası genç futbolcu transferlerini sınırlamaya yönelik etkili tedbirler alması gerektiği vurgulanmıştır. Ayrıca, futbolcu alım sürecinin yalnızca ekonomik kriterlerle değil, sosyo-tarihsel dinamiklerle de ele alınması gerektiği, bu alanda yapılacak araştırmaların faydalı olacağı ifade edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Emek sömürüsü, futbol, futbolcu göçü, göç, transfer

The transfer and migration of young footballers: A journey of hope or labour exploitation

Abstract

In the contemporary football environment, the transfer processes of young players have come to the fore as a matter of considerable concern. Within this context, the challenges faced by players during transfers are shaped by a tension between a "journey of hope" and "labor exploitation." This study aims to explore this phenomenon by examining the transfer processes of footballers through the lens of these two concepts. The primary objective of the present study is to ascertain whether the transfer journeys of young players constitute a pathway to opportunity or a form of labour exploitation. To this end, the processes will be examined within a socio-economic framework. The study will particularly examine the transfer trajectories of African footballers to European leagues, assessing the economic, social, and cultural dynamics of football migration. The transfer data from 1995 to 2024 were collected from the website Transfermarkt.de and analysed using descriptive statistical methods. A quantitative research design was employed, and the transfer data were categorised and analysed based on transfer fees, player nationality, and the leagues involved. The findings reveal that African players are often transferred to Europe at low costs or on free transfers, which creates a significant economic advantage for the major European leagues. A review of the extant literature further illuminates the dual nature of the transfer process, which, on the one hand, reflects labour exploitation and, on the other, embodies the pursuit of dreams, thus characterising a "journey of hope." The study's conclusions underscore the deleterious consequences of prevailing transfer practices and put forward policy recommendations that seek to remedy these issues. It is asserted that local leagues should be rendered more appealing, salary enhancements should be guaranteed, and that UEFA and FIFA should implement effective regulations to restrict international transfers of young players. Furthermore, it is contended that player recruitment processes should not be predicated exclusively on economic criteria, but should also take into account socio-historical dynamics. The call for further research in this domain is made to enhance comprehension and address the intricacies inherent in these matters.

Keywords: Football, football player migration, labour exploitation, migration, transfer

Sorumlu Yazar/ Corresponded Author: Mustafa DEMİR, E-posta/ e-mail: mustafabii@yahoo.com

GİRİŞ

Futbol, günümüzde yalnızca bir spor dalı olmanın ötesine geçmiş; ekonomik, kültürel ve sosyal etkileriyle küresel ölçekte büyük bir endüstri halini almıştır. Bu endüstrinin merkezinde ise futbolcu transferleri ve özellikle genç futbolcuların uluslararası hareketliliği önemli bir yer tutmaktadır. Özellikle Batı Afrika gibi bölgelerden Avrupa'ya yönelen futbolcu göçü hem bir umut yolculuğu hem de ciddi riskler barındıran karmaşık bir süreç olarak karşımıza çıkmaktadır (Darby ve ark., 2024; Esson, 2015). Bu süreç, bir yandan oyunculara profesyonel gelişim ve ekonomik kazanç açısından fırsatlar sunarken; diğer yandan sömürü, güvencesizlik ve insan hakları ihlalleri gibi sorunlarla da iç içedir (Okwechime & Adetiloye, 2019).

Futbolcu göçü, sosyo-ekonomik eşitsizlikler, küresel rekabet dinamikleri ve uluslararası spor politikaları gibi çok katmanlı etkenlerin şekillendirdiği bir olgudur. Bu bağlamda, Silk ve Andrews (2012) tarafından geliştirilen Ayak Değişimi Teorisi (Feet Exchange Theory), futbolcuların fiziksel yeteneklerinin ekonomik, sosyal ve kültürel sermayeye dönüştürülmesini açıklayan önemli bir kuramsal çerçeve sunmaktadır. Teori, genç futbolcuların gelişmiş liglere göçünü hem bir fırsat hem de bir sömürü aracı olarak ele alır (Poli, 2010; Richardson ve ark., 2012). Bu bağlamda, futbolcu göçü yalnızca bireysel kariyer gelişimi değil, aynı zamanda bilgi transferi, ulusal takım performansı ve küresel futbolun yapısal eşitsizliklerini de içeren geniş kapsamlı bir olgu olarak değerlendirilmektedir (Berlinschi ve ark., 2013; Lago-Peñas ve ark., 2019).

Son yıllarda, FIFA ve UEFA gibi uluslararası yönetim organlarının genç futbolcuların korunmasına yönelik çeşitli düzenlemeleri gündeme gelmiştir. Ancak, bu politikaların etkinliği ve uygulanabilirliği halen tartışmalıdır (Okwechime & Adetiloye, 2019). Özellikle 2020 sonrası dönemde, futbolcu hakları, genç oyuncuların göç süreçleri ve etik transfer uygulamaları üzerine yapılan çalışmalar artmakla birlikte, bu alanda halen önemli bir literatür boşluğu bulunmaktadır (Lally ve ark., 2022; Darby ve ark., 2024).

Bu çalışmada, genç futbolcuların uluslararası transfer süreçleri Ayak Değişimi Teorisi bağlamında analiz edilerek; futbolcu göçünün sosyo-ekonomik boyutları, fırsatlar ve riskler dengesi, bilgi aktarımı ve sömürü ilişkileri gibi yönleriyle kapsamlı bir değerlendirme yapılması amaçlanmaktadır. Böylelikle, hem literatürdeki teorik boşluklara katkı sunmak hem de uygulayıcılar için politika geliştirmeye yönelik çıkarımlar üretmek hedeflenmektedir.

Bu çalışmanın temel amacı, genç futbolcuların transfer süreçlerini ekonomik, sosyal ve kültürel yönleriyle incelemek ve bu süreçlerin Ayak Değişimi Teorisi bağlamındaki karşılıklarını ortaya koymaktır. Çalışma aşağıdaki araştırma sorularına odaklanmaktadır:

1. Genç futbolcuların uluslararası transferleri hangi faktörler tarafından şekillendirmektedir?
2. Futbolcu göçü, sporcu gelişimi ve sosyal hareketlilik açısından nasıl fırsatlar ve riskler barındırmaktadır?
3. FIFA ve UEFA'nın düzenlemeleri, genç futbolcuların haklarını ne ölçüde korumaktadır?

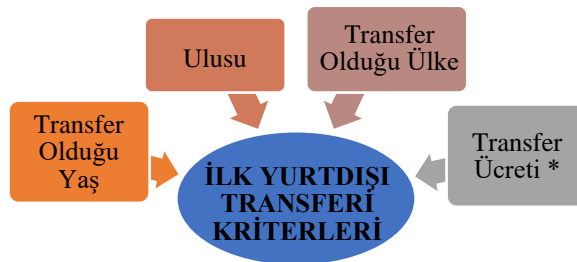
Bu sorular doğrultusunda elde edilecek bulgular hem futbolcu göçü literatürüne hem de spor politikalarının geliştirilmesine önemli katkılar sağlayacaktır.

YÖNTEM

Araştırma deseni

Bu çalışma futbolcuların ilk yurtdışı transfer hareketliliğini betimlemek amacıyla nicel araştırma yöntemlerinden betimsel analiz tekniği ile gerçekleştirilmiştir. Çalışma, futbolcunun yaşı, ulusu, transfer olduğu ülke ve transfer ücreti değişkenleri üzerinden profesyonel futbolcuların ilk yurtdışı transferi üzerinde betimsel istatistik analizi ile yapılmıştır.

Betimsel istatistik analizi kapsamında Uluslararası Futbol Federasyonları Birliği'ne (FIFA) bağlı kulüplerin 1995-2024 yılların arasında transfer ettiği futbolcuların özelliklerine ilişkin veriler incelenmiştir. Bu veriler incelenirken; futbolcuların ilk yurtdışı transferleri değerlendirildi ve analize tabi tutulmuştur. İlk yurtdışı transferini gerçekleştirmiş futbolcuların transfer olduğu yaş, ulusu, transfer olduğu ülke ve transfer ücreti özellikleri dikkate alınmıştır. Araştırmaya konu olan kriterler Şekil 1'de gösterilmiştir:

Şekil 1. İlk yurtdışı transferi kriterleri

Çalışma kapsamında oyunculara ödenen transfer ücretleri, 2024 yılı Avrupa Birliği Enflasyon Değerleri (Europa, 2024) ile yeniden hesaplandı ve geçmişte ödenen transfer bedelleri, para birimi Euro'nun 2024 yılındaki eş değerlerine dönüştürülmüştür.

Araştırma grubu (evren-örneklem)

Araştırmanın evrenini, FIFA tarafından tanınan profesyonel liglerde mücadele eden ve kariyerlerinde ilk kez yurtdışına transfer olan futbolcular oluşturmaktadır. Örneklem seçiminde şu kriterler dikkate alınmıştır:

- Futbolcunun profesyonel kariyerinde ilk kez yurtdışına transfer olmuş olması,
- Transfer sürecine ilişkin verilerin Transfermarkt.de üzerinden doğrulanabilir olması,
- 1996-2024 yılları arasındaki transfer hareketlerini kapsamaması,
- 17 yaş altı futbolcuların transferlerinin, yerel liglerden gelişim sürecini tamamlamış futbolcular olarak değerlendirilmesi.”

Araştırma grubunda ise profesyonel kariyerinde ilk yurtdışı transferini gerçekleştiren 1292 transfer ücreti ödenen, 273 bedelsiz (serbest) transfer ve 61 transfer ücreti bilinmeyen olmak üzere toplam 1626 profesyonel futbolcular yer almaktadır.

Araştırma grubundan alınan tüm veriler “transfermarkt” adlı web sitede transfer ücreti sıralamasında en yüksek transfer ücreti ödenen futbolcudan başlayarak düşük transfer ücretine doğru veriler alınmıştır. Toplam 2524 ham veri içerisinde ayıklanan bu veriler 95 ülke futbolcusunun yer aldığı 1996 yılı transfer dönemi ile 2024 Ocak ayı transfer dönemlerini kapsamaktadır. 1996 yılı öncesi yapılan transferler ve hiç yurt dışına yapılmayan transfer verileri ayıklanmıştır. Ayrıca verilerin yakın dönem transfer hareketlilik sürecine uygun olması açısından 1980 öncesi doğan futbolcu verileri ayıklanmıştır. Dolayısıyla 389 veri hiç yurt dışına çıkmayan, 509 veri ise yaş ve 1996 yılı öncesi dönem verileri olarak çalışmadan çıkarılmıştır. Ayrıca kiralık olarak ilk defa yurtdışına giden futbolcular ilk yurtdışı transferi olarak değerlendirilmemiştir. 17 yaş altı dönemde yabancı bir ülkede futbol oynayan genç futbolcular o ülkenin yetiştirdiği bir futbolcu olarak düşünülerek analize dahil edilmiştir. UEFA'nın halihazırda buna uygun olarak 15 ile 21 yaşları arasında en az 3 yıl boyunca kendi kulüplerinde veya aynı ulusal federasyondaki başka bir kulüp tarafından eğitilen oyuncu yerel oyuncu statüsünde kabul edilmektedir (Dalziel ve ark., 2013).

Araştırmada futbolcuların transfer bilgileri Transfermarkt.de veritabanından elde edilmiştir. Transfermarkt.de, futbol dünyasında yaygın olarak kullanılan bir veri kaynağıdır ancak kullanıcı katkıları nedeniyle zaman zaman güncelleme gerektiren bilgiler içerebilir. Bu nedenle, çalışmada elde edilen verilerin güvenilirliğini artırmak amacıyla resmi kulüp duyuruları, spor haber siteleri ve FIFA'nın transfer kayıtları gibi bağımsız kaynaklar ile çapraz doğrulama yapılmıştır.

Veri toplama araçları

Araştırma kapsamında incelenen futbolcuların transfer verilerine ilişkin bulgular “Transfermarkt.de” isimli web siteden kaydedilmiştir. Araştırma verilerinin analizi için içerik analizi yöntemi ve yüzdesel frekanslar kullanılmıştır. İçerik analizi, çeşitli veri setlerini anlamak, yorumlamak amacıyla kullanılan bir araştırma yöntemidir. Aynı zamanda çok sayıda verinin düzenli bir şekilde okunması, kodlanması ve analiz edilmesine yardımcı olur (Corbin & Strauss, 2014).

Verilerin toplanması

Spor ekonomisi kapsamında yapılan araştırmalarda Avrupa futbolunda en büyük ekonomiye ve başarıya sahip kulüplerin, Almanya, İspanya, İngiltere, Fransa ve İtalya ülkeleri sınırları içinde yer aldıkları belirlenmiştir. Bu nedenle genç futbolcuların en çok transfer olmak isteyebilecekleri kulüplerin yer aldığı bu ülkeler “5 Büyük Lig” olarak kodlanmıştır. Ayrıca yapılan inceleme sonucunda Avrupa kıtası dışındaki kulüplerde forma giyen genç futbolcuların en çok Belçika, Hollanda, Portekiz, Rusya ve Ukrayna Liglerine transfer olmayı tercih ettikleri saptanmıştır. Bu nedenle araştırmacı tarafından bu ligler “5 Büyük Lige Geçiş Ülkeleri” olarak kodlanmıştır. Bunların dışında kalan UEFA’ya bağlı diğer ülkeler ise “Diğer Avrupa Ülkeleri” olarak kodlanmıştır.

Tablo 1. 5 büyük lig ve 5 büyük lige geçiş ülkelerinin belirlenmesi

5 Büyük Lig Ülkeleri	5 Büyük Lige Geçiş Ülkeleri
İngiltere	Hollanda
İspanya	Portekiz
Almanya	Belçika
İtalya	Rusya
Fransa	Ukrayna

Bu kapsamda veri setinin oluşturulmasında aşağıdaki değişkenler dikkate alınmıştır.

Tablo 2. İlk Yurtdışı Transferi Değişkenleri Tablosu

Değişkenler	
Transfer Olduğu Yaş	Veri
Ulus	Veri
Transfer Olduğu Ülke	Veri
Transfer Ücreti (€)	Veri
Transfer Olduğu Tutar € (Enflasyon Güncellemesi)*	Veri

Verilerin analizi

Nicel Araştırma Yöntemlerinde Betimsel Analiz Yöntemi, araştırmadan elde edilen sayısal verilerin sistematik bir şekilde özetlenmesi, sunulması ve yorumlanmasına yönelik kullanılan istatistiksel analiz türüdür. Bu yöntem, araştırma bulgularının kolay anlaşılır şekilde açıklanmasını sağlar ve araştırmanın temel özelliklerini belirlemeye yardımcı olur (Yıldırım & Şimşek, 2021).

Araştırmacılar tarafından elde edilen verilerin tespit edilmesinden sonra, tüm değerler belirlenen kategorilerde ayrı ayrı değerlendirilmiş ve kodlanmıştır. Kodlanan verilerin frekans ve yüzdeler tablolari oluşturulmuştur. Futbolcunun ilk yurtdışı transferini yaş, futbola başladığı ülke, transfer olduğu ülke ve transfer ücreti değişkenlerine göre farklılıkların tespit çalışması yapılmıştır ve elde edilen bulguları Ayak Değişimi Teorisi açısından tartışılmıştır. Araştırma sürecinde elde edilen bulgularda “Transfermarkt.de” sitesindeki verilerin güncel ve doğru olduğu varsayılmıştır.

BULGULAR

Tablo 3. Avrupa’ya ve Avrupa içerisindeki ilk yurtdışı transfer hareketliliği

Ulusu	5 Büyük Lig					5 Büyük Lige Geçiş Ülkeleri	Diğer Avrupa Ülkeleri	Giden Transfer Toplamı	
	Almanya	Fransa	İngiltere	İspanya	İtalya				
	N	N	N	N	N				
Avrupa	Almanya	0	6	19	6	8	10	11	60
	Fransa	34	0	89	27	28	18	12	208
	İngiltere	10	4	0	6	9	4	24	57
	İspanya	15	10	57	0	15	12	3	112
	İtalya	2	8	24	5	0	5	9	53
	5 Büyük Lige Geçiş Ülkeleri	16	28	77	33	35	0	11	200
	Diğer Avrupa Ülkeleri	54	19	60	7	56	62	0	258
Diğer Kıtalar	Asya	5	0	0	1	0	11	2	19
	Afrika	2	28	6	8	7	22	34	107
	Güney Amerika	23	26	32	65	71	101	12	330
	Kuzey Amerika	7	2	11	7	1	7	1	36
	Okyanusya	0	0	1	0	0	2	0	3
Gelen Transfer Toplamı		168	131	376	165	230	254	119	
Avrupa Dışından 5 Büyük Lige Geçiş Ülkeleri ve Diğer Ülkelere Gelen Toplam Transfer								192	
Avrupa Dışından 5 Büyük Lige Gelen Toplam Transfer								303	
Avrupa’ya Gelen Toplam Transfer								495	

Tablo 3 incelendiğinde 5 Büyük Lige 303 transfer gerçekleşirken, 5 Büyük lige geçiş ve Diğer Avrupa Liglerine 192 olmak üzere Avrupa’ya gelen toplam transfer sayısı 495’tir. Avrupa’da 5 Büyük Lig arasında en fazla futbolcu transferi 376 ile İngiltere’ye yapılırken bu sayının sadece 50’sinin kıta dışından yapıldığı tespit edilmiştir. Avrupa’ya gelen futbolcu sayısı incelendiğinde; Güney Amerika’nın 330, Afrika’nın ise 107 futbolcu transfer ettiği görülmektedir. Güney Amerikalı futbolcuların ağırlıklı olarak İspanya (65) ve İtalya (71) gibi ülkelerin liglerini tercih ettiği görülürken, 101 futbolcu ise 5 Büyük Lige Geçiş Ülkelerini tercih ettiği tespit edilmiştir. Afrikalı futbolcuların en fazla transfer olduğu ülke Fransa (28) olurken, Diğer Avrupa Ülkeleri Fransa’dan sonra en fazla tercih edilen ülkeler olarak tespit edilmiştir. Fransa 208 futbolcu transfer ile 5 Büyük lig içerisinde en fazla futbolcu gönderen ülke olurken,

131 futbolcu ile en az futbolcu alan ülkedir. İngiltere ise 57 futbolcu gönderirken 376 futbolcu alarak Fransa'ya göre tam tersi sonuçlara sahip ülke olarak görülmektedir. İtalya'nın da 53 giden futbolcu, 230 gelen futbolcu transferi ile İngiltere'den sonra en yüksek oranda dengesiz bir sonuca sahip olduğu görülmektedir. 5 Büyük Lige Geçiş Ülkelerinin hem gelen futbolcu transferinde (254) hem de Avrupa'da futbolcu satışında (200) dengeli bir durumda olduğu görülmektedir. Diğer Avrupa Ülkeleri'nin 258 futbolcuyu büyük liglere göndererek bu alanda büyük ligler için önemli bir futbolcu havuzu olarak öne çıktığı tespit edilmiştir.

Tablo 4. Avrupa'ya ve Avrupa içerisindeki ilk yurtdışı bedelsiz (serbest) transfer sayısı

Ulusu	5 Büyük Lig					5 Büyük Lige Geçiş Ülkeleri	Diğer Avrupa Ülkeleri	Bedelsiz Giden Transfer Toplamı	
	Almanya	Fransa	İngiltere	İspanya	İtalya				
	N	N	N	N	N	N	N	N	
Avrupa	Almanya	0	0	2	1	1	4	4	12
	Fransa	6	0	4	4	6	5	6	31
	İngiltere	2	2	0	3	1	1	14	23
	İspanya	0	1	4	0	1	3	2	11
	İtalya	0	0	4	1	0	1	6	12
	5 Büyük Lige Geçiş Ülkeleri	2	5	2	3	3	0	0	15
	Diğer Avrupa Ülkeleri	7	2	7	1	3	9	0	29
Diğer Kıtalar	Asya	2	0	0	0	0	3	0	5
	Afrika	1	21	2	3	2	10	19	58
	Güney Amerika	0	0	0	3	6	5	5	19
	Kuzey Amerika	3	2	2	2	0	1	0	10
	Okyanusya	0	0	1	0	0	0	0	1
Bedelsiz Gelen Transfer Toplamı	23	33	28	21	23	42	56		

Tablo 4 incelendiğinde Avrupa'da 5 Büyük Lig arasında Fransa 31 ve İngiltere 23 futbolcu ile öne çıkarken, Avrupa dışında ise Afrika 58 futbolcuyu bedelsiz olarak gönderdiği tespit edilmiştir. Fransız futbolcuların (31) Avrupa'daki ülkelere dengeli bir şekilde bedelsiz futbolcu olarak gittiği gönderirken, İngiliz futbolcular (14) yoğunlukla Diğer Avrupa Ülkelerine bedelsiz gitmektedir. Afrika'nın 21 futbolcuyu Fransa'ya, 19 futbolcuyu Diğer Avrupa ülkelerine ve 10 futbolcuyu ise 5 Büyük Lige Geçiş Ülkelerine bedelsiz gönderdiği görülmektedir. Güney Amerika ülkeleri bedelsiz olarak 5 Büyük Ligden İspanya'ya 3, İtalya'ya 6, 5 Büyük Lige Geçiş Ülkelerine 5 ve Diğer Avrupa Ülkelerine ise 5 futbolcu göndermektedir.

Bedelsiz gelen transfer toplam rakamları incelendiğinde ise 5 Büyük Ligde Fransa 33 futbolcu ve İngiltere 28 futbolcu ile en fazla futbolcu transfer eden ülkeler olduğu tespit edilmiştir. Almanya (23), İspanya (21) ve İtalya (23) birbirlerine çok yakın sayıda bedelsiz

transfer yaptığı görülmektedir. Diğer dikkat çekici bulgular ise Diğer Avrupa Ülkelerinin 19 futbolcuyu bedelsiz olarak Afrika'dan, 14 futbolcuyu İngiltere'den alması olarak tespit edilmiştir. 5 Büyük Lige Geçiş Ülkeleri ise 10 Afrikalı futbolcuyu bedelsiz alırken, 9 futbolcuyu ise Diğer Avrupa ülkelerinden transfer etmiştir.

Tablo 5. Avrupa'ya ve Avrupa içerisindeki ilk yurtdışı transferi yaş ortalaması

Ulusu	5 Büyük Lig										5 Büyük Lige Geçiş Ülkeleri		Diğer Avrupa Ülkeleri		Giden Transfer Yaş Ortalaması		
	Almanya		Fransa		İngiltere		İspanya		İtalya		N	Yaş	N	Yaş	N	Yaş	
	N	Yaş	N	Yaş	N	Yaş	N	Yaş	N	Yaş							
Avrupa	Almanya	0	0	6	23,1	19	21,5	6	23,5	8	22,5	10	23,4	11	24,2	60	22,8
	Fransa	34	21,1	0	0	89	22	27	22,5	28	21,2	18	22,7	12	24,1	208	22
	İngiltere	10	21,3	4	27	0	0	6	22,5	9	26	4	21,2	24	25	57	24,1
	İspanya	15	22	10	24,4	57	22,4	0	0	15	22,8	12	22,7	3	21,3	112	22,6
	İtalya	2	25,5	8	20,6	24	22,9	5	24,8	0	0	5	24,8	9	26,6	53	23,6
	5 Büyük Lige Geçiş Ülkeleri	16	20	28	20,3	77	21,7	33	22,3	35	21,9	0	0	11	22,1	200	21,5
Diğer Kıtalar	Diğer Avrupa Ülkeleri	54	20,1	19	20,3	60	20	7	22,2	56	20,3	62	19,8	0	0	258	20,1
	Asya	5	19,8	0	0	0	0	1	22	0	0	11	22	2	20,5	19	21,1
	Afrika	2	18	28	18	6	18	8	18	7	16,8	22	18,7	34	18,6	107	18,4
	Güney Amerika	23	20,3	26	20,5	32	20	65	20,4	71	20,3	101	20,7	12	20	330	20,4
	Kuzey Amerika	7	17,8	2	14,5	11	20,7	7	23,1	1	20	7	21,5	1	20	36	20,4
Okyanusya	0	0	0	0	1	16	0	0	0	0	2	19,5	0	0	3	18,3	
Gelen Transfer Yaş Ortalaması		168	20,5	131	20,4	376	21,4	165	21,5	230	21	254	20,8	119	22,1		

Tablo 5 incelendiğinde 5 Büyük Ligden giden futbolcuların yaş ortalamaları, gelen futbolcuların yaş ortalamalarından büyük olduğu görülmektedir. 5 Büyük Lige Geçiş Ülkeleri ve Diğer Avrupa Ülkeleri, 5 Büyük Ligden 22 yaş ve üstü ortalamalı futbolcuları transfer ederken, Avrupa dışından 21 yaş ve altı futbolcuları transfer ettiği görülmektedir. Yurt dışına en yüksek yaş ortalamasıyla futbolcu gönderen ülke 24,1 ile İngiltere olurken, onu takiben 23,6 yaş ortalaması ile İtalya olarak tespit edilmiştir. En düşük yaş ortalaması ile futbolcu gönderen Afrika ülkeleri 18,4 ve Okyanusya ülkeleri 18,3 olarak tespit edilmiştir. Genel yaş ortalamaları incelendiğinde 5 Büyük Lig ve 5 Büyük Lige Geçiş Ülkelerinden giden futbolcuların yaş ortalamaları gelen futbolcuların yaş ortalamalarına göre büyük olduğu görülmektedir.

Tablo 6. Avrupa'ya ve Avrupa içerisindeki ilk yurtdışı transfer ücreti ortalaması (milyon)

Ulusu	5 Büyük Lig										5 Büyük Lige Geçiş Ülkeleri		Diğer Avrupa Ülkeleri		Giden Transfer Ücreti Ortalaması		
	Almanya		Fransa		İngiltere		İspanya		İtalya		N	€	N	€	N	€ (Euro)	
	N	€	N	€	N	€	N	€	N	€							
Avrupa	Almanya	0	0	6	25,6	17	24,9	5	20,3	7	9,5	6	13,2	7	4,8	48	17,9
	Fransa	28	17,2	0	0	84	18,3	23	19,6	20	11,0	13	7,9	6	5,5	174	16,2
	İngiltere	8	27,0	2	17,1	0	0	3	21,4	8	22,3	3	9,9	8	2,7	32	17,3
	İspanya	15	23,4	9	16,0	53	22,4	0	0	14	15,2	9	10,9	1	12,5	101	19,9
	İtalya	2	21,1	8	12,7	19	24,6	4	11,9	0	0	4	8,0	3	9,2	40	18,0
	5 Büyük Lige Geçiş Ülkeleri	14	13,5	23	18,5	75	20,9	29	28,8	32	15,8	0	0	11	7,7	184	19,6
Diğer Kıtalar	Diğer Avrupa Ülkeleri	47	10,7	15	7,9	50	8,5	6	12,2	53	5,6	53	5,3	0	0	224	7,6
	Asya	3	14,2	0	0	0	0	1	6,1	0	0	5	0,8	1	0,9	10	1,5
	Afrika	1	43,0	4	1,3	4	1,2	3	0,4	2	1,0	6	0,9	10	0,8	30	1,0
	Güney Amerika	23	11,1	25	11,9	32	15,8	59	14,8	61	9,2	93	9,3	5	4,8	298	11,4
	Kuzey Amerika	3	57,3	0	0	9	4,6	4	9,9	1	7,9	6	10,8	1	14,8	24	7,7
	Okyanusya	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0,1	0	0	2	0,1
Gelen Transfer Ücreti Ortalaması	144	14,3	92	13,9	343	18,0	137	18,2	198	10,4	200	7,8	53	4,9			

Tablo 6 incelendiğinde en yüksek transfer ücreti ödeyen ülkeler ortalama 18,2 milyon Euro İspanya ve 18 milyon Euro ile İngiltere olarak tespit edilmiştir. Transfer ücreti ödeme durumları yüksekten düşüğe doğru sırasıyla 5 Büyük Lig, 5 Büyük Lige Geçiş Ülkeleri ve Diğer Avrupa Ligleridir.

Transfer satış ücretleri açısından incelendiğinde en yüksek ücretlerle 5 Büyük Lig ve 5 Büyük Lige Geçiş Ülkeleri birbirine yakın transfer geliri ortalamalarına sahip olduğu görülmektedir. Güney Amerika Ülkeleri 11,4 milyon Euro, Diğer Avrupa Ülkeleri 7,6 milyon Euro ve Kuzey Avrupa Ülkeleri ise 7,7 milyon Euro ortalama transfer geliri elde etmektedir. En düşük transfer ücreti elde eden ülkeler ise 1,6 milyon Euro'dan da az değerle Afrika, Asya ve Okyanusya ülkeleri olarak tespit edilmiştir.

İspanya'nın 28,8 milyon Euro ortalama ile en fazla 5 Büyük Lige Geçiş ülkeleri futbolcuları için transfer ücreti ödediği tespit edilmiştir. Almanya, İngiliz futbolcular için 27 Milyon Euro transfer ücreti ödeyerek İspanya'dan sonra ikinci en yüksek transfer ücreti ödeyen ülke olarak görülmektedir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Son yıllarda Avrupa'da futbolcu göçü ve adil oyun üzerine birçok tartışma yaşandığı görülmektedir (Walters & Rossi, 2009). Özellikle Afrikalı futbolcu göçü üzerine eleştirel çalışmalar dikkat çekmektedir (Boer, 2004; Chiweshe, 2014; Fair, 1997). Bu çalışmada objektif bir tutum göz önüne alınarak Avrupalıların özellikle de batı Avrupa ülkelerinin diğer ülke futbolcuları için umuda yolculuk mu yoksa emek sömürüsü mü yaptığı konusu üzerine bir eleştiri getirmek amaçlanmıştır. 1996 yılından beri UEFA Şampiyonlar Ligi'nde 1, Avrupa Liginde ise UEFA Kupası adıyla 2008 yılına kadar 5, 2008 yılından sonraki 15 senede ise 1 defa kupa, 5 büyük lig dışına gitmiştir (transfermarkt.de, 2024). Ayrıca üçüncü büyük turnuva niteliğindeki UEFA Konferans Ligi ise 3 sezonu geride bırakmış ve 1 defa kupa 5 Büyük lig dışına çıkmıştır. Bu turnuvaların sonuçlarına göre 5 büyük lig dışından şampiyon çıkma durumu her geçen yıl neredeyse imkânsız hale gelmektedir. Hem bütçe olarak hem iyi oyuncuların azalması nedeniyle lig kalitesi düşen bu ülkelerin 5 büyük lig ile mücadele etmesi güçleşmektedir.

Araştırmaya konu olan veriler ışığında, 1996 yılında Bosman Kanunu'ndan sonra yabancı transfer kurallarının genişlemesi ve Avrupa Birliği çalışma izinlerinin bu yolu açması ekonomik gücü zayıf ülke liglerini her geçen yıl zayıflatmaktadır. Dolayısıyla iyi futbolcuları kendi liglerine çeken 5 Büyük Lig hem turnuvalara daha fazla takımla katılma hakkı elde etmekte hem de dünya futbol ekonomisindeki payını artırarak rekabetsiz bir ortam oluşturmaktadır. Potansiyeli yüksek genç futbolcuların Avrupa'ya göçü diğer ülke futbol liglerinin gelişimini ve marka değerinin artmasını engellerken, 5 Büyük Ligin marka değerine katkı sağlamaktadır. Yetenekli futbolcuları kaybeden ekonomik gücü düşük ülkelerin ligleri marka değerleri düşmektedir dolayısı ile bu durum çalışmanın teorik dayanağı olan Ayak Değişimi Teorisi'nin olumsuz etkilerinden biridir.

Verilerden ortaya çıkan bulgular ışığında Güney Amerikalı futbolcular ağırlıklı olarak İspanya, İtalya ve Portekiz gibi ülkelerin liglerini tercih ederken Afrikalı futbolcular ise Fransa'yı tercih etmektedir. Ayrıca verilerden ortaya çıkan bir diğer sonuç, Afrika'dan gelen futbolcuların başta Fransa olmak üzere, 5 Büyük Lige Geçiş Ülkeleri ya da Diğer Avrupa Ülkeleri üzerinden Avrupa'ya giriş yaptığını göstermektedir. Kulüplerin bu transferlerde oyuncuya bonservis ödememesi, Afrika kökenli oyuncuların düşük ekonomik değerle transfer edilmesi sorununu ortaya çıkarmaktadır. Bu durum ise özellikle Afrika kıtasından yetişen futbolcuların için bir tehlike arz etmektedir (Scherrens, 2007; Maguire & Falcous, 2011; Okwechime & Adetiloye, 2019).

Çalışmanın bulgularına göre, 5 Büyük Lig, yetenekli futbolcuların nihai durağı olarak dikkat çekerken; 5 Büyük Lige Geçiş Ülkeleri, oyuncular için bir basamak görevi görmektedir. Afrika ve Güney Amerika gibi bölgelerden gelen yoğun futbolcu akışı, bu bölgelerdeki yetenek havuzlarının Avrupa için ne kadar değerli olduğunu göstermektedir.

Verilerden ortaya çıkan bir sonuç ise Avrupa ülkeleri arasında bedelsiz transferler genellikle ekonomik açıdan daha düşük profilli kulüpler arasında gerçekleşiyor. Örneğin, Diğer Avrupa Ülkeleri (29 transfer) en fazla bedelsiz transferin yapıldığı grubu oluşturuyor. Bu durum, bu liglerdeki kulüplerin finansal açıdan oyuncu satın alma gücünden yoksun olduğunu ortaya koyuyor. Bedelsiz transferlerin yüksek sayıda olması nedeniyle, özellikle Afrika ve Güney Amerika gibi bölgelerden gelen futbolcuların piyasa değerlerinin altında Avrupa'ya transfer edildiğini ve bu durumun oyuncuların emeğinin yeterince karşılanmadığını göstermektedir. Mevcut çalışmaya paralel olarak Darby ve arkadaşları (2024) Ganalı kadın futbolcular üzerine yaptığı çalışmada benzer sonuçlara ulaşmıştır. Yine bir diğer çalışmada Elliott (2012), Polonyalı futbolcular için benzer ve yakın sonuçlar bulmuştur. Bu durum ise futbolcuların düşük maaşlarla veya dezavantajlı sözleşmelerle Avrupa liglerinde kendilerini kanıtlamak zorunda kalabildiğini göstermektedir. Yapılan bir diğer çalışmada Neoliberal dönemde futbolda ekonomik dönüşümle birlikte emek hareketliliği artmış, oyuncuların uluslararası dolaşımı hız kazanmıştır. Ancak bu hareketlilik dengeli dağılmamakta, futbolcu akışı büyük ölçüde Avrupa'nın önde gelen futbol ülkelerinde yoğunlaşmaktadır (Yiğit ve Şişman, 2019).

Çalışmadaki bir diğer sonucu ise 5 Büyük Lig'deki transferlerin yaş ortalamalarının nispeten yüksek olması (21,4-21,5 yaş) bu liglerin daha deneyimli ve hazır futbolculara yöneldiğini göstermektedir. Dolayısı ile 5 Büyük Lige geçiş ülkeleri olarak nitelendirilen ülkelerden futbolcu transferi gerçekleştirmektedir.

Çalışma verilerinden elde edilen sonuca göre Güney Amerika'dan Avrupa'ya transfer edilen oyuncuların genellikle daha yüksek maliyetli olduğu ve Avrupa'nın diğer kıtalara kıyasla daha büyük bir ekonomik güce sahip olduğu görülmektedir. Afrika'dan transfer edilen oyuncuların ise genellikle düşük maliyetlerle alındığını ve emek sömürsü tartışmalarını gündeme getirebileceğini göstermektedir. Mevcut çalışmaya yakın sonuçları elde eden Esson (2015) Ganalı futbolcuların da benzer süreçleri yaşadığını söylemiştir.

5 Büyük Lige Geçiş Ülkeleri, 5 Büyük Lig yetenek havuzu oluşturmakta ve düşük maliyetli transferler için bir köprü görevi görmektedir. Buradan gelen oyuncular,

potansiyellerine ulaşarak daha büyük transferlere imza atmaktadır. Ayrıca elde edilen bulgular Diğer Avrupa liglerinin genellikle daha az maliyetli transferlere yöneldiklerini göstermektedir. Ortaya çıkan bir diğer sonuç ise Afrika ve Asya'dan gelen futbolcuların transferi için ödenen ücretler küresel futbol piyasasında en düşük seviyelerde gerçekleşmiştir ve bu durum finansal eşitsizliğin belirgin olduğunu göstermektedir ve dolayısı ile emek sömürsü gündeme gelmektedir.

Futbol transfer ekonomisi, bölgeler arası ekonomik eşitsizlikleri net bir şekilde ortaya koymaktadır. Avrupa kulüpleri, Afrika ve Güney Amerika gibi kıtalardan düşük maliyetle oyuncu alıp bu oyuncuların değerini artırarak yüksek fiyatlarla satış yapmaktadır. Bu durum, futbolcu göçünün sadece sportif değil, aynı zamanda ekonomik bir hareket olduğunu göstermektedir. Transfer ücretlerindeki farklılıklar, aynı zamanda futbolun küresel adalet ve etik boyutlarını da tartışmaya açmaktadır (Boadway, 2004; Ó'Conaill, 2018).

Ekonomik ve mesleki boyutlara ek olarak, göçün kültürel etkileri de derindir. Kovač (2022), Kamerun'daki genç erkeklerin yurtdışında futbol kariyeri yapmanın belirsizlikleri arasında bir umut ve ahlaki rehberlik kaynağı olarak dine nasıl başvurduklarını tartışmaktadır. İnanç ve arzunun bu şekilde iç içe geçmesi, göçün sadece fiziksel bir yolculuk değil, aynı zamanda kimlik ve aidiyet için manevi bir arayış olduğu daha geniş bir kültürel anlatıyı yansıtmaktadır. Çalışmanın bulgularına göre daha az maliyetli olarak transfer edilen genç oyuncuların büyük ekonomik ve başarı vaatleriyle ilk transferlerini yaptıklarını görmekteyiz. Birçok genç oyuncunun yaşadığı kültürel yerinden edilme, izolasyon ve yabancılaşma duygularına yol açarak göç deneyimlerini daha da karmaşık hale getirebilir (Lally ve ark., 2022). Göç, kimlik ve sömürünün kesişimi özellikle çocuk ticareti bağlamında belirgindir. Esson'ın (2015) araştırması, Batı Afrika'da insan tacirleri tarafından eğitim ve öğretim fırsatları sağlama kisvesi altında istismar edilebilen 'kültürel yerleştirme' ile ilgili kültürel uygulamaların altını çizmektedir. Kültürel normların bu şekilde istismar edilmesi, göçü tetikleyen sosyo-kültürel faktörlerin ve bunlardan kaynaklanabilecek kırılabilirliklerin incelikli bir şekilde anlaşılması gerektiğinin altını çizmektedir. Dahası, genç futbolcuların anlatıları genellikle kendi ülkelerindeki daha geniş sosyo-ekonomik eğilimleri yansıtmaktadır. Kamerun ve Gana gibi bölgelerdeki ekonomik durgunluk ve sınırlı fırsatlar, birçok genç erkeği futbol yoluyla servetlerini yurtdışında aramaya itmektedir (Kovač, 2022).

Bedelsiz transfer, futbol kulüpleri arasında oyuncu transferi yapılırken, futbolcu için herhangi bir transfer ücreti talep edilmemesi durumunu ifade etmektedir. Bu tür transferlerde

futbolcu sözleşmesinin bitmesiyle serbest kalarak başka bir kulübe bedelsiz olarak transfer olabilir (Feess & Muehlheusser, 2003). Özellikle Afrika bu konuda öne çıkarken Fransa'nın Afrika kıtası ile geçmişten beri süregelen politik ilişkileri futbola da yansımaktadır. Ayrıca Afrika Diğer Avrupa ligleri için de maliyeti düşük olması nedeniyle cazip durumdadır. Bunun nedeni Afrikalı genç futbolcuların ucuz iş gücü olması ve sonraki transfer satışı ile ekonomik kazanç sağlaması açısından emek sömürsüne müsait bir zeminde olmasıyla açıklanabilir (Acheampong & Malek, 2019). Mevcut çalışma bulgularında ise Fransa her ne kadar Afrika kıtasındaki genç futbolcuları serbest transfer ile elde etse de aynı zamanda 5 büyük lige serbest transfer ile futbolcu vererek bu alanda hem fayda elde ederken zarar da gören konumda yer almaktadır sonucuna ulaşabiliriz.

FIFA, 18 yaş altındaki oyuncuların transferini engellemeye yönelik düzenlemeler getirmiş ve altyapı takımlarının emeklerini korumak amacıyla bir dayanışma mekanizması oluşturmuştur. Ancak, bu hukuki düzenlemeleri etkin bir biçimde uygulayabilecek mali kaynakları sağlamada yetersiz kalmıştır. Avrupa futbol federasyonları ve hükümetleri ise, ulusal futbolcuları koruma amacı güderken, Afrikalı oyuncuların varlıklarını sınırlayan kotalar aracılığıyla ulusal oyuncuların işgücü piyasasına erişimini zorlaştırmaktadır. Avrupa kulüpleri, bu durum karşısında maaş kesintileriyle maliyetleri düşürmeyi veya sürekli oyuncu transferleriyle kar elde etmeyi hedeflemektedir. Poli'nin (2013) çalışmasında da tartışıldığı üzere, Afrikalı futbolcular, çeşitli sebeplerle bu tür spekülative stratejilere oldukça uygun bir profil sergilemektedir. Çalışma bu duruma paralel olarak Afrikalı futbolcuların Amerika kıtalarından gelen futbolculara oranla daha az bütçe ile karşılaştıklarını göstermektedir.

Relvas ve arkadaşları (2010) bazı kulüplerin kendi gençlik geliştirme departmanlarına yatırım yapma ilgilerini azalttığını ortaya koymuştur. Alanda yapılan çalışmalar şunu göstermektedir; eğer futbolcular gelişim aşamasında çok erken ayrılırsa, kulüpler sportif ve mali getirilerinin önemli bir kısmını kaybederler, çünkü bu oyuncular kulübün sportif performansına yalnızca kısmen katkıda bulunabilirler ve bu kulüpte de potansiyel en yüksek piyasa değerlerine ulaşamazlar. Buna ek olarak, Avrupa'nın en iyi liglerinin artan mali gücü, küçük ligleri büyük miktarda yerli genç yeteneğin dışarıya akışına karşı daha duyarlı hale getirmektedir (Rohde & Breuer, 2016). Bu duruma benzer sonuçlar, ilk yurt dışı transferini yapan genç futbolcuların görece düşük ücretler transfer olduğunu göstermiştir.

Afrika futbol federasyonları ve hükümetleri, oyuncuların göçünü, daha rekabetçi futbolcuları milli takımlara yeniden entegre ederek uluslararası alanda en iyi sonuçları elde

etme fırsatı olarak değerlendirmektedir. Bu nedenle, yerel futbolun gelişimini desteklemek yerine, oyuncu göçünü teşvik etmektedirler. Ancak bu yaklaşımın bedeli, çok sayıda genç oyuncunun bireysel düzeyde başarısızlık yaşaması olmuştur. Birçoğu Avrupa'ya futbol kariyerlerini ilerletme umuduyla gelmekte, ancak profesyonel futbol ortamına uyum sağlayamamaktadır. Bu durum, bu genç oyuncuların çeşitli tehlikeli ve savunmasız koşullara maruz kalmalarına neden olmaktadır (Poli, 2013). Çalışmada Afrikalı futbolcuların transfer ücretinin çok düşük olması veya serbest transfer oranlarının yüksek olması bu çalışmaya paralellik göstermektedir.

Sonuç olarak bu ekonomik çaresizlik, Avrupa liglerinde büyük başarılarla imza atmış oyuncuların başarı hikâyelerinin cazibesıyla birleşerek riskli göç kararlarına yol açabilecek bir özlem döngüsü yaratmaktadır. Dolayısıyla genç futbolcuların göçü umut, sömürü ve kimlik arayışı temalarını içeren çok yönlü bir konudur. Profesyonel başarı potansiyeli mevcut olsa da, bu potansiyel çoğu zaman emek sömürüsü ve insan kaçakçılığı risklerinin gölgesinde kalmaktadır. Bu genç sporcuların anlatıları, istek ve gerçeklik arasındaki karmaşık etkileşimi ortaya koymakta ve küresel futbol endüstrisinde, gelecek vadeden oyuncuların haklarını ve refahını korumak için sistemik değişikliklere duyulan ihtiyacı vurgulamaktadır. Bu zorlukların ele alınması, hayallerini gerçekleştirmek isteyen genç futbolcular için daha güvenli ve daha eşitlikçi bir ortam yaratmak amacıyla uluslararası kuruluşlar, ulusal federasyonlar ve yerel toplulukların ortak çabasını gerektirmektedir. Çalışmanın en önemli bulgularından bir tanesi ise; İngiltere hem en çok futbolcu transfer eden hem de en yüksek transfer ücreti ödeyen ülke konumundadır. İspanya, İngiltere kadar transfer sayısına ulaşmasa da ücret ödeme ortalamasında en az onun kadar transfer ücreti ödemektedir. Genç futbolcularına en çok ücret ödenen ülkeler ise Avrupa geçiş ülkeleri olan Portekiz, Hollanda, Belçika, Rusya ve Ukrayna'dır. Bu ülkeler hem genç oyuncu transferleri transfer edip satarken, aynı zamanda Avrupa dışından en fazla transfer yapan ülkelerdir. Bu ülkeler futbol ekosisteminde futbolcu transfer gelirinden en fazla fayda sağlayan ülkeler olarak dikkat çekmektedirler. Elbette bu süreçte futbol ekosisteminde birileri kazanırken kaybedenlerin oranı hep daha fazla olur. Dolayısıyla potansiyeli yüksek futbolcuların düşük transfer ücretler ile kaybeden ülkeler kendi gençlik gelişimlerine yatırım yapma isteğini düşürebilmektedir. Nihayetinde bu durum her ülkenin kendinden düşük gelirli liglerdeki futbolcuları kendi ülkesine transfer etmeye yönlendirir. Bu da ekonomik gücü düşük olan ülkelerin emek sömürüsüne maruz kalmasıyla sonuçlanabilir. Spor, göç, diaspora ve kimlik gibi kavramları somut örnekler üzerinden anlamaya katkı sağlar. Kimliğin çok katmanlı ve değişken yapısını görünür kılarak, mekân,

aidiyet ve ulusal kimlik ilişkilerini analiz etme imkânı sunar. Bu yönüyle spor, coğrafi temalar ve toplumsal süreçleri öğrencilere daha anlaşılır ve ilgi çekici bir biçimde aktarma aracı olabilir. Ayrıca spor; siyaset, ekonomi, toplum ve kültür gibi daha geniş yapılarla da kesişen önemli bir alandır (Storey, 2024). Uluslararası göç, vatandaşlık ve ulusal kimlik kavramları, zaman içinde değişen tarihsel bağlamlarda farklı aidiyet biçimlerini içeren, birbiriyle örtüşen ama ayrışan anlamlar taşımaktadır. FIFA Dünya Kupası tarihine bakıldığında, bu karmaşık kavramların spor aracılığıyla nasıl görünür hâle geldiği gözlemlenebilir. Örneğin; diaspora takımları (1934 İtalya, 2018 Fas), dağılmakta veya genişlemekte olan devletler (1938 Almanya, 1990 Yugoslavya) ve sömürge-sonrası gerçeklikler (1966 Portekiz, 2018 Fransa), göç ve ulusal aidiyet ilişkisini sorgulayan önemli tarihsel örneklerdir. Bu örnekler, *ius sanguinis* (kan bağına dayalı vatandaşlık) ve *ius soli* (doğuma dayalı vatandaşlık) gibi ulusal kimliği belirleyen temel ilkelerin, günümüz futbolunda nasıl esnediğini göstermektedir. Özellikle genç yaşta göç eden ya da farklı ülkelerde yetişen futbolcuların milli takımlarda yer alması, ulus-devletin “hayali cemaat” bağlamında inşa ettiği aidiyet anlayışına meydan okumaktadır. Bu bağlamda, göçmen kökenli futbolcuların milli takımlar düzeyindeki artan görünürlüğü, hem küresel futbol emek piyasasının dönüşümünü hem de ulusal kimlik tanımlarının yeniden şekillendiğini ortaya koymaktadır (Oonk, 2021).

Öneriler

Çalışmanın sonuçlarından ve literatürün incelenmesiyle birlikte önerilerimiz; Futbolcuların göçünü engellemek için yerel liglerin cazip hale getirilmesi ve maaşların artırılması gerekliliği öne çıkarken, ligler arasında genel rekabet dengesinin sağlanması da önemli bir ihtiyaç olarak ortaya çıkmaktadır. UEFA ve AB'nin uluslararası genç futbolcu transferlerini sınırlama hedefi doğrultusunda mevcut tedbirlerin artırılması, ayrıca FIFA'nın uluslararası rekabet dengesini koruyarak yetenek gelişimini ve futbolun ilerlemesini güvence altına alacak ekonomik önlemler geliştirmesi gerekmektedir. Bu çalışmada kullanılan verilerin yalnızca Transfermarkt listesine dahil olabilen profesyonel futbolcuları kapsamaması, listeye giremeyen ve potansiyeline ulaşamayan Avrupa dışı futbolcuların, özellikle de Afrikalı gençlerin, varlığını göz ardı etmememiz gerektiğini göstermektedir. Avrupa'ya bir umutla gelen ancak başarısız olan bu gençlerin yaşadığı zorluklar mevcut verilerle tam anlamıyla anlaşılamamaktadır; dolayısıyla bu sürecin FIFA ve UEFA kurallarıyla daha sıkı bir şekilde denetlenmesi önem arz etmektedir. Özellikle Afrikalı futbolcuların futbolcu olma süreçlerinin yalnızca sayısal verilerle değil, bu deneyime tanıklık eden futbolcular, teknik direktörler, menajerler ve futbol yöneticileri ile yapılacak derinlemesine görüşmelerle ortaya konulması

gerekmektedir. Ayrıca, kayıt dışı yollardan Avrupa'ya giden genç futbolcuların istatistiksel olarak detaylandırılması da bu sürecin daha iyi anlaşılmasına katkı sağlayacaktır. Avrupa'nın büyük futbol liglerine olan yoğun ilgi, futbolcuların daha rekabetçi ortamlara yönelmesine neden olmakta ve bu durum, yalnızca bir kariyer hedefi değil, aynı zamanda sosyal ve ekonomik anlamda bir hayatta kalma stratejisi olarak değerlendirilmektedir. Bununla birlikte, büyük kulüplerin genç futbolcuları transfer ederek çıkarları doğrultusunda kullanmaları, emek sömürüsü tartışmalarını da gündeme getiren önemli bir mesele haline gelmiştir. Çalışmamız doğrultusunda önerilerimiz şu şekildedir;

- FIFA ve UEFA, 18 yaş altı futbolcuların transferinde eğitim, barınma ve güvenceyi garanti altına alarak istismarı önlemelidir.
- Futbolcu transferlerinde menajer etkisi azaltılmalı, sözleşme ve ödemeler şeffaf ve denetlenebilir olmalıdır.
- TFF, kulüpleri denetlemeli ve genç futbolculara yönelik sosyal ve hukuki hak temelli eğitim programları uygulamalıdır. Ayrıca yabancı ve yerli futbolcuların transfer süreçlerine ilişkin yasal ve etik unsurların uygulanmasına yönelik denetimi artırmalıdır.

KAYNAKLAR

- Acheampong, E. Y., & Malek, B. (2019). African footballers' life cycles according to the analysis of transfer value along their career path: A case study of Ghanaian players. *Sport in Society*, 22(12), 2024–2044.
- Berlinschi, R., Schokkaert, J., & Swinnen, J. (2013). When drains and gains coincide: migration and international football performance. *Labour Economics*, 21, 1-14.
- Boadway, R. (2004). The theory and practice of equalization. *CESifo Economic Studies*, 50(1), 211-254.
- Boer, W. (2004). *A story of heroes, of epics: The rise of football in Nigeria*. G. Armstrong, R. Giulianotti (Ed.), *Football in Africa: Conflict, conciliation and community içinde* (59-79. ss). Palgrave Macmillan London.
- Chiweshe, M. K. (2014). The problem with African football: Corruption and the (under) development of the game on the continent. *African Sports Law and Business Bulletin*, 2(8).
- Corbin, J., & Strauss, A. (2014). *Basics of qualitative research: Techniques and procedures for developing grounded theory*. Sage publications.
- Dalziel, M., Downward, P., Parrish, R., Pearson, G., & Semens, A. (2013). *Study on the assessment of UEFA's home-grown player rule*. The University of Liverpool and Edge Hill University.
- Darby, P., Esson, J., & Ungruhe, C. (2024). Women's transnational migration through football: Possibilities, responsibilities, and respectability in ghana. *International Review for the Sociology of Sport*, 59(5), 747-765

- Elliott, R. (2012). *Football and international relations: People, places, power*. In Football: Politics of the global game, Warsaw, Poland, 1 June 2012
- Esson, J. (2015). Escape to victory: Development, youth entrepreneurship and the migration of Ghanaian footballers. *Geoforum*, 64, 47-55.
- Europa, (2024). *Annual inflation rates*. Erişim adresi <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-euro-indicators/w/2-18122024-ap>. Erişim tarihi: 27.12.2024
- Fair, L. (1997). Kickin'it: Leisure, politics and football in colonial Zanzibar, 1900s–1950s. *Africa: Journal of the International African Institute*, 67(2), 224-251.
- Feess, E., & Muehlheusser, G. (2003). Transfer fee regulations in European football. *European Economic Review*, 47(4), 645-668.
- Kovač, U. (2022). *The precarity of masculinity: Football, pentecostalism, and transnational aspirations in Cameroon*. Berghahn Books.
- Lago-Peñas, C., Peñas, S. L., & Lago, I. (2019). Player migration and soccer performance. *Frontiers in Psychology*, 10, 616.
- Lally, A., Smith, M., & Parry, K. D. (2022). Exploring migration experiences of foreign footballers to England through the use of autobiographies. *Soccer & Society*, 23(6), 529-544.
- Maguire, J., & Faloutsos, M. (2011). *Sport and migration: Borders, boundaries and crossings*. Routledge.
- Ó'Conaill, S. (2018). *Sustainable financing in football and the EU*. In Research Handbook on EU Sports Law and Policy (pp. 246-260). Edward Elgar Publishing.
- Okwechime, I., & Adetiloye, O. A. (2019). In search of “greener pitches”: African footballers and labor market migration in European football. *World Review of Political Economy*, 10(3), 377-405.
- Oonk, G. (2021). Who may represent the country? Football, citizenship, migration, and national identity at the FIFA World Cup. *The International Journal of the History of Sport*, 37(11), 1046-1065.
- Poli, R. (2010). Understanding globalization through football: The new international division of labour, migratory channels and transnational trade circuits. *International Review for the Sociology of Sport*, 45(4), 491-506.
- Poli, R. (2013). *Africans' status in the European football players' labour market*. In Fringe nations in world soccer (pp. 122-135). Routledge.
- Relvas, H., Littlewood, M., Nesti, M., Gilbourne, D., & Richardson, D. (2010). Organizational structures and working practices in elite European professional football clubs: Understanding the relationship between youth and professional domains. *European Sport Management Quarterly*, 10(2), 165-187.
- Richardson, D., Littlewood, M., Nesti, M., & Benstead, L. (2012). An examination of the migratory transition of elite young European soccer players to the English Premier League. *Journal of Sports Sciences*, 30(15), 1605-1618.

Rohde, M., & Breuer, C. (2016). Europe's elite football: Financial growth, sporting success, transfer investment, and private majority investors. *International Journal of Financial Studies*, 4(2), 12.

Scherrens, J. (2007). *The muscle drain of African football players to Europe: trade or trafficking?* (Doctoral dissertation). University of Graz, Austria.

Silk, M. L., & Andrews, D. L. (2012). *Sport and neoliberalism: Politics, consumption, and culture*. Temple University Press.

Storey, D. (2024). Footballing journeys: Migration, citizenship and national identity. *Journal of Geography in Higher Education*, 48(1), 22-30.

Transfermarkt.de, (2024). *En pahalı transferler*. Erişim adresi <https://www.transfermarkt.com.tr/statistik/transferrekorde>. Erişim tarihi: 17.09.2024

Walters, G., & Rossi, G. (2009). *Labour market migration in European football: Key issues and challenges*. Conference proceedings from the feet-drain conference hosted by the Birkbeck Sport Business Centre in May 2008.

Yiğit, E., & Şişman, M. (2019). Neoliberal dönemde uluslararası futbolcu hareketliliği. *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, 10(1), 81-93.

KATKI ORANI CONTRIBUTION RATE	AÇIKLAMA EXPLANATION	KATKIDA BULUNANLAR CONTRIBUTORS
Fikir ve Kavramsal Örgü <i>Idea or Notion</i>	Araştırma hipotezini veya fikrini oluşturmak <i>Form the research hypothesis or idea</i>	Mustafa DEMİR Muazzez ŞAŞMAZ ATAÇOĞU
Tasarım <i>Design</i>	Yöntem ve araştırma desenini tasarlamak <i>To design the method and research design.</i>	Okan KILIÇKAYA Muazzez ŞAŞMAZ ATAÇOĞU
Literatür Tarama <i>Literature Review</i>	Çalışma için gerekli literatürü taramak <i>Review the literature required for the study</i>	Mustafa DEMİR
Veri Toplama ve İşleme <i>Data Collecting and Processing</i>	Verileri toplamak, düzenlemek ve raporlaştırmak <i>Collecting, organizing and reporting data</i>	Mustafa DEMİR Okan KILIÇKAYA
Tartışma ve Yorum <i>Discussion and Commentary</i>	Elde edilen bulguların değerlendirilmesi <i>Evaluation of the obtained finding</i>	Mustafa DEMİR Muazzez ŞAŞMAZ ATAÇOĞU
Destek ve Teşekkür Beyanı/ Statement of Support and Acknowledgment Bu çalışmanın yazım sürecinde katkı ve/veya destek alınmamıştır. <i>No contribution and/or support was received during the writing process of this study.</i>		
Çatışma Beyanı/ Statement of Conflict Araştırmacıların araştırma ile ilgili diğer kişi ve kurumlarla herhangi bir kişisel ve finansal çıkar çatışması yoktur. <i>Researchers do not have any personal or financial conflicts of interest with other people and institutions related to the research.</i>		
Etik Kurul Beyanı/ Statement of Ethics Committee Bu araştırma İstanbul Gelişim Üniversitesi Etik Kurulunun 15.03.2024 tarihli 2024-04 sayılı kararı ile yürütülmüştür. <i>This research was conducted with the decision of Istanbul Gelisim University Ethics Committee dated 15.03.2024 and numbered 2024-04.</i>		

Bu eser [Creative Commons Atf-Gayri Ticari 4.0 Uluslararası Lisansı \(CC BY 4.0\)](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/) ile lisanslanmıştır.

Genç yetişkinlerde rekreatif yüzme ve bulaşıcı hastalık riskleri: Farkındalık ve korunma önlemlerinin analizi

Yusuf GÖZAÇIK¹

¹Dicle Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Diyarbakır, Türkiye

Araştırma Makalesi/Research Article

DOI: 10.70736/jrolss.537

Gönderi Tarihi/ Received:
19.01.2025

Kabul Tarihi/ Accepted:
22.03.2025

Online Yayın Tarihi/ Published:
25.03.2025

Öz

Bu çalışmada, rekreatif amaçlı yüzme sporu yapan genç yetişkin bireylerin bulaşıcı hastalıklar risk farkındalıkları ve korunma durumlarının çeşitli değişkenlere göre incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada ilişkisel tarama yöntemi kullanılmıştır. Araştırmaya 79 kadın ve 103 erkek olmak üzere toplam 182 birey çalışmaya dahil edilmiştir. Veri toplama araçları olarak demografik bilgi formu ile bulaşıcı hastalıklar risk farkındalığı ve korunma ölçeği kullanılmıştır. Veri analizi kapsamında frekans ve yüzde dağılımları incelenmiş, normallik varsayımları sağlandıktan sonra bağımsız örneklem t-testi, tek yönlü ANOVA, Post-Hoc testleri ve Pearson Korelasyon analizi uygulanmıştır. Araştırmada yer alan bireylerin yaşları (yıl) $28,46\pm 4,23$, boyları (cm) $172,82\pm 8,70$, vücut ağırlığı (kg) $71,46\pm 13,24$ ve VKI değerleri $23,76\pm 2,90$ olarak bulunmuştur. Araştırmada katılımcıların cinsiyete göre ölçek toplam ve alt boyut puanlarının tamamında; medeni durum, sigara kullanımı, kronik rahatsızlık ve eğitim durumlarında ise bazı alt boyutlarında anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir ($p<0,05$). Demografik bilgiler ile ölçek toplam ve alt boyut puanlarında farklı düzey ve yönlü ilişkiler saptanmıştır. Sonuç olarak, bulaşıcı hastalık farkındalık ve korunma davranışlarının cinsiyet, medeni durum, eğitim düzeyi, sigara kullanımı, kronik rahatsızlık ve fiziksel özelliklere göre farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Kadınlar ve eğitim düzeyi yüksek bireylerin puanları daha yüksek bulundu ve fiziksel özelliklerle farkındalık seviyeleri arasında negatif yönlü ilişkiler tespit edilmiştir. Bu bağlamda, bulaşıcı hastalık risk farkındalığını artırmaya yönelik eğitim programlarının düzenlenmesi ve bireylerin korunma davranışlarını geliştirmeye yönelik stratejilerin uygulanması gerektiği belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yüzme, Bulaşıcı hastalıklar, Hijyen, Sporcu sağlığı

Recreational swimming and infectious disease risks in young adults: An analysis of awareness and preventive measures

Abstract

This study aimed to examine the risk awareness of infectious diseases and protective behaviors among young adults engaged in recreational swimming, considering various variables. A relational survey method was employed, and data were collected from 182 individuals (79 women, 103 men) using a demographic information form and the Infectious Diseases Risk Awareness and Protection Scale. Within the scope of data analysis, frequency and percentage distributions were examined, and after the normality assumptions were met, independent sample t-test, one-way ANOVA, Post-Hoc tests and Pearson Correlation analysis were applied. Participants' mean age (years) was 28.46 ± 4.23 , height (cm) 172.82 ± 8.70 , body weight (kg) 71.46 ± 13.24 , and BMI 23.76 ± 2.90 . Significant differences were observed in total and subscale scores based on gender, while some subscales varied according to marital status, smoking habits, chronic diseases, and educational background ($p<0.05$). Different levels and directional relationships were found between demographic characteristics and scale scores. The findings indicated that awareness and protective behaviors differed by gender, marital status, education level, smoking habits, chronic diseases, and physical characteristics, with women and individuals with higher education levels scoring higher. Additionally, a negative correlation was identified between physical characteristics and awareness levels. In this context, it was concluded that educational programs should be organized to enhance awareness of infectious disease risks and that strategies should be implemented to improve protective behaviors.

Keywords: Swimming, Infectious diseases, Hygiene, Athlete health

Sorumlu Yazar/ Corresponded Author: Yusuf GÖZAÇIK, E-posta/ e-mail: yusuf.gozacik@dicle.edu.tr

GİRİŞ

Yüzme, hem fiziksel hem de zihinsel sağlık üzerinde olumlu etkiler yaratan, bireylerin dayanıklılık, kuvvet ve koordinasyon gibi çeşitli becerilerini geliştiren kapsamlı bir spor dalıdır. Hem rekreasyonel hem de performans düzeyinde yapılan bu spor, aynı zamanda su ortamlarında gerçekleştirildiği için özel hijyen koşullarına ve sağlık standartlarına dikkat edilmesini gerektirir. Bu bağlamda yüzme sporu terminolojik olarak, bireylerin fizyolojik ve psikolojik birçok yönden gelişmesini sağlayan ve destekleyen hem rekreasyonel hem de performans düzeyinde yapılan sportif bir branştır (Colado, 2009). Yüzme çeşitli su kütlelerinin bulunduğu alanlarda yapılır. Bu alanlar yapay havuzlar veya doğal su ortamları şeklinde olabilmektedir. Yüzme aktivitesinin gerçekleştirildiği ortamların hijyen koşulları steril ve sağlık açısından optimal düzeyde olmadığı durumlarda bireyler için bulaşıcı hastalıklar ortaya çıkabilmektedir (Barna, 2012).

Yüzme ortamları bireylerin bu alanları sık kullanımı ve yetersiz hijyen koşullarından dolayı mikroorganizmaların kolay şekilde yaşayıp çoğalmalarına yol açabilmektedir. Bu durum özellikle bağışıklık sistemi daha hassas düzeyde olan bireyler açısından ciddi sağlık sorunlarına sebep olabilmektedir. Aynı zamanda yaşanan sağlık sorunları bulaşıcı hastalıkların oluşmasına ve bireyler arası yayılımına neden olabilmektedir (Barna, 2012). Dünya Sağlık Örgütü verilerine göre suyla bulaşan hastalıklar dünya genelinde milyonlarca insanı etkilemekte ve önemli bir halk sağlığı sorunu olarak ortaya çıkmaktadır (WHO, 2021).

Belirtilen sağlık koşullarında rekreatif amaçlı olarak yüzme sporu yapan bireylerin yüzme alanlarını sosyal aktiviteler ve aktif yaşam tarzının bir parçası olarak sıkça kullanmaları, bu alanlardaki hijyen koşullarını tehdit edebilmektedir (Prüss-Ustün, 2016). Bu koşullar birçok hastalığın yayılmasına sebep olabilmektedir. Özellikle suyun yutulması, cilt ile teması ve solunum yoluyla bulaşan *Cryptosporidium*, *Giardia*, *Legionella* ve *E. coli* gibi mikroorganizmalar hastalıkların önemli sebepleri arasında yer almaktadır (Graczyk ve ark., 2010; Hlavsa ve ark., 2011). Bulaşıcı hastalıkların önlenmesi bireylerin farkındalık düzeyleri boyutuyla doğrudan ilişkilidir. Bireylerin farkındalık düzeyleri ile koruyucu önlemler durumundaki tutum ve davranışları bu risklerin kontrol altına alınmasında önemli bir rol oynamaktadır (CDC, 2021).

Yetişkin bireyler sosyal etkileşimi arttırmak ve fiziksel aktivitelere katılım sağlamak için ortak kullanım alanı olan yüzme havuzlarını sıklıkla tercih etmektedir (Godbey ve ark., 2010). Yetişkinler için yapılan bir çalışmada bu yaş grubundaki bireylerin bulaşıcı hastalıklara karşı

farkındalık düzeylerinin yetersiz olduğu görülmüştür (Fewtrell & Kay, 2015). Ayrıca bireylerin çeşitli davranışlarının ve farkındalık düzeylerinin hijyen standartlarını doğrudan etkilediği görülmüştür (Pond, 2005; Chan & MacLeod, 2014).

Bu çalışmada, rekreatif amaçlı yüzme sporu yapan genç yetişkin bireylerin bulaşıcı hastalıklar risk farkındalıkları ve korunma durumları incelenmiştir. Çalışmanın amacı, bu bireylerin farkındalık düzeylerini çeşitli demografik ve çevresel değişkenlere göre değerlendirerek bulaşıcı hastalıkların önlenmesine yönelik bilgilendirme ve bilinçlendirme çalışmalarına katkı sunmaktır. Mevcut araştırmada aşağıda yer alan ana hipotez ve alt hipotezler belirlenmiştir;

H1: Rekreatif amaçlı yüzme sporu yapan genç yetişkin bireylerin bulaşıcı hastalıklar risk farkındalığı ve korunma durumları, çeşitli demografik değişkenlere göre anlamlı farklılık göstermektedir.

H1a: Cinsiyet, bulaşıcı hastalık risk farkındalığı ve korunma düzeyinde anlamlı bir farklılık yaratmaktadır.

H1b: Medeni durum, bireylerin bulaşıcı hastalık risk farkındalığı ve korunma düzeyinde anlamlı bir farklılık oluşturmaktadır.

H1c: Sigara kullanan bireyler ile sigara kullanmayan bireyler arasında bulaşıcı hastalık risk farkındalığı ve korunma düzeyi açısından anlamlı bir farklılık vardır.

H1d: Kronik hastalığı olan bireylerin bulaşıcı hastalık risk farkındalığı ve korunma düzeyi, kronik hastalığı olmayan bireylere kıyasla anlamlı bir farklılık göstermektedir.

H1e: Eğitim düzeyi arttıkça bulaşıcı hastalık risk farkındalığı ve korunma düzeyi de artmaktadır.

YÖNTEM

Araştırma modeli

Bu çalışma, betimsel araştırma niteliğinde olup, tarama modelleri kapsamında “ilişkisel tarama” modeline dayalı olarak gerçekleştirilmiştir (Alpar, 2014).

Araştırma grubu

Bu araştırmada örneklem seçimi, uygun örnekleme modeline uygun olarak gerçekleştirilmiştir (Alpar, 2014). Araştırmanın evrenini Diyarbakır ilinde rekreatif amaçlı yüzme sporu yapan genç yetişkin (18-35 yaş) bireyler oluşturmuştur. Yapılan G-Power (Güç) analizinde primer olarak gerekli örneklem büyüklüğünün hesaplanmasında Cohen (1988) tarafından belirlenen

etki büyüklüklerinden orta büyüklükteki etki düzeyinde ($d=0.5$) ile 0.05 hata payı (α err prob) ve 0.90 güç düzeyinde ($1-\beta$ err prob) toplam örneklem büyüklüğünün en az 172 olması yeterli sayı olarak hesaplanmıştır. Bu bağlamda araştırmaya 79 kadın 103 erkek toplam 182 katılımcı dahil edilmiştir. Çalışmanın verileri 11/12/2024 ile 15/01/2025 tarihleri arasında toplanmıştır.

Veri toplama araçları

Araştırmada, araştırmacılar tarafından araştırmanın amacına uygun olarak hazırlanan ve katılımcıları tanımlayıcı bilgiler içeren demografik değişkenler formu ile birlikte Ener & Çetinkaya (2021) tarafından geliştirilen Bulaşıcı Hastalıklar Risk Farkındalığı ve Korunma Ölçeği kullanılmıştır.

Demografik değişkenler formu

Araştırmada, araştırmacı tarafından hazırlanan ve katılımcıların cinsiyet, yaş, boy, ağırlık, VKI (vücut kitle indeksi), medeni durum, sigara kullanımı, kronik rahatsızlık durumu ve eğitim düzeyi durumlarını içeren demografik değişkenler formu kullanılmıştır.

Bulaşıcı hastalıklar risk farkındalığı ve korunma ölçeği

Ener ve Çetinkaya (2021) tarafından bulaşıcı hastalıkların risk farkındalıklarını ve korunma durumlarını ölçmek için geliştirilen Bulaşıcı Hastalıklar Risk Farkındalığı ve Korunma Ölçeği; sırasıyla dokuz maddeden oluşan ‘Ortak Yaşam Risk Farkındalığı’, sekiz maddeden oluşan ‘Kişisel Korunma Farkındalığı’, sekiz maddeden oluşan ‘Korunma Davranışları’, üç maddeden oluşan ‘El Yıkama Davranışları’, dört maddeden oluşan Toplumsal Korunma Farkındalığı’ ve dört maddeden oluşan ‘Kişisel Temas Farkındalığı’ olmak üzere altı alt boyuttan ve 36 maddeden oluşan beşli likert yapıda olan bir ölçektir. Ölçekten alınan toplam puanın artması bireylerin risk farkındalığı ve korunma düzeylerinin arttığını göstermektedir. Ölçeğin toplam puanının Cronbach Alpha güvenilirlik kat sayısı 0,91 olarak hesaplanmıştır (Ener & Çetinkaya, 2021). Araştırmamızda katılımcıların verdikleri cevaplar doğrultusunda ölçek toplam puanı için Cronbach Alpha güvenilirlik kat sayısı 0,76 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin Cronbach Alpha kat sayısının 0,7’nin üzerinde olması ölçeğin iç tutarlılığının göstergesidir (Özdamar, 2017).

Araştırma prosedürleri

Araştırma, Dicle Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu’nun 11.12.2024 tarihli ve E-14679147-663.05-828600 sayılı onayı doğrultusunda, bilimsel etik ilkelerine uygun şekilde gerçekleştirilmiştir. Araştırmada veri toplama süreci araştırmacı tarafından yüz yüze olarak gerçekleştirilmiştir. Araştırma ile ilgili tüm bilgiler veri toplanmadan önce katılımcılara

aktarılmıştır. Araştırmaya katılımında gönüllülük ilkesi esas alınmış ve araştırma Helsinki Bildirgesi'ne uygun olarak yürütülmüştür.

Verilerin analizi

Verilerin analizinde SPSS 26.0 istatistik paket programı kullanılmıştır. Demografik bilgiler ve veri toplama araçlarından elde edilen parametreler için aritmetik ortalama (\bar{X}), standart sapma (ss.), maksimum (maks.) ve minimum (min.) değerler belirlenmiştir. Verilerin normallik dağılımlarını saptamak için basıklık çarpıklık değerleri hesaplanmıştır. Parametrik testlerin varsayımlarının sağlanmasının ardından, bağımsız gruplar arasındaki farklılıklar için Bağımsız Örneklem T-testi ve Tek Yönlü Varyans analizi ile birlikte Post Hoc testleri uygulanmıştır. Post Hoc analizinde varyansların homejonliğinin sağlandığı durumlarda Tukey; varyansların homojenliğinin sağlanmadığı durumlarda ise Games Howell testi uygulanmıştır. Değişkenler arasındaki ilişki Pearson Kolerasyon Testi ile analiz edilmiştir. Araştırmada istatistiksel anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ olarak kabul edilmiştir (Field, 2024).

Tablo 1. Araştırmada yer alan bireylerden elde edilen bulaşıcı hastalıklar risk farkındalıkları ve korunma ölçeği puan değerlerinin normallik dağılımları

Parametre	Basıklık	Çarpıklık
Ortak Yaşam Risk Farkındalığı	-0,639	0,223
Kişisel Korunma Farkındalığı	-0,915	-0,059
Korunma Davranışları	-0,868	1,022
El Yıkama Davranışları	-0,676	-0,221
Toplumsal Korunma Farkındalığı	-0,628	0,236
Kişisel Temas Farkındalığı	-0,708	-0,277
Ölçek Toplam	-0,744	0,947

Tablo 1'de araştırmada yer alan rekreatif amaçlı yüzme sporu yapan genç yetişkin bireylerin bulaşıcı hastalıklar risk farkındalıkları ve korunma ölçeği puan değerlerinin normallik analizi sonuçları yer almaktadır. Tabachnick & Fidell'e (2013) göre normallik sınaması analizlerinde basıklık ve çarpıklık değerlerinin +/- 1,50 değerleri arasında olması verilerin normal dağıldığını göstermektedir. Tablo 1'de çalışmamızdan elde edilen verilerin basıklık ve çarpıklık değerleri incelenmiş ve verilerin normal dağıldığı tespit edilmiştir.

BULGULAR

Araştırmadan elde edilen bulgular tablolar halinde verilmiştir.

Tablo 2. Katılımcıların tanımlayıcı verileri

Parametre	N	Min.	Maks.	\bar{X}	Ss.
Yaş (yıl)	182	20,00	35,00	28,46	4,23
Boy (cm)	182	156,00	190,00	172,82	8,70
Ağırlık (kg)	182	50,00	94,00	71,46	13,24
VKI (kg/m ²)	182	18,14	29,72	23,76	2,90

Min: minimum, **Maks:** maksimum, **\bar{X} :** ortalama, **Ss:** standart sapma

Araştırmaya katılan 182 bireyin yaş ortalaması $28,46 \pm 4,23$ yıl, boy ortalaması $172,82 \pm 8,70$ cm, ağırlık ortalaması $71,46 \pm 13,24$ kg ve VKI ortalaması $23,76 \pm 2,90$ kg/m² olarak bulunmuştur.

Tablo 3. Katılımcıların bulaşıcı hastalıklar risk farkındalıkları ve korunma ölçeğinden elde ettikleri puanlar

Ölçek Alt Boyutları	N	Min.	Maks.	\bar{X}	Ss.
Ortak Yaşam Risk Farkındalığı	182	25,00	42,00	35,55	4,01
Kişisel Korunma Farkındalığı	182	19,00	35,00	29,82	4,56
Korunma Davranışları	182	20,00	40,00	33,23	4,65
El Yıkama Davranışları	182	8,00	15,00	12,43	1,89
Toplumsal Korunma Farkındalığı	182	8,00	20,00	15,60	2,85
Kişisel Temas Farkındalığı	182	10,00	20,00	17,18	2,62
Ölçek Toplam Puan	182	98,00	168,00	143,85	14,58

N: Sayı, **Min:** minimum, **Maks:** maksimum, **\bar{X} :** ortalama, **Ss:** standart sapma

Tablo 3'te rekreatif amaçlı yüzme sporu yapan genç yetişkin bireylerin bulaşıcı hastalıklar risk farkındalıkları ve korunma ölçeği ve alt boyutlarına ait puan değerleri görülmektedir.

Tablo 4. Katılımcıların bulaşıcı hastalıklar risk farkındalığı ve korunma puanlarının cinsiyete göre karşılaştırılması

Ölçek Alt Boyutları	Cinsiyet	N	\bar{X}	Ss.	t	df	p
Ortak Yaşam Risk Farkındalığı	Kadın	79	37,62	2,81	7,11	178,08	0,001
	Erkek	103	33,97	4,09			
Kişisel Korunma Farkındalığı	Kadın	79	31,92	2,27	6,45	147,20	0,001
	Erkek	103	28,22	5,20			
Korunma Davranışları	Kadın	79	35,53	3,22	6,45	180,00	0,001
	Erkek	103	31,47	4,82			
El Yıkama Davranışları	Kadın	79	12,82	1,63	2,52	179,49	0,012
	Erkek	103	12,13	2,02			
Toplumsal Korunma Farkındalığı	Kadın	79	17,03	1,76	7,00	168,46	0,001
	Erkek	103	14,51	3,05			
Kişisel Temas Farkındalığı	Kadın	79	17,84	2,25	3,04	180,00	0,003
	Erkek	103	16,67	2,78			
Ölçek Toplam Puan	Kadın	79	152,78	8,99	9,06	173,59	0,001
Erkek	103	137,00	14,37				

\bar{X} : ortalama, **Ss:** standart sapma, **df:** serbestlik derecesi,

Çalışmada yer alan katılımcıların bulaşıcı hastalıklar risk farkındalıkları ve korunma ölçeği toplam puan ve alt boyut puanları arasında anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir ($p<0,01$, $p<0,05$). Bu farkların tamamında kadın bireylerin elde ettikleri puanlar daha yüksek bulunmuştur.

Tablo 5. Katılımcıların bulaşıcı hastalıklar risk farkındalığı ve korunma puanlarının medeni durumuna göre karşılaştırılması

Ölçek Alt Boyutları	Medeni Durum	N	\bar{X}	Ss.	t	df	p
Ortak Yaşam Risk Farkındalığı	Evli	69	35,97	3,88	1,09	180,00	0,276
	Bekar	113	35,30	4,09			
Kişisel Korunma Farkındalığı	Evli	69	29,55	5,24	-0,060	118,58	0,545
	Bekar	113	30,00	4,11			
Korunma Davranışları	Evli	69	32,43	6,19	-1,59	92,15	0,114
	Bekar	113	33,72	3,31			
El Yıkama Davranışları	Evli	69	12,56	2,19	0,72	180,00	0,467
	Bekar	113	12,35	1,68			
Toplumsal Korunma Farkındalığı	Evli	69	15,76	3,18	0,58	180,00	0,561
	Bekar	113	15,51	2,64			
Kişisel Temas Farkındalığı	Evli	69	16,49	2,97	-2,67	116,98	0,009
	Bekar	113	17,61	2,29			
Ölçek Toplam Puan	Evli	69	142,78	18,11	-0,77	180,00	0,441
	Bekar	113	144,50	11,98			

\bar{X} : ortalama, Ss: standart sapma, df: serbestlik derecesi

Kişisel temas farkındalığı alt boyut puanında evli bireylerin daha yüksek puan elde ettiği tespit edilmiştir. Bu farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($p<0,01$).

Tablo 6. Katılımcıların bulaşıcı hastalıklar risk farkındalığı ve korunma puanlarının sigara kullanım durumuna göre karşılaştırılması

Ölçek Alt Boyutları	Sigara Kullanımı	N	\bar{X}	Ss.	t	df	p
Ortak Yaşam Risk Farkındalığı	Evet	46	34,82	3,91	-1,42	180,00	0,155
	Hayır	136	35,80	4,03			
Kişisel Korunma Farkındalığı	Evet	46	28,45	4,91	-2,25	70,62	0,027
	Hayır	136	30,29	4,36			
Korunma Davranışları	Evet	46	29,97	4,26	-6,00	180,00	0,001
	Hayır	136	34,33	4,25			
El Yıkama Davranışları	Evet	46	12,45	2,23	0,83	65,19	0,934
	Hayır	136	12,42	1,77			
Toplumsal Korunma Farkındalığı	Evet	46	14,19	2,46	-4,04	180,00	0,001
	Hayır	136	16,08	2,82			
Kişisel Temas Farkındalığı	Evet	46	16,41	2,35	-2,34	180,00	0,020
	Hayır	136	17,44	2,66			
Ölçek Toplam Puan	Evet	46	136,32	11,81	-4,23	180,00	0,001
	Hayır	136	146,39	14,59			

\bar{X} : ortalama, Ss: standart sapma, df: serbestlik derecesi

Kişisel korunma farkındalığı ($p<0,05$), korunma davranışları ($p<0,01$), toplumsal korunma farkındalığı ($p<0,01$), kişisel temas farkındalığı ($p<0,05$) ve ölçek toplam ($p<0,01$) puanları arasındaki farkların istatistiksel anlamlılık düzeyinde olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 7. Katılımcıların bulaşıcı hastalıklar risk farkındalığı ve korunma puanlarının kronik rahatsızlık durumuna göre karşılaştırılması

Ölçek Alt Boyutları	Kronik Rahatsızlık	N	\bar{X}	Ss.	t	df	p
Ortak Yaşam Risk Farkındalığı	Var	20	39,75	1,83	9,20	44,72	0,001
	Yok	162	35,03	3,91			
Kişisel Korunma Farkındalığı	Var	20	30,00	4,03	0,17	180,00	0,860
	Yok	162	29,80	4,64			
Korunma Davranışları	Var	20	32,25	7,44	-0,65	20,51	0,521
	Yok	162	33,35	4,20			
El Yıkama Davranışları	Var	20	12,50	2,76	0,83	65,19	0,934
	Yok	162	12,42	1,77			
Toplumsal Korunma Farkındalığı	Var	20	16,75	3,19	1,90	180,00	0,058
	Yok	162	15,46	2,79			
Kişisel Temas Farkındalığı	Var	20	17,50	2,56	0,56	180,00	0,573
	Yok	162	17,14	2,63			
Ölçek Toplam Puan	Var	20	148,75	19,83	1,20	21,31	0,241
	Yok	162	143,24	13,76			

\bar{X} : ortalama, Ss: standart sapma, df: serbestlik derecesi

Ortak yaşam risk farkındalığı alt boyut puanında bir farklılık olduğu ve bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır ($p<0,01$).

Ortak yaşam risk farkındalığı ve el yıkama davranışları alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmiştir. Ortak yaşam risk farkındalığı alt boyutunda lise ve lisans üstü ($p=0,01$) ile lisans ve lisans üstü ($p=0,01$) eğitim düzeyleri arasında anlamlı farklılık olduğu saptanmıştır ($p<0,01$). El yıkama davranışları alt boyut puanlarında lise ve lisans ($p=0,01$) grupları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmiştir ($p<0,05$).

Tablo 8. Katılımcıların bulaşıcı hastalıklar risk farkındalığı ve korunma puanlarının eğitim düzeyine göre karşılaştırılması

Ölçek Alt Boyutları	Eğitim Durumu	N	\bar{X}	Ss.	df	F	p	Post Hoc
Ortak Yaşam Risk Farkındalığı	Lise (A)	39	34,94	3,34	2	9,12	0,001	A-C ($p=0,01$) B-C ($p=0,00$)
	Lisans (B)	100	34,85	4,29				
	Lisans üstü (C)	43	37,74	3,07				
Kişisel Korunma Farkındalığı	Lise (A)	39	30,82	3,32	2	1,19	0,153	
	Lisans (B)	100	29,61	5,22				
	Lisans üstü (C)	43	29,44	3,80				
Korunma Davranışları	Lise (A)	39	33,15	4,20	2	2,12	0,123	
	Lisans (B)	100	33,78	4,56				
	Lisans üstü (C)	43	32,04	5,09				
El Yıkama Davranışları	Lise (A)	39	11,71	1,82	2	4,05	0,019	A-B ($p=0,01$)
	Lisans (B)	100	12,72	1,90				
	Lisans üstü (C)	43	12,41	1,81				
Toplumsal Korunma Farkındalığı	Lise (A)	39	15,43	3,05	2	0,62	0,535	
	Lisans (B)	100	15,82	3,00				
	Lisans üstü (C)	43	15,27	2,27				
Kişisel Temas Farkındalığı	Lise (A)	39	17,05	2,32	2	0,14	0,864	
	Lisans (B)	100	17,28	2,87				
	Lisans üstü (C)	43	17,09	2,30				
Ölçek Toplam Puanı	Lise (A)	39	143,12	12,04	2	0,60	0,941	
	Lisans (B)	100	144,06	16,17				
	Lisans üstü (C)	43	144,02	12,97				

\bar{X} : ortalama, Ss: standart sapma, df: serbestlik derecesi

Uygulanan Post-hoc (Tukey ve Games Howell) testleri analizi sonucunda, ortak yaşam risk farkındalıkları ile katılımcıların boyları arasında düşük düzeyde negatif yönlü; ağırlıkları ile VKI değerleri arasında orta derecede negatif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($p<0,05$, $p<0,01$). Kişisel korunma farkındalıklarında yaş, ağırlık ve VKI değerleri ile düşük düzeyde ve negatif yönlü bir ilişki belirlenmiştir ($p<0,01$, $p<0,05$). Korunma davranışları alt boyutunda yaş, boy ve ağırlık ile düşük düzeyde negatif yönlü; VKI değeri ile orta derecede negatif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlılık düzeyinde bir ilişki tespit edilmiştir ($p<0,01$).

El yıkama davranışlarında katılımcıların yaş ile düşük düzeyde pozitif, boy ile düşük düzeyde negatif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmiştir ($p<0,05$). Toplumsal korunma farkındalıklar ile katılımcıların tüm fiziksel özellikleri arasında düşük düzeyde ve negatif yönlü olan anlamlı bir farklılık belirlenmiştir ($p<0,05$, $p<0,01$). Kişisel temas farkındalığı alt boyutunda sadece VKI değeriyle düşük düzeyde negatif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır ($p<0,05$). Ölçek toplam puanlarının boy ve yaş ile arasında düşük düzeyde negatif yönlü; vücut ağırlığı ve VKI değerleri ile orta düzeyde negatif yönlü ve istatistiksel anlamlılık düzeyinde bir ilişki olduğu tespit edilmiştir ($p<0,05$, $p<0,01$).

Tablo 9. Katılımcıların fiziksel özellikleri ile bulaşıcı hastalıklar risk farkındalığı ve korunma puanları arasındaki ilişki

Ölçek Alt Boyutları		Yaş	Boy	Vücut Ağırlığı	VKI
Ortak Yaşam Risk Farkındalığı	r	-0,088	-0,200**	-0,401**	-0,454**
	p	0,239	0,007	0,000	0,000
Kişisel Korunma Farkındalığı	r	-0,197**	-0,108	-0,159*	-0,171*
	p	0,008	0,146	0,032	0,021
Korunma Davranışları	r	-0,211**	-0,177*	-0,289**	-0,306**
	p	0,004	0,017	0,000	0,000
El Yıkama Davranışları	r	0,178*	-0,185*	-0,026	0,106
	p	0,016	0,013	0,726	0,153
Toplumsal Korunma Farkındalığı	r	-0,154*	-0,224**	-0,287**	-0,258**
	p	0,038	0,002	0,000	0,000
Kişisel Temas Farkındalığı	r	-0,079	0,054	-0,068	-0,160*
	p	0,287	0,470	0,360	0,031
Ölçek Toplam Puanı	r	-0,174*	-0,204**	-0,324**	-0,341**
	p	0,018	0,006	0,000	0,000

** : korelasyon $p<0,01$, * : korelasyon $p<0,05$

TARTIŞMA VE SONUÇ

Araştırmamızda rekreatif amaçlı yüzme sporu yapan genç yetişkin bireylerin bulaşıcı hastalıklar risk farkındalıkları ve korunma durumları çeşitli değişkenlere göre karşılaştırılmıştır. Katılımcıların bulaşıcı hastalıklar risk farkındalığı ve korunma ölçeğinden elde ettikleri puan ortalamalarının cinsiyet göre karşılaştırılmasında kadın bireylerin erkek bireylere göre daha yüksek puanlar aldığı tespit edilmiştir (Tablo 4). Arıca ve arkadaşları (2024) tarafından Türk toplumu üzerinde pandemi süreci boyunca bireylerin bulaşıcı hastalıklara yönelik risk farkındalıklarının ve korunma düzeylerinin belirlenmesi amacıyla yapılan bir araştırmada kadınların erkeklere göre daha yüksek puan ortalamalarına sahip olduğu ve bu ortalamaların istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği belirtilmiştir.

Ayrancı (2005) tarafından yapılan bir epidemiyolojik araştırmada Türk toplumunun AIDS bilgi düzeyleri ve tutumları incelenmiştir. Yine aynı yıl içerisinde Montazeri (2005) tarafından İran'da AIDS bilgi düzeyleri ve tutumlarının araştırıldığı nüfus temelli bir araştırma gerçekleştirilmiştir. Her iki çalışmada da kadın bireylerin elde ettikleri puan ortalamalarının erkek bireylerden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Çalışmamızdan elde ettiğimiz bulgulara literatürde yer alan bu çalışmalarını destekler nitelikte bulunmuştur.

Avcıkurt ve arkadaşları (2005) tarafından Türkiye'deki tur rehberlerinin HIV/AIDS farkındalığı ve tutumlarını inceleyen bir araştırma gerçekleştirilmiştir. Bu araştırmanın sonuçlarına göre erkek bireylerin farkındalık seviyeleri kadın bireylere göre daha yüksek bulunmuştur. Bu durum, erkek bireylerin mesleki alanda aldıkları eğitimlerin etkili olduğu şeklinde yorumlanmıştır.

Çalışmamızda yer alan katılımcıların ölçek toplam puan ve alt boyutların toplam puan ortalamaları karşılaştırılmış ve sadece kişisel temas farkındalığı alt boyutunda evliler ile bekarlar arasındaki puan ortalamaları anlamlı bulunmuştur. Ölçek toplam puanı ve diğer alt boyut puanlarında istatistiksel bir farklılığın olmadığı tespit edilmiştir. Dalyan ve arkadaşlarının (2023) gıda sektöründe çalışanların salgın hastalık farkındalıklarını inceledikleri çalışmalarında medeni durumun salgın hastalık farkındalığı ve bireysel hijyen davranışı üzerinde olumlu yönde etkisi olduğu belirlenmiştir. Bu çalışmada, evli bireylerin hijyen ve salgın hastalık farkındalığının daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Arıca ve arkadaşlarının (2024) gerçekleştirdiği aynı çalışmada evli bireylerin bulaşıcı hastalıklardan korunma davranışları puan ortalamalarının bekar bireylere göre daha yüksek olduğu ve bu farkın anlamlılık düzeyinde olduğu bulunmuştur. Literatürde yer alan

çalışmalardan elde edilen bu bulgular, evli bireylerin aile sorumlulukları ile birlikte yaşama durumlarından kaynaklı olarak bulaşıcı hastalıklar risk farkındalıklarının ve bilgi düzeylerinin arttığı şeklinde yorumlanmıştır. Ancak çalışmamızda, ölçek toplam puanı ve diğer alt boyut puanlarında anlamlılık bulunmaması, genel sağlık farkındalığının medeni durum açısından bağımsız olabileceği şeklinde yorumlanmıştır.

Toplumda bireylerin sigara kullanımlarının genel sağlık durumlarını ve bulaşıcı hastalıklar risk düzeylerini olumsuz etkileyebileceği belirtilmiştir (Akdeniz, 2019). Araştırmamızda sigara içen bireylerin, özellikle bulaşıcı hastalıklara karşı risk farkındalığı ve korunma davranışları konusunda daha düşük puanlar almaları (Tablo 6), sigaranın sağlık üzerindeki olumsuz etkileri ve risk algısının azalmasıyla ilişkilendirilmiştir.

Kronik rahatsızlıklar, bağışıklık sisteminin zayıflamasına ve bireyin bulaşıcı hastalıklara daha yatkın hale gelmesine neden olabilir (MP, 2025). Çalışmamızda yer alan bireylerin ölçek toplam ve alt boyut puan ortalamalarında kronik rahatsızlık durumuna göre farklılıklar tespit edilmiş ancak yalnızca ortak yaşam risk farkındalığı alt boyutunda istatistiksel olarak bir farklılığın olduğu bulunmuştur. Yapılan bir çalışmada, diyabet ve hipertansiyon gibi kronik rahatsızlıkları olan bireylerin, COVID-19 gibi bulaşıcı hastalıklardan daha ciddi etkilenme riski taşıdığı bulunmuştur (Sanyaolu ve ark., 2020).

Kronik rahatsızlığa sahip bireylerin sağlık durumlarını yönetmek için daha sık sağlık hizmeti almaları ve bu süreçte bulaşıcı hastalıklardan korunmanın önemini öğrenmeleri, farkındalık düzeylerini artırabilir. Arden & Chilcot (2020), kronik hastalıklara sahip bireylerin sağlık hizmetleri sırasında bulaşıcı hastalıklarla ilgili daha fazla bilgilendirildiğini ve bu bilgilendirmelerin farkındalık düzeylerini olumlu yönde etkilediğini vurgulamıştır.

Kronik rahatsızlığı olan bireylerin, ortak yaşam alanlarında bulaşıcı hastalık riskini azaltma sorumluluğu daha yüksektir. Özellikle pandemiler sırasında, bu bireylerin hem kendi sağlıklarını koruma hem de çevrelerindeki diğer bireyleri enfeksiyondan uzak tutma eğilimi artmaktadır (WHO, 2020).

Çalışmamızda yer alan bireylerin eğitim düzeylerine bağlı olarak elde ettikleri puanlarda farklılıklar olduğu tespit edilmiştir. Ortak yaşam risk farkındalığı alt boyutunda lisansüstü eğitime sahip bireylerin daha yüksek farkındalık göstermesi, bu grubun toplumsal sorumluluk bilincinin daha yüksek olabileceğini işaret etmektedir (Tablo 8). El yıkama, bulaşıcı hastalıklardan korunmada temel bir davranıştır. Sağlık eğitimi alan üniversite öğrencileri üzerinde yapılan bir çalışmada, öğrencilerin %70,8'inin sık sık el yıkadığını, %17,4'ünün kirli

temas sonrası ellerini yıkadığını belirtmiştir (Kaya ve ark., 2019). Bu durum, sağlık eğitimi alan bireylerin el hijyenine daha fazla önem verdiğini göstermektedir.

Dünya Sağlık Örgütü (2022) tarafından yayımlanan el hijyeni rehberinde, sağlık çalışanlarının eğitim ve motivasyonuna yönelik programların el hijyen uygulamalarının geliştirilmesinde önemli olduğu vurgulanmaktadır. Bu doğrultuda çalışmamız, rekreatif yüzme yapan bireylerin bulaşıcı hastalık farkındalığının cinsiyet, medeni durum, sigara kullanımı, kronik hastalık ve eğitim düzeyine göre farklılık gösterdiğini ortaya koymuştur. Elde edilen bulgular, hijyen uygulamalarının geliştirilmesi ve bilinçlendirme programlarının önemini desteklemekte, ayrıca literatürdeki benzer çalışmalarla paralellik göstermektedir. Bu bağlamda çalışma, rekreatif yüzme ortamlarında bulaşıcı hastalık riskini azaltmaya yönelik stratejilerin belirlenmesine katkı sağlayarak, halk sağlığını korumaya yönelik önlemlerin güçlendirilmesine yardımcı olabilir. Nitekim kadınlar, evli ve yüksek eğitilmiş bireyler daha yüksek farkındalık gösterirken, sigara kullananlar ve bazı fiziksel özelliklere sahip bireylerde farkındalık düzeyi daha düşük bulunmuştur.

Bu çalışmanın sınırlılıkları, yalnızca genç yetişkin bireylerin ve rekreatif yüzme yapan kişilerin incelenmiş olması, verilerin katılımcıların kendi beyanları doğrultusunda toplanması ve kesitsel bir tasarım kullanılmasıdır. Bu nedenle, bulguların genellenebilirliği ve nedensel ilişki kurma konusunda sınırlamalar bulunmaktadır. Güçlü yönleri ise, farklı demografik faktörlerin etkilerini incelemesi, güvenilir analizler yapması ve alınabilecek önlemler konusunda faydalı öneriler sunmasıdır.

Öneriler

Çalışmamızdan elde edilen sonuçlar doğrultusunda, yüzme tesislerinde hijyen standartlarının düzenli olarak denetlenmesi ve su kalitesinin sürekli olarak izlenmesi gerektiği önerilebilir. Bu önlemler, bireylerin bulaşıcı hastalık risklerine karşı korunmasını sağlamak amacıyla büyük önem taşımaktadır. Ayrıca, yüzme egzersizlerini yapan bireylerin bulaşıcı hastalık riskleri konusunda farkındalıklarının artırılması için özel eğitim programlarının düzenlenmesi önerilebilir. Bu programlar, bireylerin sağlık ve hijyen konusunda bilinçlenmelerine yardımcı olabilir. Hijyen alışkanlıklarını geliştirmek amacıyla tesislerde bilgilendirici materyallerin bulundurulması, kullanıcılara su ortamındaki potansiyel riskler hakkında bilgi vererek korunma davranışlarını teşvik edebilir. Ayrıca, farklı yaş grupları, yüzme seviyeleri ve kullanım alışkanlıkları göz önünde bulundurularak daha kapsamlı ve uzun dönemli araştırmalar yapılması, bu konuda daha geniş veriler elde edilmesine katkı

sağlayacaktır. Yüzme ortamlarının sağlık riskleri üzerindeki etkilerinin daha ayrıntılı bir şekilde araştırılması, özellikle suyun hijyenik durumu ve tesislerin fiziksel koşullarının bireylerin sağlık durumu üzerindeki uzun vadeli etkilerini değerlendiren yeni çalışmalarla desteklenmesi önerilebilir.

KAYNAKLAR

- Akdeniz, E. (2019). Sigara bağımlılığı sağlığa etkileri ve sigara bıraktırmada kullanılan transteoretik model. *Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2(3), 11-25.
- Alpar R. *Applied statistics and validity-reliability: with examples from sports, health and educational sciences (3rd Edition)*. Ankara: Detay Publishing. 2014, 20-40.
- Arden, M. A., & Chilcot, J. (2020). Health psychology and the coronavirus (COVID-19) global pandemic: A call for research. *British Journal of Health Psychology*, 25(2), 231–232. <https://doi.org/10.1111/bjhp.12414>
- Arıca, E. Ö., Kuş, B., İnci, C., Söğüt, M. C. (2024). Pandemi sürecinde bireylerin bulaşıcı hastalıklara yönelik risk farkındalığı ve korunma düzeylerinin belirlenmesi: Türk toplumu örneği. *Sağlık ve Toplum*, 34(3), 74-82.
- Avcıkurt, C., Koroglu, O., Koroglu, A., & Avcıkurt, A. S. (2011). HIV/AIDS awareness and attitudes of tour guides in Turkey. *Culture, Health & Sexuality*, 13(2), 233-243.
- Ayrancı, U. (2005). AIDS knowledge and attitudes in a Turkish population: an epidemiological study. *BMC Public Health*, 5, 1-10.
- Barna, Z., & Kádár, M. (2012). The risk of contracting infectious diseases in public swimming pools: A review. *Annali dell'Istituto superiore di sanita*, 48, 374-386.
- Chan, E., & MacLeod, M. (2014). A comparison of recreational water illness awareness and frequency of swimming. *BCIT Environmental Public Health Journal*. <https://doi.org/10.47339/ephj.2014.141>
- Cohen J. *The analysis of variance. In Statistical Power Analysis for the Behavioral Sciences (second ed.)*. Lawrence Erlbaum Associates. 1988, 274-87.
- Colado, J. C., Triplett, N. T., Tella, V., Saucedo, P., & Abellán, J. (2009). Effects of aquatic resistance training on health and fitness in postmenopausal women. *European Journal of Applied Physiology*, 106(1), 113–122. <https://doi.org/10.1007/s00421-009-0996-7>
- Control and Prevention (CDC). (2021). *Healthy swimming*. <https://www.cdc.gov/healthywater/swimming/index.html>
- Dalyan, O., Canpolat, E., Öztürk, Ö. F., & Pişkin, M. (2023). Gıda sektöründe çalışanların salgın hastalık farkındalıkları: Çanakkale ili örneği. *Journal of Advanced Research in Natural and Applied Sciences*, 9(4), 952-963.
- Ener, D. & Çetinkaya, F. (2021). Bulaşıcı hastalıklar risk farkındalığı ve korunma ölçeği geliştirme. *İstanbul Tıp Fakültesi Dergisi*, 85(2). 258-269.
- Fewtrell, L., & Kay, D. (2015). Recreational water and infection: A review of recent findings. *Current Environmental Health Reports*, 2(1), 85–94. <https://doi.org/10.1007/s40572-014-0036-6>
- Field, A. (2024). *Discovering statistics using IBM SPSS statistics*. Sage publications limited.
- Godbey, G., Crawford, D. W., & Shen, X. S. (2010). Assessing hierarchical leisure constraints theory after two decades. *Journal of Leisure Research*, 42(1), 111-134.
- Graczyk, T. K., Sunderland, D., Awantang, G. N., Mashinski, Y., Lucy, F. E., Graczyk, Z., ... & Breyse, P. N. (2010). Relationships among bather density, levels of human waterborne pathogens, and fecal coliform counts in marine recreational beach water. *Parasitology Research*, 106, 1103-1108.
- Hlavsa, M. C., Roberts, V. A., Anderson, A. R., Hill, V. R., Kahler, A. M., Orr, M., ... et al. (2011). Surveillance for waterborne disease outbreaks and other health events associated with recreational water—United States, 2007–2008. *MMWR Surveill Summ*, 60(12), 1-32.

- Kaya, G., Trabzon, Ş., Doğanay, S., Güçlü, E., Karabay, O., & Altındış, S. (2019). Sağlık Eğitimi Alan Üniversite Öğrencilerine Verilen El Hijyeni Eğitimi Etkinliği. *Journal of Biotechnology and Strategic Health Research*, 3(3), 219-224.
- Medical Park (MP). (2020). *Kronik hastalıklar ve bağışıklık sistemi*. Medical Park. https://www.medicalpark.com.tr/kronik-hastalik/hg-2369?utm_
- Montazeri, A. (2005). AIDS knowledge and attitudes in Iran: results from a population-based survey in Tehran. *Patient education and counseling*, 57(2), 199-203.
- Özdamar K. *Ölçek ve test geliştirme yapısal eşitlik modellemesi*. Nisan kitabevi, Eskişehir 2017.
- Pond, K. (2005). *Water recreation and disease: Plausibility of associated infections*. Geneva: World Health Organization.
- Prüss-Üstün, A., Wolf, J., Corvalán, C., Bos, R., & Neira, M. (2016). *Preventing disease through healthy environments: a global assessment of the burden of disease from environmental risks*. World Health Organization.
- Sanyaolu, A., Okorie, C., Marinkovic, A., Patidar, R., Younis, K., Desai, P., ... et al. (2020). Comorbidity and its impact on patients with COVID-19. *SN Comprehensive Clinical Medicine*, 2, 1069-1076.
- Tabachnick, B.G., & Fidell, L.S. (2013). *Using Multivariate Statistics (6th Ed.)*. Boston: Allyn & Bacon.
- World Health Organization (2020). *COVID-19 global risk communication and community engagement strategy – interim guidance*. <https://www.who.int/publications/i/item/covid-19-global-risk-communication-and-community-engagement-strategy>
- World Health Organization. (2021). *Guidelines on recreational water quality*. Volume 1: Coastal and fresh waters. World Health Organization.
- World Health Organization. (2022). *Health literacy development for the prevention and control of noncommunicable diseases*. Volume 1: Overview. World Health Organization.

KATKI ORANI CONTRIBUTION RATE	AÇIKLAMA EXPLANATION	KATKIDA BULUNANLAR CONTRIBUTORS
Fikir ve Kavramsal Örgü <i>Idea or Notion</i>	Araştırma hipotezini veya fikrini oluşturmak <i>Form the research hypothesis or idea</i>	Yusuf GÖZAÇIK
Tasarım <i>Design</i>	Yöntem ve araştırma desenini tasarlamak <i>To design the method and research design.</i>	Yusuf GÖZAÇIK
Literatür Tarama <i>Literature Review</i>	Çalışma için gerekli literatürü taramak <i>Review the literature required for the study</i>	Yusuf GÖZAÇIK
Veri Toplama ve İşleme <i>Data Collecting and Processing</i>	Verileri toplamak, düzenlemek ve raporlaştırmak <i>Collecting, organizing and reporting data</i>	Yusuf GÖZAÇIK
Tartışma ve Yorum <i>Discussion and Commentary</i>	Elde edilen bulguların değerlendirilmesi <i>Evaluation of the obtained finding</i>	Yusuf GÖZAÇIK
Destek ve Teşekkür Beyanı/ Statement of Support and Acknowledgment		
Bu çalışmanın yazım sürecinde katkı ve/veya destek alınmamıştır. <i>No contribution and/or support was received during the writing process of this study.</i>		
Çatışma Beyanı/ Statement of Conflict		
Araştırmacıların araştırma ile ilgili diğer kişi ve kurumlarla herhangi bir kişisel ve finansal çıkar çatışması yoktur. <i>Researchers do not have any personal or financial conflicts of interest with other people and institutions related to the research.</i>		
Etik Kurul Beyanı/ Statement of Ethics Committee		
Bu araştırma, Dicle Üniversitesi Etik Kurulunun 11.12.2024 tarihli ve E-14679147-663.05-828600 sayılı kararı ile yürütülmüştür. <i>This research was conducted with the decision of Dicle University Ethics Committee dated 11.12.2024 and numbered E-14679147-663.05-828600.</i>		

Bu eser [Creative Commons Atf-Gayri Ticari 4.0 Uluslararası Lisansı \(CC BY 4.0\)](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/) ile lisanslanmıştır.

Gençlik merkezlerinde görev yapan eğitimcilerin yaşam kalitesi ve yaşam doyum düzeylerinin incelenmesi

Mustafa Önder ŞEKEROĞLU¹ , Sinan ÖZBEY¹

¹Muş Alparslan Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Muş, Türkiye

Araştırma Makalesi/Research Article

DOI: 10.70736/jrolss.591

Gönderi Tarihi/ Received:

Kabul Tarihi/ Accepted:

Online Yayın Tarihi/ Published:

24.01.2025

24.03.2025

25.03.2025

Öz

Bu çalışma, Van ilinde gençlik ve spor merkezlerinde görev yapan eğitimcilerin yaşam kalitesi ve yaşam doyum düzeylerini incelemeyi amaçlamaktadır. Gençlik merkezlerinde çalışan spor eğitimcilerin yaşam kalitesinin yüksek olması, mesleki motivasyonlarını artırarak gençlere sundukları hizmetin niteliğini güçlendirebilir. Spor Eğitimcilerin fiziksel sağlıkları, psikolojik iyi oluşları, sosyal ilişkileri ve ekonomik güvenlik algıları, yaşam kalitelerini ve iş tatminlerini doğrudan etkileyebilir. Araştırmaya, Van Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü ve ilçe müdürlüklerinde görev yapan 101 eğitimci gönüllü olarak katılmıştır. Araştırmada Dünya Sağlık Örgütü Yaşam Kalitesi Ölçeği Kısa Formu (WHOQOL-Bref) ve Yaşam Doyumu Ölçeği (YDÖ) kullanılarak değerlendirilmiştir. Veriler SPSS 22.0 programı ile analiz edilerek Mann Whitney U testi ve Pearson korelasyon testi uygulanmıştır. Bulgular, kadın eğitimcilerin ekonomik kalite algılarının erkeklerden anlamlı düzeyde yüksek olduğunu göstermektedir. Ayrıca, ekonomik güvenlik ve genel yaşam kalitesi arttıkça yaşam doyumunun da yükseldiği saptanmıştır. Eğitimcilerin psikolojik iyi oluş, sosyal destek ve çevresel koşulları yaşam doyumlarını belirleyen önemli faktörlerdir. Çalışma sonuçları, eğitimcilerin mesleki tatminlerini artırmaya yönelik destekleyici politikalar geliştirilmesi gerektiğini göstermektedir. Fiziksel ve psikolojik iyilik hallerini güçlendirmek amacıyla sosyal destek programları ve ekonomik teşvikler önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Spor eğitmeni, yaşam doyum, yaşam kalitesi

Investigation of life quality and life satisfaction levels of instructors working in youth centers

Abstract

This study aims to examine the quality of life and life satisfaction levels of trainers working in youth and sports centers in the province of Van. A high quality of life among sports trainers working in youth centers may enhance their professional motivation and, in turn, improve the quality of services provided to young individuals. The trainers' physical health, psychological well-being, social relationships, and perceptions of economic security directly influence their overall quality of life and job satisfaction. A total of 101 trainers working voluntarily at the Van Provincial Directorate of Youth and Sports and its district branches participated in the study. The research was conducted using the World Health Organization Quality of Life Scale - Short Form (WHOQOL-BREF) and the Satisfaction with Life Scale (SWLS). Data were analyzed using SPSS 22.0, and the Mann-Whitney U test and Pearson correlation test were applied. The findings reveal that female trainers have a significantly higher perception of economic quality compared to their male counterparts. Furthermore, as economic security and overall quality of life increase, life satisfaction also rises. Psychological well-being, social support, and environmental conditions are important factors that determine trainers' life satisfaction. The results of the study indicate a need for supportive policies aimed at enhancing trainers' professional satisfaction. Social support programs and economic incentives are recommended to improve both physical and psychological well-being.

Keywords: Life satisfaction, life quality, sports instructor

Sorumlu Yazar/ Corresponded Author: Mustafa Önder ŞEKEROĞLU, **E-posta/ e-mail:** mo.sekeroglu@alparslan.edu.tr

GİRİŞ

Yaşam doyumu, yüzyıllarca insanlığın ilgi odağı olmuş bir konudur. “Yaşam doyumu, öznel iyi oluşun bilişsel bir bileşeni ve kişinin yaşamıyla ilgili bilişsel yargıları içermektedir” (Diener, 1984). Yaşam doyumu ile ilgili çalışmalara bakıldığında, cinsiyetin, ırkın ve gelir durumu gibi demografik değişkenlerin yaşam doyumunu yordamada çok düşük bir etkiye sahipken, psikolojik değişkenlerden olan kişisel eğilimlerin ve yakın ilişkilerin yaşam doyumunu açıklamada daha etkili olduğu görülmektedir (Myers & Diener, 1995).

Yaşam kalitesi ise bireylerin yaşam fonksiyonlarını yerine getirmedeki yeteneklerini ve algıladıkları fiziksel, zihinsel ve sosyal alanı ifade eder (Tütüncü, 2012). Yaşam kalitesi ile ilgili yapılan tanımlamalar genel olarak “kişinin yaşamı ile ilgili subjektif algısı” etrafında dönse de yaşam kalitesi objektif ve subjektif olmak üzere iki açıdan incelenmektedir (Aydiner Boylu, 2007). Başka bir kaynağa göre, mutlulukla eşleştirilen yaşam kalitesi, kişinin mutlu olmasının hayat kalitesini olumlu etkilediğinin göstergesi olarak tanımlanabilir. Yaşam kalitesinin öznel bir ölçümü ya da göstergesi olarak mutluluk, yaşam kalitesi ve sosyal ilerlemenin nesnel göstergeleri kadar önemlidir (Çakıroğlu, 2007). Yaşam kalitesi birçok disiplin tarafından kullanılan bir kavram olup, sosyal hizmetler, sağlık hizmetleri ve beden eğitimi gibi alanlarda önemli bir yer tutmaktadır.

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) Yaşam Kalitesi (WHOQOL) grubuna göre yaşam kalitesi, “bireyin içinde yaşadığı kültür ve değerler ortamında, yaşamdaki hedefleri, beklentileri ve kaygılarını hesaba katarak kendi durumu ile ilgili algısı” olarak tanımlanmaktadır (WHOQOL Group, 1995). Spor öğretmenlerinin yaşam kaliteleri, genel yaşam memnuniyetleri üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Yaşam kalitesi kavramsal olarak, kişinin içerisinde bulunduğu kültür ve değer sistemleri açısından amaçlarını, beklentilerini, standartlarını ve kaygılarını yaşamındaki konumu ile ilişkilendirdiği algı olarak tanımlanmaktadır (DSÖ, 2023).

Yaşam kalitesi pek çok unsurdan etkilenmektedir. Fiziksel, sosyal, duygusal ve zihinsel faktörler, yaşam kalitesini belirleyici etmenler olarak bilinmektedir. Yaşam kalitesini düşüren durumlar; temel gereksinimleri karşılayamamak, gövde görüntüsünün değiştirilmesi, yetersiz öz bakım davranışları, kronik yorgunluk, cinsel işlevlerde bozulma, gelecek kaygıları ve yetersiz destek sistemleri olarak sıralanabilir. Yaşam kalitesini artıran durumlar ise; ekonomik ve sosyal güvende olmak, konfor ve rahatlık, anlamlı ve aktif bir yaşam sürmek, olumlu ilişkiler kurmak, özerk olmak, kendini ifade edebilmek ve huzur içinde olmak olarak ifade edilebilir (Turhan, 2018).

Bireylerin yaşamdan doyumla ilgili algılarının değerlendirilmesine dayanan yaşam kalitesi göstergeleri, toplumsal programların değerlendirilmesinde önemli bir işlev görmektedir. Yaşam doyumunu ise bireyin yaşamı içerisindeki kriterlere bağlı değerlendirmesinin neticesinde ortaya çıkan duyguları ve düşünceleri ifade eder (Proctor ve ark., 2017). Spor eğitimcileri hem fiziksel hem de psikolojik sağlık açısından önemli bir role sahiptir. Bu bağlamda, eğitimcilerin yaşam kaliteleri ve doyum düzeyleri, hizmet verdikleri bireyler üzerinde dolaylı bir etki oluşturabilir.

Yaşam doyumunu; bir insanın beklentileriyle elinde olanların karşılaştırılmasıyla elde edilen durum ya da sonuç (Haybron, 2004), insanın kendi belirlediği ölçütlere uygun bir biçimde tüm yaşamını pozitif değerlendirmesi ve kapsamlı bir mutluluğun önemli bir ögesi olarak tanımlanabilir (Diener ve ark., 1985). Shin ve Johnson (1978)'e göre de yaşam doyumunu, bireyin hayatının kalitesini kendisinin belirlemiş olduğu kriterlere göre değerlendirmesidir. Yaşam doyumunu, bir bütün olarak yaşamın kalitesinin pozitif gelişiminin derecesi olarak tanımlanabilir (Veenhoven, 1996).

YÖNTEM

Evren-örneklem

Bu araştırmanın evrenini 2024 yılında Van İl Gençlik ve Spor İl Müdürlüğüne bağlı il ve ilçe gençlik merkezlerinde görev yapan 138 spor eğitimcisi oluştururken, örneklemini ise araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul eden 101 spor eğitimcisi oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleme yöntemi olarak tam sayım örnekleme tekniği kullanılmıştır. Evrenin tamamına ulaşmayı amaç edinen ve özelliklerinin derinlemesine incelenmesine imkân tanıyan özel teknik tam sayım örnekleme tekniği, olarak nitelenmektedir (Lin, 1976, s. 164). Bu amaçla evrenin tamamına online form aracılığı ile ulaşılmış ve geri dönüt alınan 101 spor eğitimcisi araştırmanın örneklemini temsil etmektedir. Çalışmanın etik kurul onayı Muş Alparslan Üniversitesi'nin 27.12.2024 tarih ve 175301-82 sayılı kararı ile alınmıştır.

Veri toplama araçları

Bu çalışmada, veri toplama yöntemi olarak üç bölümden oluşan bir anket formu kullanılmıştır. Birinci bölümde eğitimcilerin demografik bilgileri (yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim durumu, evdeki birey sayısı, hanedeki çalışan sayısı ve çalışma süresi) yer almaktadır. İkinci bölümde katılımcıların yaşam doyumunu (Yaşam Doyumu Ölçeği) üçüncü bölümde ise katılımcıların yaşam kalitesini (Yaşam Kalitesi Ölçeği) sorgulayan iki ölçek kullanılmıştır.

Yaşam Doyumu Ölçeği; spor eğitimcilerinin yaşam doyumunu ölçmek amacıyla Diener Emmons ve arkadaşları (1985) tarafından geliştirilen, Dağlı ve Baysal (2016) tarafından Türkçe uyarlaması gerçekleştirilen “Yaşam Doyumu Ölçeği” (YDÖ) kullanılmıştır. Ölçek toplamda 5 ifade ve tek boyuttan oluşmaktadır. Dağlı ve Baysal (2016) yaptıkları güvenilirlik analizi neticesinde ölçeğin iç tutarlılık katsayısını 0,88 olarak saptamıştır.

Yaşam Kalitesi Ölçeği; spor eğitimcilerinin yaşam kalitesi algılarını ölçmek için EUROHIS-QOL.8 (WHOQOL- 8) WHOQOL-Bref ölçeğinden belirli soruları kullanarak Eser ve arkadaşları (2010) tarafından Türk popülasyonunda psikometrik sonuçları doğrulanan “Yaşam Kalitesi Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçek 8 ifade ve ekonomik ve yaşam kalitesi olmak üzere iki alt boyuttan oluşmaktadır. Eser ve arkadaşları (2010) birinci alt boyutu olan ekonomik kalite algısının (1., 7. ve 8. ifadeler) ikinci alt boyutu ise yaşam kalitesi algısı olarak (2., 3., 4., 5. ve 6. ifadeler) ifade etmişlerdir. Eser ve arkadaşları (2010) genel ölçek yapısı için ise alfa değeri 0.85 olarak elde etmişlerdir.

Verilerin analizi

Verilerin analizi kapsamında öncelikle frekans ve yüzde gibi tanımlayıcı istatistikler uygulanmıştır. Ardından, Mann-Whitney U testi ve Spearman korelasyon testi kullanılarak değişkenler arasındaki ilişkiler değerlendirilmiştir. Tüm analizler, IBM SPSS 22.0 paket programı kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

BULGULAR

Bu bölümde, çalışmaya katılan eğitimcilerin demografik özelliklerine ilişkin verileri içeren frekans ve yüzde tabloları, cinsiyet, eğitim düzeyi ve medeni duruma göre yaşam doyumunu ve yaşam kalitesi algısındaki farklılıkları gösteren Mann-Whitney U testi sonuçları, ayrıca yaş, evdeki birey sayısı, hanedeki çalışan sayısı ve çalışma süresi gibi değişkenler ile yaşam doyumunu ve yaşam kalitesi arasındaki ilişkileri değerlendiren Spearman korelasyon testi sonuçları sunulmaktadır.

Tablo 1. Spor öğretmenlerinin demografik özelliklerine göre istatistiksel dağılımları

Cinsiyet	N	%	Eğitim Düzeyi	N	%
Erkek	62	64,4	Lisans	86	85,1
Kadın	39	38,6	Lisans Üstü	15	14,9
<i>Toplam</i>	<i>101</i>	<i>100,0</i>	<i>Toplam</i>	<i>101</i>	<i>100,0</i>
Medeni durum			Yaş		
Evli	35	34,7	Ortalama	31,71	
Bekar	66	65,3	Standart Sapma	7,20	
<i>Toplam</i>	<i>101</i>	<i>100,0</i>	Minimum	22,00	
			Maksimum	58,00	
Evdeki Birey Sayısı			Hanedeki Çalışan Sayısı		
Ortalama	4,34		Ortalama	1,93	
Standart Sapma	1,85		Standart Sapma	0,85	
Minimum	1,00		Minimum	1,00	
Maksimum	10,00		Maksimum	5,00	
Çalışma Süresi					
Ortalama	4,9				
Standart Sapma	5,54				
Minimum	1,00				
Maksimum	34,00				

Araştırmaya katılan öğretmenlerin % 64,4'ünün erkek, % 38,6'sının kadın, % 85,1'inin lisans, % 14,9'unun lisansüstü düzeyde öğretim programından mezun olduğu saptanmıştır. Öğretmenlerin % 34,7'sinin evli, % 65,3'ünün bekar olduğu tespit edilmiştir. Öğretmenlerin yaş ortalamasının 31,71 olduğu, yaşlarının ise 22 ile 58 arasında, evdeki birey sayısı ortalamasının 4,34 olduğu, evdeki birey sayısının 1 ile 10 arasında değiştiği görülmektedir. Hanedeki çalışan sayısı ortalamasının 1,93 olduğu, hanedeki çalışan sayısının 1 ile 5 arasında, öğretmenlerin çalışma süresi ortalamasının 4,39 yıl olduğu, çalışma süresinin 1 ile 34 yıl arasında değiştiği belirlenmiştir.

Tablo 2. Spor öğretmenlerinin yaşam doyumu ve yaşam kalitesi algısının cinsiyetine göre karşılaştırılması

Bağımlı Değişkenler	Cinsiyet	N	Sıra ort.	Sıra top.	U	p
Yaşam Doyumu	1. Erkek	62	49,83	3089,50	1136,500	0,612
	2. Kadın	39	52,86	2061,50		
Ekonomik kalite algısı	1. Erkek	62	46,30	2870,50	917,500	0,039*
	2. Kadın	39	58,47	2280,50		
Yaşam kalitesi algısı	1. Erkek	62	48,56	3010,50	1057,500	0,287
	2. Kadın	39	54,88	2140,50		

*P<0,05

Öğretmenlerin cinsiyetine göre yaşam doyumu ve yaşam kalitesi algılarında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan analiz sonucunda, cinsiyetler arasında

yaşam doyumunu ve yaşam kalitesi algısı açısından anlamlı bir farklılık bulunmazken, ekonomik kalite algısında kadınların lehine anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 3. Spor öğretmenlerinin yaşam doyumunu ve yaşam kalitesi algısının eğitim düzeyi değişkenine göre karşılaştırılması

Bağımlı Değişkenler	Eğitim düzeyi	N	Sıra ort.	Sıra top.	U	p
Yaşam Doyumu	1. Lisans	86	49,75	4278,50	537,500	0,303
	2. Lisansüstü	15	58,17	872,50		
Ekonomik kalite algısı	1. Lisans	86	49,10	4222,50	481,500	0,114
	2. Lisansüstü	15	61,90	928,50		
Yaşam kalitesi algısı	1. Lisans	86	48,78	4195,50	454,500	0,067
	2. Lisansüstü	15	63,70	955,50		

Spor öğretmenlerinin eğitim düzeyine göre yaşam doyumunu ve yaşam kalitesi algılarında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan analiz sonucunda, eğitim düzeyine göre yaşam doyumunu, ekonomik kalite ve yaşam kalitesi algıları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 4. Spor öğretmenlerinin yaşam doyumunu ve yaşam kalitesi algısının eğitim düzeyi değişkenine göre karşılaştırılması

Bağımlı Değişkenler	Medeni durum	N	Sıra ort.	Sıra top.	U	p
Yaşam Doyumu	1. Evli	35	51,60	1806,00	1134,000	0,881
	2. Bekar	66	50,68	3345,00		
Ekonomik kalite algısı	1. Evli	35	53,79	1882,50	1057,500	0,481
	2. Bekar	66	49,52	3268,50		
Yaşam kalitesi algısı	1. Evli	35	56,06	1962,00	978,000	0,204
	2. Bekar	66	48,32	3189,00		

Eğitmenlerin medeni durumuna göre yaşam doyumunu ve yaşam kalitesi algılarında anlamlı bir farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan analiz sonucunda, medeni durumlarına göre yaşam doyumunu, ekonomik kalite ve yaşam kalitesi algıları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 5. Spor öğretmenlerinin yaş, evdeki birey sayısı, hanede çalışan sayısı, çalışma süresi ile yaşam doyumunu ve yaşam kalitesi arasındaki korelasyon testi sonuçları

Bağımlı Değişkenler	Yaş	Evdeki birey sayısı	Hanede çalışan sayısı	Çalışma süresi	Yaşam doyumunu
Yaşam doyumunu	0,050	-0,209*	0,048	0,083	
Ekonomik kalite algısı	0,022	-0,107	0,164	0,073	0,581*
Yaşam kalitesi algısı	-0,046	-0,048	0,062	0,069	0,206*

* $P<0,05$

Spor öğretmenlerine ait bağımsız ve bağımlı değişkenler arasındaki ilişkileri belirlemek amacıyla yapılan analiz sonucunda, yaş, ekonomik kalite algısı ve yaşam kalitesi algısı ile

yaşam doyumunu arasında anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir. Evdeki birey sayısı ile yaşam doyumunu arasında düşük düzeyde negatif yönlü bir ilişki bulunurken, evdeki birey sayısı ile ekonomik kalite ve yaşam kalitesi algıları arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. Hanedeki çalışan sayısı ile yaşam doyumunu, ekonomik kalite algısı ve yaşam kalitesi algısı arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Çalışma süresi ile yaşam doyumunu, ekonomik kalite algısı ve yaşam kalitesi algısı arasında da istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki belirlenmemiştir. Bununla birlikte, yaşam doyumunu ile ekonomik kalite algısı arasında orta düzeyde pozitif yönlü, yaşam doyumunu ile yaşam kalitesi algısı arasında ise düşük düzeyde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu araştırma, gençlik merkezlerinde görev yapan spor eğitimcilerinin yaşam kalitesi ve yaşam doyum düzeylerini belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Gençlik merkezlerinde çalışan spor eğitimcileri, gençlerin fiziksel, sosyal ve psikolojik gelişiminde önemli olduğu düşünülmektedir. Eğitimcilerin yaşam kalitesi ve doyum düzeyi, mesleki motivasyonlarını ve sundukları hizmetin kalitesini doğrudan etkileyebilir. Elde edilen bulgular, eğitimcilerin mesleki tatminini artıracak sosyal destek ve ekonomik teşvikler geliştirilmesi konusunda etkili olabilir.

Analiz sonuçlarına göre, eğitimcilerin cinsiyetleri yaşam doyumunu ve genel yaşam kalitesi algıları üzerinde anlamlı bir farklılık yaratmazken, ekonomik kalite algısında kadın eğitimcilerin erkeklere kıyasla daha yüksek bir algıya sahip olduğu belirlenmiştir. Bu bulgu, kadınların ekonomik güvenlik konusunda daha olumlu bir değerlendirme yaptığını ortaya koymaktadır. Benzer şekilde, literatürde yapılan çalışmalar da kadınların ekonomik durumlarının yaşam doyumunu üzerindeki etkisinin erkeklere göre daha güçlü olduğunu desteklemektedir (McGinnity & Russell, 2008; Diener & Biswas-Diener, 2002).

Son olarak, eğitimcilerin yaşam doyumunu ile ekonomik kalite algıları arasında orta düzeyde pozitif yönlü, yaşam doyumunu ile genel yaşam kalitesi algıları arasında ise düşük düzeyde pozitif yönlü bir ilişki tespit edilmiştir. Bu durum, ekonomik koşulların eğitimcilerin yaşam doyumunu üzerinde daha belirgin bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Ekonomik güvenliği yüksek eğitimcilerin yaşam doyumunu düzeylerinin de daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Kahneman ve Deaton (2010) tarafından yapılan çalışma da gelir artışı ile yaşam doyumunu arasında anlamlı bir ilişki olduğunu desteklemektedir.

Öneriler

Elde edilen bulgular doğrultusunda, gençlik merkezlerinde görev yapan spor eğitimcilerinin yaşam kalitesini ve yaşam doyumunu artırmaya yönelik aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir:

- Spor eğitimcilerinin finansal güvencesini artırmak için maaş düzenlemeleri yapılmalı, ek sosyal haklar sağlanmalı ve motivasyonu artırıcı teşvik mekanizmaları uygulanmalıdır.
- Spor eğitimcilerinin bilgi ve becerilerini geliştirmelerine olanak tanıyacak eğitim programları, sertifikasyon imkanları ve akademik ilerleme fırsatları artırılmalıdır.
- Daha verimli bir çalışma ortamı sağlamak amacıyla ergonomik düzenlemeler yapılmalı, iş-yaşam dengesi korunmalı ve esnek çalışma modelleri desteklenmelidir.
- Spor eğitimcilerinin meslektaşlarıyla dayanışma içinde olmalarını teşvik edecek faaliyetler düzenlenmeli, psikolojik destek ve rehberlik hizmetlerine erişim kolaylaştırılmalıdır.
- Spor eğitimcilerinin daha etkin çalışabilmesi için eğitim materyalleri ve fiziki koşullar iyileştirilmeli, merkezlerin etkinliği artırılmalıdır.

Sınırlılıklar ve güçlü yönler

Bu araştırma, gençlik merkezlerinde çalışan spor eğitimcilerinin yaşam kalitesi ve yaşam doyumlarını inceleyerek alandaki bilgi eksikliğini gidermeyi amaçlamaktadır. Çalışmada uluslararası geçerliliğe sahip ölçekler kullanılmış ve katılımcıların gönüllü olarak yer alması, elde edilen verilerin güvenilirliğini artırmıştır. Araştırma, eğitimcilerin ekonomik algıları ile yaşam doyumunu arasındaki ilişkiyi ele alarak literatüre katkı sağlamaktadır.

Ancak araştırmanın bazı sınırlılıkları da bulunmaktadır. Çalışma yalnızca Van ilindeki gençlik merkezlerinde görev yapan eğitimcilerle gerçekleştirilmiş olup, farklı illerdeki eğitimciler için genellenebilirliği kısıtlıdır. Anket yöntemiyle toplanan veriler, bireylerin öznel değerlendirmelerine dayandığı için algı farklılıklarından kaynaklanan yanıt değişkenlikleri görülebilir. Ayrıca, araştırma kesitsel bir tasarıma sahip olduğu için zaman içindeki değişimleri gözlemleme imkânı bulunmamaktadır. Eğitimcilerin yaşam kalitesini etkileyebilecek iş yükü, kurumsal destek ve kariyer fırsatları gibi faktörler kapsam dışında kalmıştır. Tüm bu sınırlılıklara rağmen çalışma, gençlik merkezlerinde görev yapan eğitimcilerin mesleki

tatminini artırmaya yönelik politika geliştirme süreçlerine ışık tutabilecek önemli bulgular sunmaktadır.

KAYNAKLAR

- Aydiner Boylu, A. (2007). *Ailelerin yaşam kalitelerini etkileyen bazı objektif ve subjektif göstergelerin incelenmesi*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Aile, Ankara.
- Beutell, N. J., & Wittig, J. (2008). Work-family conflict, work-family synergy, and well-being among dual-earner couples. *Journal of Family and Economic Issues*, 29(3), 446-460.
- Cecen-Erogul, A. R., & Dıngıltepe, T. (2012). Parçalanmış ve tam aileye sahip ergenlerin yaşam doyumu düzeyleri ile yaşam kalite düzeylerinin karşılaştırılması. *İlköğretim Online*, 11(4), 1077-1086.
- Cohen, S., & Wills, T. A. (1985). Social support and stress: A review. *Psychological Bulletin*, 98(2), 310-357. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.98.2.31>
- Çakıroğlu, A. (2007). *Türkiye’de yaşam kalitesi ve mutluluk arasındaki ilişki* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Dağlı, A., & Baysal, N. (2016). Yaşam doyumu ölçeğinin Türkçe’ye uyarlanması: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(59), 1250-1263. <https://doi.org/10.17755/esosder.263229>
- Diener, E. D., Emmons, R. A., Larsen, R. J., & Griffin, S. (1985). The satisfaction with life scale. *Journal of Personality Assessment*, 49(1), 71-75.
- Diener, E. (1984). Subjective well-being. *Psychological Bulletin*, 95, 542-575.
- Diener, E., & Suh, E. (1997). Measuring quality of life: Economic, social, and subjective indicators. *Social Indicators Research*, 40, 189-216.
- Diener, E., & Biswas-Diener, R. (2002). Will money increase subjective well-being? *Social Indicators Research*, 57(2), 119-169. <https://doi.org/10.1023/A:1014411319119>
- Diener, E., & Seligman, M. E. P. (2004). Beyond money: Toward an economy of well-being. *Psychological Science in the Public Interest*, 5(1), 1-31. <https://doi.org/10.1111/j.0963-7214.2004.00501001.x>
- Diener, E., Gohm, C. L., Suh, E., & Oishi, S. (2000). Similarity of the relations between marital status and subjective well-being across cultures. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 31(4), 419-436.
- Diener, E., Suh, E. M., Lucas, R. E., & Smith, H. L. (1999). Subjective well-being: Three decades of progress. *Psychological Bulletin*, 125(2), 276-302. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.125.2.276>
- Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ). (2023). WHOQOL: Measuring quality of life. <https://www.who.int/tools/whoqol> Erişim tarihi: 11.06.2023.
- Erdoğan, İ. (1998). *SPSS kullanımı örnekleriyle araştırma dizaynı ve istatistik yöntemleri: Empirik bilimsel araştırmanın temel ilkeleri ve sorunları*. Konya: Emel Matbaası.
- Haybron, D. M. (2004). *Happiness and the importance of life satisfaction*. Department of Philosophy, Rutgers University, 1, 22.
- Kahneman, D., & Deaton, A. (2010). High income improves evaluation of life but not emotional well-being. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 107(38), 16489-16493. <https://doi.org/10.1073/pnas.1011492107>
- Lachman, M. E., & Teshale, S. (2013). When is the time to act? How time and responsibility can shape the quality of life of working adults. *Journal of Applied Psychology*, 98(6), 1217-1233.
- Lin, N. (1976). *Foundations of social research*. McGraw-Hill Companies.

- McGinnity, F., & Russell, H. (2008). Gender differences in the effects of employment and income on well-being. *European Sociological Review*, 24(3), 269-283. <https://doi.org/10.1093/esr/jcn042>
- Myers, D.G. and Diener, E. (1995). Who is happy? *Psychological Science*, 6(1), 10-16.
- Proctor, C., Linley, P. A., Maltby, J., & Port, G. (2017). Life satisfaction. *Encyclopedia of Adolescence*, 2(1), 2165-2176. https://doi.org/10.1007/978-3-319-32132-5_125-2
- Shin, D. C., & Johnson, D. M. (1978). Avowed happiness as an overall assessment of the quality of life. *Social Indicators Research*, 5, 475-492.
- Tokay Argan, M., Argan, M., & Kurulgan, M. (2008). Kitaplara ilişkin biçimsel özelliklerin okuyucu tutumları üzerine etkisi. *Bilgi Dünyası*, 9(1), 179-206.
- Turhan, F. H. (2018). T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığına bağlı gençlik merkezlerinde çalışan gençlik liderlerinin yaşam kalite düzeylerinin incelenmesi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Tütüncü, M. (2012). *Yönetici ve çalışanların psikolojik iyi olma ve stres düzeyleri açısından karşılaştırılması*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Veenhoven, R. (1996). *The study of life-satisfaction*. Eötvös University Press.
- Veenhoven, R. (2007). *Subjective measures of well-being*. In *Human well-being: Concept and measurement* (pp. 214-239). London: Palgrave Macmillan UK.
- WHOQOL Group (1995) The World Health Organization Quality of Life assessment position paper from the World Health Organization. *Social Science & Medicine* 41, 1403.

KATKI ORANI CONTRIBUTION RATE	AÇIKLAMA EXPLANATION	KATKIDA BULUNANLAR CONTRIBUTORS
Fikir ve Kavramsal Örgü <i>Idea or Notion</i>	Araştırma hipotezini veya fikrini oluşturmak <i>Form the research hypothesis or idea</i>	Mustafa Önder ŞEKEROĞLU
Tasarım <i>Design</i>	Yöntem ve araştırma desenini tasarlamak <i>To design the method and research design.</i>	Mustafa Önder ŞEKEROĞLU
Literatür Tarama <i>Literature Review</i>	Çalışma için gerekli literatürü taramak <i>Review the literature required for the study</i>	Sinan ÖZBEY
Veri Toplama ve İşleme <i>Data Collecting and Processing</i>	Verileri toplamak, düzenlemek ve raporlaştırmak <i>Collecting, organizing and reporting data</i>	Sinan ÖZBEY
Tartışma ve Yorum <i>Discussion and Commentary</i>	Elde edilen bulguların değerlendirilmesi <i>Evaluation of the obtained finding</i>	Mustafa Önder ŞEKEROĞLU Sinan ÖZBEY
Destek ve Teşekkür Beyanı/ Statement of Support and Acknowledgment Bu çalışmanın yazım sürecinde katkı ve/veya destek alınmamıştır. <i>No contribution and/or support was received during the writing process of this study.</i>		
Çatışma Beyanı/ Statement of Conflict Araştırmacıların araştırma ile ilgili diğer kişi ve kurumlarla herhangi bir kişisel ve finansal çıkar çatışması yoktur. <i>Researchers do not have any personal or financial conflicts of interest with other people and institutions related to the research.</i>		
Etik Kurul Beyanı/ Statement of Ethics Committee Bu araştırma, Muş Alparslan Üniversitesi Etik Kurulunun 27.12.2024 tarihli ve 175301-82 sayılı kararı ile yürütülmüştür. <i>This research was conducted with the decision of Muş Alparslan University Ethics Committee dated 27.12.2024 and numbered 175301-82.</i>		

Bu eser [Creative Commons Atıf-Gayri Ticari 4.0 Uluslararası Lisansı \(CC BY 4.0\)](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/) ile lisanslanmıştır.

Sinema tarihinde IMBb puanlı spor filmlerinin analizi**Hasan Erdem MUMCU¹**, **Neşe MUMCU¹**, **Ali Kemal Yiğit FIRAT¹**¹Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Tokat, Türkiye

Derleme Makale/ Review	DOI: 10.70736/jrolss.524
Gönderi Tarihi/ Received: 04.09.2024	Kabul Tarihi/ Accepted: 11.03.2025
	Online Yayın Tarihi/ Published: 25.03.2025

Öz

Bu çalışma sinema tarihinde vizyona girmiş spor filmlerinin IMDb puanlarına göre sınıflandırma amacıyla tasarlanmıştır. Dijital içerikli film siteleri doküman analizi yöntemiyle taranmıştır. Taramada elde edilen veriler nitel ve nicel içeriklere göre ayrılmıştır. Elde edilen veriler yüzde ve frekans dağılımına göre verilmiştir. Bu araştırmada 1947-2024 yılları arasında yayımlanan spor filmlerinin ülke, IMDb puanı, yayımlandığı yıl ve branş açısından çeşitlilik göstermektedir. Araştırma sonuçlarına göre, filmlerin yıl aralıklarına göre dağılımında belirgin bir artış görülmektedir. 2013-2024 yılları arasında %35,56 ile en yüksek orana sahip olup, bu dönemde spor temalı filmlerin popülerliğinin önemli ölçüde arttığı görülmektedir. Ülke bazında yapılan analizde ise ABD'nin toplam filmlerin %48.01'i ile açık ara en dominant ülke olduğu görülmüştür. Hindistan %7,28 ile ikinci, Türkiye %5,63 ile üçüncü sırada yer almaktadır. Filmlerin yaklaşık yarısı ABD yapımı iken, geri kalan yarısı oldukça geniş bir coğrafi çeşitlilik göstermektedir. Bu verilere göre, boks branşı toplam filmlerin %14,85'ini oluşturarak en baskın tema olarak öne çıkmaktadır. Bunu futbol branşı %14,19 ile yakından takip etmektedir. Basketbol branşı ise %7,59 ile üçüncü sırada yer alarak sporun sinemadaki önemli varlığını göstermektedir. Genel olarak, bu veri seti yalnızca belirli sporların popülerliğini yansıtmakla kalmamış, aynı zamanda farklı kültürler ve disiplinlerdeki atletik çabaların zengin çeşitliliğini de vurgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler: IMDb, Film, Spor***Analysis of IMBb rated sports movies in cinema history*****Abstract**

This study was designed to classify sports films released in the history of cinema according to their IMDb scores. Digital content movie sites were scanned using the document analysis method. The data obtained in the scan were separated according to qualitative and quantitative content. The obtained data were given according to percentage and frequency distribution. In this study, sports films released between 1947-2024 were examined in terms of country, IMDb score, year of release and branch. There are a total of 300 films in the data set, and these films vary in terms of different branches and countries. According to the results of the research, a significant increase is observed in the distribution of films according to year intervals. It has the highest rate with 35.56% between 2013-2024, and it is seen that the popularity of sports-themed films has increased significantly during this period. In the analysis conducted on a country basis, it was seen that the USA was by far the most dominant country with 48.01% of the total films. India ranks second with 7.28%, and Turkey ranks third with 5.63%. Approximately half of the films are from the United States, while the remaining half show a wide geographic diversity. According to this data, boxing stands out as the most dominant theme, accounting for 14.85% of the total films. Football follows closely behind at 14.19%. Basketball comes in third at 7.59%, demonstrating the significant presence of sports in cinema. Overall, this dataset not only reflects the popularity of specific sports but also highlights the rich diversity of athletic endeavors across cultures and disciplines.

Keywords: IMDb, Movie, Sports**Sorumlu Yazar/ Corresponded Author:** Hasan Erdem MUMCU, **E-posta/ e-mail:** hasanerdem.mumcu@gop.edu.tr

GİRİŞ

Spor, tarih boyunca insan yaşamında fiziksel, kültürel ve sosyal bir değer olarak öne çıkmıştır. Sporun bu evrensel etkisi, sinema sanatıyla birleştiğinde, izleyicilere yalnızca eğlence sunmanın ötesine geçen güçlü anlatılar ortaya çıkarmıştır. Spor temalı filmler, bireylerin kişisel mücadelelerini, etik çatışmalarını ve toplumsal sorunlarını ele alarak topluma ayna tutmaktadır (Whannel, 2019). Bu tür yapımlar, aynı zamanda üretildikleri dönemin kültürel, tarihsel ve ekonomik bağlamlarını yansıtarak, tarihsel analiz ve toplumsal eleştiri için değerli bir araç haline gelmiştir (Baker & Boyd, 1997). Sinemanın spora olan ilgisi ise tarihsel köklere dayanmaktadır. Sinema teknolojisinin gelişmesiyle birlikte, sporlar film yapımına entegre olmuş ve görsel bir sanat olarak sinema, sporun fiziksel temsili ve rekabetçi ruhunu ekrana taşımaya başlamıştır (Pomerance, 2006). 19. yüzyılın sonlarına doğru, sinema tarihinde ilk kez spor yarışmaları kayda alınmış ve bu, spor ile sinema arasındaki ilişkinin temellerini atmıştır (Brüveris, 2017). Bu tarihlerden itibaren spor, sinemanın önemli bir konusu haline gelmiş ve her iki alanın birbirine etkisiyle büyük bir sinematik evrim yaşanmıştır. Sinema ve spor arasındaki anlatı benzerlikleri de dikkate değerdir. Hem sinema hem de spor, genellikle kahramanın yolculuğu, engeller, rakipler, bilinmezlik, kaybedenler ve kazananlar gibi ortak yapıları içerir (Schultz, 2014). Melo (2012), sinema ve spor arasındaki bu anlatı paralelliğine dikkat çekerek, her iki alanın da seyircileri heyecanlandırmak için benzer yollar kullandığını ifade etmektedir. Bu anlatılar, izleyicilerin her iki alanda da hikâyeyi sonuna kadar takip etmelerini sağlayan evrensel bir çekicilik yaratır. Her iki alandaki anlatı yapıları, aynı zamanda sporun ve sinemanın küresel ölçekte geniş bir izleyici kitlesine hitap etmesine olanak tanır. Spor filmleri, sadece eğlence aracı olmanın ötesinde, aynı zamanda güçlü propaganda araçları olarak da kullanılmıştır. Oyna ve Kazan (1951) gibi Macar yapımı filmler, dönemin komünist rejimini yücelterek, ideolojik bir propaganda aracı olarak kullanılmıştır (Fodor, 2017). Buna karşın, Hollywood sinemasında spor filmleri, Amerikalıların bireysellik, azim ve direncini sergileyen anlatılar sunar. Englert (2018), Amerikan spor filmleri üzerine yaptığı değerlendirmede, Rocky (1976), Hoosiers (1986) ve Chariots of Fire (1981) gibi yapımların, Amerikan toplumunun değerlerini yansıttığını belirtmektedir. Bu filmler, sosyal sınıf, ırk ve cinsiyet gibi temaları işlerken, sporu yalnızca birer arka plan olarak değil, aynı zamanda toplumsal sorunları sorgulayan bir araç olarak kullanmaktadır (Steinke, 2005). Ayrıca, Ali (2001) gibi filmler, boksör Muhammed Ali'nin hayatını konu alarak, dönemin sosyal, siyasi ve ırksal dinamiklerini ele alır (Grano, 2009). Cep Herkülü: Naim Süleymanoğlu (2019) filmi, Türkiye'nin tarihsel ve kültürel bağlamında ulusal gurur ve spora dair duyguları işlerken, toplumsal değerleri ve

bireysel başarıyı simgelemektedir (Tapan, 2022). *Miracle* (2004), 1980 Kış Olimpiyatları'nda ABD'nin Sovyetler Birliği'ni yenerek altın madalya kazandığı efsanevi buz hokeyi maçını anlatmaktadır. Film, Amerikalı koç Herb Brooks'un genç ve deneyimsiz oyunculardan oluşan bir takımı, Sovyetler gibi güçlü bir rakibe karşı nasıl bir şampiyon ekibine dönüştürdüğünü işler. *Chariots of Fire*, 1924 Paris Olimpiyatları'na katılan iki İngiliz atletin gerçek hikâyesini anlatmaktadır. Film, Hristiyan misyoner Eric Liddell ve Yahudi kökenli Harold Abrahams'ın başarılarını ve karşılaştıkları zorlukları konu alır. Liddell, inançlarına bağlı bir sprinter olarak yarışırken, Abrahams antisemitizmle mücadele eden yetenekli bir koşucudur. İkili, farklı motivasyonlarla olimpiyatlara hazırlanırken, rekabetin yanı sıra kişisel inanç ve kimlik meseleleriyle yüzleşirler (Brüveris, 2017).

Spor filmleri, genellikle toplumun alt sınıflarından gelen bireylerin başarıya ulaşma çabalarını anlatırken, bu süreçte karşılaştıkları sosyal zorlukları ve ayrımcılığı da ele alır. Özellikle dezavantajlı toplumlarda yaşayan bireylerin sporla tanışması ve bu alanda kendilerini geliştirmeleri, sinemanın çokça işlediği bir temadır. Bu filmler, özellikle ırksal, sosyal ve ekonomik bariyerleri aşarak başarıya ulaşan kahramanların öykülerini işlemektedir. Örneğin, "The Pursuit of Happyness" (2006) filminde, Will Smith'in canlandığı Chris Gardner karakteri, düşük gelirli bir ailede büyüüp zorluklarla mücadele ederken, spor ve kariyer fırsatlarını yakalamaya çalışan bir bireyi temsil eder. Bu film, dezavantajlı bir sosyal sınıftan gelen bir bireyin, ekonomik ve sosyal engellere karşı nasıl mücadele ettiğini gösterirken aynı zamanda insanın azmi ve inancı ile toplumsal engellerin nasıl aşılabileceğine dair bir mesaj verir. Bir diğer örnek ise "The Blind Side" (2009) filmidir. Bu film, yoksulluk içinde büyüyen ve futbol oynama hayali kuran Michael Oher'in gerçek yaşam öyküsünü anlatmaktadır. Michael Oher, yalnızca fiziksel yetenekleriyle değil, aynı zamanda karşılaştığı zorluklarla başa çıkma gücüyle de örnek bir karakter oluşturur. Film, sporun sosyal uyum sağlamadaki rolünü vurgularken, aynı zamanda toplumsal sınıf ve ırk gibi faktörlerin kişisel gelişimi nasıl etkileyebileceğini gösterir (Poulton & Roderick, 2008). Yine *Raging Bull* (1980) gibi filmler, sıradan bir kişinin spordaki başarısıyla toplumsal düzeyde kendini kabul ettirme çabalarını işler. Bu tür filmler, başarıyı yalnızca bir bireyin azmi ve yeteneğiyle değil, aynı zamanda dışsal baskılar ve toplumsal beklentilerle şekillenen bir süreç olarak sunar. "Million Dollar Baby" (2004) filminde, Hilary Swank'in canlandığı Maggie Fitzgerald karakteri, yoksul bir kadının, kadın sporcularda sıkça karşılaşılan cinsiyetçi engelleri aşarak bir boks kariyerine adım atma hikâyesini anlatır. Maggie'nin hikâyesi, sınıf ve cinsiyetin birleşerek kadın sporcuları nasıl etkilediğini, zorlu bir ortamda başarılı olmanın ne kadar büyük bir fedakârlık gerektirdiğini

gözler önüne serer. Whannel (2019), sporun toplumdaki sosyal sınıflar ve etnik gruplar arasındaki farkları nasıl yansıttığını incelemiş, bununla birlikte daha geniş toplumsal düzeyde kimlik ve güç ilişkilerinin bir yansıması olarak görülebileceğini belirtmiştir. Gronmaier (2022), spor filmlerinin genellikle sosyal ve ekonomik sınıf farklılıklarını temsil etme işlevi gördüğünü ifade ederken, aynı zamanda bu filmlerin daha az temsil edilen gruplar için potansiyel bir değişim aracı oluşturduğunu savunmuştur.

E-spor gibi modern ve niş sporların sinemada daha fazla yer bulması, spor filmlerinin geleneksel sınırlarını genişletmektedir. Özellikle dijital çağda, sinema sektörü, hızla gelişen e-spor gibi yeni eğilimleri benimseyerek bu alanda filmler üretmeye başlamıştır. *Giannis: The Marvelous Journey* (2024) gibi filmler, basketbol ve diğer spor dallarında yükselen yeni isimleri konu alarak, spor sinemasının dinamik doğasını yansıtmaktadır. Bu tür yapımlar, spor filmlerinin yalnızca geleneksel sporlara odaklanmayıp, teknolojik ve toplumsal eğilimlere hızla adapte olduğunu göstermektedir. Filmlerin bütçeleri, sinema sektöründe önemli bir faktör olup, yapımların kapsamını ve hikâyenin işleyişini doğrudan etkiler. Düşük bütçeli spor filmleri genellikle bireylerin kişisel hikayelerine ve mücadelelerine odaklanırken, yüksek bütçeli yapımlar daha geniş bir izleyici kitlesine hitap eden epik anlatılar sunar (Bordwell ve ark., 2010). Öte yandan, *The Fighter* (2010) gibi daha yüksek bütçeli yapımlar, aile dinamiklerini, sosyal çatışmaları ve ekonomik eşitsizliği işleyerek benzer şekilde etkili olduğu görülmüştür (Fry, 2010). Filmlerin bütçe boyutu, sadece prodüksiyon kalitesini değil, aynı zamanda filmin toplumsal mesajını şekillendirir. Daha düşük bütçeli filmler, genellikle bağımsız yapımlarla daha otantik ve kişisel hikayelere odaklanırken, yüksek bütçeli filmler ticari kaygılar nedeniyle daha geniş kitlelere hitap eden, evrensel temaları işler (Baker & Boyd, 1997). Olumlu eleştiriler, gişe başarısını ve izleyici etkileşimini artırmaktadır (Zhou & Duan, 2016). Spor filmleri, izleyiciler ve eleştirmenler tarafından beğenildiğinde daha büyük bir kültürel etki yaratmaktadır. Bir filmin finansal başarısı genellikle gişe geliri ile prodüksiyon bütçesi arasındaki ilişki üzerinden değerlendirilir. Gişe gelirleri üzerine yapılan bir araştırma, bir filmin bütçesindeki artışın gelirinde de orantılı bir artış sağladığını göstermektedir (Dingenouts, 2012). Bununla birlikte, spor filmleri genellikle orta ölçekli bütçelerle çekilmesine rağmen önemli gişe başarıları elde etmektedir. Örneğin, *Dangal* (2016) biyografik spor draması, yaklaşık 9 milyon dolarlık bir bütçeyle çekilmiş ve dünya çapında 300 milyon doların üzerinde gelir elde etmiştir. Bu durum, spor filmlerinin yüksek kârlılık potansiyelini göstermektedir.

Spor filmleri, küresel sinemada önemli bir yer edinmiş ve izleyicilere sporun fiziksel mücadelesi ile derin insan deneyimlerini harmanlayan etkileyici hikayeler sunmuştur. Geniş bir

kitleye hitap etmeleri nedeniyle, spor filmleri özellikle genç nesilleri disiplin, kararlılık ve direnç gibi değerleri benimsemeye teşvik eden güçlü bir araçtır. IMDb puanları, izleyicilerin bir filme verdiği onay derecesini ve film kalitesini ölçen önemli bir göstergedir. Araştırmalar, daha yüksek IMDb puanlarının gişe gelirlerinde artış sağladığını ve izleyicilerin film hakkındaki algılarının finansal başarı üzerinde önemli bir etkisi olduğunu ortaya koymaktadır (Wasserman ve ark., 2015). Spor filmleri, sadece sporun fiziksel yönünü değil, aynı zamanda kültürel ve toplumsal değerleri, sosyal sınıfları ve bireysel mücadeleleri yansıtarak önemli bir sosyal işlev görmektedir. Bu çalışma, sinema tarihinde vizyona girmiş spor filmlerinin IMDb puanlarına göre sınıflandırmak amacıyla tasarlanmıştır.

YÖNTEM

Bu araştırma, IMDb puanlı spor filmlerinin analizi kapsamında doküman analizi yöntemini kullanmaktadır. Çalışmada, spor filmlerinin üretim yılları, ülkeleri, IMDb puanları, spor branşları ve ticari başarıları (bütçe ve hasılat) gibi kriterler doğrultusunda içerik analizi yapılmıştır.

Araştırma deseni

Bu çalışma, betimsel içerik analizi yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. İçerik analizi, büyük bir veri kümesini sistematik bir şekilde incelemek ve belirli temalar altında gruplandırmak için kullanılan nitel bir araştırma yöntemidir (Krippendorff, 2018). Bu bağlamda, 1947-2024 yılları arasında yayınlanan spor filmleri, belirlenen kategoriler doğrultusunda analiz edilmiştir.

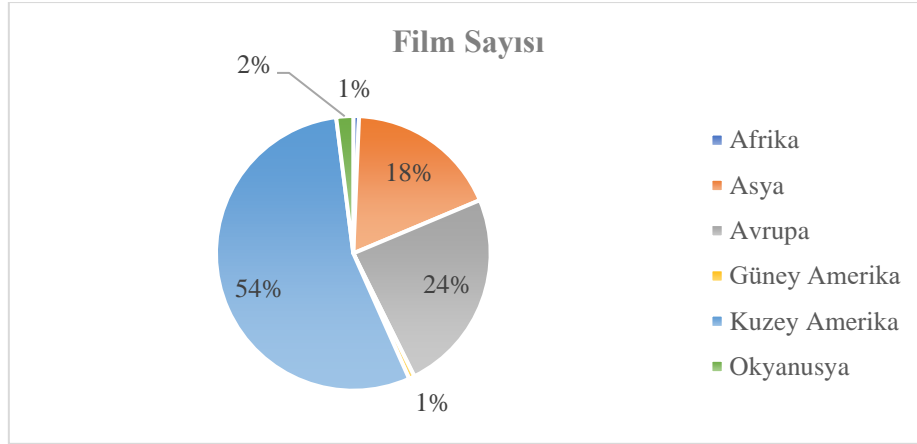
Veri toplama süreci

IMDb veri tabanı, dijital film platformları ve akademik kaynaklar taranarak 300 tane spor filmini içeren bir veri seti oluşturulmuştur. Filmler kıtalara ve ülkelere göre film yapım sayısına, çıkış yılına, filmlerde işlenen spor branşına, IMDb puanına, bütçe ve hasılat kriterlerine göre sınıflandırılmıştır.

Veri analizi süreci

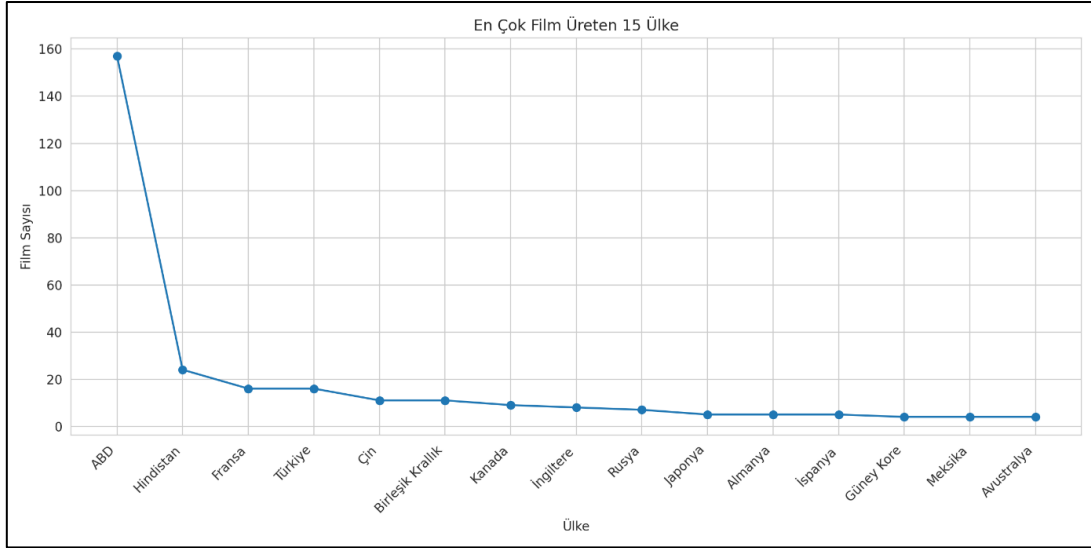
Filmlerin yüzde ve frekans dağılımları hesaplanarak IMDb puanları, spor branşlarına göre dağılım, film üretim yılları ve bölgesel analizler görselleştirilmiştir.

BULGULAR

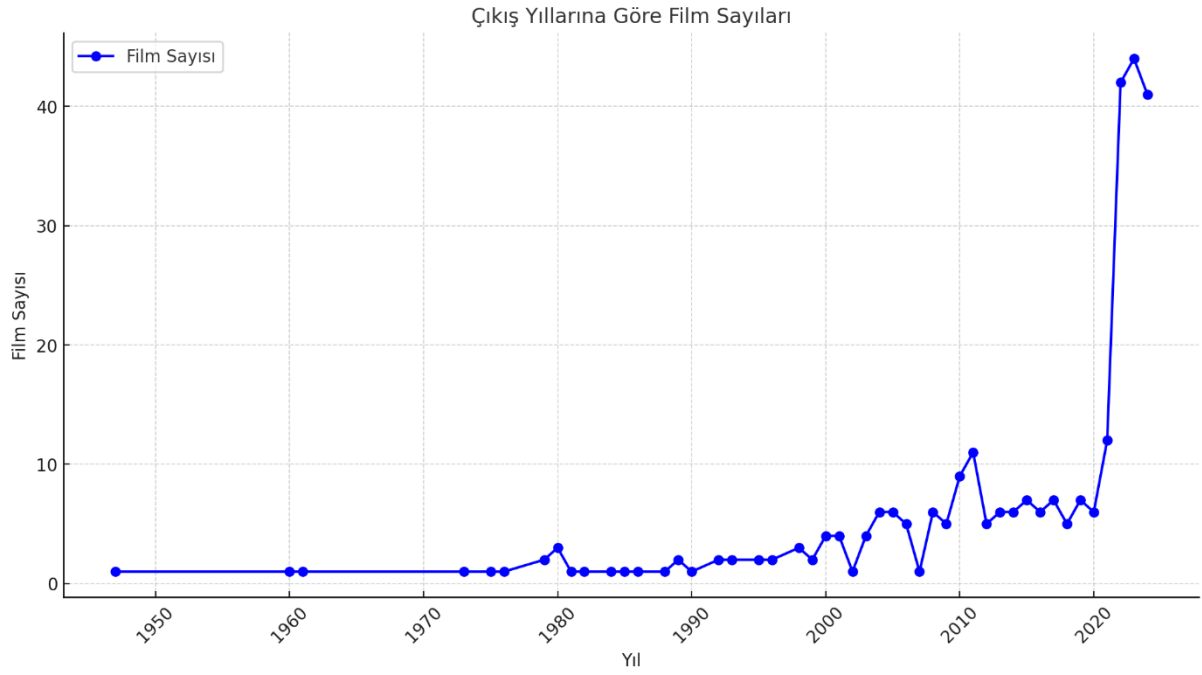
Grafik 1. Kıtalarla göre toplam film sayısı oranı

Grafik 1’de Kuzey Amerika %54’lik oranla grafiğin en büyük dilimini oluşturmaktadır. Bu durum, Kuzey Amerika’nın film endüstrisinde lider konumunu vurgulamaktadır. Avrupa, %24 oranıyla ikinci sırada yer alırken, Asya %18 oranıyla üçüncü sırada yer almaktadır. Afrika ve Güney Amerika, yalnızca 2 filmle toplamın %1’lik küçük bir kısmını temsil ediyor. Bu durum, bu bölgelerdeki film üretiminin sınırlı olduğunu göstermektedir. Okyanusya %2’lik bir paya sahip olsa da diğer kıtalara kıyasla daha düşük bir oranda yer almaktadır. Grafikteki dağılım, film endüstrisinin kıtalara göre yoğunlaşma derecesini açıkça ortaya koymaktadır. Kuzey Amerika ve Avrupa gibi bölgeler, güçlü altyapı ve geniş dağıtım ağlarıyla küresel film üretiminde ön planda yer alırken, diğer kıtalar daha sınırlı bir yapıya sahiptir. Bu dağılım, film endüstrisinde ekonomik, teknolojik ve kültürel faktörlerin etkisini yansıtan önemli bir veri olarak görülmektedir.

Grafik 2. En çok film üreten 15 ülke

Grafik 2’de dünya genelinde en fazla film üreten ilk 15 ülke karşılaştırmalı bir şekilde gösterilmektedir. Verilere göre, Amerika Birleşik Devletleri (ABD), yaklaşık 160 film ile açık ara lider bir konumda yer almakta ve küresel film üretiminde baskın bir rol üstlenmektedir. Hindistan, ikinci sırada yer almakla birlikte ABD’nin oldukça gerisinde kalarak yaklaşık 20-25 film üretimiyle öne çıkmaktadır. Fransa, Türkiye ve Çin ise birbirine yakın üretim değerleriyle sırasıyla üçüncü, dördüncü ve beşinci sırada konumlanmıştır. Diğer ülkeler, özellikle Birleşik Krallık, Kanada, Almanya ve Rusya gibi, daha düşük üretim seviyelerine sahiptir ve bu trend, Avustralya’nın en düşük film üretim miktarına sahip olmasıyla devam etmektedir. Genel eğilim, ABD’nin film üretiminde diğer ülkelerden belirgin şekilde ayrıştığını ve diğer ülkelerin nispeten daha sınırlı katkılarda bulunduğunu göstermektedir. Bu bulgular, ülkelerin ekonomik kapasiteleri, sinema sektöründeki altyapıları ve kültürel ihracat stratejileri arasındaki farklılıkların sektöre olan etkisini yansıtmaktadır.

Grafik 3. Çıkış yıllarına göre film sayıları

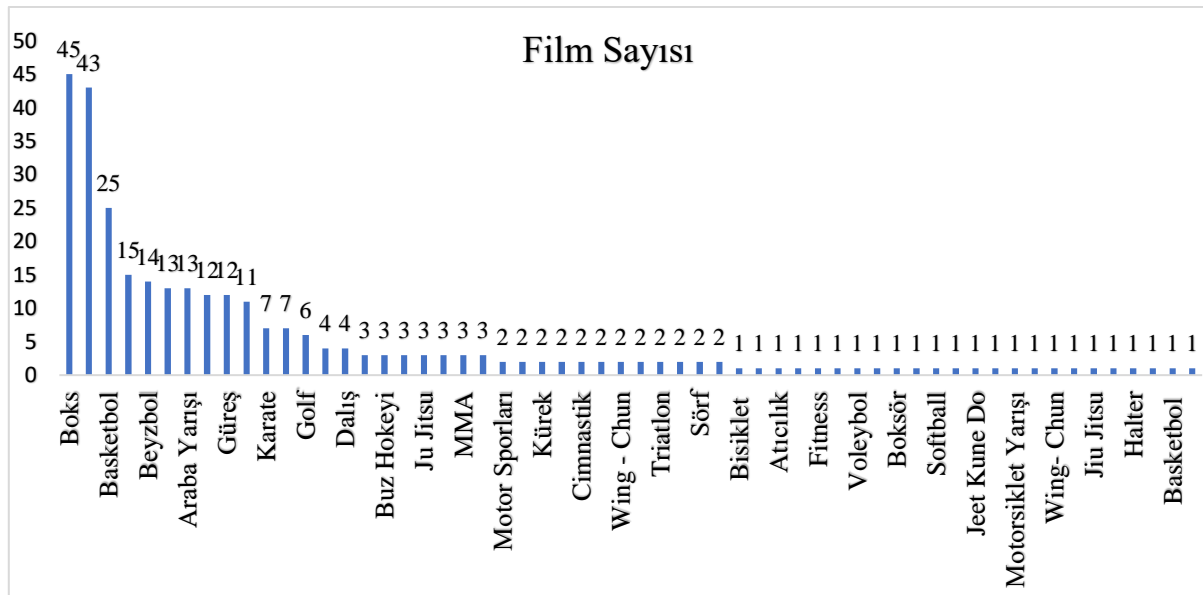
Grafik 3'te yıllara göre filmlerin çıkış sayısını göstermekte ve film üretimindeki değişim trendini gözler önüne sermektedir. 1947'den itibaren uzun yıllar boyunca film üretim sayısının oldukça düşük olduğu görülürken, 2000'lerden sonra bu sayıda önemli bir artış yaşanmıştır. Özellikle 2021, 2022 ve 2023 yıllarında toplam film üretiminin yaklaşık %50'sini kapsayan büyük bir sıçrama dikkat çekmektedir.

Tablo 1. IMDB puanlarına göre en yüksek puan alan 20 film

Film Adı	Tarihi	Ülke	IMDB	Branş
Kaipola	2023	Hindistan	9,4	Kriket
Gabru Gang	2024	Hindistan	9	Yelken
Queen of the Ring	2024	ABD	8,8	Güreş
A Horse Named Winx	2024	Avusturalya	8,7	At Yarışı
Senna	2010	Birleşik Krallık	8,6	Araba Yarışı
Montevideo, Vidimo Se!	2014	Sırbistan	8,6	Futbol
Gemench Boys	2023	Malezya	8,5	Kriket
Rocky 2	1979	ABD	8,4	Boks
Montevideo, Bog Te Video!	2010	Sırbistan	8,4	Futbol
Bhaag Milkha Bhaag (Koş Milkha Koş)	2013	Hindistan	8,4	Atletizm
Dangal	2016	Hindistan	8,4	Güreş
Rocco E i Suoi Fratelli (Rocco ve Kardeşleri)	1960	Fransa, İtalya	8,3	Boks
Flaklypa Grand Prix	1975	Norveç	8,3	Araba Yarışı
Bizim İçin Şampiyon	2018	Türkiye	8,3	At Yarışı
Paan Sing Tomar	2010	Hindistan	8,3	Atletizm
Cep Herkülü: Naim Süleymanoğlu	2019	Türkiye	8,3	Halter

Film Adı	Tarihi	Ülke	IMDB	Branş
Ford v Ferrari	2019	ABD, Fransa	8,3	Araba Yarışı
Giannis: The Marvelous Journey	2024	ABD	8,3	Basketbol
Raging Bull (Kızgın Boğa)	1980	ABD	8,2	Boks
Chak De! İndia	2007	Hindistan	8,2	Hokey

Tablo 1’de, özellikle bazı sporların sinemada nasıl temsil edildiğine dair anlamlı veriler sunmaktadır. Öne çıkan branşlar arasında boks, hokey, araba yarışı ve basketbol gibi popüler sporların yanı sıra, daha az bilinen ancak sinematik anlamda güçlü potansiyel sunan spor dalları da yer almaktadır. Bu bağlamda, “Kaipola” (2023) gibi kriket odaklı yapımlar, “Gabru Gang” (2024) gibi yelken filmleri ve “Queen of the Ring” (2024) gibi güreş temalı filmler, spor filmleri türünde farklı ve yenilikçi yaklaşımlar sunmaktadır. Özellikle Hindistan’dan çıkan yapımların (örneğin “Dangal”, “Bhaag Milkha Bhaag”, “Kaipola”) sıkça yüksek IMDB puanlarıyla dikkat çekmesi, ülkenin spor filmi üretiminde önemli bir yer tuttuğunu göstermektedir. Bu durum, Hindistan’ın geleneksel sporlarına ve kültürel unsurlarına odaklanan filmlerin, dünya çapında takdir topladığını gösteren bir örnektir. Benzer şekilde, “Senna” (2010) ve “Ford v Ferrari” (2019) gibi araba yarışı temalı filmler, teknik ve dramatik açıdan güçlü yapımlar olarak öne çıkmaktadır. Bu tablo, spor filmlerinin geniş bir yelpazede farklı branşları kapsadığını ve türün giderek daha çeşitli sporları sinemada temsil etmeye başladığını gözler önüne sermektedir.

Grafik 4. Branşlara göre sınıflandırılmış film sayıları

Grafik 4’te spor temalı filmlerin spor türlerine göre sayısal dağılımı verilmiştir. Verilere göre, boks türü 45 filmle en fazla temsil edilen spor dalıdır. Futbol ise 43 filmle ikinci sıradadır.

Basketbol ve Amerikan futbolu sırasıyla 25 ve 15 filmle takip etmektedir. Beyzbol 14 film ile beşinci sıradadır. Kriket ve Araba Yarışı türleri ise sırasıyla 13 filmle öne çıkmaktadır. Diğer sporlar arasında Güreş ve Kung Fu 12 filmle dikkat çekerken, tenis ve karate ise 7'şer filmle temsil edilmiştir. Golf ve Hokey sırasıyla 6 ve 4 filmle yer alırken; motor sporları, yüzme ve rugby gibi sporlar ise 2'şer filmle listede yer almıştır. Buz pateni, judo ve fitness gibi sporlar yalnızca 1 filmle temsil edilmiştir.

Tablo 2. Filmlerin bütçe ve hasılat verileri tablosu

Film Adı	IMDb	Bütçe (Milyon \$)	Hasılat (Milyon \$)
Ford v Ferrari (2019)	8,1	97	225
Cinderella Man (2005)	8	88	108
Seabiscuit (2003)	7,3	87	148
Invictus (2009)	7,3	60	122
Moneyball (2011)	7,6	50	110
Rush (2013)	8,1	38	98
Creed (2015)	7,6	35	173
Million Dollar Baby (2004)	8,1	30	216
Remember the Titans (2000)	7,8	30	136
Coach Carter (2005)	7,3	30	76
The Blind Side (2009)	7,6	29	309
Warrior (2011)	8,2	25	23
The Fighter (2010)	7,8	25	129
42 (2013)	7,5	40	97
Raging Bull (1980)	8,2	18	23
Field of Dreams (1989)	7,5	15	84
I, Tonya (2017)	7,5	11	54
The Karate Kid (1984)	7,3	8	130
The Wrestler (2008)	7,9	6	44
Rocky (1976)	8,1	1	225

Tablo 2'de spor temalı filmlerin bütçe ve hasılat verileri tablosu verilmiştir. Spor temalı filmlerin genellikle yüksek IMDb puanlarıyla izleyicilerden takdir gördüğünü ancak her zaman ticari başarı sağlamadığını görülmektedir.

Tablo 3. Spor temalı filmlerin IMDB puan aralıklarına göre frekans dağılımı

Filmlerin İMDB Puan Aralıkları	
3-3,9	5
4-4,9	12
5-5,9	37
6-6,9	103
7-7,9	107
8-8,9	34
9-9,9	2

Tablo 3'e göre 7-7,9 aralığındaki filmler 107 adetle en büyük grubu oluştururken, 6-6,9 aralığı 103 filmle ikinci sırada yer almaktadır. 5-5,9 aralığında 37 film, 4-4,9 aralığında ise 12 film bulunmaktadır. 8-8,9 aralığında 34 film, 3-3,9 aralığında 5 film yer alırken, 9-9,9 aralığında yalnızca 2 film bulunmaktadır. Bu dağılım, spor temalı filmlerin büyük çoğunluğunun 6-7,9 arasında yer alan puanlarla değerlendirildiğini, ancak yüksek IMDb puanlarına sahip film sayısının daha az olduğunu ve genel olarak ortalama puanların öne çıktığını göstermektedir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu çalışma, farklı spor branşlarının sinema endüstrisindeki temsiline odaklanarak 1947-2024 yılları arasında üretilmiş 300 spor temalı filmi analiz etmiştir. Analizler, spor filmlerinin sadece popüler eğlence içerikleri değil, aynı zamanda kültürel değerleri ve toplumsal eğilimleri yansıtan önemli yapıtlar olduğunu ortaya koymaktadır. Rowe (2019)'nun çalışması buna benzer olarak, spor filmlerinin sadece eğlence amaçlı olmadığını, aynı zamanda zaman ve mekân kavramlarını esneterek izleyiciye derinlemesine düşünme fırsatı sunduğunu ve sporun toplumsal ve kültürel boyutlarını farklı açılardan ele aldığını göstermektedir.

Spor filmleri, özellikle 20. yüzyılın ortalarından itibaren popülerlik kazanmış ve izleyiciler arasında büyük bir ilgi odağı olmuştur. Bu çalışma, spor filmlerinin üretiminde 1947-2024 yılları arasında sürekli bir artış olduğunu göstermiştir. Benzer şekilde, Baker ve Boyd (1997) tarafından yapılan bir çalışmada spor filmlerinin üretimindeki artış, sporun kitle iletişim araçlarındaki yaygınlaşmasıyla ilişkilendirilmiştir. Pearson ve ark. (2003) Amerikan spor filmlerinin 1930'dan 1995'e kadar olan dönemini incelemiştir. Bu çalışma, spor filmlerinde tasvir edilen sosyokültürel temaları ve bunların zaman içindeki evrimini analiz etmeyi amaçlamaktadır. 2024 yılı verileri toplamın %10'una yaklaşmıştır. Bu artış, dijital platformların yaygınlaşması ve içerik üretiminin hızlanması ile ilişkilendirilebilir. Örneğin, 2000 yılı öncesindeki yıllar toplam filmlerin yalnızca %15-20'sini oluştururken, 2000 yılı sonrası üretilen filmler toplamın %80'ini geçmektedir. Teknolojinin gelişmesi ve film yapım

süreçlerinin kolaylaşması bu artışın ana nedenlerinden biridir. Ayrıca, pandemi döneminde dijital platformlara olan talebin artması, 2020 ve sonrası yıllardaki üretim oranlarını %30'un üzerine taşımıştır. Genel olarak, grafik, modern çağda içerik üretiminin artan bir ivme kazandığını ve film endüstrisinin hızlı bir büyüme yaşadığını göstermektedir.

Çalışmada spor filmlerinin ortalama IMDb puanının 6,8 olduğu tespit edilmiştir. Özellikle boks, futbol ve araba yarışı gibi branşları konu alan filmlerin daha yüksek IMDb puanları aldığı görülmektedir. Benzer bir bulgu, Lindner (2014)'in çalışmasında da rapor edilmiştir; bu çalışmada, boks filmlerinin dramatik yapı nedeniyle izleyiciler arasında daha popüler olduğu vurgulanmıştır. Öte yandan, bu çalışmada IMDb puanlarının spor dalına göre ayrıntılı analizi yapılırken, izleyici yorumları üzerinden bir analiz gerçekleştirilmiştir. Bu durum, IMDb puanlarının hem nesnel kalite hem de izleyici deneyimi açısından ayırt edici bir gösterge olarak kullanılabileceğini göstermektedir.

Grafikte sunulan veriler, en fazla film üreten 15 ülkenin sıralamasını göstermekte ve bu ülkelerin sinema endüstrilerinin göreceli büyüklükleri hakkında önemli bilgiler sağlamaktadır. Amerika Birleşik Devletleri (ABD), yaklaşık 160 film ile açık ara lider konumda olup, Hollywood'un küresel sinema endüstrisinin merkezi olarak sahip olduğu ölçeği ve etkisini vurgulamaktadır. Bu liderlik, yalnızca ABD'nin geniş üretim kapasitesini değil, aynı zamanda iyi yapılandırılmış altyapısını, finansal kaynaklarını ve küresel dağıtım ağlarını da yansıtmaktadır (Scott, 2018). İkinci sırada yer alan Hindistan, Bollywood'un geniş bir yerel izleyici kitlesi ve güçlü kültürel gelenekler tarafından yönlendirilen yüksek üretim kapasitesini sergilemektedir (Ganti, 2020). Ancak, yüksek üretim sayısına rağmen, Hint sinema endüstrisi ağırlıklı olarak yerel pazarlara odaklanmakta ve Hollywood ile kıyaslandığında sınırlı bir küresel erişime sahiptir (Ransom, 2014). Benzer şekilde, daha az film üretmesine rağmen Fransa, uluslararası festivallerde sıkça öne çıkan sanatsal kalite ve kültürel hikâye anlatımı ile küresel sinema sahnesinde kendine özgü bir yer edinmiştir (Elsaesser, 2005). Türkiye ve Çin gibi yükselen endüstriler, bölgesel sinemanın artan önemini göstermektedir. Özellikle Çin, hükümet politikaları ve uluslararası iş birlikleri tarafından desteklenen hızlı bir büyüme sergileyerek, dünyanın en hızlı büyüyen film pazarlarından biri haline gelmiştir (Curtin, 2007). Türkiye ise, yerel hikâyelere odaklanarak bölgesel izleyicilere hitap etmekte ve yerel pazarını güçlendirmektedir. Genel olarak, bir ülkenin sinema endüstrisinin büyüklüğü yalnızca üretilen film sayısı ile değil, aynı zamanda altyapı, yatırım ve küresel pazardaki etkinliği gibi faktörlerle belirlenmektedir. ABD'nin bu sektördeki liderliği, ekonomik gücü kültürel ihracatla birleştirme

yeteneğini yansıtmakta ve bu durum, medya küreselleşmesi bağlamında kapsamlı bir şekilde ele alınmaktadır (Miller ve ark., 2019).

Çalışmada filmlerin toplam bütçeleri ile gişelerden elde ettikleri başarıya bakıldığında 1 milyon dolar bütçeyle çekilen ve 225 milyon dolar hasılat elde eden Rocky (1976), sinema tarihindeki düşük bütçeyle büyük başarı elde eden filmlerden biridir. Benzer şekilde, 97 milyon dolar bütçeyle çekilen Ford v Ferrari (2019), 225 milyon dolarlık hasılatıyla yüksek bütçeli yapımların kârlılığını ortaya koymaktadır. A League of Their Own (1992), \$40 milyon bütçesiyle kadınların spor dünyasındaki rolünü yükseltirken, Hollywood'un ticari başarı hedeflerini de karşılamıştır (Baker & Boyd, 1997). Örneğin, Rocky (1976) yalnızca 1 milyon dolar bütçeyle çekilip 225 milyon dolar hasılat yaparak inanılmaz bir kârlılık elde ederken, yüksek puanlı Warrior (2011) ve Raging Bull (1980) bütçelerine kıyasla düşük hasılatla sınırlı ticari başarı göstermiş. Çeşitli sporları (boks, motor sporları, futbol, buz pateni gibi) kapsayan filmler, güçlü dramatik unsurlar ve etkileyici hikayelerle öne çıkıyor. Büyük bütçeli filmlerden Ford v Ferrari (2019) ve düşük bütçeli The Blind Side (2009) gibi yapımlar hem yüksek hasılat hem de izleyici beğenisini birleştirerek bu türün gücünü kanıtıyor. Ancak, ticari başarıda bütçeden çok hikâye anlatımı ve pazarlama stratejilerinin belirleyici olduğu anlaşılıyor.

Çalışmada 60'tan fazla spor dalının temsil edildiği tespit edilmiştir. Geleneksel branşların (yarış sporları, futbol, basketbol ve boks) öne çıkması, literatürdeki diğer çalışmalarla tutarlılık göstermektedir. Örneğin, Pearson ve arkadaşları (2003) tarafından yapılan bir meta-analiz, spor filmlerinin %70'inden fazlasının futbol ve boks gibi ana akım branşlarla ilgili olduğunu göstermiştir. Bu, spor filmlerinin günümüz teknolojik ve toplumsal eğilimlerine hızla adapte olabileceğini göstermektedir. Spor filmlerinin büyük bir kısmı futbol, boks, basketbol ve Amerikan futbolu gibi geniş kitlelere hitap eden branşlara odaklanmaktadır. Bu eğilim, spor filmlerinin genellikle yüksek dramatik yapı, büyük kitlelerin ilgisi ve güçlü kahramanlık temaları üzerinden şekillendiğini göstermektedir (Crosson, 2013). Filmlerdeki temalar, dönemin sosyopolitik atmosferine bağlı olarak değişiklik göstermiştir. 1930'larda özveri ve karakter gelişimi ön plandayken, 1940'lar ve 1950'lerde aşırı vatanseverlik ve milliyetçilik temaları hâkim olmuştur. 1960'lar ve 1970'lerde demokratikleşme ve toplumsal farkındalık temaları öne çıkarken, 1980'ler ve 1990'larda anti-kahramanlar ve etik dışı uygulamalar gibi konular işlenmiştir (Shaw & Youngblood, 2017). İncelenen dönemde, boks, futbol, araba yarışı ve beyzbol gibi sporlar, spor filmlerinin yaklaşık üçte ikisini oluşturmuştur. Özellikle boks, 140 filmle en çok temsil edilen spor dalı olmuştur (Pearson ve ark., 2003). Boks, 45 film ile en yaygın spor türü olarak öne çıkmakta olup, toplam filmlerin %14,85'ini oluşturmaktadır. Futbol

ise 43 film ile ikinci sırada yer almakta ve %14,19'luk bir oranı temsil etmektedir. Basketbol (23 film, %7,59) ve ABD Futbolu (15 film, %4,95) gibi popüler sporlar da sıklıkla işlenen temalar arasındadır. Bu dağılım, sinemada küresel ölçekte yaygın olan sporların (boks, futbol, basketbol gibi) daha fazla temsil bulunduğunu ve bu türlerin geniş bir izleyici kitlesine hitap ettiğini göstermektedir. Diğer yandan, daha niş sporların sayılarının düşük olması, bu sporların belirli kitlelere hitap eden, daha özgün ve özel anlatılar sunduğunu göstermektedir.

Çalışmada, spor filmlerinin 65 farklı ülkeden sinematik katkılar sunduğunu göstermiştir. Özellikle ABD, Hindistan, Fransa ve İngiltere gibi ülkelerin baskın bir konuma sahip olması, sinema endüstrisindeki bu ülkelerin liderliğiyle örtüşmektedir. Sinema tarihindeki bu ülkelerin hegemonik yapısı, spor filmlerinin kültürel temsilde de açıkça kendini göstermektedir. Gronmaier (2022), spor filmlerinin büyük çoğunluğunun Anglo-Amerikan ülkelerinde üretildiğini ve bu filmlerin özellikle bireyci kahramanlık anlatılarıyla şekillendiğini belirtmiştir. Ancak bu çalışmada olduğu gibi diğer ülkelerin katkıları ve kültürel etkileri daha az detaylandırılmıştır. Kültürel bağlam, spor filmlerinde yerel değerlerin ve toplumsal normların temsilde kritik bir rol oynamaktadır. Örneğin, Davis ve Harris (2002), spor filmlerinin, üretildikleri ülkelerdeki ulusal kimliklerin ve sosyal değerlerin yansıtıldığı birer platform olduğunu savunur. ABD yapımı filmler genellikle bireysel başarı ve azim temalarını işlerken, Avrupa kökenli spor filmleri daha kolektif anlatılar ve toplumsal mücadeleler üzerine yoğunlaşmaktadır (Baker, 2003; Baker, 2008). Bu, Amerikan filmlerinin popülerliğini artıran dramatik bireysel zafer hikayeleriyle, Avrupa filmlerinin daha nüanslı, derin sosyal eleştiriler sunan yapıları arasındaki farkı ortaya koymaktadır.

Çalışmada, Norveç, Hindistan ve Güney Kore gibi farklı coğrafyalardan gelen filmlerin, küresel sinemada spor temalı anlatılara farklı perspektifler kazandırdığını göstermektedir. Özellikle, Hint sinemasında kriket sporunu ele alan filmler (örneğin, Lagaan: Once Upon a Time in India), sporun yalnızca bir müsabaka değil, aynı zamanda kolonileşmiş geçmişin ve toplumsal dönüşümün sembolik bir arenası olarak ele alındığını göstermektedir (Rajadhyaksha, 2009). Buna karşın, Güney Kore yapımı spor filmleri genellikle bireysel kayıplar ve toplumsal travmalara odaklanarak duygusal yoğunluğu artırır (Joo, 2012). Daha az temsil edilen bölgeler arasında Afrika ve Güneydoğu Asya öne çıkmaktadır. Bu bölgelerdeki spor filmlerinin sınırlı olması hem sinema endüstrisinin sınırlı kaynakları hem de yerel sporların uluslararası platformda yeterince tanınmamasıyla ilişkilendirilebilir. Ancak, son dönemde Afrika'dan çıkan spor belgeselleri, futbol gibi popüler dalların toplumsal dayanışma üzerindeki etkisini anlatma konusunda önemli bir boşluğu doldurmaktadır. Hindistan yapımı Dhangal (2016) ve Türkiye

yapımı Cep Herkülü: Naim Süleymanoğlu (2019), sporun bireysel ve toplumsal mücadeleleri yansıtmaya kapasitesini gözler önüne sermektedir. Bu tür filmler, üretildikleri coğrafyanın kültürel ve tarihsel dinamiklerini spor üzerinden etkili bir şekilde anlatmaktadır. Spor filmleri, kültürel çeşitliliği yansıtmayla aynı sıra, toplumun spora yüklediği anlamları da değiştirebilir (Crosson, 2020). Sugden ve Tomlinson (2007), sporun küreselleşmesiyle birlikte, filmlerin yalnızca yerel değerleri değil, aynı zamanda evrensel temaları da yansıtmaya başladığını belirtmiştir. Bu durum, globalleşmenin bir sonucu olarak, spor filmlerinde kültürler arası anlatıların daha sık yer almasına yol açmaktadır. Örneğin, e-spor gibi modern dalları konu alan yeni nesil spor filmleri, kültürel sınırları aşan bir gençlik hareketinin temsilcisi olarak değerlendirilebilir. E-sporun hikâye anlatımı açısından sinematik bir zenginlik sunduğunu, çünkü bireysel başarı, ekip çalışması ve teknolojik dönüşüm gibi unsurları bir araya getirmiştir (Gül ve ark., 2024). Bu bağlamda, e-sporun sinemada temsili, hem genç izleyiciler için bir çekim noktası yaratabilir hem de spor filmlerinin türsel sınırlarını genişletebilir. Özellikle Netflix yapımı “High Score” gibi belgesel serileri veya “Free to Play” (2014) gibi e-spor temalı filmler, bu alanın sinemadaki erken dönem örneklerindedir. Ancak bu yapımların sayısı ve kapsamı, popüler branşlara kıyasla oldukça sınırlıdır. Bu çalışma, e-sporun gelecekte spor filmlerinin önemli bir parçası haline gelebileceğini öne sürerek literatürde yeni bir tartışma başlatmaktadır.

Körling ve badminton gibi daha az popüler spor dalları, genellikle büyük bütçeli yapımlarda veya uluslararası sinema sahnesinde yeterince temsil edilmemektedir. Ancak bu spor dalları, daha niş hikâye anlatımı fırsatları sunabilir. Örneğin, körling sporunu ele alan 2002 yapımı *Men with Brooms*, hem mizahi hem de dramatik unsurları harmanlayarak bu tür sporların da izleyiciyle güçlü bir bağ kurabileceğini göstermiştir. Edgington ve ark. (2010), daha az bilinen spor dallarının sinema için “keşfedilmemiş dramatik zeminler” sunduğunu belirtmiş, bu tür filmlerin izleyiciye sporun yalnızca fiziksel bir etkinlik değil, aynı zamanda bir yaşam tarzı ve kültürel ifade biçimi olduğunu anlatabileceğini savunmuştur. Benzer şekilde, badminton gibi sporlar, Asya ülkelerinde popüler olmasına rağmen sinema endüstrisinde yeterince yer bulamamıştır. Ancak Çin yapımı “Breaking Through” (2017), badmintonun dramatik yapısını etkili bir şekilde kullanarak bu boşluğu doldurmaya çalışmıştır. Bu çalışma, bu tür sporların daha geniş bir sinema izleyicisi tarafından tanınabileceğini ve spor filmleri türünün çeşitlenmesine katkıda bulunabileceğini öne sürmektedir.

Spor temalı filmlerin bütçe, hasılat ve IMDb puanları açısından analiz edilmesiyle spor sinemasının dinamiklerini anlamaya yönelik kapsamlı bir bakış sunmaktadır. Çalışma

kapsamında incelenen filmler hem bireysel başarı hikâyeleri hem de toplumsal sorunları ele alan güçlü dramatik anlatılarıyla dikkat çekmektedir. Analizler, düşük bütçeli filmlerin güçlü hikâye anlatımıyla büyük ticari başarı elde edebileceğini, yüksek bütçeli yapımların ise geniş kitlelere hitap eden temalar işleyerek yüksek hasılat sağladığını göstermektedir. Spor dallarına göre yapılan analizler, boks, futbol ve araba yarışı gibi popüler sporların sinemada daha sık işlendiğini göstermektedir. Boks, dramatik hikâye anlatımına uygun yapısıyla, spor filmleri arasında en fazla temsil edilen türlerden biridir. Bunun yanı sıra futbol gibi küresel popüleritesi yüksek sporlar da geniş bir izleyici kitlesine ulaşmaktadır. Diğer yandan, e-spor ve yelken gibi modern ve daha az bilinen spor dallarının giderek daha fazla temsili, spor sinemasının değişen sosyal ve kültürel eğilimlere hızlı bir şekilde adapte olduğunu ortaya koymaktadır. Bu durum, spor sinemasının sadece geleneksel anlatıları değil, aynı zamanda güncel ve yenilikçi konuları da işleyerek geniş bir yelpazede hikâyeler sunduğunu göstermektedir. IMDb puanlarına bakıldığında, spor filmlerinin genellikle izleyiciler tarafından beğenildiği ve ortalama olarak yüksek puanlar aldığı görülmüştür. Spor temalı filmlerinin çoğunluğu IMDb 6 puan ve üzeri alan filmler olduğu görülmektedir. Özellikle dramatik unsurların ön planda olduğu boks ve futbol temalı filmler, yüksek IMDb puanlarıyla dikkat çekmektedir. Bununla birlikte, ticari başarıda sadece bütçenin değil, hikâye anlatımı, pazarlama stratejileri ve hedef kitlenin beklentilerinin de belirleyici olduğu anlaşılmaktadır. Spor filmlerinin üretiminde bölgesel ve kültürel çeşitlilik dikkat çekmektedir. Veriler, ABD'nin bu alanda açık ara lider olduğunu ve spor filmlerinin neredeyse yarısının bu ülkede üretildiğini göstermektedir. Bunun yanı sıra Hindistan, Türkiye ve Çin gibi ülkeler de kültürel ve yerel temalara odaklanan yapımlarla öne çıkmaktadır.

Sonuç olarak, spor temalı filmler, sinemada dramatik anlatılarla sosyal ve kültürel bağlamları birleştirerek hem izleyiciler için ilham verici hikâyeler sunmakta hem de toplumsal değerleri ve sorunları ele alan güçlü bir araç olarak öne çıkmaktadır. Bu çalışma, spor filmlerinin sinema endüstrisindeki yerini anlamak ve bu tür filmlerin toplumsal ve kültürel etkilerini değerlendirmek için önemli bir çerçeve sunmaktadır. Elde edilen sonuçlar, spor filmlerinin hem geleneksel hem de modern temaları işleyerek türsel ve anlatısal çeşitliliğini artırdığını ve geniş bir izleyici kitlesine hitap ettiğini ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, spor temalı filmler, sinemanın evrensel dilini kullanarak farklı kültürleri, değerleri ve hikâyeleri bir araya getiren önemli bir anlatı formu olmaya devam etmektedir.

Öneriler

Bu çalışma doğrultusunda, spor filmlerinin sinema endüstrisindeki etkisini artırmak için çeşitli öneriler sunulmaktadır. Öncelikle, spor filmlerinde branş çeşitliliğini artırmak amacıyla e-spor, ekstrem sporlar, buz hokeyi, badminton gibi daha az temsil edilen spor dallarına odaklanılmalıdır. Kültürel ve bölgesel çeşitliliği sağlamak için Afrika, Güney Amerika ve Orta Doğu gibi bölgelerde üretilen filmlerin teşvik edilmesi ve bölgesel spor dallarının sinemada daha fazla yer bulması önemlidir. Ticari başarı ve gişe gelirleri açısından, düşük bütçeli yapımlara yatırım yaparak güçlü hikâyelerle desteklenen bağımsız yapımların öne çıkarılması, büyük bütçeli filmler için ise küresel pazarlama stratejilerinin geliştirilmesi gerekmektedir. IMDb puanlarını artırmak için biyografik spor filmlerine ve dramatik anlatılara öncelik verilmeli, dijital platformlarda spor temalı belgeseller ve mini diziler teşvik edilmelidir. Son olarak, spor filmleri sadece bir eğlence aracı olarak değil, aynı zamanda ırkçılık, cinsiyet eşitsizliği ve engelli sporcuların mücadelesi gibi toplumsal konulara ışık tutan önemli bir kültürel ifade biçimi olarak değerlendirilmelidir.

KAYNAKÇA

- Baker, A. (2003). *Contesting identities: Sports in American film*. University of Illinois Press.
- Baker, A. (2008). Goal! and the global sports film. *Sport in Society*, 11(2-3), 253-264.
- Baker, A., & Boyd, T. (Eds.). (1997). *Out of bounds: Sports, media and the politics of identity*. Indiana University Press.
- Bordwell, D., Thompson, K. & Smith, J. (2010). *Film art: An introduction* (Vol. 7). New York: McGraw-Hill.
- Brüveris, K. (2017). Sport, cinema and the national imaginary in Dream Team: 1935. *Studies in Eastern European Cinema*, 8(1), 49-61.
- Crosson, S. (2013). *Sport and film*. Routledge.
- Crosson, S. (2020). Sport, film and national culture: An introduction. In *Sport, Film and National Culture* (pp. 1-17). Routledge.
- Curtin, M. (2007). *Playing to the World's Biggest Audience: The Globalization of Chinese Film and TV*. University of California Press.
- Davis, L. R., & Harris, O. (2002). *Race and ethnicity in US sports media*. In *MediaSport* (pp. 154-169). Routledge.
- Dingenouts, S. (2012). *A study on box-office revenue: How user and expert ratings determine movie success*. Erasmus University Rotterdam.
- Edgington, K., Erskine, T., & Welsh, J. M. (2010). *Encyclopedia of Sports Films*. Scarecrow Press.
- Elsaesser, T. (2005). *European Cinema: Face to Face with Hollywood*. Amsterdam University Press.
- Englert, H. (2018). *Hollywood ve spor: Kültürel temsiller ve popüler kültür*. *Amerikan Kültür Çalışmaları*, 24(1), 33-45.

- Fodor, P. (2017). Erasing, rewriting, and propaganda in the Hungarian Sports Films of the 1950s. *The Hungarian historical review: New series of Acta Historica Academiae Scientiarum Hungaricae*, 6(2), 328-354.
- Fry, P. (2010). *National identity and television sport*. Nottingham Trent University.
- Ganti, T. (2020). *Producing Bollywood: Inside the Contemporary Hindi Film Industry*. Duke University Press
- Grano, D. A. (2009). Muhammad Ali versus the “modern athlete”: On voice in mediated sports culture. *Critical Studies in Media Communication*, 26(3), 191-211.gia
- Gronmaier, D. (2022). *The US Sports Film: A Genre of American Dream Time* (Vol. 11). Walter de Gruyter GmbH & Co KG.
- Gül, O., Yurtsızoğlu, Z., & Yıldız, Z. (2024). Spor bilimleri fakültesi öğrencilerinin elektronik spor tüketimine yönelik metaforik yaklaşımları. *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, 15(1), 1-15. <https://doi.org/10.17155/omuspd.1420275>
- Joo, R. M. (2012). *Transnational sport: Gender, media, and global Korea*. Duke University Press.
- Krippendorff, K. (2018). *Content analysis: An introduction to its methodology*. Sage publications.
- Lindner, K. (2014). Gender trouble in female sports films. In *Routledge handbook of sport, gender and sexuality* (pp. 488-496). Routledge.
- McDonald, I. (2007). Situating the sport documentary. *Journal of Sport and Social Issues*, 31(3), 208-225.
- Melo, V. A. D. (2012). Sharing (modern) experiences: Sport (body)–(image) cinema. *Journal of the Philosophy of Sport*, 39(2), 251-266.
- Miller, T., Govil, N., McMurria, J., Maxwell, R., & Wang, T. (2019). *Global Hollywood 2*. Bloomsbury Publishing.
- Pearson, D. W., Curtis, R. L., Haney, C. A., & Zhang, J. J. (2003). Sport films: Social dimensions over time, 1930-1995. *Journal of Sport and Social Issues*, 27(2), 145-161.
- Pomerance, M. (Ed.). (2006). *Cinema and modernity*. Rutgers University Press.
- Poulton, E., & Roderick, M. (Eds.). (2008). *Sport in films*. London: Routledge.
- Rajadhyaksha, A. (2009). *Indian cinema in the time of celluloid: From Bollywood to the emergency*. (pp.12). Bloomington: Indiana University Press.
- Ransom, A. J. (2014). Bollywood goes to the stadium: Gender, national identity, and sport film in Hindi. *Journal of Film and Video*, 66(4), 34-49.
- Rowe, D. (2019). *Time and timelessness in sport film*. In *Sport in films* (pp. 30-42). Routledge.
- Schultz, J. (2014). The truth about historical sport films. *Journal of Sport History*, 41(1), 29-45.
- Scott, A. J. (2018). *On Hollywood: The place, the industry*. Princeton University Press
- Shakespeare, T. (2014). *Disability rights and wrongs revisited*. Routledge.
- Shuman, A. (2018). *Cultural shifts in martial arts cinema: Bruce Lee and the representation of the Chinese identity*. *Journal of Asian Cinema*, 22(3), 221-234.
- Steinke, J. (2005). Cultural representations of gender and science: Portrayals of female scientists and engineers in popular films. *Science Communication*, 27(1), 27-63.

- Sugden, J., & Tomlinson, A. (2007). Stories from planet football and sportsworld: Source relations and collusion in sport journalism. *Journalism Practice*, 1(1), 44-61
- Tapan, A. (2022). Popüler Türk Sinemasında Milli Kimliğin Kolektif Narsisizm ve Aşağılanma Üzerinden Yeniden Üretimi. *Selçuk İletişim*, 15(1), 360-388.
- Wasserman, M., Mukherjee, S., Scott, K., Zeng, X. H. T., Radicchi, F., & Amaral, L. A. N. (2015). Correlations between user voting data, budget, and box office for films in the Internet Movie Database. *Journal of the Association for Information Science and Technology*, 66(4), 858-868.
- Whannel, G. (2019). *Winning and losing respect: Narratives of identity in sport films*. In Sport in films (pp. 79-92). Routledge.
- Zhou, W., & Duan, W. (2016). *Do professional reviews affect online user choices through user reviews?* Journal of Management Information Systems.

KATKI ORANI CONTRIBUTION RATE	AÇIKLAMA EXPLANATION	KATKIDA BULUNANLAR CONTRIBUTORS
Fikir ve Kavramsal Örgü <i>Idea or Notion</i>	Araştırma hipotezini veya fikrini oluşturmak <i>Form the research hypothesis or idea</i>	H. Erdem MUMCU Neşe MUMCU A. Kemal Yiğit FIRAT
Tasarım <i>Design</i>	Yöntem ve araştırma desenini tasarlamak <i>To design the method and research design.</i>	H. Erdem MUMCU Neşe MUMCU A. Kemal Yiğit FIRAT
Literatür Tarama <i>Literature Review</i>	Çalışma için gerekli literatürü taramak <i>Review the literature required for the study</i>	H. Erdem MUMCU Neşe MUMCU
Veri Toplama ve İşleme <i>Data Collecting and Processing</i>	Verileri toplamak, düzenlemek ve raporlaştırmak <i>Collecting, organizing and reporting data</i>	H. Erdem MUMCU A. Kemal Yiğit FIRAT
Tartışma ve Yorum <i>Discussion and Commentary</i>	Elde edilen bulguların değerlendirilmesi <i>Evaluation of the obtained finding</i>	H. Erdem MUMCU Neşe MUMCU A. Kemal Yiğit FIRAT
Destek ve Teşekkür Beyanı/ Statement of Support and Acknowledgment		
Bu çalışmanın yazım sürecinde katkı ve/veya destek alınmamıştır. <i>No contribution and/or support was received during the writing process of this study.</i>		
Çatışma Beyanı/ Statement of Conflict		
Araştırmacıların araştırma ile ilgili diğer kişi ve kurumlarla herhangi bir kişisel ve finansal çıkar çatışması yoktur. <i>Researchers do not have any personal or financial conflicts of interest with other people and institutions related to the research.</i>		
Etik Kurul Beyanı/ Statement of Ethics Committee		
Bu araştırma nitel yöntemle (geleneksel derleme) yapıldığı için Etik Kurul gereksinimi bulunmamaktadır. <i>Since this research was conducted with a qualitative method (traditional review), there is no need for an Ethics Committee.</i>		

Bu eser [Creative Commons Atıf-Gayri Ticari 4.0 Uluslararası Lisansı \(CC BY 4.0\)](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/) ile lisanslanmıştır.